

**ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ**

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Δημιουργική οικονομία και δημιουργικές πόλεις: Η προοπτική του Δήμου
Χανίων ως δημιουργικής πόλης

Creative economy and creative cities: The perspective of the Municipality of
Chania as a creative city

Διδακτορική Διατριβή,

που υπεβλήθη για τη μερική ικανοποίηση των απαιτήσεων

προς απόκτηση διδακτορικού διπλώματος

ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ

ΧΑΝΙΑ, 2025

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ

Δημιουργική οικονομία και δημιουργικές πόλεις: Η προοπτική του Δήμου Χανίων ως δημιουργικής πόλης

Creative economy and creative cities: The perspective of the Municipality of Chania as a creative city

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Τριμελής Συμβουλευτική Επιτροπή

Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης (Επιβλέπων)

Δούμπος Μιχαήλ, Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Αραμπατζής Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Επταμελής Εξεταστική Επιτροπή

Αραμπατζής Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Ατσαλάκης Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Γαγάνης Χρυσοβαλάντης, Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Δούμπος Μιχαήλ, Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης (Επιβλέπων)

Λεμονάκης Χρήστος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Διοίκησης Επιστήμης & Τεχνολογίας, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο

Τσαγκαράκης Κωνσταντίνος, Καθηγητής, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Το ταξίδι αυτό αφιερώνεται στον πατέρα μου...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες προς τον Καθηγητή Κωνσταντίνο Ζοπουνίδη, για την εμπιστοσύνη, τη συνολική υποστήριξη και την καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου στη Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης. Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται και προς τον Καθηγητή Μιχάλη Δούμπο, καθώς η συμβολή του υπήρξε καταλυτική στην εκπόνηση της παρούσας διατριβής. Επιπλέον, ευχαριστίες εκφράζονται προς το σύνολο των μελών της Επταμελούς Επιτροπής για τη συμβολή τους.

Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται και προς την οικογένειά μου, τον σύζυγό μου, Άρη, και τα παιδιά μου, Γιάννη και Ζένια, για τη συνολική στήριξη και κατανόησή τους, προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

Δημοσιεύσεις και παρουσιάσεις σε συνέδρια, που προέκυψαν

κατά την εκπόνηση της διατριβής

Δημοσιεύσεις σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά:

Στεφανίδου, Α., Ζοπουνίδης, Κ. (2024). *Ο Δήμος Χανίων ως δημιουργική πόλη βάσει των αρχών της δημιουργικής οικονομίας – Αποτύπωση ευρημάτων ποσοτικής έρευνας*, Περιοδικό ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, Περιβάλλον, Πολιτισμός, Οικονομία, Κοινωνία, ISSN: 2241-4002 – Υπό δημοσίευση

Stefanidou, A., Doumpos, M., Zopounidis, C. (2024). *Culture as a driver of sustainable urban development - Methodological approaches*, Development and Sustainability in Economics and Finance, Elsevier, doi: 10.1016/j.dsef.2024.100011

Stefanidou, A., Zopounidis, C. (2023). *Sustainable development through the cultural and creative industries*, Sustainable Development, Culture, Traditions Journal (SDCT-Journal), doi: 10.26341/issn.2241-4010-2023-1d-4

Δημοσιεύσεις σε πρακτικά συνεδρίων:

Stefanidou, A., Zopounidis, C., Atsalakis, G. (2022). *Cultural Diplomacy - A Case Study of Municipality of Chania*, Proceedings of the 7th International Conference on Social sciences, Humanities and Education, Oxford, United Kingdom, doi: 10.33422/7th.icshe.2022.12.10

Stefanidou, A., Zopounidis, C. (2022). *Creative economy & sustainable regional development*, Book of Abstracts, 5th International Conference of Development & Economy, Kalamata, Greece. Διαθέσιμο στο: <https://tinyurl.com/ae223afz>

Κεφάλαια σε βιβλία:

Stefanidou, A., Zopounidis, C. (2025). *Creativity as a driver for action - A case study of the Municipality of Chania*, Governance Strategies for Effective Sustainable Development, IGI GLOBAL, doi: 10.4018/979-8-3693-3011-1

Stefanidou, A. (2023). *The challenges cities face on their way towards creativity. Indicative case studies of creative cities*, Handbook of Research on Solving Societal Challenges Through Sustainability Oriented Innovation, IGI GLOBAL, doi: 10.4018/978-1-6684-6123-5.ch008

ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η Αντωνία Στεφανίδου γεννήθηκε στα Χανιά τον Ιούλιο του 1978. Το 2000 αποφοίτησε από το Τμήμα Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ολοκλήρωσε το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Διοίκησης Πολιτισμικών Μονάδων της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.) το 2021. Από το ίδιο έτος ξεκίνησε της σπουδές της στη Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος. Το ερευνητικό της αντικείμενο είναι οι δημιουργικές πόλεις και η δημιουργική οικονομία.

Έχει απασχοληθεί στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. Ειδικότερα, έχει εργαστεί επί σειρά ετών ως δημοσιογράφος στο Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων και τον τοπικό τηλεοπτικό σταθμό «ΚΥΔΩΝ», ενώ από το 2006 εργάζεται ως μόνιμη υπάλληλος στο Αυτοτελές Γραφείο Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων του Δήμου Χανίων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	13
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	15
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....	16
ΣΥΝΟΨΗ.....	17
ABSTRACT.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	20
1.1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	20
1.2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ, ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	22
1.3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ.....	24
1.4. ΔΟΜΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ.....	24
1.5. ΣΥΜΒΟΛΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΟΛΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	30
2.1. Η ΣΧΕΣΗ ΠΟΛΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	31
2.1.1. Ταξινόμηση δήμων.....	31
2.1.2. Οικονομοκεντρική και Πολιτισμοκεντρική προσέγγιση.....	33
2.1.3. Δημιουργικότητα και δημιουργικές πόλεις	34
2.1.4. Χαρακτηριστικά δημιουργικών πόλεων.....	36
2.2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΔΒ.....	37
2.2.1. Δημιουργικοί κλάδοι.....	38
2.2.2. Προκλήσεις/εμπόδια δημιουργικών πόλεων	40
2.3. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΔΙΚΤΥΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ UNESCO.....	42
2.4. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ.....	45
3.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	45
3.2.ΕΝΝΟΙΕΣ – ΟΡΙΣΜΟΙ.....	46
3.3. ΑΣΚΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ.....	47
3.3.1. Λόγοι άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας.....	47
3.3.2. Φορείς άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας.....	48
Κρατικοί – Δημόσιοι Φορείς.....	48

Ιδιωτικός τομέας.....	49
Κοινωνία των Πολιτών (ΚτΠ).....	50
3.3.3. Στόχευση πολιτιστικής διπλωματίας.....	50
3.4. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΠΟΛΕΩΝ.....	51
3.4.1. Διεθνή δίκτυα πόλεων.....	52
3.4.2. Πολιτιστικοί θεσμοί Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	52
Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης.....	52
Αδελφοποιήσεις.....	55
3.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	59
4.1. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ.....	60
4.2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	61
4.3. ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	62
4.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕ ΣΥΝΘΕΤΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ.....	63
4.5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ.....	64
4.6. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ.....	68
5.1. ΜΕΔΕΓΙΝ.....	68
5.1.1. Σύντομο ιστορικό.....	69
5.1.2. Η μετάβαση σε δημιουργική πόλη.....	69
5.2. ΝΑΝΤΗ.....	72
5.2.1. Σύντομο ιστορικό.....	72
5.2.2. Η μετάβαση σε δημιουργική πόλη.....	73
5.3. ΒΕΡΟΛΙΝΟ.....	74
5.3.1. Σύντομο ιστορικό.....	74
5.3.2. Η μετάβαση σε δημιουργική πόλη.....	75
5.4. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΑΥΡΙΟΥ (Τ.Π.Π.Α.).....	78
5.4.1. Σύντομο ιστορικό.....	78
5.4.2. Η ίδρυση του Τ.Π.Π.Α.....	79
5.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΣΥΝΘΕΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΩΡΩΝ.....	82
6.1. ΣΥΝΘΕΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗ.....	82

6.1.1. Σύνθετη μέτρηση βάσει του πληθυσμού των πόλεων.....	84
6.1.2. Σύνθετη μέτρηση βάσει του πληθυσμού των χωρών.....	86
6.1.3. Συγκριτική ανάλυση μεθοδολογικών προσεγγίσεων.....	88
6.2. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ.....	91
7.1. ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ.....	92
7.1.1. Σύντομη παρουσίαση.....	92
7.1.2. Οικονομική διάρθρωση.....	93
7.1.3. Πολιτιστικό κεφάλαιο.....	94
7.1.4. Δικτύωση Δήμου Χανίων.....	96
7.1.5. Αδελφοποιήσεις Δήμου Χανίων.....	99
7.2. S.W.O.T. ΑΝΑΛΥΣΗ.....	100
7.3. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΕΡΕΥΝΑ ΚΟΙΝΟΥ.....	105
8.1. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ.....	105
8.1.1. Επιλογή ερευνητικού προβλήματος.....	106
8.1.2. Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων/υποθέσεων.....	107
8.1.3. Επιλογή ερευνητικών εργαλείων.....	108
8.1.4. Πιλοτική έρευνα.....	110
8.2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	111
8.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	112
8.4. ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	112
8.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	113
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	114
9.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	115
9.1.1. Ανάλυση συχνοτήτων δημογραφικών στοιχείων.....	115
9.1.2. Ανάλυση συχνοτήτων ποιοτικών χαρακτηριστικών Δήμου Χανίων.....	117
9.1.3. Ανάλυση συχνοτήτων σχέσεων κατοίκων με πολιτισμό.....	121
9.1.4. Ανάλυση συχνοτήτων σχετικά με δημιουργική οικονομία και δημιουργικούς επαγγελματίες.....	126
9.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.....	128
9.3. ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ/ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ.....	129
9.3.1. Έλεγχος Kruskal Wallis.....	129
9.3.2. Έλεγχος X^2	141

9.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	150
9.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	154
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	155
10.1. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ.....	155
10.2. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	157
10.3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	158
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	160
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	172

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1. Δομικά συστατικά ευφών πόλεων.....	37
Σχήμα 2. Εξαγωγές πολιτιστικών αγαθών παγκοσμίως, 2000 – 2015.....	39
Σχήμα 3. Ποσοστό επαγγελματιών δημιουργικών κλάδων σε επιλεγμένες πόλεις, 2008 – 2019...40	
Σχήμα 4. Ποσοστιαία μεταβολή στις δημιουργικές θέσεις εργασίας, σε επιλεγμένες πόλεις, Φεβρουάριος – Μάιος 2020.....	42
Σχήμα 5. Προσδοκώμενα οφέλη από τη συμμετοχή στον θεσμό «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης».....	54
Σχήμα 6. Ευρωπαϊκή διάσταση θεσμού «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης».....	55
Σχήμα 7. Το πρόγραμμα “Europe for Citizens 2014 – 2020” σε αριθμούς.....	56
Σχήμα 8. Οι πιο δραστήριοι αειφοροποιημένοι δήμοι της Ελλάδας, 2006 – 2016.....	57
Σχήμα 9. Κίνητρα & τομείς συνεργασίας των αειφοροποιημένων δήμων της Ελλάδας, 2006 – 2016.....	57
Σχήμα 10. Ποσοστό ανθρωποκτονιών.....	71
Σχήμα 11. Συνεισφορά ΠΔΒ σε Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία συγκριτικά με άλλους τομείς (2016 – 2018).....	77
Σχήμα 12. Δείκτες μέτρησης δημιουργικότητας πόλεων.....	109
Σχήμα 13. Συχνότητες δημογραφικών στοιχείων (φύλο, ηλικία, οικογεν. κατάσταση).....	116
Σχήμα 14. Συχνότητες δημογραφικών στοιχείων (μορφωτικό επίπεδο, επάγγελμα, τόπος κατοικίας).....	117
Σχήμα 15. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων.....	118
Σχήμα 16. Δυναμικό χαρακτηριστικό Δήμου Χανίων.....	118
Σχήμα 17. Τομείς προτεραιότητας Δήμου Χανίων.....	119
Σχήμα 18. Ικανοποίηση από εκτέλεση νέων έργων, συντήρηση υποδομών & μέσα μαζικής μεταφοράς.....	120
Σχήμα 19. Ανεκτικότητα Δήμου Χανίων & προώθηση καινοτομίας, μέσω συνεργασιών...120	
Σχήμα 20. Ικανοποίηση από ποιότητα ζωής.....	121
Σχήμα 21. Συχνότητα επίσκεψης πολιτιστικών οργανισμών.....	121
Σχήμα 22. Πολιτιστικοί οργανισμοί, που συγκεντρώνουν ενδιαφέρον.....	122
Σχήμα 23. Συχνότητα παρακολούθησης πολιτιστικών δρώμενων.....	123
Σχήμα 24. Ενημέρωση για πολιτιστικά δρώμενα & κύριο μέσο ενημέρωσης.....	123
Σχήμα 25. Ικανοποίηση κατοίκων από πολιτιστικά δρώμενα & πολιτιστικές υποδομές.....	124

Σχήμα 26. Συμφωνία κατοίκων με δηλώσεις για δημιουργία θέσεων εργασίας, δημιουργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπτυξη.....	125
Σχήμα 27. Γνώση έννοιας & περιεχομένου «δημιουργικής οικονομίας», άσκηση δημιουργ. επαγγέλματος, περίληψη επιχείρησης.....	126
Σχήμα 28. Ικανοποίηση δημιουργικών επαγγελματιών.....	127
Σχήμα 29. Εμπόδια ανάπτυξης δημιουργικής επιχείρησης.....	128
Σχήμα 30. Ευρήματα σε σχέση με φύλο.....	130
Σχήμα 31. Ευρήματα σε σχέση με ηλικιακή ομάδα.....	132
Σχήμα 32. Ευρήματα σε σχέση με οικογενειακή κατάσταση.....	134
Σχήμα 33. Ευρήματα σε σχέση με μορφωτικό επίπεδο.....	136
Σχήμα 34. Ευρήματα σε σχέση με επάγγελμα.....	138
Σχήμα 35. Ευρήματα σε σχέση με τόπο κατοικίας.....	139
Σχήμα 36. Συνολικά ευρήματα ελέγχου Kruskal Wallis	141
Σχήμα 37. Δημογραφικά στοιχεία (φύλο) σε Ερωτήσεις Α.2., Α.3., Β.4., Β.5.....	142
Σχήμα 38. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (φύλο) σε Ερωτήσεις Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Β.11., Γ.1., Β.2.	143
Σχήμα 39. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικών στοιχείων (ηλικία) σε Ερωτήσεις Α.2., Α.3., Β.4., Β.5.....	144
Σχήμα 40. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (ηλικία) σε Ερωτήσεις Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Β.11., Γ.1., Β.2.....	145
Σχήμα 41. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (μόρφωση) σε Ερωτήσεις Α.2., Α.3., Β.4., Β.5.....	146
Σχήμα 42. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικών στοιχείων (μόρφωση) σε Ερωτήσεις Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Β.11., Γ.1., Β.2..	147
Σχήμα 43. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (οικογενειακή κατάσταση) σε Ερωτήσεις Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Β.11., Γ.1., Β.2.....	147
Σχήμα 44. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικών στοιχείων (επάγγελμα) σε Ερωτήσεις Α.2., Α.3, Β.4., Β.5.	149
Σχήμα 45. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (επάγγελμα) σε Ερωτήσεις Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Β.11., Γ.1., Β.2.....	149
Σχήμα 46. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (τόπος κατοικίας) σε Ερωτήσεις Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Β.11, Γ.1., Β.2.....	150

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Κορυφαίες ευρωπαϊκές πόλεις.....	33
Πίνακας 2. Η ταυτότητα της δημιουργικής πόλης.....	36
Πίνακας 3. Ταξινόμηση δημιουργικών κλάδων.....	39
Πίνακας 4. Παραδείγματα δημιουργικών πόλεων από τον διεθνή χώρο.....	44
Πίνακας 5. Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης, 1985 – 2025.....	53
Πίνακας 6. Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης, Προγραμματισμός 2026 – 2033.....	54
Πίνακας 7. Λίστα δεικτών.....	57
Πίνακας 8. Παρατηρητήριο Πολιτιστικών & Δημιουργικών Πόλεων: Εννοιολογικό πλαίσιο και δείκτες.....	65
Πίνακας 9. Πολιτιστική Ζωντάνια – Οι πέντε πρώτες πόλεις, βάσει πληθυσμού και συνολικού αποτελέσματος.....	66
Πίνακας 10. Δημιουργική Οικονομία – Οι πέντε πρώτες πόλεις, βάσει πληθυσμού και συνολικού αποτελέσματος.....	66
Πίνακας 11. Ευνοϊκό Περιβάλλον– Οι πέντε πρώτες πόλεις, βάσει πληθυσμού και συνολικού αποτελέσματος.....	66
Πίνακας 12. Χώρες & πόλεις Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων...	84
Πίνακας 13. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο της «πολιτιστικής ζωντάνιας».....	84
Πίνακας 14. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο της «δημιουργικής οικονομίας» & των δημιουργικών θέσεων εργασίας.....	85
Πίνακας 15. Κατάταξη χωρών, βάσει του πληθυσμού των πόλεων τους.....	86
Πίνακας 16. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο της «πολιτιστικής ζωντάνιας».....	87
Πίνακας 17. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο του «ευνοϊκού περιβάλλοντος».....	87
Πίνακας 18. Κατάταξη χωρών, βάσει του πληθυσμού τους.....	88
Πίνακας 19. Συγκριτικός πίνακας κατάταξης χωρών.....	90
Πίνακας 20. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, Περιφέρειας Κρήτης και χώρας.....	93
Πίνακας 21. Νέες θέσεις εργασίας Δήμου Χανίων, 2014 – 2019.....	93
Πίνακας 22. Νέες θέσεις εργασίας / κλάδο στον Δήμο Χανίων κατά τα έτη 2014, 2018, 2019..	94
Πίνακας 23. Αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στο αεροδρόμιο «Γ. Δασκαλογιάννης» Ιανουάριος – Αύγουστος 2019-2024.....	94
Πίνακας 24. Πολιτιστικές υποδομές Δήμου Χανίων / Δημοτική Ενότητα.....	95
Πίνακας 25. Πολιτιστικές εκδηλώσεις Δήμου Χανίων.....	96

Πίνακας 26. S.W.O.T. ανάλυση.....	101
-----------------------------------	-----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Η Ελλάδα κατά Περιφέρειες.....	32
Εικόνα 2. Όψεις του Μεδεγίν.....	69
Εικόνα 3. Αστική επέκταση (1985-1998).....	70
Εικόνα 4. Όψεις της Νάντης.....	72
Εικόνα 5. Η Πύλη του Βρανδεμβούργου.....	74
Εικόνα 6. Οι εγκαταστάσεις του Τ.Π.Π.Λ.....	78
Εικόνα 7. Δήμος Χανίων.....	92

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

A.E.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΠΑ	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
CEMR	Council of European Municipalities and Regions
CFF	Chania Film Festival/Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων
DCMS	Department for Culture, Media & Sport
Δ.Ε.	Δημοτική Ενότητα
ERMIS-F	Environmental Risk Management and Information Service – Floods
ICOMOS	International Council on monuments and sites
ΚΕΔΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
ΠΔΒ	Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες
Π.Ο.Υ.	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
QdIC	Quartier de la Creation
Σ.Β.Α.Κ	Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας
SDGs	Sustainable Development Goals
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών
Τ.Π.Π.Α	Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
VARCITIES	Visionary and Integrated Solutions to Improve Well – Being and Health in Cities
WIPO	World Intellectual Property Organization

ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα διατριβή διερευνά την προοπτική του Δήμου Χανίων ως δημιουργικής πόλης, βάσει των αρχών της δημιουργικής οικονομίας, της μελέτης διεθνών πρακτικών και δικτύων, καθώς και περιπτώσεων δημιουργικών πόλεων, που συνδέουν την ανάπτυξή τους, με τον πολιτισμό, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Έμφαση δίνεται στις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες (ΠΔΒ), με κεντρική θέση στη δημιουργική οικονομία, καθώς συνδέουν άυλες υπηρεσίες και προϊόντα με το δημιουργικό περιεχόμενο και τους στόχους της αγοράς.

Αναλύεται η έννοια της πολιτιστικής διπλωματίας στη σύγχρονη εποχή και εξετάζεται, μέσω της ανάλυσης S.W.O.T., η αποτελεσματικότητα των πρακτικών, που έχει αναπτύξει ο Δήμος Χανίων. Επιπρόσθετα, διατυπώνονται χρήσιμες προτάσεις προς τους διαχειριστές του Οργανισμού, ώστε η δικτύωση και κυρίως η πολιτιστική διπλωματία να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δήμου.

Παρουσιάζονται σύνθετοι δείκτες, που συνδέονται με τον πολιτισμό και τη δημιουργική οικονομία στο πλαίσιο του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και δύο νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις σύνθετης μέτρησης της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών.

Στο πλαίσιο της ποσοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της διατριβής, εξετάστηκε ο βαθμός ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων αναφορικά με την ποιότητα ζωής τους, η σχέση τους με τον πολιτισμό, ενώ αποτυπώθηκε και το επίπεδο ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών του Δήμου Χανίων. Απώτερος στόχος της έρευνας ήταν ο σχεδιασμός πολιτικών, που θα συνδράμουν τον Δήμο Χανίων στην προσπάθειά του να αναπτυχθεί στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας, αναβαθμίζοντας το πολιτιστικό του προϊόν και αναπτύσσοντας πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

Από τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας προκύπτει ότι ο Δήμος Χανίων διαθέτει ποικιλομορφία και χωρικά πλεονεκτήματα, που αφορούν στην αυθεντικότητα του τόπου και στα μοναδικά χαρακτηριστικά του. Ωστόσο, καταγράφονται χαμηλές επιδόσεις ως προς την ικανοποίηση των κατοίκων του σε καίριους τομείς, που αφορούν μεταξύ άλλων στην ποιότητα ζωής τους, την ανεκτικότητα του δήμου απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού, τις πρωτοβουλίες των τοπικών αρχών ως προς τον δημιουργικό τομέα.

Λέξεις – κλειδιά

Δημιουργική οικονομία, δημιουργικές πόλεις, Δήμος Χανίων, Πολιτιστικές & Δημιουργικές
Βιομηχανίες, πολιτιστική διπλωματία, βιώσιμη αστική ανάπτυξη

ABSTRACT

The thesis explores the perspective of the Municipality of Chania as a creative city, based on the creative economy's principles, the study of international practices and networks, as well as specific cases of creative cities, which connect their development with culture, creativity and innovation. Emphasis is given to Cultural and Creative Industries (CCIs), with a central role to the creative economy, as they link intangible services and products to creative content and market objectives.

The concept of cultural diplomacy in the modern era is analyzed, while the effectiveness of the practices developed by the Municipality of Chania is examined through the S.W.O.T. analysis. In addition, useful proposals are formulated for the administrators of the Organization, so that networking and especially cultural diplomacy contribute to the development of the Municipality.

Composite indicators, linked to culture and the creative economy in the framework of the European Commission's Cultural and Creative Cities Monitor, are presented, as well as two new methodological approaches to composite measurement of creativity and culture at country level.

As far as the quantitative research, carried out for the needs of the thesis is concerned, the degree of satisfaction of the Municipality's residents was examined regarding their quality of life, their relationship with culture, while the level of satisfaction of the creative professionals of the Municipality was also examined. The ultimate goal of the research was the design of policies, which will support the Municipality in its effort to develop in the field of creative economy, upgrading its cultural product and developing sustainable urban development policies.

From the results of the quantitative research, it appears that the Municipality of Chania has diversity and spatial advantages, related to the authenticity of the place and its unique characteristics. However, low performances are recorded concerning the satisfaction of its residents in key areas, such as their quality of life, the tolerance of the Municipality towards the vulnerable and minority groups, the initiatives of the local authorities in the creative sector.

Keywords

Creative economy, creative cities, Municipality of Chania, Cultural & Creative Industries (CCIs), cultural diplomacy, sustainable urban development

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η οικονομία του πολιτισμού έχει κυριαρχήσει τις τελευταίες δεκαετίες στη διεθνή οικονομική σκηνή συνδεδεμένη με την αναπτυξιακή στρατηγική τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναδυόμενων οικονομιών. Σε διεθνές επίπεδο οι «δημιουργικές βιομηχανίες» αναπτύσσονται δυναμικά, αποτελώντας το μέσο για καινοτόμες εξελίξεις, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και την πολιτιστική πολυμορφία.

Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλαν οι κοινωνικές αλλαγές και οι τεχνολογικές εξελίξεις κυρίως στον τομέα της πληροφορίας και της επικοινωνίας, με το διαδίκτυο και τις εφαρμογές του να προσφέρουν στους πολίτες νέες μορφές διασκέδασης και ψυχαγωγίας, διαδραστική συμμετοχή και ευκολότερη πρόσβαση στα πολιτιστικά προϊόντα. Σύμφωνα με τη Λαζαρέτου (2014), η ύπαρξη πρόθυμων καταναλωτών πολιτιστικών αγαθών, η διάθεση ανθρώπινου δυναμικού και χρηματικών κεφαλαίων και η προσφορά δημιουργών είχε ως αποτέλεσμα τη «συνάντηση» της οικονομίας με τη δημιουργία και τον πολιτισμό.

Σύμφωνα με την έκθεση του Ινστιτούτου Στατιστικής της UNESCO (2016)¹, παγκοσμίως το εμπόριο δημιουργικών προϊόντων υπερδιπλασιάστηκε από το 2004 έως το 2013, ενώ ο πολιτισμός αποτελεί βασικό συντελεστή της δημιουργικής οικονομίας, που στηρίζεται στη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την πρόσβαση στη γνώση. Το 2016 οι δημιουργικές βιομηχανίες αντιπροσώπευαν περίπου το 3% του παγκόσμιου Α.Ε.Π., με 30 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι συγκεκριμένες βιομηχανίες προσέφεραν περισσότερες από 7 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, ενώ, όπως επισημαίνεται στην έκθεση, στις αναπτυσσόμενες χώρες οι δημιουργικοί τομείς προωθούν τη βιώσιμη, χωρίς αποκλεισμούς, ανάπτυξη.

Η συμβολή του πολιτισμού στην προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της ανταγωνιστικότητας τόσο εντός της Ε.Ε. όσο και εκτός αναγνωρίζεται στην Ατζέντα του 2030 του Ο.Η.Ε. για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, όπου υπογραμμίζεται ότι ο πολιτισμός, συμπεριλαμβανομένης της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και των δημιουργικών βιομηχανιών, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

¹ Διαθέσιμη στο: <https://tinyurl.com/2s3dx8yp>

Βασικό μοντέλο οικονομικής, πολιτιστικής και αστικής ανάπτυξης, το οποίο μελετάται στην παρούσα διατριβή, είναι αυτό της «*δημιουργικής πόλης*». Η συγκεκριμένη έννοια προσδιορίζεται ως το αστικό σύνολο, όπου αξιοποιούνται οι δημιουργικές δομές, σε συνδυασμό με δράσεις πολιτισμού και καινοτομίας, αναγνωρίζοντας τη δημιουργικότητα ως στρατηγικό παράγοντα αιεφόρου ανάπτυξης.

Στο μεταξύ, στη σύγχρονη πραγματικότητα τα κράτη συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο τη σπουδαιότητα της πολιτιστικής διπλωματίας. Ακολούθως, οι κλασικές διπλωματικές επαφές μεταξύ των κοινωνιών σε τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο έχουν μεταβληθεί σημαντικά, καθώς δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη σχέσεων σύνδεσης των πολιτισμικών κοινοτήτων, τον αλληλοσεβασμό μεταξύ των κρατών, τη διαπολιτισμική κατανόηση.

Εμπλουτισμένη με νέες αρμοδιότητες, στις οποίες εμπεριέχονται οι μορφωτικές και οι πολιτιστικές λειτουργίες η κλασική διπλωματία και ο πολιτισμός έχουν προσλάβει πλέον ιδιαίτερο ρόλο στην εξωτερική πολιτική των χωρών, λειτουργώντας παράλληλα με τις εμπορικές και οικονομικές σχέσεις. Η έννοια της «*πολιτιστικής διπλωματίας*», άλλωστε, συνεπάγεται την αξιοποίηση των εργαλείων της διπλωματίας σε σχέση με τον πολιτισμό, οδηγώντας σε αλληλεπιδράσεις μεταξύ των κοινωνιών και την ανταλλαγή πρακτικών, που αφορούν σε διάφορες πτυχές του πολιτισμού και της κουλτούρας. Η ανάπτυξη διπλωματικών επαφών, πολιτιστικών δραστηριοτήτων, σχέσεων αδελφοποίησης, κ.ά., συμβάλλει στην κατανόηση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών των λαών, ενώ στο πλαίσιο των εν λόγω επαφών συμμετέχουν και οι ίδιοι οι πολίτες.

Οι σημαντικές προκλήσεις, που αντιμετωπίζουν οι αρχές των σύγχρονων πόλεων, αφορούν μεταξύ άλλων στον μελλοντικό σχεδιασμό του αστικού τους περιβάλλοντος, καθώς και στις διαδικασίες, που πρέπει να προωθηθούν αναφορικά με την αναζωογόνηση και την ανάπλασή τους. Παράλληλα, σε προτεραιότητα τίθενται τα ενεργειακά ζητήματα, καθώς και η προστασία του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις, έως το 2030 περίπου το 60% του παγκόσμιου πληθυσμού θα έχει εγκατασταθεί στις πόλεις, επισημαίνεται δε ότι στο τέλος του 2022 ο παγκόσμιος πληθυσμός είχε υπερβεί τα 8 δισ. (UNCTAD, 2023).

Δεδομένα, που προέρχονται από την παραπάνω έκθεση της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη παρουσιάζουν την αυξητική τάση της αστικοποίησης σε παγκόσμια κλίμακα. Ειδικότερα, κατά το 2012 το 52,5% του πληθυσμού ζούσε σε αστικές περιοχές, ποσοστό, που το 2022 προσέγγισε το 56,9%. Επιπλέον, σύμφωνα με τα ευρήματα της έκθεσης, τα ποσοστά του αστικού πληθυσμού είναι υψηλότερα στις ανεπτυγμένες (79,7%) από ό,τι στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Σύμφωνα με τους Serrano & Neto (2011), οι τοπικές και περιφερειακές αρχές ανακαλύπτουν εκ νέου την οικονομική διάσταση του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, με πολλές από αυτές να επενδύουν στους εν λόγω τομείς. Ακολούθως, η έννοια της δημιουργικότητας προσδιορίζεται ως «μια σύνθετη διαδικασία καινοτομίας, που συνδυάζει ορισμένες/όλες από τις ακόλουθες διαστάσεις: ιδέες, δεξιότητες, τεχνολογία, διαχείριση, διαδικασίες παραγωγής και πολιτισμό» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007). Από την άλλη, ο πολιτισμός αποτελεί σημαντικό πυλώνα για την ποιότητα ζωής και την τοπική ταυτότητα (Rizzo & Throsby, 2006), έναν διαρκώς αναπτυσσόμενο τομέα (UNCTAD, 2010), με αντίκτυπο στην καινοτομία, την αστική ανάπτυξη, τον τουρισμό και την αναζωογόνηση των πόλεων (Evans & Shaw, 2004).

1.2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ, ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Βασικός στόχος της παρούσας διατριβής είναι να διερευνηθεί η προοπτική του Δήμου Χανίων ως δημιουργικής πόλης, βάσει των αρχών της δημιουργικής οικονομίας, της μελέτης διεθνών πρακτικών και περιπτώσεων δημιουργικών πόλεων, που συνδέουν την ανάπτυξή τους, με τον πολιτισμό, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Ακολούθως, τα ερευνητικά ερωτήματα, που επιχειρείται να απαντηθούν στο πλαίσιο της διατριβής, είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Πώς ορίζεται η δημιουργική οικονομία και οι Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες (ΠΔΒ), ποια είναι η σχέση και το περιεχόμενο τους;
- ❖ Ποια είναι η ταυτότητα των δημιουργικών πόλεων, τα χαρακτηριστικά τους και πώς επιτυγχάνεται η ανάπτυξη των ΠΔΒ;
- ❖ Τι είναι η πολιτιστική διπλωματία; Πώς ασκείται και με ποιες ενέργειες μπορεί να υλοποιηθεί από τον Δήμο Χανίων;
- ❖ Πώς συνδέεται ο πολιτισμός με τη βιώσιμη ανάπτυξη;
- ❖ Αξιολογείται ο πολιτισμός με σύνθετους δείκτες; Μπορεί να μετρηθεί η δημιουργικότητα και ο πολιτισμός σε επίπεδο χωρών; Πώς λειτουργεί και ποια είναι η χρησιμότητα του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων;
- ❖ Ποιες είναι οι δυσκολίες/εμπόδια, που αντιμετώπισαν δήμοι σε όλο τον κόσμο κατά τη μετάβασή τους σε καθεστώς δημιουργικής πόλης; Πώς αντιμετωπίστηκαν οι εν λόγω δυσκολίες;
- ❖ Ποιος είναι ο σκοπός της ποσοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της διδακτορικής διατριβής;

Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα περιλαμβάνονται:

- ❖ Η αποτύπωση του περιεχομένου της δημιουργικής οικονομίας και της δομής των ΠΔΒ.
- ❖ Η παρουσίαση της έννοιας των δημιουργικών πόλεων και των παραγόντων, που ευνοούν την ανάπτυξη, μέσω της καινοτομίας και της δημιουργικότητας.
- ❖ Η ανάλυση της έννοιας και της λειτουργίας της πολιτιστικής διπλωματίας στη σύγχρονη εποχή, καθώς και των οφελών, που μπορούν να προκύψουν από την ύπαρξη μιας στρατηγικής σύνδεσής της με την ανάπτυξη. Η αποτύπωση των πρακτικών, που έχει αναπτύξει ο Δήμος Χανίων ως προς την πολιτιστική διπλωματία και τη δικτύωσή του, προκειμένου να εξεταστεί η αποτελεσματικότητά τους.
- ❖ Η απόδειξη ότι ο πολιτισμός λειτουργεί ως δημιουργικό οικοσύστημα, που ενισχύει την ανάπτυξη, καθώς και ως μέσο, που οδηγεί στη βιώσιμη ανάπτυξη.
- ❖ Η παρουσίαση σύνθετων δεικτών, που συνδέονται με τον πολιτισμό και τη δημιουργική οικονομία. Η παρουσίαση του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και νέων μεθοδολογικών προσεγγίσεων σύνθετης μέτρησης της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών.
- ❖ Η παρουσίαση συγκεκριμένων περιπτώσεων πόλεων σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, που κατόρθωσαν αντιμετωπίζοντας σημαντικά ζητήματα (οικονομική ύφεση, ανεργία, κ.ά.), να αποτελέσουν παραδείγματα αστικής ανάκαμψης.
- ❖ Σκοπός της ποσοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε, είναι σε πρώτο επίπεδο να εξεταστεί ο βαθμός ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων αναφορικά με την ποιότητα ζωής τους. Έπειτα, διερευνάται η σχέση των κατοίκων με τον πολιτισμό, ενώ η έρευνα ολοκληρώνεται με την αποτύπωση του επιπέδου ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών του Δήμου Χανίων. Απώτερος στόχος είναι ο σχεδιασμός πολιτικών, που θα συνδράμουν τον Δήμο Χανίων στην προσπάθειά του να αναπτυχθεί στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας, αναβαθμίζοντας το πολιτιστικό του προϊόν και βελτιώνοντας περαιτέρω τις συνθήκες προς όφελος των δημιουργικών επαγγελματιών.

1.3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

Για την εκπόνηση του πρώτου μέρους της διδακτορικής διατριβής (κεφ. 1, 2, 3, 4), που περιλαμβάνει τη βιβλιογραφική επισκόπηση, καθώς και για το πρώτο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους (κεφ. 5), που αφορά στη μελέτη περίπτωσης και εστιάζει στα παραδείγματα δημιουργικών πόλεων, αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, ελληνική/ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αρθρογραφία και πηγές του διαδικτύου.

Για τη μεθοδολογική προσέγγιση του κεφαλαίου 6, όπου δίνεται έμφαση στη σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών, αξιοποιήθηκε το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε. και ειδικότερα ο δείκτης απόδοσης “*Cultural and Creative Cities Index*” (*C3 Index*), με το Παράρτημα C3M2023_Data Annex b. Από το εν λόγω Παράρτημα επελέγη ο σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους δεικτών (*final aggregated data*) για το 2019.

Στο κεφάλαιο 7 μελετάται η περίπτωση του Δήμου Χανίων σε σχέση με την πολιτιστική διπλωματία, μέσω της αξιοποίησης του εργαλείου της S.W.O.T. ανάλυσης για την εξέταση των δυνατών, αδύναμων σημείων της πολιτιστικής πολιτικής του Οργανισμού, των ευκαιριών καθώς και των απειλών του εξωτερικού του περιβάλλοντος.

Στο κεφάλαιο 8 παρουσιάζεται ο σχεδιασμός της πρωτογενούς έρευνας, που υλοποιήθηκε για τις ανάγκες της διατριβής και υιοθετεί την αξιοποίηση δομημένου ποσοτικού εργαλείου (*δομημένο ερωτηματολόγιο ατομικής συμπλήρωσης*).

Αναφορικά με το κεφάλαιο 9, που αφορά στην παρουσίαση και την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος PSPP 2.0.1. ποσοτικοποιήθηκαν οι απαντήσεις, που συγκεντρώθηκαν από το ερωτηματολόγιο. Ακολούθησε ανάλυση συχνοτήτων στις δημογραφικές και τις λοιπές μεταβλητές, ανάλυση παραγόντων του ερωτηματολογίου, ανάλυση αξιοπιστίας και ανάλυση κανονικής κατανομής. Εφαρμόστηκαν οι έλεγχοι Kruskal Wallis και χ^2 για τον εντοπισμό στατιστικά σημαντικών αποτελεσμάτων. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε σύμφωνα με την περιγραφική στατιστική (*ανάλυση & πίνακες συχνοτήτων*) καθώς και την επαγωγική στατιστική, περιλαμβάνοντας συσχέτιση μεταβλητών.

1.4. ΔΟΜΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

Η διατριβή διακρίνεται σε τέσσερα μέρη, που συνδέονται μεταξύ τους βάσει περιεχομένου και ανάλυσης. Βασική επιδίωξη της παρούσας μελέτης ως προς το θεωρητικό της σκέλος είναι να συνεισφέρει στην επιστήμη, συγκεντρώνοντας και παρουσιάζοντας την υφιστάμενη

γνώση αναφορικά με το αντικείμενο της δημιουργικής οικονομίας και των δημιουργικών πόλεων. Ως προς το πρακτικό μέρος η μελέτη αποτελεί χρήσιμο οδηγό αξιοποίησης της δημιουργικής οικονομίας και των κλάδων της για την αναπτυξιακή πορεία των πόλεων.

Ειδικότερα, το πρώτο μέρος αφορά στη βιβλιογραφική επισκόπηση και αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, που αποτελεί την Εισαγωγή της διατριβής, παρατίθεται το θεωρητικό της πλαίσιο, ενώ ακολουθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, καθώς και η μεθοδολογία, που ακολουθήθηκε. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της δομής της διατριβής, την πρακτική και τη θεωρητική της συμβολή, καθώς και την πρωτοτυπία της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, με τίτλο: «*Πόλη, πολιτισμός και ανάπτυξη*», παρουσιάζεται η σχέση μεταξύ πόλης, πολιτισμού και ανάπτυξης, προσεγγίζεται η έννοια της πόλης και ακολουθεί η ταξινόμηση των δήμων, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Έμφαση δίνεται στη σχέση πολιτισμού και ανάπτυξης, με την παρουσίαση της οικονομοκεντρικής και πολιτισμοκεντρικής προσέγγισης. Παρατίθενται τα χαρακτηριστικά των δημιουργικών πόλεων, παρουσιάζονται οι δημιουργικοί κλάδοι, ενώ γίνεται καταγραφή των προκλήσεων, που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι πόλεις στην προσπάθειά τους να αναπτυχθούν δημιουργικά. Ακολουθεί ενδεικτική καταγραφή του διεθνούς περιβάλλοντος αναφορικά με τη σύνδεση του πολιτισμού και της ανάπτυξης, με συνοπτική παρουσίαση του Δικτύου Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO.

Στο τρίτο κεφάλαιο, με τίτλο: «*Πολιτιστική διπλωματία*», αναλύεται η έννοια της πολιτιστικής διπλωματίας, η ιστορική της εξέλιξη και η άσκησή της, με παράθεση των φορέων, που την ασκούν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Εξετάζεται η διπλωματία και τα διεθνή δίκτυα πόλεων, ενώ έμφαση δίνεται στους πολιτιστικούς θεσμούς της Ε.Ε., όπως την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και τις αδελφοποιήσεις.

Το τέταρτο κεφάλαιο, με τίτλο: «*Ο πολιτισμός ως μοχλός βιώσιμης αστικής ανάπτυξης*», επικεντρώνεται στη δημιουργική οικονομία και τις ΠΔΒ. Παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο τόσο ο πολιτισμός όσο και γενικότερα ο δημιουργικός τομέας λειτουργούν ως οικοσυστήματα καινοτομίας και ανάπτυξης. Προσεγγίζεται ο ρόλος του πολιτισμού ως μέσου, που οδηγεί στη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιχειρείται συνοπτική παρουσίαση σύνθετων δεικτών, που συνδέονται με τον πολιτισμό και εξετάζεται η λειτουργία του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στο δεύτερο μέρος της διατριβής, που αφορά στη μελέτη περίπτωσης, περιλαμβάνονται τρία κεφάλαια. Ακολουθώ, στο πέμπτο κεφάλαιο, με τίτλο:

«Παραδείγματα δημιουργικών πόλεων», μελετώνται οι περιπτώσεις πόλεων, όπως της Νάντης στη Γαλλία, του Μεδεγίν στην Κολομβία και του Βερολίνου στη Γερμανία. Εξετάζεται η προσπάθεια αξιοποίησης από μέρους τους της δημιουργικής οικονομίας και των κλάδων της, μελετάται η εικόνα, που παρουσιάζουν στην παρούσα φάση, και η προσπάθειά τους να διατηρήσουν την αναπτυξιακή τους πορεία. Παρουσιάζεται και η περίπτωση του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου (Τ.Π.Π.Λ.).

Στο έκτο κεφάλαιο, με τίτλο: «Σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών», πραγματοποιείται μεθοδολογική προσέγγιση για τη σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών, βάσει του δείκτη απόδοσης “*Cultural and Creative Cities Index*” (C3 Index), ο οποίος αποτέλεσε βασικό εργαλείο για το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε. Μέσω συγκεκριμένων μεθόδων, μετρούνται και παρουσιάζονται οι επιδόσεις των 29 χωρών, που περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο, με έμφαση στα πεδία, της «πολιτιστικής ζωντάνιας», της «δημιουργικής οικονομίας» και του «ευνοϊκού περιβάλλοντος».

Στο έβδομο κεφάλαιο, με τίτλο: «Πολιτιστική διπλωματία και Δήμος Χανίων», μελετάται η περίπτωση του Δήμου Χανίων σε σχέση με την πολιτιστική διπλωματία. Παρατίθεται σύντομη παρουσίαση του συγκεκριμένου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της οικονομικής του διάρθρωσης, του πολιτιστικού του κεφαλαίου. Έμφαση δίνεται στις δικτυώσεις του Οργανισμού εντός της χώρας και διεθνώς, καθώς και στο δίκτυο των αδελφοποιήσεών του. Επιχειρείται S.W.O.T. ανάλυση της πολιτιστικής πολιτικής του δήμου, με έμφαση στην εξωστρέφεια και τα δίκτυά του και διατυπώνονται συγκεκριμένες προτάσεις προς τους διαχειριστές του Οργανισμού.

Στο τρίτο μέρος της διατριβής, που αποτελείται από δύο κεφάλαια, παρουσιάζεται η μεθοδολογία, που ακολουθήθηκε για τη διενέργεια της έρευνας. Ακολουθώντας, στο όγδοο κεφάλαιο, με τίτλο: «Έρευνα κοινού», παρουσιάζεται η μεθοδολογία, που ακολουθήθηκε για το ερευνητικό τμήμα της διατριβής, εξετάζεται ο ερευνητικός σχεδιασμός για τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας, η επιλογή του ερευνητικού προβλήματος, τα ερευνητικά ερωτήματα και οι υποθέσεις, που διατυπώνονται. Ακολουθεί η αναφορά στα ερευνητικά εργαλεία, που επελέγησαν, η περιγραφή της πιλοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε, εκτενής ανάλυση του ερωτηματολογίου και των επιμέρους τμημάτων του. Παρουσιάζεται η διαδικασία συλλογής δεδομένων, ενώ το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την επισήμανση των κριτηρίων επιλογής του δείγματος.

Το ένατο κεφάλαιο, με τίτλο: «Ανάλυση αποτελεσμάτων», παρουσιάζει τα ευρήματα από την ποσοτική έρευνα, που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της διατριβής. Γίνεται ανάλυση

συχνοτήτων στις δημογραφικές μεταβλητές και έπειτα στις λοιπές μεταβλητές για να παρουσιαστούν οι τάσεις. Ακολουθεί η ανάλυση παραγόντων του ερωτηματολογίου για να διαπιστωθεί η εγκυρότητά του, η αξιοπιστία και η ανάλυση κανονικής κατανομής. Διενεργούνται οι έλεγχοι Kruskal Wallis και χ^2 προκειμένου να βρεθεί αν προκύπτουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων και των παραγόντων, όταν οι μεταβλητές ήταν συνεχείς/ποσοτικές ή κατηγορικές/ποιοτικές.

Το τέταρτο μέρος της διατριβής, αποτελείται από το δέκατο κεφάλαιο, με τίτλο: «Συζήτηση – συμπεράσματα» και αφορά στη συζήτηση και τα συμπεράσματα του συνόλου της διατριβής. Πραγματοποιείται συζήτηση των βασικών αποτελεσμάτων/συμπερασμάτων της διδακτορικής διατριβής, ακολουθεί η παρουσίαση των περιορισμών της έρευνας, με έμφαση στο τμήμα της ποσοτικής έρευνας, ενώ το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παράθεση προτάσεων για μελλοντική έρευνα.

1.5. ΣΥΜΒΟΛΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

Η δημιουργική οικονομία αποτελεί μία νέα μορφή οικονομίας, που εμφανίστηκε εννοιολογικά τις τελευταίες δεκαετίες στη σύγχρονη βιβλιογραφία. Σύμφωνα με τους Καλογερέση κ.ά. (2015), η σχετική βιβλιογραφία έχει αρχίσει να διευρύνεται τόσο διεθνώς, όσο και στην Ελλάδα (Κουρτέσης, 2008, Αυδίκος, 2014). Ως προς τη θεωρητική της συμβολή η παρούσα διατριβή συγκεντρώνει και παρουσιάζει την υφιστάμενη γνώση αναφορικά με το αντικείμενο της δημιουργικής οικονομίας και των δημιουργικών πόλεων, παρουσιάζοντας τη σχέση μεταξύ πόλης, πολιτισμού και ανάπτυξης. Μάλιστα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο του πολιτισμού ως μέσου, που οδηγεί στη βιώσιμη ανάπτυξη. Συνεπώς, η μελέτη, που διενεργείται, συμβάλλει περαιτέρω στη βιβλιογραφία, διαπιστώνοντας ότι τόσο ο πολιτισμός όσο και γενικότερα ο δημιουργικός τομέας μπορούν να αξιοποιηθούν ως οικοσυστήματα καινοτομίας και ανάπτυξης.

Μάλιστα, παρόλο, που σε εθνικό και διεθνές επίπεδο έχουν μελετηθεί οι περιπτώσεις πόλεων σε σχέση με τη δημιουργική οικονομία, η μελέτη αποκλειστικά του Δήμου Χανίων και της προοπτικής του ως δημιουργικής πόλης αποτελούν αντικείμενο, που δεν έχει διερευνηθεί κατά το παρελθόν. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι έχει διενεργηθεί μόνο μία έρευνα σε επίπεδο διδακτορικής διατριβής αναφορικά με τις δυνατότητες ανάπτυξης, μέσω της δημιουργικής οικονομίας στη βόρεια πλευρά της Περιφερειακής Ενότητας Χανίων (Σπανουδάκη, 2017).

Ως προς την πρακτική συμβολή της διατριβής αυτή μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο οδηγό για τους διαχειριστές Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τοπικές και περιφερειακές αρχές, παρέχοντας χρήσιμα παραδείγματα πόλεων, που, αντιμετωπίζοντας διάφορες προκλήσεις και εμπόδια, κατόρθωσαν να αξιοποιήσουν τη δημιουργική οικονομία και τους κλάδους της και να ακολουθήσουν αναπτυξιακή πορεία.

Περαιτέρω, μέσω δύο νέων μεθοδολογικών προσεγγίσεων για τη σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών, που αναπτύχθηκαν για τις ανάγκες της έρευνας, μετρούνται και παρουσιάζονται οι επιδόσεις 29 χωρών, στους τομείς του πολιτισμού, της δημιουργικότητας και της δημιουργικής οικονομίας. Τα αναλυτικά δεδομένα των πόλεων των συγκεκριμένων χωρών περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε. Ακολούθως, η νέα προσέγγιση θα μπορούσε να υιοθετηθεί και να αξιοποιηθεί σε διεθνές επίπεδο ως ένα επιπλέον συγκεντρωτικό εργαλείο ανάλυσης της δημιουργικότητας σε επίπεδο χωρών, καθώς οι μέθοδοι, που αξιοποιούνται στην παρούσα φάση, εξετάζουν και αναλύουν αποκλειστικά τα δεδομένα πόλεων.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της διατριβής μελετάται η περίπτωση του Δήμου Χανίων σε σχέση με την πολιτιστική διπλωματία, επιχειρείται S.W.O.T. ανάλυση της πολιτιστικής πολιτικής του και διατυπώνονται συγκεκριμένες προτάσεις προς τους διαχειριστές του Οργανισμού. Επομένως, τόσο τα συμπεράσματα της ανάλυσης όσο και οι προτάσεις θα μπορούσαν να αποδειχθούν χρήσιμα εργαλεία για τους διαχειριστές τόσο του εν λόγω δήμου, όσο και άλλων περιοχών, στην προσπάθειά τους να αναπτυχθούν στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας.

Επιπλέον, η ποσοτική έρευνα, που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της διατριβής, εξέτασε τον βαθμό ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων αναφορικά με την ποιότητα ζωής τους, αξιολόγησε τη σχέση των κατοίκων με τον πολιτισμό, ενώ αποτύπωσε και το επίπεδο ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών του Δήμου Χανίων. Τα ευρήματα της έρευνας και η ανάλυσή τους μπορούν να συμβάλλουν στον σχεδιασμό πολιτικών, που θα συνδράμουν τον Δήμο Χανίων στην προσπάθειά του να αναπτυχθεί στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας.

Συμπερασματικά, οι ακόλουθες παράμετροι καθιστούν την παρούσα διατριβή πρωτότυπη:

- ❖ Μελετά την έννοια της δημιουργικής οικονομίας, μιας νέας μορφής οικονομίας, που εμφανίστηκε τις τελευταίες δεκαετίες στη σύγχρονη βιβλιογραφία.

- ❖ Εξετάζει τη σχέση της δημιουργικής οικονομίας με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, αποδεικνύοντας ότι ο πολιτισμός και η δημιουργικότητα μπορούν να αξιοποιηθούν ως οικοσυστήματα καινοτομίας και ανάπτυξης.
- ❖ Μελετά την περίπτωση του Δήμου Χανίων, με έμφαση στην προοπτική του ως δημιουργική πόλη, ένα αντικείμενο για το οποίο δεν έχει πραγματοποιηθεί σχετική μελέτη και η υπάρχουσα βιβλιογραφία είναι ελάχιστη.
- ❖ Αποτελεί χρήσιμο οδηγό για τους διαχειριστές Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, παρέχοντας παραδείγματα πόλεων, που αξιοποιούν τη δημιουργική οικονομία και τους κλάδους της.
- ❖ Παρουσιάζει δύο νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις για τη σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών, που αναπτύχθηκαν για τις ανάγκες της έρευνας και μπορούν να αξιοποιηθούν ως ένα επιπλέον συγκεντρωτικό εργαλείο ανάλυσης.
- ❖ Διατυπώνει συγκεκριμένες προτάσεις προς τους διαχειριστές του Δήμου Χανίων, οι οποίες προέκυψαν μέσω S.W.O.T. ανάλυσης και θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον οδικό χάρτη σχετικά με την πολιτιστική διπλωματία για τις αρχές του εν λόγω δήμου και άλλων περιοχών.
- ❖ Εξετάζει, μέσω πρωτογενούς έρευνας, τον βαθμό ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων αναφορικά με την ποιότητα ζωής τους, τη σχέση τους με τον πολιτισμό και αποτυπώνει το επίπεδο ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών του δήμου.
- ❖ Διατυπώνει συγκεκριμένα συμπεράσματα, με απώτερο στόχο τον σχεδιασμό πολιτικών, που θα συνδράμουν τον Δήμο Χανίων στην προσπάθειά του να αναπτυχθεί στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΟΛΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η σχέση μεταξύ πόλης, πολιτισμού και ανάπτυξης, προσεγγίζεται η έννοια της πόλης και ακολουθεί η ταξινόμηση των δήμων, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Έμφαση δίνεται στη σχέση πολιτισμού και ανάπτυξης, με την παρουσίαση της οικονομοκεντρικής και πολιτισμοκεντρικής προσέγγισης. Παράλληλα, παρατίθενται τα χαρακτηριστικά των δημιουργικών πόλεων, παρουσιάζονται οι δημιουργικοί κλάδοι, ενώ γίνεται αναλυτική καταγραφή των προκλήσεων, που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι πόλεις στην προσπάθειά τους να αναπτυχθούν δημιουργικά. Ακολουθεί ενδεικτική καταγραφή του διεθνούς περιβάλλοντος αναφορικά με τη σύνδεση του πολιτισμού και της ανάπτυξης, με συνοπτική παρουσίαση του Δικτύου Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO.

Τα ερευνητικά ερωτήματα, που επιχειρείται να απαντηθούν στο εν λόγω κεφάλαιο είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Πώς ταξινομούνται οι δήμοι, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων;
- ❖ Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των δημιουργικών πόλεων;
- ❖ Ποιες είναι οι δυσκολίες/εμπόδια, που αντιμετώπισαν δήμοι σε όλο τον κόσμο κατά τη μετάβασή τους σε καθεστώς δημιουργικής πόλης;
- ❖ Πώς αντιμετωπίστηκαν οι εν λόγω δυσκολίες;

Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα του κεφαλαίου περιλαμβάνονται:

- ❖ Η ταξινόμηση των δήμων σε εθνικό επίπεδο, βάσει του πληθυσμού και των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών τους. Η ιεράρχηση των πόλεων διεθνώς, βάσει της δημογραφικής και της λειτουργικής προσέγγισης.
- ❖ Η καταγραφή των κύριων χαρακτηριστικών των δημιουργικών πόλεων.
- ❖ Η απόδειξη ότι η ανάπτυξη της δημιουργικής οικονομίας και των κλάδων της αποτελεί βασική προϋπόθεση στην πορεία προς τη δημιουργική μετάβαση των πόλεων.
- ❖ Η ταξινόμηση των δυσκολιών, που αντιμετωπίζουν οι πόλεις στην προσπάθειά τους να αναπτυχθούν δημιουργικά.

Για την εκπόνηση του κεφαλαίου αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, ελληνική/ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αρθρογραφία και πηγές του διαδικτύου.

2.1. Η ΣΧΕΣΗ ΠΟΛΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Από την αρχαιότητα η πόλη αποτέλεσε τον χώρο, όπου αναπτύχθηκαν πολιτικοί θεσμοί, κοινωνικά ήθη, καινοτομίες, που συνδέθηκαν με τον πολιτισμό. Δεν είναι τυχαίο, ότι ο όρος «πολιτισμός» προέρχεται ετυμολογικά από τους όρους «πόλη» και «πολίτης» (Μπαμπινιώτης, 2002: 1441). Ο εξαστισμός, που ακολούθησε την εκβιομηχάνιση, τοποθέτησε την πόλη στο επίκεντρο της σύγχρονης ζωής, μετατρέποντας την σε πολυδιάστατο οργανισμό, με πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

Με τον μισό πληθυσμό του πλανήτη να συγκεντρώνεται στις πόλεις, αυτές παρουσιάζουν χαρακτηριστικά, όπως: καινοτομία, πλουραλισμό, δυναμισμό, αλλά και κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, μόλυνση, αποξένωση, γιγαντισμό. Ως σημεία, όπου συμβιώνουν διαφορετικές κουλτούρες, αναπτύσσονται νέες ιδέες, προωθούνται κοινωνικές, καλλιτεχνικές, τεχνολογικές, κ.ά. αλλαγές, ενώ την ίδια στιγμή προκύπτουν ζητήματα, όπως ανεργία, εγκατάλειψη/υπερανάπτυξη περιοχών, παραβατικότητα, έλλειψη ανοιχτών χώρων, κ.ά., οι πόλεις αντανακλούν τις τάσεις της σύγχρονης κοινωνίας.

Σύμφωνα με τον Hall (1998), από τότε, που οι πόλεις αναπτύχθηκαν σε δομή και μέγεθος, έγιναν περισσότερο σύνθετες, αναπτύσσοντας προβλήματα αστικής διαχείρισης, με αποτέλεσμα να μετασχηματιστούν σε υποδοχείς διαδικασιών εξεύρεσης λύσεων αναφορικά με τα προβλήματα, που προέκυψαν από την ανάπτυξή τους. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η ταξινόμηση των πόλεων/δήμων, βάσει των χαρακτηριστικών τους.

2.1.1. Ταξινόμηση δήμων

Στην Ελλάδα οι δήμοι συγκροτούν τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, εκφράζουν τη λαϊκή κυριαρχία και αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου². Ως αυτοδιοικούμενα κατά τόπο Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες, βάσει πληθυσμού, ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών, οικονομικής δραστηριότητας, βαθμού αστικοποίησης, ένταξης ή μη σε ευρύτερα πολεοδομικά συγκροτήματα μητροπολιτικού χαρακτήρα, θέση στη διοικητική διαίρεση χώρας:

- α) δήμοι μητροπολιτικών κέντρων,
- β) μεγάλοι ηπειρωτικοί δήμοι και δήμοι πρωτεύουσες Νομών (πληθυσμός άνω των 25.000 κατοίκων),
- γ) μεσαίοι ηπειρωτικοί δήμοι (πληθυσμός άνω των 10.000 έως 25.000 κατοίκων),

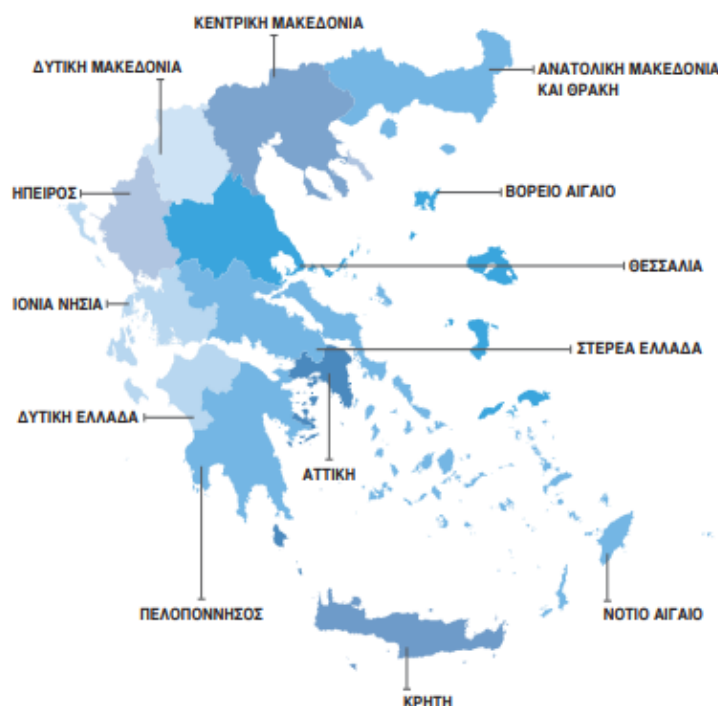
² Όπως ορίζεται στον Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/2010).

δ) μικροί ηπειρωτικοί και μικροί ορεινοί δήμοι (πληθυσμός κάτω των 10.000 κατοίκων),

ε) μεγάλοι και μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι (πληθυσμός άνω των 3.500 κατοίκων),

στ) μικροί νησιωτικοί δήμοι (πληθυσμός έως 3.500 κατοίκους).

Στον Νόμο 3852/2010 προστέθηκε το άρθρο 2β με το οποίο προσδιορίζονται οι ορεινοί δήμοι³. Με Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, έπειτα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ), οι παραπάνω κατηγορίες μπορούν να εξειδικευτούν σε υποκατηγορίες, προκειμένου να εξυπηρετούνται ειδικότερες οικονομικές, λειτουργικές, αναπτυξιακές ανάγκες των δήμων. Στην Εικόνα 1, που ακολουθεί, παρουσιάζεται η Ελλάδα, η οποία διαιρείται διοικητικά σε δεκατρείς περιφέρειες:

Εικόνα 1: Η Ελλάδα κατά Περιφέρειες

Πηγή: statistics.gr (1/10/2024)

Διεθνώς, σύμφωνα με τη EUROSTAT, ως πόλη χαρακτηρίζεται η Τοπική Διοικητική Μονάδα⁴, ο πληθυσμός της οποίας τουλάχιστον κατά 50% ζει σε ένα ή περισσότερα αστικά κέντρα. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ακολουθείται η ιεράρχηση των πόλεων, βάσει λειτουργικών κριτηρίων ταξινόμησης, όπως της έντασης των αστικών προβλημάτων, των αστικών

³ Το 50% των κοινοτήτων τους χαρακτηρίζονται ως ορεινές στο Μητρώο Δήμων, Κοινοτήτων και Οικισμών της ΕΛΣΤΑΤ.

⁴ Στη διεθνή βιβλιογραφία συναντάται ως Local Administrative Unit.

χαρακτηριστικών, της προσέλκυσης δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας, της λειτουργίας τους ως κέντρων λήψης αποφάσεων και εδρών διεθνών Οργανισμών, κ.ά. Ενδεικτικός είναι ο Πίνακας 1, όπου κορυφαίες ευρωπαϊκές πόλεις κατατάσσονται βάσει συγκεκριμένων παραμέτρων, όπως την ένταση προβλημάτων, τα αστικά χαρακτηριστικά, την προσέλκυση δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας, κ.ά.:

Κατάταξη με βάση:	Ένταση προβλημάτων	Αστικά χαρακτηριστικά	Προσέλκυση δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας	Λειτουργία ως κέντρα λήψης αποφάσεων και έδρες διεθνών οργανισμών	Κέντρα πολυεθνικών επιχειρήσεων, προηγμένων παραγωγικών υπηρεσιών
Μελέτες	Cheshire et.al.(1986) Cheshire and Hay(1989) Cheshire (1990)	Reclus/Datar (1989)	Conti and Spriano (1990)	Palomaki (1991)	Taylor & Hoyler (2000)
Κορυφαίες ευρωπαϊκές πόλεις	Φρανκφούρτη Βρυξέλλες Βενετία Μόναχο Άμστερνταμ	Λονδίνο Παρίσι Μιλάνο Μαδρίτη Μόναχο Φρανκφούρτη Ρώμη Βρυξέλλες Βαρκελώνη Άμστερνταμ	Λονδίνο Παρίσι Βρυξέλλες Άμστερνταμ Ρώμη Φρανκφούρτη Μιλάνο	Λονδίνο Παρίσι Φρανκφούρτη Ράντστατ	Λονδίνο Παρίσι Φρανκφούρτη Μιλάνο

Πίνακας 1: Κορυφαίες ευρωπαϊκές πόλεις
Πηγή: Πετράκος & Οικονόμου (1999), ίδια επεξεργασία

Περαιτέρω, βάσει ποικίλων προσεγγίσεων έχουν διατυπωθεί διαφορετικοί όροι για τις μεγάλες πόλεις παγκοσμίως, όπως: καπιταλιστικά κέντρα, παγκόσμιες πόλεις, mega – cities, οικουμενοπόλεις, κ.ά. Οι προσεγγίσεις αυτές ταξινομούνται, σύμφωνα με τους Beaverstock, Smith & Taylor (1999), κυρίως σε δύο κατηγορίες: α) τη δημογραφική προσέγγιση, όπου οι πόλεις κατατάσσονται, αναλόγως του πληθυσμιακού τους μεγέθους και β) τη λειτουργική προσέγγιση, όπου οι πόλεις κατατάσσονται στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, βάσει των οικονομικών δραστηριοτήτων τους. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η σχέση πολιτισμού και ανάπτυξης και αναλύεται το οικονομοκεντρικό και το πολιτισμοκεντρικό μοντέλο ανάπτυξης.

2.1.2. Οικονομοκεντρική και Πολιτισμοκεντρική προσέγγιση

Σύμφωνα με τον Μορέν (1998: 534) ο «μύθος της ανάπτυξης» κυριάρχησε στις βιομηχανικές χώρες τις δεκαετίες του 1950 και 1960, ως απόρροια της μεταπολεμικής οικονομικής ανάπτυξης. Όπως παρατηρεί ο Πασχαλίδης (2002), στην οικονομοκεντρική προσέγγιση υποστηρίζεται ότι η κοινωνική πρόοδος εξασφαλίζεται από την πρόοδο της τεχνολογίας, της

επιστήμης και της βιομηχανοοικονομικής ανάπτυξης, με τον πολιτισμό να κατέχει δευτερεύοντα ρόλο.

Ο Hansen (1995) χαρακτηρίζει την εν λόγω προσέγγιση «εργαλειακή», με τις τέχνες να αντιμετωπίζονται ως μέσο επίτευξης οικονομικών στόχων. Από το 1980 και έπειτα το οικονομοκεντρικό μοντέλο βρίσκεται σε κρίση, με αποτέλεσμα σταδιακά να εφαρμόζεται σε διάφορες χώρες το πολιτισμοκεντρικό μοντέλο ανάπτυξης. Στη συγκεκριμένη προσέγγιση, σύμφωνα με τον Πασχαλίδη (2002), η ανάπτυξη έχει ως βάση τον άνθρωπο, η έννοια του πολιτισμού περιλαμβάνει καθετί δίνει νόημα στη ζωή και αποτελεί βασικό στόχο ανάπτυξης, με τον πολιτισμό να θεωρείται το σημαντικότερο μέσο ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης στο Μεξικό για την Πολιτισμική Πολιτική ορίστηκαν εκ νέου οι έννοιες του πολιτισμού και της ανάπτυξης, με τον πολιτισμό να προσδιορίζεται ως «το σύμπλεγμα διανοητικών, υλικών ... στοιχείων, που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία. Δεν περιλαμβάνει μόνο τις τέχνες και τα γράμματα, αλλά και τις πεποιθήσεις, τους τρόπους ζωής ... τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου».

Η ανάπτυξη προσδιορίστηκε ως «η διαδικασία, που εκτείνεται πέραν της απλής οικονομικής αύξησης, ενσωματώνοντας το σύνολο ... των δραστηριοτήτων μιας κοινότητας, τα μέλη της οποίας καλούνται να συμβάλλουν και αναμένεται ότι θα ευεργετηθούν από τα οφέλη της» (Πασχαλίδης, 2002: 230). Στη συνέχεια εξετάζεται η δημιουργικότητα, καθώς διαδραματίζει βασικό ρόλο στον τομέα της οικονομίας.

2.1.3. Δημιουργικότητα και δημιουργικές πόλεις

Όπως προσδιορίζει ο Μπαμπινιώτης (2002: 471), δημιουργικός είναι «αυτός, που έχει την ικανότητα να δημιουργεί, να παράγει νέες και πρωτότυπες μορφές». Την έννοια της δημιουργικότητας παρουσίασε το 1985 ο Σουηδός Περιφερειολόγος, Ake Andersson, ενώ αυτή, σύμφωνα με τον Kunzmann (2004), στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε ευρέως.

Μια διαδικασία για να χαρακτηριστεί «δημιουργική» πρέπει να έχει και προστιθέμενη αξία, καθώς δεν αρκεί μόνο να συνδυάζει την υπάρχουσα γνώση ή να είναι καινοτόμος (Higgins, 1999). Σε σχετική ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁵ ορίζεται η δημιουργικότητα ως «πολύπλοκη διαδικασία καινοτομίας, συνδυάζοντας κάποιες/όλες από τις εξής διαστάσεις: ιδέες, δεξιότητες, τεχνολογία, μánατζμεντ, διαδικασίες παραγωγής και τον πολιτισμό».

⁵ Διαθέσιμη στο <https://tinyurl.com/yc4y2mw3>

Το Κίνημα της Δημιουργικής Πόλης, σύμφωνα με τον Landry (2005), ξεκίνησε από μελέτες της δεκαετίας του 1980, όπου χρησιμοποιούνταν έννοιες, όπως: πολιτιστικός σχεδιασμός, πολιτιστικές βιομηχανίες, πολιτιστικοί πόροι. Ο Florida (2002) αποδίδει την εμφάνιση του όρου της «δημιουργικής πόλης» στις αλλαγές, που επήλθαν στην κοινωνία, την παραγωγή και την οικονομία, συγκρίνοντας τις με τις αλλαγές κατά τη μετάβαση από την αγροτική στη βιομηχανική εποχή.

Η έννοια των δημιουργικών πόλεων προσεγγίζεται από πολλούς συγγραφείς (Cabrita et al. 2013, Carta 2009, Florida 2002, 2005, Landry 2000, O'Connor & Shaw, 2014), η πλειονότητα των οποίων χαρακτηρίζει τις δημιουργικές πόλεις ως χώρους, που λειτουργούν σε πολλά επίπεδα και χαρακτηρίζονται από πολυφωνία, περιέργεια, δημιουργικότητα, συνεργατικότητα, καινοτομία και γνώση.

Σύμφωνα με την UNESCO (2004), μια πόλη χαρακτηρίζεται ως δημιουργική όταν θεωρήσει τη δημιουργικότητα στρατηγικό παράγοντα αειφόρου ανάπτυξης στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, περιβαλλοντικό τομέα. Ο Landry (2005) υποστηρίζει ότι οι αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο συνδέονται με την εμφάνιση των νέων τεχνολογιών, την οικονομία, που στηρίζεται στο διαδίκτυο, τη στροφή από τη χειρωνακτική προς την εγκεφαλική εργασία, την αξία, που αποδόθηκε στις καινοτομίες, κ.ά. Οι συγκεκριμένες αλλαγές επηρέασαν τις πόλεις και τη δομή τους, ενώ η λύση στα προβλήματα, που προέκυψαν, ως αποτέλεσμα των αλλαγών στις πόλεις, ήταν η δημιουργικότητα.

Η δημιουργική πόλη χαρακτηρίζεται ως εργαλείο αστικής ανάπτυξης (ό.π.), δημιουργώντας ένα περιβάλλον, αποτελούμενο από την υλική και την άυλη υποδομή της, όπου προωθείται η καλλιέργεια και η έκφραση της δημιουργικότητας των κατοίκων, η αντιμετώπιση των αστικών προβλημάτων, μέσω δημιουργικών λύσεων, και η αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων (αρχιτεκτονική, καλλιτεχνική κληρονομιά, διαφορετικές κουλτούρες, δομημένο περιβάλλον, κ.ά.). Παράλληλα, στηρίζεται στη «δημιουργική βιομηχανία»⁶, χωρίς να προδιαγράφει πολιτικές ή συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται συνοπτικά η ταυτότητα της δημιουργικής πόλης, με εξειδίκευση των στόχων, της προσέγγισης και των πρωταγωνιστών, σε σχέση με την έννοια, που κάθε φορά εξετάζεται.

⁶ Στη «δημιουργική βιομηχανία», σύμφωνα με τον Αυδίκο (2014), εντάσσονται επαγγέλματα, που αφορούν στη φωτογραφία, τη διαφήμιση, τις εκδόσεις, την αρχιτεκτονική, το ντιζάιν, τα Μ.Μ.Ε., τους συγγραφείς, καλλιτέχνες κ.ά.

Η ταυτότητα της δημιουργικής πόλης			
Έννοιες	Στόχοι	Προσέγγιση	Πρωταγωνιστές
Στρατηγική δημιουργικής πόλης	Προσέλκυση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης & επενδύσεων Οικονομική ανάπτυξη Δημόσια συμμετοχή	Βελτίωση της ποιότητας ζωής για την ανασυγκρότηση Συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών Συμπράξεις δημοσίου – ιδιωτικού τομέα	Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης Διάφορες ομάδες αστικών συμφερόντων
Πολιτιστικές & Δημιουργικές Βιομηχανίες	Προσέλκυση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης & επενδύσεων Οικονομική ανάπτυξη	Προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης, ανάπτυξη της πνευματικής ιδιοκτησίας	Κρατική και τοπική αυτοδιοίκηση Επιχειρηματίες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), Βιομηχανίες ψυχαγωγίας και μέσων ενημέρωσης
Δημιουργική τάξη	Προσέλκυση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης & επενδύσεων Οικονομική ανάπτυξη	Βελτίωση της ποιότητας ζωής Αστική ταυτότητα / επωνυμία & κατανάλωση	Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης Διάφορες ομάδες αστικών συμφερόντων

Πίνακας 2. Η ταυτότητα της δημιουργικής πόλης (Grodach, 2017, *ιδία επεξεργασία*)

2.1.4. Χαρακτηριστικά δημιουργικών πόλεων

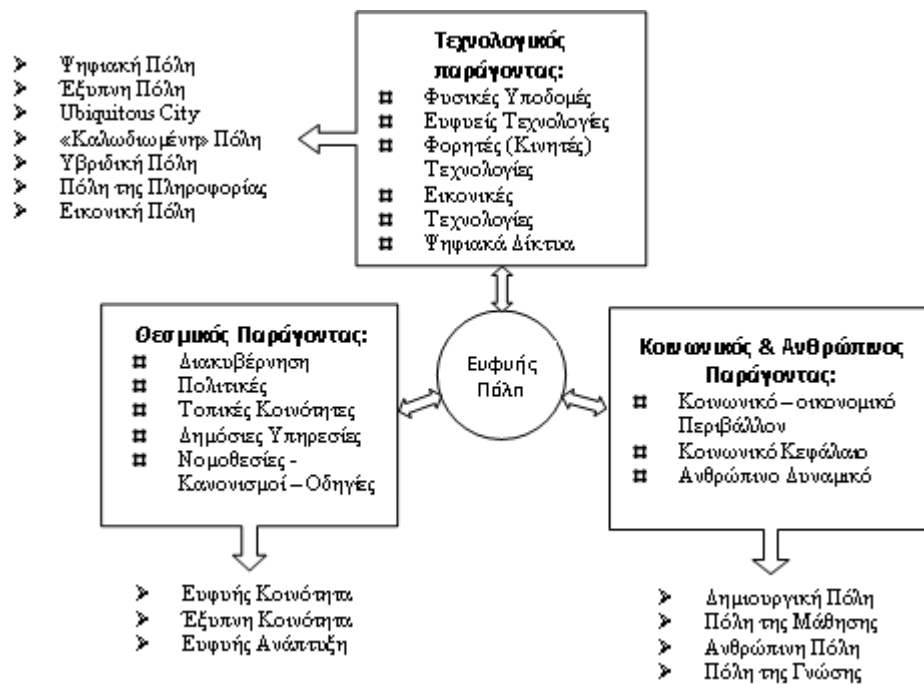
Σύμφωνα με τον Hospers (2003) οι ακόλουθοι τέσσερις παράγοντες αυξάνουν τις πιθανότητες ανάπτυξης της αστικής δημιουργικότητας:

- ❖ Η συγκέντρωση σημαντικού αριθμού κατοίκων σε αστική περιοχή οδηγεί στην αστική δημιουργικότητα, κυρίως, λόγω των πυκνών αλληλεπιδράσεων.
- ❖ Η ποικιλομορφία, στην οποία περιλαμβάνεται, πέραν της διαφορετικότητας των κατοίκων, η ποικιλία της συνολικής αστικής εικόνας, που προκύπτει και από το κτισμένο περιβάλλον.
- ❖ Η αστάθεια, που χαρακτηρίζει το εξωτερικό περιβάλλον της πόλης. Μια πόλη ενδέχεται να αναπτυχθεί δημιουργικά υπό συνθήκες ευμετάβλητες, στο πλαίσιο ραγδαίων κοινωνικοοικονομικών μεταβολών (Hall 2000).
- ❖ Φήμη-Αναγνώριση μιας πόλης ως δημιουργικής από τον υπόλοιπο κόσμο, ώστε να προσελκύσει κατοίκους, τουρίστες, κ.ά.. Αξιοποιούνται πολιτικές μάρκετινγκ, προώθησης της εικόνας της πόλης.

Σύμφωνα με τον Florida (2002), οι πόλεις με υψηλές συγκεντρώσεις δημιουργικών ανθρώπων, προσελκύουν ευκολότερα νέες επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να γίνονται πιο ανταγωνιστικές. Σε κεντρική θέση στην προσέγγιση τοποθετούνται τα «4T» της οικονομικής ανάπτυξης, που αντιστοιχούν στην Τεχνολογία (*Technology*), το Ταλέντο (*Talent*), την Ανεκτικότητα (*Tolerance*) και τα Χωρικά πλεονεκτήματα (*Territory assets*) μιας περιοχής. Η πόλη θεωρείται δημιουργική, εάν συνυπάρχουν οι τέσσερις αυτοί παράγοντες:

- ❖ **Τεχνολογία (Technology):** Οι περιοχές «υψηλής τεχνολογίας» προσελκύουν δημιουργικό εργατικό δυναμικό, που συμβάλλει στην παραγωγή νέων τεχνολογιών.
- ❖ **Ταλέντο (Talent):** Οι δημιουργικοί άνθρωποι συγκεντρώνονται κυρίως σε μέρη, που αποτελούν κέντρα δημιουργικότητας.
- ❖ **Ανεκτικότητα (Tolerance):** Η «δημιουργική τάξη» επιλέγει πόλεις με διεθνή χαρακτήρα και ανοχή σε εθνικές, πολιτιστικές, φυλετικές, κ.ά., διαφοροποιήσεις.
- ❖ **Χωρικά πλεονεκτήματα (Territory assets):** Αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος (αυθεντικότητα τόπου), στα μοναδικά χαρακτηριστικά μιας τοποθεσίας.

Ενδεικτικό είναι και το Σχήμα 1, στο οποίο απεικονίζονται τα δομικά συστατικά των ευφυών πόλεων:

Σχήμα 1: Δομικά συστατικά ευφυών πόλεων
Πηγή: Σιώκας (2018), ιδία επεξεργασία

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η έννοια της δημιουργικής οικονομίας, ενώ προσδιορίζονται οι Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες (ΠΔΒ).

2.2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΔΒ

Η δημιουργική οικονομία βασίζεται στην αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη, ενώ παράλληλα προωθεί τις πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές

πτυχές, που αλληλεπιδρούν με την τεχνολογία, τον τουρισμό και την πνευματική ιδιοκτησία. Ακολούθως, η δημιουργική οικονομία ως ένας ταχύτατα αναπτυσσόμενος τομέας ορίζεται ως «το σύνολο των ατόμων/επιχειρήσεων, που παράγουν πολιτιστικά, καλλιτεχνικά και καινοτόμα προϊόντα/υπηρεσίες. Περιλαμβάνει χώρους, όπου οι επαγγελματίες του κλάδου παρουσιάζουν τα έργα τους χωρίς περιορισμούς, λαμβάνουν ανατροφοδότηση και ανταλλάσσουν ιδέες. Μια δημιουργική οικονομία, που δίνει νέα πνοή στην παραγωγή, τις υπηρεσίες, το εμπόριο και την ψυχαγωγία» (UNESCO, 2021).

Σύμφωνα, μάλιστα, με τα Ηνωμένα Έθνη (2020), η δημιουργική οικονομία αποτελεί «ένα σύνολο τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων, που βασίζονται στη γνώση, με αναπτυξιακό προσανατολισμό». Απευθύνεται στην πολιτιστική εκπροσώπηση και την κοινωνική συνοχή, ανταποκρινόμενη επίσης σε πολιτιστικές και κοινωνικές ανάγκες.

Οι κύκλοι παραγωγής και διανομής δημιουργικών υπηρεσιών και αγαθών, που επικεντρώνονται στην πολιτιστική κληρονομιά, τον πολιτισμό και την παραγωγή εσόδων, αποτελούν τις ΠΔΒ (UNCTAD, 2010). Με κεντρική θέση στη δημιουργική οικονομία συνδέουν άυλες υπηρεσίες και προϊόντα με το δημιουργικό περιεχόμενο και τους στόχους της αγοράς. Οι ΠΔΒ περιλαμβάνουν τους ακόλουθους τομείς: αρχιτεκτονική, σχέδιο, χειροτεχνία, κινηματογράφο, εικαστικές και παραστατικές τέχνες, εκδόσεις, έρευνα και ανάπτυξη, ηλεκτρονικά παιχνίδια, μόδα, μουσική, λογισμικό, διαφήμιση, τηλεόραση, βιντεοπαιχνίδια και ραδιόφωνο (Howkins, 2001, Avdikos, 2014).

2.2.1. Δημιουργικοί κλάδοι

Στον όρο «δημιουργικοί κλάδοι»⁷, όπως καθορίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (Creative Europe), περιλαμβάνονται όλοι οι τομείς των οποίων οι δραστηριότητες βασίζονται σε πολιτιστικές αξίες ή άλλες καλλιτεχνικές, ατομικές/συλλογικές, δημιουργικές εκφράσεις. Σύμφωνα με την έκθεση της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD, 2010) οι δημιουργικοί κλάδοι ταξινομούνται σε πέντε βασικά μοντέλα, όπως φαίνεται στον Πίνακα 3:

Μοντέλο	Περιγραφή
Μοντέλο DCMS (Department for Culture, Media & Sport) / "UK DCMS" (2001)	Οι δημιουργικοί κλάδοι απαιτούν δημιουργικότητα, δεξιότητες & ταλέντο. Δυνατότητα δημιουργίας πλούτου & θέσεων εργασίας, μέσω εκμετάλλευσης πνευματικών δικαιωμάτων.

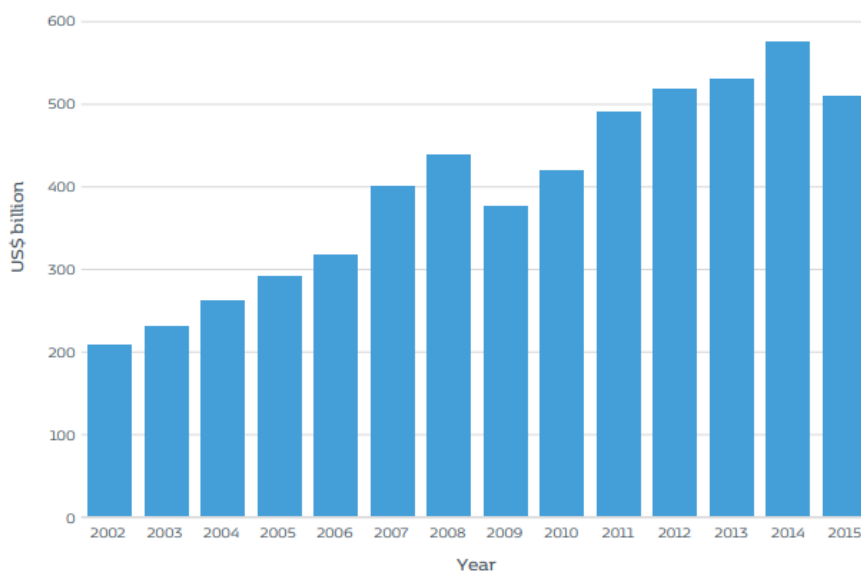
⁷ Σύμφωνα με τον Flew (2002) ο όρος εμφανίστηκε στην Αγγλία τη δεκαετία του 1980. Παρουσιάστηκε επίσημα το 1997 όταν επιχειρήθηκε χαρτογράφηση της δραστηριότητας στους συγκεκριμένους κλάδους από το Υπουργείο Πολιτισμού, Μ.Μ.Ε. και Αθλητισμού της Αγγλίας (DCMS).

Μοντέλο ομόκεντρων κύκλων “ <i>Concentric Circles</i> ” (Throsby, 2001)	Διακρίνονται δύο είδη αξίας: η πολιτιστική & η εμπορική. Οι δημιουργικές ιδέες προέρχονται από τον πυρήνα των δημιουργικών τεχνών με μορφή ήχου, κειμένου, εικόνας και διαδίδονται μέσω «ομόκεντρων κύκλων». Το ποσοστό από το πολιτιστικό στο εμπορικό περιεχόμενο μειώνεται όσο απομακρυνόμαστε από το κέντρο.
Μοντέλο Συμβολικών Κειμένων/ “ <i>Symbolic Texts</i> ” (2002)	Δημιουργικά προϊόντα θεωρούνται αυτά, που αφορούν στη βιομηχανική παραγωγή, διανομή & κατανάλωση συμβολικών κειμένων/μηνυμάτων, που μεταδίδονται από διάφορα μέσα. Το μοντέλο αποτελεί κλασική προσέγγιση των πολιτιστικών κλάδων, που προκύπτουν από τις πολιτιστικές μελέτες κυρίως του Ηνωμένου Βασιλείου, με τις «σοβαρές/υψηλές» τέχνες να βρίσκονται στη σφαίρα της δημόσιας παρέμβασης.
Μοντέλο πνευματικών δικαιωμάτων “ <i>WIPO Copyright</i> ” (WIPO, 2013)	Το μοντέλο βασίζεται στους κλάδους, που σχετίζονται άμεσα/έμμεσα με τη δημιουργία, την παραγωγή, τη μετάδοση και τη διανομή των έργων πνευματικής ιδιοκτησίας. Επικεντρώνεται στην πνευματική ιδιοκτησία ως την υλοποίηση της δημιουργικότητας, που εισέρχεται στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.
Μοντέλο UNCTAD (2010)	Η έννοια της δημιουργικότητας διευρύνεται, εμπεριέχοντας οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα παράγει συμβολικά προϊόντα, που εξαρτώνται από την πνευματική ιδιοκτησία και απευθύνονται σε ευρύ κοινό.

Πίνακας 3: Ταξινόμηση δημιουργικών κλάδων

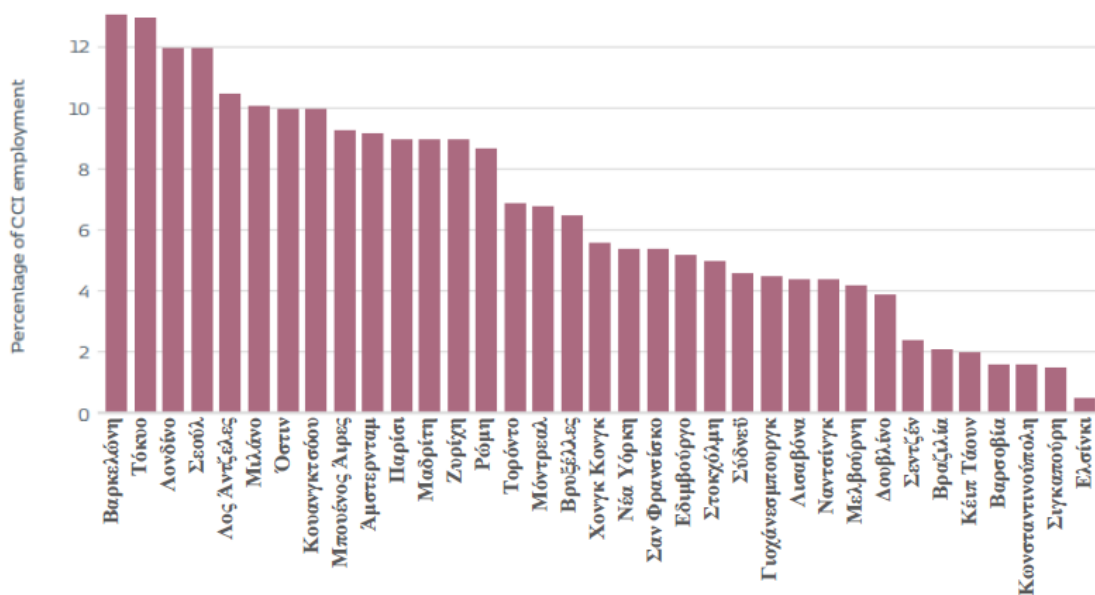
Πηγή: Παπαδοπούλου (2019), ίδια επεξεργασία

Ενδεικτικά αναφορικά με τις εξαγωγές πολιτιστικών αγαθών τη χρονική περίοδο 2000-2015 και τη δραστηριοποίηση επιλεγμένων πόλεων στους δημιουργικούς κλάδους είναι τα Σχήματα 2 και 3, που ακολουθούν:

Σχήμα 2: Εξαγωγές πολιτιστικών αγαθών παγκοσμίως, 2000 – 2015

Πηγή: UNCTADStat database (2024)

Σχήμα 3: Ποσοστό επαγγελματιών δημιουργικών κλάδων σε επιλεγμένες πόλεις, 2008 - 2019
Πηγή: UNESCO (2024)

2.2.2. Προκλήσεις/εμπόδια δημιουργικών πόλεων

Οι δημιουργικές πόλεις, όπως προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε, εστιάζουν στις υποδομές, τους παραγωγικούς τομείς, την τεχνολογία, τον πολιτισμό, την εκπαίδευση και την τέχνη. Σύμφωνα με τους Higgins & Morgan (2000), η δημιουργική σκέψη ατόμων και ομάδων αποτελεί βασική δεξιότητα ως προς την επίλυση ζητημάτων, ενώ για τη μετάβαση της πόλης από «κανονική» σε «δημιουργική» αλλάζουν και οι προτεραιότητές της.

Οι προκλήσεις, που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι ευρωπαϊκές πόλεις, σύμφωνα με τους Van den Berg & Braun (2001), είναι οι ακόλουθες:

- ❖ Οι πόλεις, λόγω της ανταγωνιστικής αγοράς, θα πρέπει να αποτελέσουν το περιβάλλον προσέλκυσης επενδυτικών ευκαιριών, μέσω της προώθησης των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων.
- ❖ Προσδιορισμός νέων υπό-αγορών, με στόχο την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων, την ενθάρρυνση επενδύσεων, τη δημιουργία εισοδήματος, θέσεων εργασίας και την αύξηση της οικονομικής τους ικανότητας.
- ❖ Εξισορρόπηση οικονομικής ανάπτυξης και ποιότητας ζωής.
- ❖ Εξισορρόπηση οικονομικής ανάπτυξης και χωρικής οργάνωσης.
- ❖ Εξισορρόπηση οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

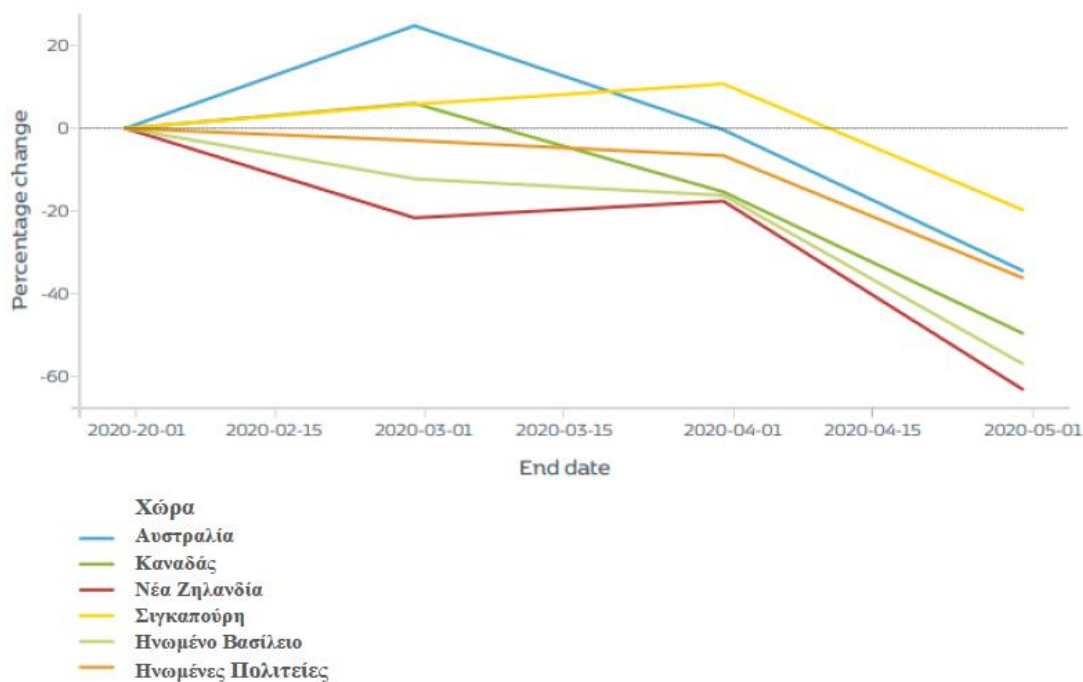
Όπως παρατηρεί ο Ζαμπετάκης (2005), σε ευρωπαϊκό επίπεδο προωθούνται κυβερνητικές πολιτικές υποστηρικτικές προς την καινοτομία. Ωστόσο, καταγράφεται μία

υστέρηση σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες αναφορικά με την απόδοση των επιχειρήσεων, που αποδίδεται (ό.π.) σε νοοτροπίες και πρακτικές, όπως το γεγονός ότι δύσκολα υιοθετούνται οι νέες τεχνολογίες, ενώ δεν λαμβάνεται εύκολα ρίσκο στις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Τα κονδύλια για τη διάχυση της γνώσης και τη δημιουργία είναι περιορισμένα, το φορολογικό σύστημα δεν ευνοεί την καινοτομία, το ρυθμιστικό/δημοσιονομικό πλαίσιο εμποδίζει την ανάπτυξη εργασιακών χώρων υψηλής απόδοσης.

Παγκοσμίως οι παράγοντες, που επηρεάζουν αρνητικά την εξέλιξη μιας πόλης σε δημιουργική, δημιουργώντας ακόμη και ζητήματα βιωσιμότητας, όπως παρατηρεί η Κελαϊδή (2020), σχετίζονται με τις βασικές προκλήσεις, που αφορούν στην κλιματική αλλαγή, την έλλειψη πόρων και ενέργειας. Σύμφωνα με εκθέσεις Διεθνών Οργανισμών η ζήτηση στους συγκεκριμένους τομείς αυξάνεται διαρκώς, ως αποτέλεσμα της αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού, της αστικοποίησης, της αλλαγής των διατροφικών συνηθειών και της οικονομικής ανάπτυξης.

Τα ανεπαρκή συστήματα μεταφορών, η κυκλοφοριακή συμφόρηση δυσχεραίνουν την καθημερινότητα, η ηχορύπανση επηρεάζει την ποιότητα ζωής, ενώ ανασταλτικά δρουν και οι ελλιπώς συντηρημένες υποδομές στα αστικά κέντρα. Παράλληλα, εμπόδια προς τη δημιουργικότητα και τη βιωσιμότητα προκαλεί η ανησυχία αναφορικά με την ανθρώπινη υγεία, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα τελευταία χρόνια τη νόσο του κορωνοϊού (*COVID-19*)⁸. Η νόσος επηρέασε σημαντικά τις πόλεις, λόγω του αστικού τους σχεδιασμού, μετατρέποντάς τις σε κόμβους υπερμετάδοσης. Σαφής είναι η εικόνα, που δημιουργείται από το πλήγμα, που προκλήθηκε στους δημιουργικούς κλάδους, λόγω της πανδημίας, όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 4:

⁸ Η νόσος του κορωνοϊού (*SARS-CoV-2*, *COVID-19*) χαρακτηρίστηκε ως πανδημία από τον Π.Ο.Υ στις 11/3/2020.

Σχήμα 4: Ποσοστιαία μεταβολή στις δημιουργικές θέσεις εργασίας, σε επιλεγμένες πόλεις, Φεβρουάριος-Μάιος 2020
Πηγή: unesco.org (2024)

2.3. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΔΙΚΤΥΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ UNESCO

Ο Διεθνής Οργανισμός της UNESCO, έχοντας θέσει στις προτεραιότητές του τη συνεργασία πόλεων και τοπικών αρχών, προωθώντας τη δημιουργικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, συνέστησε το 2004 το Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων. Το εν λόγω Δίκτυο στοχεύει στην αειφόρο αστική ανάπτυξη και την πολιτιστική πολυμορφία, ενώ, μέσω πιλοτικών προγραμμάτων, συναντήσεων και ερευνών, συμβάλλει στην ανάπτυξη των τοπικών ΠΔΒ και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αστικού χώρου. Στο δίκτυο δραστηριοποιούνται 350 πόλεις⁹ από περισσότερες από 70 χώρες, που διακρίνονται σε κάποιον από τους ακόλουθους επτά τομείς δημιουργικότητας:

- ❖ Χειροτεχνία & Λαϊκή Τέχνη
- ❖ Γαστρονομία
- ❖ Λογοτεχνία
- ❖ Κινηματογράφος
- ❖ Μουσική
- ❖ Τέχνες, με χρήση τεχνολογικών μέσων
- ❖ Σχέδιο

⁹ Συγκέντρωση δεδομένων 2024.

Σύμφωνα με την περιγραφή της αποστολής του¹⁰, η στόχευση του Δικτύου περιλαμβάνει τις εξής κατευθύνσεις:

- ❖ ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των πόλεων, που αναγνωρίζουν τη δημιουργικότητα ως στρατηγικό παράγοντα βιώσιμης ανάπτυξης,
- ❖ ενίσχυση πρωτοβουλιών μέσω συνεργασιών (δημόσιος/ιδιωτικός τομέας, κοινωνία των πολιτών) για την καθιέρωση της δημιουργικότητας ως ουσιαστικής συνιστώσας αστικής ανάπτυξης,
- ❖ ενίσχυση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, των αγαθών και των υπηρεσιών (δημιουργία, παραγωγή, διανομή, διάδοση),
- ❖ επέκταση των κόμβων δημιουργικότητας και καινοτομίας, προκειμένου να αυξηθούν οι ευκαιρίες για τους καλλιτέχνες και τους επαγγελματίες του πολιτιστικό τομέα,
- ❖ διευκόλυνση της πρόσβασης στην πολιτιστική ζωή ειδικά για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και περιθωριοποιημένα άτομα,
- ❖ ενσωμάτωση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού στις στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης.

Το Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων λειτουργεί κυρίως ως γόνιμο έδαφος δράσης για την υλοποίηση της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Επισημαίνεται ότι για να γίνουν μέλη του Δικτύου οι υποψήφιες πόλεις υποβάλλουν αίτηση υποψηφιότητας, με την οποία θα πρέπει να αποδεικνύεται η δέσμευσή τους να συνεισφέρουν στους στόχους του Δικτύου.

Τον Νοέμβριο του 2021 η Θεσσαλονίκη εντάχθηκε στο Δίκτυο, αποτελώντας την πρώτη ελληνική συμμετοχή από την ίδρυσή του. Ο τομέας, στον οποίο διακρίθηκε η πόλη παγκοσμίως, είναι αυτός της γαστρονομίας, ενώ στους στόχους της δημοτικής αρχής ήταν, πέραν της γαστρονομικής αξίας της πόλης, να αποδείξει ότι υλοποιούνται δράσεις αειφορίας και βιωσιμότητας (Ζοπουνίδης κ.ά., 2022). Ακολουθεί ο Πίνακας 4 με την καταγραφή δημιουργικών πόλεων από τον διεθνή χώρο:

Δημιουργική πόλη	Δημιουργικά πεδία
Σάντα Φε (Αργεντινή)	Χειροτεχνία & παραδοσιακές τέχνες
Σασαγιάμα (Ιαπωνία)	Χειροτεχνία & παραδοσιακές τέχνες
Μπαμιάν (Αφγανιστάν)	Χειροτεχνία & παραδοσιακές τέχνες
Λιντς (Ηνωμένο Βασίλειο)	MME
Λυών (Γαλλία)	MME
Γιορκ (Ηνωμένο Βασίλειο)	MME
Μπογκοτά (Κολομβία)	Μουσική
Κίνγκστον (Τζαμάικα)	Μουσική
Σεβίλλη (Ισπανία)	Μουσική

¹⁰ Διαθέσιμη στο <https://tinyurl.com/4r93tx7r>

Σίδνεϊ	(Αυστραλία)	Κινηματογράφος
Μπράντφορντ	(Ηνωμένο Βασίλειο)	Κινηματογράφος
Σάντος	(Βραζιλία)	Κινηματογράφος
Μπέργκεν	(Νορβηγία)	Γαστρονομία
Φλοριανόπολις	(Βραζιλία)	Γαστρονομία
Άγιος Φραγκίσκος	(ΗΠΑ)	Παραστατικές Τέχνες
Νέα Υόρκη	(ΗΠΑ)	Μόδα, Τέχνες, Κινηματογράφος
Λονδίνο	(Ηνωμένο Βασίλειο)	Μουσεία

Πίνακας 4: Παραδείγματα δημιουργικών πόλεων από τον διεθνή χώρο
Πηγή: Γκατζής (2020)

Όπως παρατηρεί η Μπερσέ (2019), σε ευρωπαϊκό επίπεδο η ιδανική δημιουργική πόλη θα μπορούσε να προκύψει από τον συγκερασμό των καλύτερων επιδόσεων των πόλεων σε κάθε δείκτη.

2.4. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Οι πόλεις βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, του πληθυσμού, της γεωμορφολογίας, της οικονομικής τους δραστηριότητας, κ.ά., διακρίνονται σε κατηγορίες τόσο σε εθνικό επίπεδο (δήμοι μητροπολιτικών κέντρων, μεγάλοι ηπειρωτικοί δήμοι, κ.ά.) όσο και σε παγκόσμιο (παγκόσμιες πόλεις, *mega – cities*, *οικουμενοπόλεις*, κ.ά.). Στόχος της κατηγοριοποίησης είναι η εξυπηρέτηση των οικονομικών, λειτουργικών, αναπτυξιακών αναγκών των πόλεων. Μια πόλη χαρακτηρίζεται «δημιουργική», όταν θεωρήσει τη δημιουργικότητα στρατηγικό παράγοντα αειφόρου ανάπτυξης. Κεντρική θέση στην πορεία προς τη δημιουργικότητα έχει η ανάπτυξη της δημιουργικής βιομηχανίας και των κλάδων της, ενώ μεταξύ των χαρακτηριστικών των δημιουργικών πόλεων διακρίνονται η τεχνολογία, το ταλέντο, η ανεκτικότητα, τα χωρικά πλεονεκτήματα. Οι προκλήσεις/εμπόδια, που αντιμετωπίζουν οι πόλεις στην προσπάθειά τους να αξιοποιήσουν τη δημιουργική οικονομία, αφορούν μεταξύ άλλων στο ανταγωνιστικό περιβάλλον των αγορών, την εξισορρόπηση οικονομικής ανάπτυξης και ποιότητας ζωής, χωρικής οργάνωσης και κοινωνικής ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της πολιτιστικής διπλωματίας, η ιστορική της εξέλιξη και η άσκησή της, με παράθεση των φορέων, που την ασκούν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Εξετάζεται η διπλωματία και τα διεθνή δίκτυα πόλεων, ενώ έμφαση δίνεται στους πολιτιστικούς θεσμούς της Ε.Ε., όπως την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και τις αδελφοποιήσεις.

Τα ερευνητικά ερωτήματα, που επιχειρείται να απαντηθούν στο παρόν κεφάλαιο, είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Τι είναι η πολιτιστική διπλωματία;
- ❖ Πώς ασκείται η πολιτιστική διπλωματία;
- ❖ Με ποιες ενέργειες μπορεί να υλοποιηθεί;

Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα περιλαμβάνονται:

- ❖ Η ανάλυση της έννοιας και της λειτουργίας της πολιτιστικής διπλωματίας στη σύγχρονη εποχή, καθώς και των οφελών, που μπορούν να προκύψουν από την ύπαρξη μιας στρατηγικής σύνδεσής της με την ανάπτυξη.
- ❖ Η καταγραφή των λόγων άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας και των φορέων, που την ασκούν σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, προκειμένου να γίνει συνολική προσέγγιση της έννοιας, καθώς και να αναλυθεί η στόχευσή της.

Για την εκπόνηση του κεφαλαίου αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, ελληνική/ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αρθρογραφία και πηγές του διαδικτύου.

3.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Σύμφωνα με την Τζουμάκα (2005), τόσο η έννοια όσο και η χρήση της πολιτιστικής διπλωματίας διεθνώς πηγάζουν τουλάχιστον από την πρώτη χιλιετία, καθώς γραπτές πηγές μαρτυρούν ότι στις διακρατικές σχέσεις περιλαμβάνονταν η ανταλλαγή δώρων μεταξύ ηγεμόνων, καθώς και η αποστολή καλλιτεχνών και έργων τέχνης. Μάλιστα, όπως παρατηρεί ο Βασιλειάδης (2015), είναι γνωστό ότι η διατήρηση της ισχύος αυτοκρατοριών, όπως των Μακεδόνων και της Ρώμης, στήριξαν την υπεροχή τους και στην άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας.

Την πρώτη θέση στη διεθνή πολιτική κράτησε το Βυζάντιο επί δέκα αιώνες, καθώς ακόμη και στις πιο δύσκολες περιόδους (*εδαφική συρρίκνωση, εξωτερικές απειλές, οικονομική εξάντληση*), διατηρήθηκε η νοοτροπία διαχείρισης ενός πολιτισμού

πανανθρώπινης εμβέλειας. Όπως παρατηρεί ο Παπασωτηρίου (2011), το Βυζάντιο αποτέλεσε τη μακροβιότερη δύναμη στην ιστορία του δυτικού πολιτισμού, κατορθώνοντας να εξαπλώσει τον πολιτισμό του σε ημιβάρβαρες περιοχές, επηρεάζοντας έως και σήμερα τις πολιτιστικές παραδόσεις μέρους της ευρασιατικής ζώνης.

Περαιτέρω, με την πάροδο των χρόνων η σχέση πολιτισμού και πολιτικής εξελίχθηκε, με τη Γαλλία και τη Γερμανία κατά τη δεκαετία του 1930 να επικεντρώνονται στην πολιτιστική ανάπτυξή τους. Την πρακτική τους ακολούθησαν κράτη, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Η.Π.Α., ιδρύοντας Συμβούλια και Τμήματα Πολιτιστικών Σχέσεων, με αρμοδιότητα την προώθηση των σχέσεων και της πολιτιστικής τους ταυτότητας διεθνώς (Van Ham, 2005).

Την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, σύμφωνα με τον Wilson (2008), από την κυβέρνηση των Η.Π.Α. εφαρμόστηκε σειρά προγραμμάτων ανταλλαγών με καλλιτέχνες και σπουδαστές, ώστε να αυξηθεί η επιρροή της χώρας στη Σοβιετική Ένωση. Τα χρόνια, που ακολούθησαν και ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 1980 η πολιτιστική διπλωματία συνδέθηκε με την εξωτερική πολιτική και τον πολιτισμό, όπως υποστηρίζει ο Tuch (1990), να αναδεικνύονται σε αποτελεσματικό εργαλείο διπλωματίας.

Στη συνέχεια η πολιτιστική διπλωματία αποτέλεσε τμήμα της διεθνούς πολιτιστικής ατζέντας, αξιοποιούμενη ως εργαλείο ενίσχυσης της παγκοσμιοποίησης και των διακρατικών σχέσεων. Σύμφωνα με τον Belanger (1999), η πολιτιστική διπλωματία, έτσι όπως εξελίχθηκε κατά τα τελευταία χρόνια, εκφράζει την πολιτικοποίηση του πολιτισμού, στοχεύοντας στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής, τη διακρατική συνεργασία και την ενίσχυση της ευημερίας των λαών. Ακολουθεί η εννοιολογική προσέγγιση της πολιτιστικής διπλωματίας.

3.2. ΕΝΝΟΙΕΣ – ΟΡΙΣΜΟΙ

Ο Saeki (2005) προσεγγίζει την έννοια της πολιτιστικής διπλωματίας ως την ανταλλαγή πληροφοριών, κουλτούρας και τεχνών, με στόχο την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ πολιτών διαφορετικών χωρών, με έμφαση στον πολυπολιτισμικό της χαρακτήρα. Παράλληλα, σύμφωνα με τη Finn (2003), η πολιτιστική διπλωματία αποτελεί μέσο άσκησης εξωτερικής πολιτικής και ανάπτυξης διεθνών σχέσεων, το οποίο εφαρμόζεται από την κεντρική κυβέρνηση, τις τοπικές κυβερνήσεις, τους δημόσιους οργανισμούς, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και όλους όσους εμπλέκονται στο σύστημα πολιτιστικών ανταλλαγών. Ακολούθως, η Schneider (2009) παρατηρεί ότι η πολιτιστική διπλωματία ως έννοια συνδέεται λιγότερο με την πολιτική, λειτουργώντας αμφίδρομα, ενισχύοντας τον

διαπολιτισμικό διάλογο.

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι η σύγχρονη έννοια του όρου συνδέεται περισσότερο με την υλοποίηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, στοχεύοντας στη βελτίωση των διακρατικών σχέσεων. Σύμφωνα με τον Βασιλειάδη (2015), η πολιτιστική διπλωματία αποτελεί «την άσκηση θεμιτής επιρροής μέσα από την οδό του πολιτισμού». Μάλιστα, συνεχίζει τις προσπάθειες εξωτερικής πολιτικής, όταν οι παραδοσιακοί δρόμοι είτε δεν επαρκούν είτε είναι κλειστοί. Προχωρώντας στη διάκριση μεταξύ σκληρής και ήπιας δύναμης, ο Nye (2004) αναφέρεται στη δεύτερη, χαρακτηρίζοντας την ως την ικανότητα πειθούς μέσα από τις ιδέες, τις αξίες και την κουλτούρα, αντίθετα από την πρώτη, που εξαναγκάζει, μέσω της στρατιωτικής ισχύος.

Μέσω του πολιτισμού, προβάλλεται η χώρα, βελτιώνοντας την εικόνα της, ενώ χάρη στις πολιτιστικές ανταλλαγές εδραιώνεται κλίμα εμπιστοσύνης, συμβάλλοντας μακροπρόθεσμα στην αποφυγή συγκρούσεων. Οι πολιτιστικές ανταλλαγές είναι δυνατόν να προωθηθούν σε τομείς, όπως: η επιστήμη, η οικονομία, οι τέχνες, η λογοτεχνία, ο αθλητισμός, η μουσική, καθώς και η πολιτιστική κληρονομιά. Σύμφωνα δε με τον Βασιλειάδη (2015), η εν λόγω πρακτική είναι ικανή να προσφέρει θετικά σε χώρες με σημαντικό πολιτιστικό πλούτο, όπως η Ελλάδα, λειτουργώντας ως αντίβαρο στην έλλειψη πολιτικής, οικονομικής, στρατιωτικής δύναμης.

3.3. ΑΣΚΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ

3.3.1. Λόγοι άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας

Στη σύγχρονη πραγματικότητα τα κράτη συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο τη σπουδαιότητα της πολιτιστικής διπλωματίας, αντιμετωπίζοντας τα πολιτιστικά θέματα ως βασικές παραμέτρους άσκησης της εξωτερικής πολιτιστικής τους πολιτικής. Μεταξύ των βασικών λόγων αυτής της πρακτικής, σύμφωνα με τον Βασιλειάδη (2015), περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι:

- ❖ Η πολιτισμική διείσδυση σε άλλες χώρες, ώστε να επιτυγχάνεται σύγκλιση ταυτοτήτων και εξυπηρέτηση κυριαρχικών συμφερόντων (π.χ. πρώην αποικίες).
- ❖ Η εδραίωση θετικής εικόνας της χώρας διεθνώς, ώστε να βελτιωθούν οι διεθνείς της σχέσεις.
- ❖ Οικονομικοί λόγοι, καθώς οι εξαγωγές πολιτιστικών προϊόντων σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελούν επικερδή διαδικασία. Μάλιστα, σύμφωνα με την Κοσμίδου (2000), η θετική εικόνα, που μπορεί να έχει μία χώρα προς άλλες, διευκολύνει το εισαγωγικό

εμπόριο προς αυτές.

Περαιτέρω, οι διακρατικές ανταλλαγές διαμορφώνουν πρόσφορο έδαφος αλληλοκατανόησης και εμπιστοσύνης μεταξύ των λαών, συμβάλλοντας μακροπρόθεσμα στην αποφυγή συγκρούσεων και πολιτικών κρίσεων. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι φορείς άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας.

3.3.2. Φορείς άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας

Κρατικοί – Δημόσιοι φορείς

Εξ ορισμού η πολιτιστική διπλωματία λαμβάνει χώρα μεταξύ κρατών, ενώ συχνά προκύπτουν διαφοροποιήσεις ως προς τους φορείς, στους οποίους τα κράτη αναθέτουν την άσκησή της. Ακολουθώς, κυβερνήσεις/εταίροι κρατικών οργανισμών, ευρύτερα πολιτικά όργανα (*O.H.E., E.E., Συμβούλιο Ευρώπης, ΟΟΣΑ*) ασκούν πολιτιστική διπλωματία, αναπτύσσοντας δραστηριότητες προώθησης τοπικών/εθνικών συμφερόντων, τοπικών αξιών, κ.ά. (*Wiseman, 2005*). Σε παγκόσμιο επίπεδο η UNESCO προωθεί τη συλλογική άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας από τα μέλη του Οργανισμού, συμβάλλοντας στον διαπολιτισμικό διάλογο και την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων (*Τζουμάκα, 2005*).

Σε εθνικό επίπεδο, τον βασικότερο ρόλο στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής της χώρας έχει το Υπουργείο Εξωτερικών, καθώς, μεταξύ των αρμοδιοτήτων του στον τομέα του πολιτισμού¹¹ περιλαμβάνονται: α) η παρακολούθηση διμερών/διεθνών οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών και άλλων θεμάτων, β) η προστασία και προώθηση των οικονομικών, τουριστικών, εμπορικών και λοιπών συμφερόντων στο εξωτερικό, γ) η ανάπτυξη διεθνών οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών σχέσεων και δ) η διεθνής προβολή της χώρας, του πολιτισμού και του ελληνικού πνεύματος. Στο εν λόγω Υπουργείο λειτουργεί επίσης η Διεύθυνση Μορφωτικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων, με αρμοδιότητα την πολιτιστική προβολή της χώρας στο εξωτερικό.

Στο μεταξύ, για την άσκηση της πολιτιστικής διπλωματίας με το Υπουργείο Εξωτερικών συνεργάζεται το Υπουργείο Πολιτισμού, ως βασικό κρατικό όργανο προώθησης του πολιτισμού της χώρας. Προς αυτή την κατεύθυνση, η Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού με τις επιμέρους Διευθύνσεις¹² της προωθεί την πολιτιστική πολιτική της χώρας, ενώ η Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων & Ευρωπαϊκής Ένωσης του ΥΠ.ΠΟ. προωθεί

¹¹ ΦΕΚ Α' 117/5-6-2007, άρθρο 1 & 5.

¹² Διεύθυνση Ανάπτυξης Σύγχρονης Δημιουργίας, Διεύθυνση Πολιτιστικών Δράσεων και Εποπτείας, κ.ά.

πολιτιστικά θέματα σε διεθνές επίπεδο.

Περαιτέρω, στη διάδοση και την προβολή του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό προσανατολίζονται και οι ενέργειες του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού (*ΕΙΠ*), που ιδρύθηκε το 1992, έπειτα από απόφαση, που έλαβε ομόφωνα η Ελληνική Βουλή. Με το ΕΙΠ συνεργάζεται και η Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού (*Γ.Γ.Α.Ε.*), ως αυτόνομη δημόσια υπηρεσία, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εξωτερικών. Στους στόχους της Γ.Γ.Α.Ε. περιλαμβάνεται η προβολή και η διάδοση του ελληνικού πολιτισμού.

Τα διμερή πολιτιστικά και μορφωτικά προγράμματα, οι συμφωνίες, που προωθεί η Ελλάδα με τρίτες χώρες, περιλαμβάνονται στο βασικό θεσμικό πλαίσιο της πολιτιστικής διπλωματίας. Χαρακτηριστική είναι η δράση των μορφωτικών ιδρυμάτων ξένων χωρών στην Ελλάδα, όπως του Βρετανικού Συμβουλίου, του Γαλλικού Ινστιτούτου, του Ινστιτούτου Γκαίτε, κ.ά.

Σύμφωνα με την Κολιοφώτη (2016), τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται η ανάληψη πρωτοβουλιών πολιτιστικής ανάπτυξης από πλευράς των τοπικών κυβερνήσεων, συνδέοντας τον πολιτισμό με την περιφερειακή και βιώσιμη ανάπτυξη. Ακολούθως, η πολιτιστική διπλωματία ασκείται και από τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, με τη διπλωματία πόλεων να αναδεικνύεται ως σύγχρονο πεδίο πολιτιστικών ανταλλαγών, μέσω της δικτύωσης.

Στο μεταξύ, η άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας από κρατικούς/δημόσιους φορείς, σύμφωνα με τον Χριστογιάννη (2006), μπορεί να έχει θετική και αρνητική αποτύπωση. Ως προς τη θετική, οι πολιτιστικές ανταλλαγές λαμβάνουν σταθερή υποστήριξη, προωθώντας τις εθνικές στοχεύσεις και τις διαπολιτισμικές σχέσεις, μέσω πολιτικών ήπιας δύναμης. Στην αρνητική αποτύπωση το κράτος αποβλέπει κατά κύριο λόγο στην προστασία των συμφερόντων και της εθνικής του εικόνας, καταφεύγοντας ακόμη και σε μεθόδους χειραγώγησης της κοινής γνώμης (*προπαγάνδα*).

Ιδιωτικός τομέας

Ιδιωτικές επιχειρήσεις αναπτύσσουν πρακτικές διαπολιτισμικής επικοινωνίας, με κύρια στόχευση τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους. Ακολούθως, όπως παρατηρεί ο Βασιλειάδης (2015), ισχυρές εταιρείες αποτελούν φορείς κουλτούρας της χώρας, όπου εδρεύουν, καθώς επίσης επιδιώκουν να μάθουν τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της χώρας, στην οποία στοχεύουν να δραστηριοποιηθούν.

Προς την κατεύθυνση αυτή οι ιδιωτικές εταιρείες θα πρέπει να ακολουθούν τα πρότυπα πολιτιστικής διπλωματίας, διεξάγοντας στοχευμένες έρευνες και αναπτύσσοντας εκστρατείες

πολιτισμικά ευαίσθητες. Επιπρόσθετα, καθώς η διείσδυση του ιδιωτικού τομέα στον τομέα του πολιτισμού και της παραγωγής πολιτιστικών προϊόντων (*δωρητές, συλλέκτες, χορηγοί, κ.ά.*) τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί καθημερινή πραγματικότητα, η ιδιωτική πρωτοβουλία θα πρέπει να ενθαρρύνεται από τους κρατικούς φορείς.

Κοινωνία των Πολιτών (ΚτΠ)

Στην Κοινωνία των Πολιτών¹³, όπου περιλαμβάνονται όλοι οι οργανισμοί εκτός κρατικού πλαισίου και αγοράς (*εργατικά συνδικάτα, επαγγελματικές ενώσεις, κ.ά.*), διακρίνονται εθελοντικά δίκτυα, Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ), ιδιωτικές οργανώσεις, κ.ά. με εθνικό/παγκόσμιο προσανατολισμό. Οι συγκεκριμένοι Οργανισμοί στο πλαίσιο των αποστολών τους είναι σε θέση να συμβάλλουν στην προώθηση της πολιτιστικής διπλωματίας. Μάλιστα, μέσω της δημιουργίας διαφόρων δικτύων, π.χ. ακαδημαϊκών ανταλλαγών, διαχέονται ευκολότερα οι πληροφορίες και οι πολίτες έρχονται σε επαφή, χωρίς ενδιάμεσες παρεμβάσεις.

3.3.3. Στόχευση πολιτιστικής διπλωματίας

Σύμφωνα με την Τζουμάκα (2005), παρόλο, που σε πρώτο επίπεδο η πολιτιστική διπλωματία εξαρτάται από τις σχέσεις, που αναπτύσσονται μεταξύ κρατών, στόχος της είναι να απευθυνθεί όχι μόνο στους κρατικούς θεσμούς, αλλά στους λαούς, τις κοινωνίες, κάποιες ιδιαίτερες εθνικές ή κοινωνικές ομάδες.

Στις περιπτώσεις εκείνες, που η διπλωματία απευθύνεται σε κράτη, τα αποτελέσματα μπορεί να είναι μακροχρόνια και μεγάλης αξίας, χωρίς να παρουσιάζονται ιδιαίτερα προβλήματα. Ωστόσο, όπως παρατηρεί ο Βασιλειάδης (2015), όταν η διπλωματία απευθύνεται σε λαούς, τα αποτελέσματά της μπορεί να είναι άμεσα, όχι όμως σταθερά, καθώς οι απλοί πολίτες συναρπάζονται εύκολα, με αποτέλεσμα συχνά η πολιτιστική γοητεία να συγχέεται με την πολιτιστική επιρροή. Επίσης, η αποτελεσματικότητα των δράσεων εξαρτάται από το πολίτευμα και την κουλτούρα της χώρας, όπου επιδιώκεται η στόχευση.

Επομένως, βασική προϋπόθεση για την επιτυχία της στόχευσης στο πεδίο της πολιτιστικής διπλωματίας είναι να έχουν απαντηθεί εξ αρχής τα βασικά ερωτήματα, που θα επιτρέψουν στον φορέα άσκησης της να βασίσει τη δράση του σε ισχυρούς και σταθερούς πολιτισμικούς άξονες. Στη συνέχεια αναλύεται η σημασία της διπλωματίας και της

¹³ Ο Ν. Μουζέλης (2014) ορίζει την ΚτΠ ως ενδιάμεσο στρώμα μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνωμένων, κράτους και πολιτών, ενώ παράλληλα την προσδιορίζει ως τον ενδιάμεσο χώρο μεταξύ κράτους και αγοράς, με πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές διαστάσεις.

δικτύωσης των πόλεων, οι οποίες έχουν αναδειχθεί σε πεδίο ανάπτυξης πολιτιστικών σχέσεων και ανταλλαγών, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στον διαπολιτισμικό διάλογο.

3.4. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΠΟΛΕΩΝ

Με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ξεκίνησε η εφαρμογή προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ των πόλεων, που επλήγησαν, με κύρια στόχευση, όπως παρατηρεί ο Overbeek (2007), τη δημιουργία σχέσεων αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης μεταξύ των λαών των χωρών, που υπήρξαν σε αντίπαλες πλευρές κατά τη διάρκεια του πολέμου. Σύμφωνα με τον Nigro (2003), η διπλωματία των πόλεων περιλαμβάνει τις δραστηριότητες διμερούς συνεργασίας πόλεων, που στοχεύουν στην ανάπτυξη των τομέων της εκπαίδευσης, της υγείας, της τοπικής οικονομίας, του τουρισμού, της προστασίας του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, της τεχνολογίας της επικοινωνίας.

Μάλιστα, η τεχνολογική πρόοδος, που σημειώθηκε κυρίως κατά τη δεκαετία του 1990 και έπειτα, με τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας και τη διάδοση ποικίλων τρόπων μεταφοράς πληροφοριών, έδωσε τη δυνατότητα στους εκπροσώπους των τοπικών κυβερνήσεων και της τοπικής αυτοδιοίκησης να αναπτύσσουν διπλωματικές σχέσεις με φορείς άλλων πόλεων σε διάφορους τομείς οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων (Avramopoulos, 2003). Προς αυτή την κατεύθυνση λειτουργεί, άλλωστε, και το άρθρο 10 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης¹⁴, της πρώτης διεθνούς δεσμευτικής συνθήκης για τα δικαιώματα των κοινοτήτων και των αρχών τους για τα κράτη – μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στο συγκεκριμένο άρθρο, που αφορά στο δικαίωμα συνασπισμού των τοπικών αρχών, προσδιορίζεται σαφώς ότι οι τοπικές αρχές δικαιούνται να συνεργάζονται και να δημιουργούν κοινοπραξίες με άλλες τοπικές αρχές, ώστε να εκπληρώνουν καθήκοντα κοινού ενδιαφέροντος. Παράλληλα, χαρακτηρίζεται ως δικαίωμα των τοπικών αρχών το να ανήκουν σε συνδέσμους προστασίας, προαγωγής κοινών ενδιαφερόντων, να συμμετέχουν σε διεθνή συνέδρια τοπικών αρχών, ενώ δικαιούνται να συνεργάζονται με ομόλογες αρχές άλλων κρατών.

Συμπερασματικά, στο πλαίσιο της διπλωματίας πόλεων αναπτύσσονται προγράμματα, που στοχεύουν σε συγκεκριμένους τομείς (τουρισμό, εκπαίδευση, προβολή πολιτιστικής κληρονομιάς, κ.ά.), με απαραίτητη τη συμμετοχή των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, πολιτών και ιδιωτικών φορέων. Μάλιστα, η διπλωματία των πόλεων

¹⁴ Ο Χάρτης τέθηκε σε ισχύ το 1988, ενώ το 2012 τέθηκε σε ισχύ πρόσθετο πρωτόκολλο για τη συμμετοχή στις υποθέσεις τοπικής αρχής, συμπληρώνοντας το κείμενο του Χάρτη. Το Κογκρέσο Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών διασφαλίζει ότι οι αρχές του Χάρτη τηρούνται από τα κράτη, που τον έχουν υπογράψει.

διενεργείται στις περιπτώσεις εκείνες, που οι πόλεις συμμετέχουν σε προγράμματα διεθνών οργανισμών, εφαρμόζονται κατά τόπους διακρατικές συμφωνίες, αναπτύσσονται αυτόνομα προγράμματα συνεργασίας (Κολιοφώτη, 2016). Στη συνέχεια του κεφαλαίου παρουσιάζεται ο ρόλος των διεθνών δικτύων πόλεων ως φορέων πολιτιστικής διπλωματίας.

3.4.1. Διεθνή δίκτυα πόλεων

Σύμφωνα με τους Labaeye & Sauer (2013), τα δίκτυα πόλεων αποτελούν τυπικές/λιγότερο τυπικές συμπράξεις, που αποσκοπούν στις ανταλλαγές τεχνογνωσίας σε θέματα, που αφορούν στην αστική ανάπτυξη και διαχείριση. Μάλιστα, οι εν λόγω συνεργασίες ενδέχεται να αφορούν σε μεγάλα αστικά κέντρα καθώς και σε μικρότερες πόλεις, ενώ αυξάνουν την επιρροή των εμπλεκόμενων σε ένα ευρύ φάσμα της δημόσιας πολιτικής (Καρβούνης, 2019, Sassen, 2002).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2014 πρότεινε συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση για τα διεθνή δίκτυα πόλεων, διακρίνοντάς τα σε αυτά, που ιδρύουν οι τοπικές αρχές (π.χ. *Eurocities*), εκείνα, που συγκροτούνται κατά τη διάρκεια προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας (π.χ. *URBACT*), καθώς και εκείνα που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (π.χ. *Sustainable Cities*).

Με λειτουργίες, που αφορούν στη συμμετοχή σε διεθνείς διασκέψεις, την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, την επιμόρφωση στελεχών, την προώθηση των συμφερόντων των αστικών κέντρων, οι βασικότερες λειτουργίες, που επιτελούν τα διεθνή δίκτυα πόλεων, σύμφωνα με τον Καρβούνη (2019), περιλαμβάνουν: α) τη διεκδίκηση χρηματοδοτήσεων, β) την άσκηση επιρροής, γ) τη μεταφορά τεχνογνωσίας και δ) τη διαμόρφωση ταυτότητας για τις τοπικές αρχές. Στη συνέχεια του παρόντος κεφαλαίου θα εξεταστούν πολιτιστικοί θεσμοί, που προωθούνται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι, μέσω της πολιτιστικής διπλωματίας, συμβάλλουν στην περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη.

3.4.2. Πολιτιστικοί θεσμοί Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

Η «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» (*European Capital of Culture*) θεσπίστηκε το 1985, έπειτα από πρωτοβουλία της Ελληνίδας Υπουργού Πολιτισμού, Μελίνας Μερκούρη, με την Αθήνα να αναδεικνύεται το ίδιο έτος πρώτη πολιτιστική πρωτεύουσα. Ετησίως, τρεις είναι οι ευρωπαϊκές πόλεις, που φιλοξενούν τον θεσμό, ενώ μέχρι σήμερα η συγκεκριμένη πρωτοβουλία έχει αναπτυχθεί σε περισσότερες από 60 πόλεις της Ε.Ε.

Η βασική στόχευση του θεσμού, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ανάδειξη του πλούτου και της πολιτιστικής πολυμορφίας της Ευρώπης, την ενδυνάμωση της αίσθησης των Ευρωπαίων πολιτών ότι ανήκουν σε έναν κοινό πολιτιστικό χώρο, την ενίσχυση της συμβολής του πολιτισμού στην ανάπτυξη των πόλεων. Επιπλέον, η εμπειρία, που έχει αποκομιστεί από την εφαρμογή του θεσμού, αποδεικνύει ότι στο πλαίσιο του αναγεννιούνται περιοχές, ενδυναμώνεται η εικόνα των πόλεων στους κατοίκους τους, ενισχύεται ο τουρισμός, αναβαθμίζεται η διεθνής εικόνα της πόλης, «αναζωογονείται» το πολιτιστικό της περιεχόμενο. Στους Πίνακες 5 και 6 παρουσιάζονται οι «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης» από το 1985, καθώς και ο προγραμματισμός έως το 2033:

1985	Αθήνα (Ελλάδα)	2005	Κορκ (Ιρλανδία)
1986	Φλωρεντία (Ιταλία)	2006	Πάτρα (Ελλάδα)
1987	Άμστερνταμ (Ολλανδία)	2007	Λουξεμβούργο (Λουξεμβούργο), Σιμπιού (Ρουμανία)
1988	Δυτικό Βερολίνο (Γερμανία)	2008	Λίβερπουλ (Ην. Βασίλειο), Στάβανγκερ (Νορβηγία)
1989	Παρίσι (Γαλλία)	2009	Βίλνιους (Λιθουανία), Λιντς (Αυστρία)
1990	Γλασκώβη (Ηνωμένο Βασίλειο)	2010	Έσσεν (Γερμανία), Πεκς (Ουγγαρία), Κωνσταντινούπολη (Τουρκία)
1991	Δουβλίνο (Ιρλανδία)	2011	Τουρκού (Φινλανδία), Ταλίν (Εσθονία)
1992	Μαδρίτη (Ισπανία)	2012	Γκιμαράες (Πορτογαλία), Μάριμπορ (Σλοβενία)
1993	Αμβέρσα (Βέλγιο)	2013	Μασσαλία (Γαλλία), Κόσιτσε (Σλοβακία)
1994	Λισαβόνα (Πορτογαλία)	2014	Ρίγα (Λετονία), Ουμέα (Σουηδία)
1995	Λουξεμβούργο (Λουξεμβούργο)	2015	Μονς (Βέλγιο), Πύλσεν (Τσεχία)
1996	Κοπεγχάγη (Δανία)	2016	Σαν Σεμπασιτιάν (Ισπανία), Βρότσλαβ (Πολωνία)
1997	Θεσσαλονίκη (Ελλάδα)	2017	Αρχαγός (Δανία), Πάφος (Κύπρος)
1998	Στοκχόλμη (Σουηδία)	2018	Λεουβάρντεν (Ολλανδία), Βαλέτα (Μάλτα)
1999	Βαϊμάρη (Γερμανία)	2019	Ματέρα (Ιταλία), Φιλιπούπολη / Πλόβντιβ (Βουλγαρία)
2000	Ρέικιαβικ (Ισλανδία), Μπέργκεν (Νορβηγία), Ελσίνκι (Φινλανδία), Βρυξέλλες (Βέλγιο), Πράγα (Τσεχία), Κρακοβία (Πολωνία), Σαντιάγο ντε Κομποστέλα (Ισπανία), Αβινιόν (Γαλλία), Μπολόνια (Ιταλία)	2020 - 2021	Ριτζέκα (Κροατία), Γκάλγουεϊ (Ιρλανδία)
2001	Πόρτο (Πορτογαλία), Ρότερνταμ (Ολλανδία)	2022	Κάουνας (Λιθουανία), Ες (Λουξεμβούργο), Νόβι Σαντ (Σερβία)
2002	Μπριζ (Βέλγιο), Σαλαμάνκα (Ισπανία)	2023	Βέσζπρεμ (Ουγγαρία), Τιμισοάρα (Ρουμανία), Ελευσίνη (Ελλάδα)
2003	Γκρατς (Αυστρία)	2024	Τάρτου (Εσθονία), Μπαντ Ισλ-Σαλζκαμεργκουτ (Αυστρία), Μπόντο (Νορβηγία)
2004	Γένοβα (Ιταλία), Λιλ (Γαλλία)	2025	Νόβα Γκόριτσα (Σλοβενία), Κέμνιτς (Γερμανία)

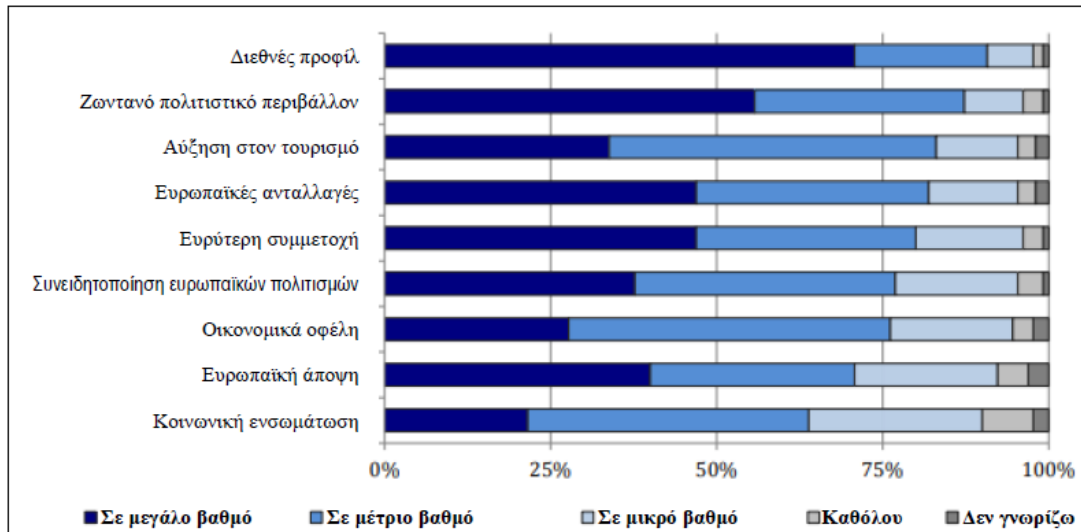
Πίνακας 5: Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης, 1985 - 2025

(Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Παπάζογλου, 2015)

2026	Όουλου (Φινλανδία), Τρεντσίν (Σλοβακία)
2027	Λιεπάχα (Λετονία), Έβορα (Πορτογαλία)
2028	Τσέσκε Μπουντεγιόβιτσε (Τσεχία), Μπουρζ (Γαλλία), Σκόπια (Βόρεια Μακεδονία)
2029	Πόλεις από την Πολωνία & τη Σουηδία
2030	Πόλεις από την Κύπρο, το Βέλγιο & υποψήφια χώρα
2031	Μάλτα & Ισπανία
2032	Βουλγαρία & Δανία
2033	Ολλανδία, Ιταλία & υποψήφια χώρα

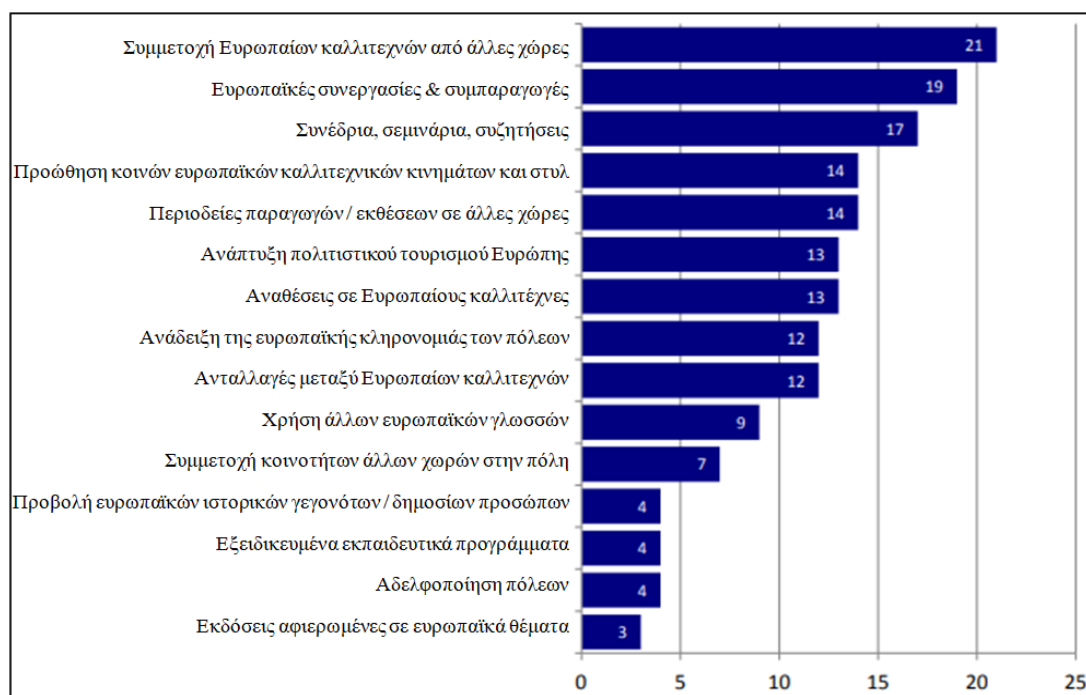
Πίνακας 6: Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης, Προγραμματισμός 2026 - 2033
(Πηγή: eur-lex.europa.eu, 2/11/2024)

Μελέτη, που εκπονήθηκε το 2013 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αξιολόγησε τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του θεσμού, αναδεικνύοντας κοινές προσεγγίσεις και στρατηγικές επιτυχίας μεταξύ των πόλεων. Στην έκθεση μεταξύ άλλων διατυπώνονται και βασικές συστάσεις, οι οποίες αφορούν στην ανάγκη δημιουργίας τυποποιημένου πλαισίου αξιολόγησης και επίσημου προγράμματος μεταφοράς γνώσης, ώστε οι υποψήφιες «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης» να ωφεληθούν από την εμπειρία, που έχει σωρευτεί. Ενδεικτικά είναι τα ακόλουθα συμπεράσματα της έκθεσης, που απεικονίζονται στα Σχήματα 5 και 6, αναφορικά με τα προσδοκώμενα οφέλη από τη συμμετοχή στον θεσμό και τους τρόπους, με τους οποίους αποδεικνύεται η ευρωπαϊκή διάστασή του:

Σχήμα 5: Προσδοκώμενα οφέλη από τη συμμετοχή στον θεσμό «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης»

(Πηγή: europarl.europa.eu, 2/11/2024)

Σχήμα 6: Ευρωπαϊκή διάσταση θεσμού «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης»
(Πηγή: europarl.europa.eu, 2/11/2024)

Αδελφοποιήσεις

Ο Jean Bareth, εκ των ιδρυτών του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών (*Council of European Municipalities and Regions-CEMR*), το 1951 προσδιόρισε την έννοια της αδελφοποίησης, επισημαίνοντας ότι πρόκειται για «την προσέγγιση δύο κοινοτήτων, που επιδιώκουν να λειτουργούν με ευρωπαϊκή προοπτική, προκειμένου να αντιμετωπίζουν τα προβλήματά τους, αναπτύσσοντας στενότερους δεσμούς φιλίας».

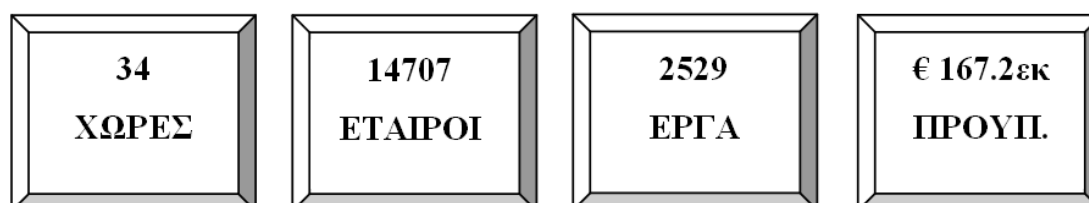
Η αδελφοποίηση ως έκφραση της ευρωπαϊκής ενότητας αποτελεί την πιο εμφανή μορφή ευρωπαϊκής συνεργασίας, ενώ παράλληλα είναι μία ευέλικτη πρακτική, που αναπτύσσεται μεταξύ μικρών κοινοτήτων, χωρών, πόλεων, κ.ά. Μάλιστα, σύμφωνα με το Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών, τα θέματα, που καλύπτονται από τον εν λόγω θεσμό, αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα, όπως τον πολιτισμό και την τέχνη, τη συμμετοχή στα κοινά, την αειφόρο ανάπτυξη, τους νέους, τις τοπικές δημόσιες υπηρεσίες, την κοινωνική συμμετοχή, κ.ά.

Σύμφωνα με τον Παπάζογλου (2017), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που αξιοποιούν τον θεσμό των αδελφοποιήσεων, αποκομίζουν σημαντικά οφέλη, όπως τη βελτίωση της διοικητικής τους αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών τους, τη διεύρυνση των γνώσεών τους, την πρόσβασή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης, την επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού τους.

Σημαντική είναι δε και η οικονομική ανάπτυξη, που επιτυγχάνεται, μέσω της ανταλλαγής τεχνογνωσίας, της ανάπτυξης του τουρισμού, της βελτίωσης της επιχειρηματικότητας, κ.ά.

Περαιτέρω, σύμφωνα με στοιχεία, που προκύπτουν από την έκθεση αξιολόγησης του ευρωπαϊκού προγράμματος «*Ευρώπη για τους Πολίτες, 2007 – 2013*», υποβλήθηκαν συνολικά 11.384 αιτήσεις δράσεων αδελφοποίησης πόλεων, εκ των οποίων οι 4.720 ήταν επιτυχημένες, με συμμετοχή 25.000 πόλεων και περισσότερων από 500.000 Ευρωπαίων πολιτών. Κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του Προγράμματος, το 2007, τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος αφορούσαν μεταξύ άλλων στον πολιτισμό, τη νεολαία, τον τουρισμό, τον αθλητισμό και την εκπαίδευση, ενώ στη συνέχεια τα εμπλεκόμενα μέρη απασχολούσαν πιο σύνθετα ζητήματα, όπως η οικονομική κρίση, τα περιβαλλοντικά προβλήματα, η ένταξη των μεταναστών.

Για την περίοδο 2014-2020 στις διάφορες δράσεις του προγράμματος συμμετείχαν συνολικά 34 χώρες, 14.707 συνεργάτες (δήμοι, περιφέρειες, κοινότητες, παν/μια, δίκτυα Οργανισμών, ερευνητικά κέντρα, κ.ά.), υλοποιήθηκαν 2.529 έργα, ενώ η χρηματοδότηση ανήλθε στα 167,2 εκατ. ευρώ, όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 7:

Σχήμα 7: Το πρόγραμμα “*Europe for Citizens 2014 – 2020*” σε αριθμούς
(Πηγή: ec.europa.eu, 2/11/2024)

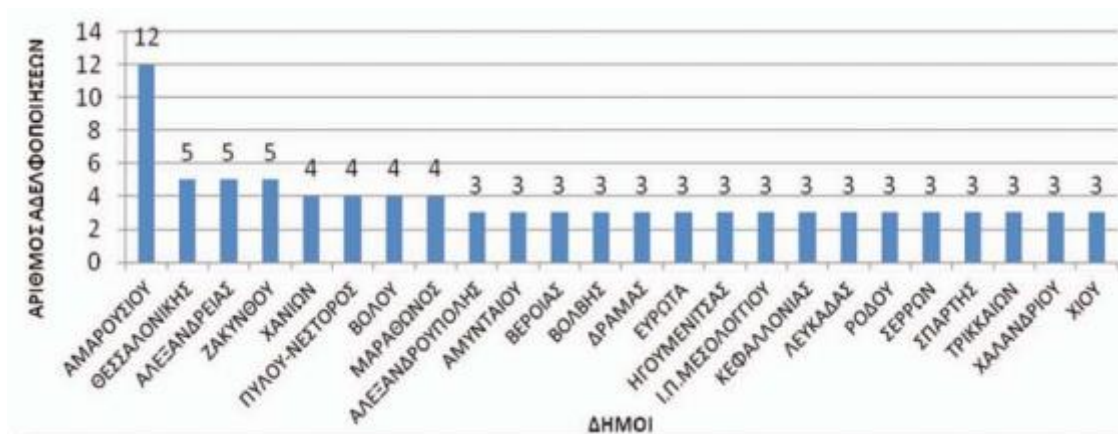
Για την περίοδο 2021-2027 είναι σε ισχύ το πρόγραμμα «*Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες*» (*Citizens, Equality, Rights and Values, CERV*), με συνολικό προϋπολογισμό 1.55 δισ. ευρώ, στηρίζοντας και διαφυλάττοντας τις δημοκρατικές αξίες εντός της Ε.Ε.

Σε εθνικό επίπεδο, με το άρθρο 220 του Ν. 3463/2006¹⁵ ορίζεται ότι οι δήμοι και οι κοινότητες της ελληνικής επικράτειας «στο πλαίσιο της ευρύτερης συνεργασίας τους με αντίστοιχους οργανισμούς ξένων χωρών, μπορούν να αναπτύσσουν τις κατά νόμο πρωτοβουλίες τους για θέματα, που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους, με στόχο τη μεταξύ τους προαγωγή των οικονομικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και κοινωνικών σχέσεων». Οι αδελφοποιήσεις πραγματοποιούνται με απόφαση Δημοτικού/Κοινοτικού Συμβουλίου και έπειτα από σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας διπλωματικής Επιτροπής για τις διεθνείς

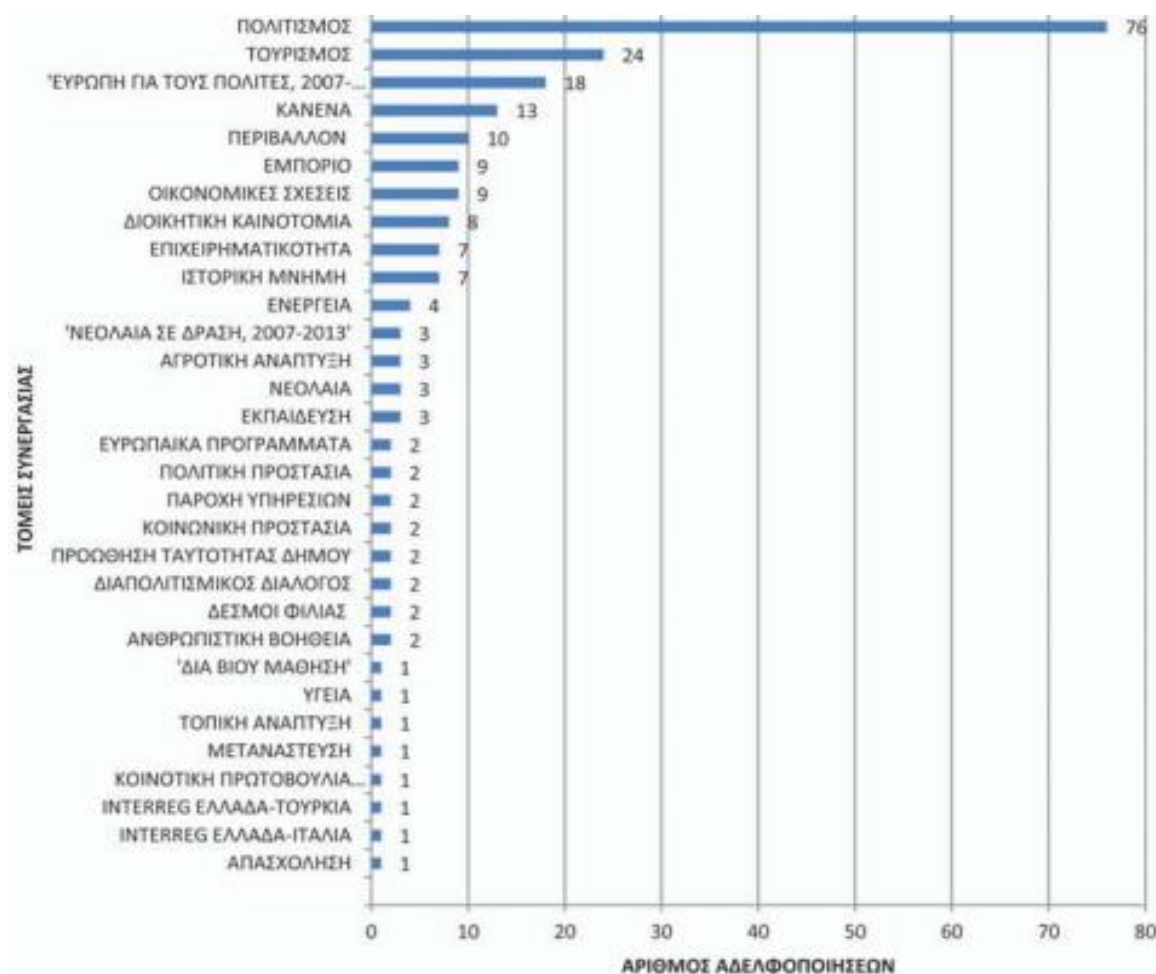
¹⁵ ΦΕΚ 114/Α/2006.

συνεργασίες των Ο.Τ.Α.

Ενδεικτικά της αξιοποίησης του συγκεκριμένου θεσμού από τους ελληνικούς δήμους είναι τα Σχήματα 8 και 9:

Σχήμα 8: Οι πιο δραστήριοι αδελφοποιημένοι δήμοι της Ελλάδας, 2006 – 2016
(Πηγή: ypes.gr, 3/11/2024)

Σχήμα 9: Κίνητρα & τομείς συνεργασίας των αδελφοποιημένων δήμων της Ελλάδας, 2006 – 2016
(Πηγή: ypes.gr, 3/11/2024)

3.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η σύγχρονη έννοια της πολιτιστικής διπλωματίας συνδέεται με την προώθηση και την υλοποίηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, με κύριους στόχους τη βελτίωση των διακρατικών σχέσεων, την ανάπτυξη σχέσεων σύνδεσης των πολιτισμικών κοινοτήτων, τη διαπολιτισμική κατανόηση. Ευρύτερα πολιτικά όργανα, όπως ο Ο.Η.Ε., η Ε.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο ΟΟΣΑ, εταίροι κρατικών οργανισμών και κυβερνήσεις ασκούν πολιτιστική διπλωματία. Σε παγκόσμιο επίπεδο ιδιαίτερος είναι ο ρόλος της UNESCO ως προς τη συλλογική άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας, με στόχο τον διαπολιτισμικό διάλογο. Σε εθνικό επίπεδο, κεντρικό ρόλο στην άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας έχει το Υπουργείο Εξωτερικών, παρακολουθώντας, μέσω των αρμοδίων Διευθύνσεών του, τα διμερή και διεθνή πολιτιστικά θέματα. Περαιτέρω, βασικό κρατικό όργανο προώθησης του πολιτισμού είναι το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών προωθεί τα πολιτιστικά θέματα διεθνώς. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις αναπτύσσουν όλο και περισσότερο δράσεις διαπολιτισμικής επικοινωνίας, ενώ η Κοινωνία των Πολιτών έχει ενεργό ρόλο στην άσκηση της εν λόγω διπλωματίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το παρόν κεφάλαιο επικεντρώνεται στη δημιουργική οικονομία και τις ΠΔΒ ως κλάδους, που οδηγούν στην οικονομική ανάπτυξη, με έμφαση στον πολιτισμό, την καινοτομία και τη δημιουργικότητα. Παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο τόσο ο πολιτισμός όσο και γενικότερα ο δημιουργικός τομέας λειτουργούν ως οικοσυστήματα, λειτουργώντας ενισχυτικά ως προς τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την κοινωνική συνοχή, την καινοτομία και την ανάπτυξη. Προσεγγίζεται ο ρόλος του πολιτισμού ως μέσου, που οδηγεί στη βιώσιμη ανάπτυξη, δεδομένου ότι πλέον έχει ενσωματωθεί στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. (*Agenda 2030*). Παράλληλα, παρουσιάζονται οι παράγοντες, που λειτουργούν ενισχυτικά ως προς τον μετασχηματισμό της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε ανάπτυξη. Επιχειρείται συνοπτική παρουσίαση σύνθετων δεικτών, που συνδέονται με τον πολιτισμό. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται η λειτουργία του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο αξιολογεί τη δημιουργικότητα και τον πολιτισμό σε εκατοντάδες ευρωπαϊκές πόλεις.

Τα ερευνητικά ερωτήματα, που επιχειρείται να απαντηθούν στο παρόν κεφάλαιο, είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Πώς συνδέεται ο πολιτισμός με τη βιώσιμη ανάπτυξη;
- ❖ Πώς επιτυγχάνεται η ανάπτυξη των ΠΔΒ;
- ❖ Αξιολογείται ο πολιτισμός με σύνθετους δείκτες;
- ❖ Πώς λειτουργεί και ποια είναι η χρησιμότητα του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων;

Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα περιλαμβάνονται:

- ❖ Η απόδειξη ότι ο πολιτισμός λειτουργεί ως δημιουργικό οικοσύστημα, που ενισχύει την ανάπτυξη, καθώς και ως μέσο, που οδηγεί στη βιώσιμη ανάπτυξη.
- ❖ Η παρουσίαση των παραγόντων, που ευνοούν την ανάπτυξη, μέσω της καινοτομίας και της δημιουργικότητας.
- ❖ Η παρουσίαση σύνθετων δεικτών, που συνδέονται με τον πολιτισμό και τη δημιουργική οικονομία.
- ❖ Η παρουσίαση του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Για την εκπόνηση του κεφαλαίου αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, ελληνική/ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αρθρογραφία και πηγές του διαδικτύου.

4.1. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ

Οι πολιτιστικοί και δημιουργικοί κλάδοι λειτουργούν ως οικοσυστήματα, που συνδέονται με τομείς, που είτε σχετίζονται με αυτούς είτε είναι εντελώς διαφορετικοί (*Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018*). Ως πρόσφορο έδαφος για την καινοτομία οι δημιουργικοί κλάδοι περιλαμβάνουν επίσης πτυχές, που σχετίζονται με την κοινωνική καινοτομία.

Ενδεικτικό είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Horizon Europe¹⁶, το οποίο χρηματοδοτεί την έρευνα και την καινοτομία με κονδύλια, ύψους 95.5 δισ. ευρώ. Το εν λόγω πρόγραμμα, με χρονικό ορίζοντα έως το 2027, στο δεύτερο πεδίο του δίνει έμφαση στον πολιτισμό, τη δημιουργικότητα και την κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς, στηρίζοντας τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την καινοτομία, αναπτύσσοντας όλη τη δυναμική των ΠΔΒ. Παράλληλα, το πρόγραμμα Creative Europe¹⁷ 2021-2027, με προϋπολογισμό, ύψους 2.44 δισ. ευρώ, ενισχύει την πολιτιστική πολυμορφία και ανταποκρίνεται στις ανάγκες του δημιουργικού κλάδου.

Ως ένα οικοσύστημα, που περιλαμβάνει ευρεία γκάμα επαγγελματιών, η δημιουργική οικονομία αναπτύσσεται ταχύτατα. Σύμφωνα με έκθεση της Deloitte (2021), που εξέτασε τις οικονομίες εννέα χωρών: της Γερμανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Τουρκίας, της Ιαπωνίας, της Νότιας Κορέας και της Αυστραλίας, η δημιουργική οικονομία προσέφερε εργασία σε 20 εκατομμύρια ανθρώπους κατά το 2018 στις συγκεκριμένες περιοχές. Μάλιστα, αντιπροσωπεύοντας το 7% της συνολικής απασχόλησης η δημιουργική οικονομία έχει αναπτυχθεί ταχύτερα από την κλασική οικονομία και στις εννέα υπό εξέταση χώρες.

Σύμφωνα με τους Restrepo & Márquez (2013), εάν η δημιουργική οικονομία ήταν χώρα, θα είχε την τέταρτη ισχυρότερη οικονομία μετά από τις ΗΠΑ, την Κίνα και την Ιαπωνία, θα ήταν η ένατη δύναμη σε εξαγωγές και η τέταρτη ισχυρότερη χώρα ως προς το εργατικό της δυναμικό, με 144 εκατ. εργαζομένους.

¹⁶ Διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα στον σύνδεσμο: <https://tinyurl.com/2pusaz7z>

¹⁷ Διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα στον σύνδεσμο: <https://tinyurl.com/pdwwjrns>

4.2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σύμφωνα με τους Kagan & Kirchberg (2008), η έννοια της βιωσιμότητας είναι κοινωνική και πολιτιστική, καθώς αυτές οι πτυχές είναι αλληλένδετες. Περαιτέρω, την τελευταία δεκαετία σημαντικά ψηφίσματα των Γενικών Συνελεύσεων του Ο.Η.Ε. αναγνωρίζουν τον πολιτισμό ως μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης. Οι εν λόγω διεργασίες είχαν ως αποτέλεσμα την ενσωμάτωση του πολιτισμού στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού (Agenda 2030), οι οποίοι υιοθετήθηκαν το 2015 από 193 χώρες.

Ειδικότερα, η δημιουργική οικονομία ευθυγραμμίζεται με τους ακόλουθους Στόχους: Στόχος 4: ποιοτική εκπαίδευση, Στόχος 5: ισότητα των φύλων, Στόχος 8: αξιοπρεπής εργασία & οικονομική ανάπτυξη, Στόχος 9: βιομηχανία, καινοτομία & υποδομές, Στόχος 10: λιγότερες ανισότητες, Στόχος 11: βιώσιμες πόλεις & κοινότητες, Στόχος 12: υπεύθυνη κατανάλωση & παραγωγή, Στόχος 16: ειρήνη, δικαιοσύνη & ισχυροί θεσμοί, Στόχος 17: συνεργασία για τους Στόχους.

Η Ένωση Πόλεων & Τοπικών Αρχών (UCLG, 2018) εξέδωσε οδηγό καλών πρακτικών, τον οποίο και διέθεσε στις τοπικές και περιφερειακές αρχές, τους επαγγελματίες στον τομέα του πολιτισμού, κ.ά., προκειμένου να ενδυναμώσει τις συνεργασίες, τις πολιτικές και τον γενικότερο σχεδιασμό των πόλεων ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι ακόλουθες περιπτώσεις πόλεων είναι ενδεικτικές:

- ❖ Στόχος 8 (αξιοπρεπής εργασία & οικονομική ανάπτυξη): Στο Μπιλμπάο¹⁸, οι στρατηγικές για την τοπική ανάπτυξη αναγνωρίζουν τη σημασία των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και των υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, τον κοινωνικό και οικονομικό μετασχηματισμό, καθώς και την αύξηση της απασχόλησης. Στο Στρασβούργο, οι “Zones Urbaines Sensibles” (Ευαίσθητες Αστικές Ζώνες)¹⁹ λειτουργούν ως χώροι εκδηλώσεων, που ειδικεύονται στην ψηφιακή τεχνολογία, παρέχοντας στους νέους δεξιότητες ψηφιακής δημιουργίας και διευρύνοντας τις ευκαιρίες απασχόλησής τους.
- ❖ Στόχος 9 (βιομηχανία, καινοτομία & υποδομές): Στην Πόλη του Μεξικού οι πολιτιστικές υποδομές “the Factories of Arts and Jobs (FAROs)”²⁰, που έχουν χωροθετηθεί στα προάστια, υποστηρίζουν την εκπαίδευση, τη συμμετοχή των πολιτών, την κοινωνική ένταξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

¹⁸ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στον σύνδεσμο: <https://tinyurl.com/3kztzv4k>

¹⁹ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στον σύνδεσμο: <https://www.zus.cc/>

²⁰ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στον σύνδεσμο: <http://www.farodeoriente.org/faro-orientel>

- ❖ Στόχος 11 (βιώσιμες πόλεις & κοινότητες): Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS)²¹ έχει αναπτύξει σειρά εργαλείων για την εφαρμογή του στόχου 11 και ιδιαίτερα του στόχου 11.4 αναφορικά με την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

4.3. ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τα τελευταία χρόνια οι πόλεις έχουν τοποθετηθεί στο επίκεντρο της δημιουργικής οικονομίας, καθώς αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο ο σημαντικός ρόλος, που διαδραματίζει το τοπικό περιβάλλον στην ενδυνάμωση της δημιουργικής οικονομίας (Murphy & Redmond, 2009, Peck, 2005, Zimmerman, 2008). Ακολούθως, οι ΠΔΒ χρειάζονται ένα ειδικό οικοσύστημα πόλεων για να αναπτυχθούν, ενώ έξι παράγοντες διευκολύνουν στον μετασχηματισμό της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε ανάπτυξη (UNESCO, 2021). Οι παράγοντες αυτοί παρατίθενται στη συνέχεια:

- ❖ Ειδικές αστικές υποδομές, που θα οδηγήσουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Οι ΠΔΒ χρειάζονται μη δαπανηρά εργαστήρια, χώρους εργασίας σε προσβάσιμες τοποθεσίες, στούντιο, χώρους εκθέσεων, κ.ά. σε προσβάσιμες περιοχές, προκειμένου να συμβάλλουν στην αστική ανάπτυξη.
- ❖ Ανθρώπινο δυναμικό με δεξιότητες και ταλέντο, ικανό να πρωτοπορεί και να καινοτομεί.
- ❖ Κοινωνικά δίκτυα, που να διευκολύνουν τις ΠΔΒ, λειτουργώντας ως δημιουργικοί καταλύτες, με καθοριστικό ρόλο στην αποτελεσματική λειτουργία τους. Η έρευνα έχει αποδείξει τον σημαντικό ρόλο των κοινωνικών δικτύων, που πρέπει να στηριχθούν και να χρηματοδοτηθούν, προκειμένου να υποστηρίξουν περαιτέρω τις δραστηριότητες του συνόλου της αλυσίδας αξίας (*value chain*).
- ❖ Θεσμούς και ρυθμιστικό πλαίσιο, που να προστατεύουν και να υποστηρίζουν τις δημιουργικές κοινότητες, ευνοώντας τις συνεργασίες.
- ❖ Υποστήριξη της μοναδικότητας των πόλεων, ενεργοποιώντας διαφορετικούς πολιτιστικούς πόρους, με σεβασμό στις ανάγκες των ντόπιων, ώστε να προσελκύονται επενδυτές και επισκέπτες.
- ❖ Προσαρμογή και μετάβαση στο ψηφιακό περιβάλλον, ώστε οι ΠΔΒ να επεκτείνουν το εύρος τους.

²¹ Περισσότερες πληροφορίες διαθέσιμες στον σύνδεσμο: <https://www.icomos.org/en>

4.4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕ ΣΥΝΘΕΤΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ

Οι πόλεις προοδευτικά αναγνωρίζουν τη δημιουργικότητα ως τμήμα των αναπτυξιακών τους στόχων, στηρίζοντας τις τοπικές παρεμβάσεις και την ανάπτυξη επιχειρηματικών συστάδων (*clusters*). Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια αξιοποιούνται αρκετές αξιολογήσεις πόλεων και περιφερειών για να παρουσιάσουν ποικίλες πληροφορίες αναφορικά με την πολιτιστικό και δημιουργικό παλμό, μετρώντας τον πολιτισμό και τη δημιουργική βιομηχανία.

Οι δείκτες, που συνδέονται με τον πολιτισμό, έχουν αποτελέσει αντικείμενο ενδεδειγμένης έρευνας (*Ortega-Villa & Ley-Garcia, 2018*), ενώ στατιστικά στοιχεία, που αφορούν στον πολιτισμό συγκεντρώνονται από διεθνείς Οργανισμούς (*UNESCO, Eurostat, κ.ά.*). Οι Montalto et al. (2019) έχουν εντοπίσει τριάντα έξι δείκτες, που συνδέονται με τον πολιτισμό, δέκα εκ των οποίων, οι πιο πρόσφατοι, παρουσιάζονται στον Πίνακα 7:

Λίστα δεικτών		
Σύντομη περιγραφή		Δημιουργός (οι) & έτος πρόσφατης έκδοσης
1	The Global Competitiveness Index	World Economic Forum (2018)
2	The Global Talent Competitiveness Index (GTCI)	INSEAD (2018)
3	The Global Innovation Index (GII)	Cornell University, INSEAD & WIPO (2017)
4	The Global Power City Index (GPCI)	Institute for Urban Strategies – The Mori Memorial Foundation (2017)
5	The Global Human Capital Index	World Economic Forum (2017)
6	The Regional Innovation Scoreboard (RIS)	European Commission (2017)
7	The Intercultural Cities Index	Council of Europe (2017)
8	The Washington’s Creative Vitality Index	ArtsWA-Washington State Arts Commission & WESTAF-Western States Arts Federation (2016)
9	Cities of Opportunity (COO)	PricewaterhouseCoopers (PwC) (2016)
10	The European Digital City Index	Bannerjee, S. & et al. – Nesta & European Digital Forum (2016)

Πίνακας 7. Λίστα δεικτών (*Montalto et al., 2019*)

Ωστόσο, παρατηρείται έλλειψη κατάλληλων εργαλείων σε αυτόν τον τομέα, καθώς η διαθεσιμότητα μετρήσεων και αξιολογήσεων αναφορικά με τον πολιτισμό αποτελεί πρόκληση για τις δημιουργικές πόλεις. Οι υπάρχοντες μηχανισμοί αξιολόγησης ενδέχεται να οδηγήσουν σε εσφαλμένα συμπεράσματα, λόγω της πολυπλοκότητας, που επικρατεί στην πολιτιστική παραγωγή, των διαδικασιών κατανάλωσης των πολιτιστικών προϊόντων, των νέων εξελίξεων, της έλλειψης συγκρίσιμων δεδομένων και της ανομοιογένειας των εμπλεκόμενων (*Montalto et al., 2019*).

4.5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Το 2017 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργοποίησε το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων, με δεδομένα, που αφορούν στην απόδοση επιλεγμένων πόλεων σε 30 χώρες σε πεδία, όπως η «πολιτιστική ζωντάνια», η «δημιουργική οικονομία» και το «ευνοϊκό περιβάλλον». Το 2019 ενεργοποιήθηκε η δεύτερη έκδοση του Παρατηρητηρίου, ενώ τέσσερα χρόνια αργότερα, το 2023, το περιεχόμενο του Παρατηρητηρίου ανανεώθηκε, παρέχοντας μία σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε 196 πόλεις με έτη αναφοράς το 2015, το 2017 και το 2019 (Alberti et al., 2023). Επισημαίνεται ότι ο πληθυσμός των πόλεων, που συμμετέχουν στο Παρατηρητήριο, πρέπει να υπερβαίνει τους 50.000 κατοίκους, ενώ αυτές επελέγησαν, βάσει ενός εκ των ακόλουθων τριών κριτηρίων:

- ❖ Να έχουν υπάρξει Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης ή να έχουν επιλεγεί για να γίνουν έως το 2028,
- ❖ να συμμετέχουν στο Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO,
- ❖ να έχουν θεσμοθετήσει τη διοργάνωση δύο τουλάχιστον διεθνών πολιτιστικών Φεστιβάλ.

Στον Πίνακα 8 παρουσιάζονται το εννοιολογικό πλαίσιο, οι διαστάσεις και οι δείκτες, που περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων.

Επιμέρους δείκτες	Διαστάσεις	Δείκτες
Πολιτιστική Ζωντάνια	Πολιτιστικοί Χώροι & Εγκαταστάσεις Πολιτιστική Συμμετοχή & Ελκυστικότητα	Αξιοθέατα & σημεία αναφοράς Μουσεία & χώροι τέχνης Κινηματογράφοι Αίθουσες συναυλιών Θέατρα Διανυκτερεύσεις τουριστών Επισκέπτες μουσείων Προσέλευση στον κινηματογράφο
Δημιουργική Οικονομία	Θέσεις Εργασίας βασισμένες στη Γνώση & τη Δημιουργικότητα Πνευματική Ιδιοκτησία & Καινοτομία Νέες Θέσεις Εργασίας στους Δημιουργικούς Κλάδους	Θέσεις εργασίας στον τομέα των τεχνών, του πολιτισμού και της ψυχαγωγίας Θέσεις εργασίας στα ΜΜΕ & την επικοινωνία Θέσεις εργασίας στους λοιπούς δημιουργικούς τομείς Αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας Εφαρμογές σχεδιασμού κοινότητας Θέσεις εργασίας στις νέες τέχνες, τον πολιτισμό και τις επιχειρήσεις ψυχαγωγίας Θέσεις εργασίας σε επιχειρήσεις νέων μέσων & επικοινωνίας Θέσεις εργασίας σε νέες επιχειρήσεις σε λοιπούς δημιουργικούς κλάδους

Ευνοϊκό Περιβάλλον	Ανθρώπινο Κεφάλαιο & Εκπαίδευση Διαφάνεια, Ανεκτικότητα & Εμπιστοσύνη Τοπικές & Διεθνείς Συνδέσεις Ποιότητα Διακυβέρνησης	Πτυχιούχοι τεχνών & ανθρωπιστικών επιστημών Πτυχιούχοι ΤΠΕ Μέσος όρος εμφανίσεων στην κατάταξη των Πανεπιστημίων Αλλοδαποί πτυχιούχοι Πληθυσμός, που γεννήθηκε στο εξωτερικό Επιβατικές πτήσεις Πιθανή οδική προσβασιμότητα Απευθείας σιδηροδρομική σύνδεση με άλλες πόλεις Ποιότητα Διακυβέρνησης
--------------------	--	--

Πίνακας 8. Παρατηρητήριο Πολιτιστικών & Δημιουργικών Πόλεων: Εννοιολογικό πλαίσιο και δείκτες (Πηγή: Alberti et al., 2023, *ιδία επεξεργασία*)

Το Παρατηρητήριο λειτουργεί ως εργαλείο, που προωθεί την αμοιβαία ανταλλαγή καλών πρακτικών και την ενημέρωση, συνδράμοντας τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικών να εντοπίζουν τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες, που επικρατούν, αξιοποιώντας ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα.

Ενδεικτικά, σύμφωνα με τον χάρτη της πιο πρόσφατης έκδοσης (2019) του Παρατηρητηρίου στο πεδίο της πολιτιστικής ζωντάνιας, στην πρώτη πεντάδα των πόλεων, που χαρακτηρίζονται ως XXL (με πληθυσμό, που υπερβαίνει το 1 εκατ. κατοίκους), βρίσκονται η Πράγα, η Ρώμη, η Βιέννη, το Παρίσι και το Βερολίνο. Στο αντίστοιχο πεδίο, στην πρώτη πεντάδα των πόλεων, που χαρακτηρίζονται ως S-M (με πληθυσμό από 50.000 έως 250.000 κατοίκους), συναντώνται το Κορκ, η Αβινιόν, το Γκάλγουεϊ, η Βαϊμάρη και το Λουξεμβούργο. Οι Πίνακες 9, 10 και 11, που ακολουθούν, δίνουν μια συνοπτική εικόνα των πόλεων, που βάσει των επιδόσεών τους στα πεδία της «πολιτιστικής ζωντάνιας», της «δημιουργικής οικονομίας» και του «ευνοϊκού περιβάλλοντος», με πληθυσμιακά κριτήρια, βρίσκονται στις πέντε πρώτες θέσεις της πρόσφατης έκδοσης του Παρατηρητηρίου.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΝΤΑΝΙΑ				
ΠΟΛΕΙΣ - XXL (> 1 εκατ. κάτ.)	ΣΥΝΟΛΟ		ΠΟΛΕΙΣ - XL (500 000 - 1 εκατ. κάτ.)	ΣΥΝΟΛΟ
Πράγα	35.0		Αμστερνταμ	34.6
Ρώμη	29.5		Κοπεγχάγη	30.2
Βιέννη	25.0		Ελσίνκι	26.4
Παρίσι	24.4		Δρέσδη	26.3
Βερολίνο	23.8		Ζυρίχη	25.8
L (250 000 - 500 000 κάτ.)			S-M (50 000 - 250 000 κάτ.)	
Φλωρεντία	55.9		Κορκ	52.8
Βενετία	49.3		Αβινιόν	49.7
Μπολόνια	38.3		Γκάλγουεϊ	48.3
Κατάνια	33.8		Βαϊμάρη	48.1
Γκρατς	31.1		Λουξεμβούργο	46.2

Πίνακας 9. Πολιτιστική Ζωντάνια – Οι πέντε πρώτες πόλεις, βάσει πληθυσμού και συνολικού αποτελέσματος (ιδία επεξεργασία)

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ				
ΠΟΛΕΙΣ - XXL (<i>> 1 εκατ. κάτ.</i>)	ΣΥΝΟΛΟ		ΠΟΛΕΙΣ – XL (<i>500 000 - 1 εκατ. κάτ.</i>)	
Μόναχο	60.7		Κοπεγχάγη	71.3
Στοκχόλμη	59.9		Ζυρίχη	62.5
Παρίσι	55.8		Στουτγάρδη	62.1
Λισαβόνα	55.6		Άμστερνταμ	56.6
Βουδαπέστη	54.7		Λιθουανία	54.0
L (<i>250 000 - 500 000 κάτ.</i>)			S-M (<i>50 000 - 250 000 κάτ.</i>)	
Μπρατισλάβα	75.5		Βέρνη	56.6
Καρλσρούη	53.6		Λουβέν	54.1
Αϊντχόβεν	53.2		Τάρτου	50.0
Ταλίν	51.4		Χαϊδελβέργη	50.0
Εσπού	50.7		Μάιντς	49.4

Πίνακας 10. Δημιουργική Οικονομία – Οι πέντε πρώτες πόλεις, βάσει πληθυσμού και συνολικού αποτελέσματος (ιδία επεξεργασία)

ΕΥΝΟΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ				
ΠΟΛΕΙΣ - XXL (> 1 εκατ. κάτ.)	ΣΥΝΟΛΟ		ΠΟΛΕΙΣ – XL (500 000 - 1 εκατ. κάτ.)	
Βαρκελώνη	45.2		Άμστερνταμ	39.0
Μαδρίτη	42.0		Στουτγάρδη	38.8
Βρυξέλλες	39.3		Φραγκφούρτη Ρήνου-Μάιν	38.3
Μόναχο	36.3		Κοπεγχάγη	35.6
Βιέννη	36.3		Χάγη	35.2
L (250 000 - 500 000 κάτ.)			S-M (50 000 - 250 000 κάτ.)	
Καρλσρούη	37.8		Λουβέν	40.1
Ουτρέχτη	36.6		Χαϊδελβέργη	38.0
Μάνχαϊμ	35.9		Λίμερικ	35.1
Αϊντχόβεν	35.7		Μάαστριχτ	33.6
Λιέγη	33.3		Μάιντς	33.4

Πίνακας 11. Ευνοϊκό Περιβάλλον– Οι πέντε πρώτες πόλεις, βάσει πληθυσμού και συνολικού αποτελέσματος (ιδία επεξεργασία)

4.6. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ο πολιτισμός έχει αναγνωρισθεί από τον Ο.Η.Ε. ως μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ έχει ενσωματωθεί και στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού (Στόχοι: 4,5,8,9,10,11,12,16,17). Προς την κατεύθυνση αυτή τα τελευταία χρόνια οι πόλεις έχουν τοποθετηθεί στο επίκεντρο της δημιουργικής οικονομίας, με τον πολιτισμό να λαμβάνει κεντρική θέση στις πολιτικές για την αστική ανάπτυξη. Περαιτέρω, οι ΠΔΒ χρειάζονται ένα

ειδικό οικοσύστημα πόλεων για να αναπτυχθούν, καθώς ο μετασχηματισμός της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε ανάπτυξη αποτελεί σύνθετη διαδικασία. Όλο και συχνότερα αξιοποιούνται αξιολογήσεις πόλεων και περιφερειών με ποικίλες πληροφορίες αναφορικά με τον πολιτισμό και τη δημιουργική βιομηχανία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργοποίησε το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων, με δεδομένα, που αφορούν στην απόδοση επιλεγμένων πόλεων σε πεδία, όπως η «πολιτιστική ζωντάνια», η «δημιουργική οικονομία» και το «ευνοϊκό περιβάλλον». Το Παρατηρητήριο αποτελεί χρήσιμο εργαλείο, που προωθεί την αμοιβαία ανταλλαγή καλών πρακτικών, συνδράμοντας τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικών, μέσω κυρίως ποσοτικών δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο μελετώνται οι περιπτώσεις πόλεων, που αποτελούν πρότυπα αστικής αναβίωσης σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, όπως της Νάντης στη Γαλλία, του Μεδεγίν στην Κολομβία και του Βερολίνου στη Γερμανία, οι οποίες επελέγησαν, λόγω των συνθηκών/εμποδίων, που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν, κατά τη «δημιουργική» τους μετάβαση. Εξετάζεται η προσπάθεια αξιοποίησης από μέρους τους της δημιουργικής οικονομίας και των κλάδων της, μελετάται η εικόνα, που παρουσιάζουν στην παρούσα φάση, και η προσπάθειά τους να διατηρήσουν την αναπτυξιακή τους πορεία. Παράλληλα, παρουσιάζεται και η περίπτωση του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου (Τ.Π.Π.Λ.), ως ένα πρότυπο πείραμα, που πέτυχε σε εθνικό επίπεδο.

Τα ερευνητικά ερωτήματα, που επιχειρείται να απαντηθούν στο παρόν κεφάλαιο είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Ποιες είναι οι δυσκολίες/εμπόδια, που αντιμετώπισαν Δήμοι σε όλο τον κόσμο κατά τη μετάβασή τους σε καθεστώς δημιουργικής πόλης;
 - ❖ Πώς αντιμετωπίστηκαν οι εν λόγω δυσκολίες;
- Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα του κεφαλαίου περιλαμβάνεται:
- ❖ Η παρουσίαση συγκεκριμένων περιπτώσεων πόλεων σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, που κατόρθωσαν, αντιμετωπίζοντας σημαντικά ζητήματα (οικονομική ύφεση, ανεργία, κ.ά.), να αποτελέσουν παραδείγματα αστικής ανάκαμψης.

Για την εκπόνηση του κεφαλαίου και τη μελέτη περίπτωσης πόλεων σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, ελληνική/ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αρθρογραφία και πηγές του διαδικτύου.

5.1. ΜΕΔΕΓΙΝ

Εικόνα 2: Όψεις του Μεδεγίν
Πηγή: wikipedia.org (4/10/2024)

5.1.1. Σύντομο ιστορικό

Το Μεδεγίν (*Medellin*) είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Κολομβίας, πρωτεύουσα της περιοχής της Αντιόχειας (*Antioquia*), με έκταση 382 τ.χλμ. Η πόλη είναι χτισμένη σε υψόμετρο 1.459 μ. στην οροσειρά των Άνδεων και ο πληθυσμός της προσεγγίζει τα 2,569 εκατομμύρια κατοίκους²².

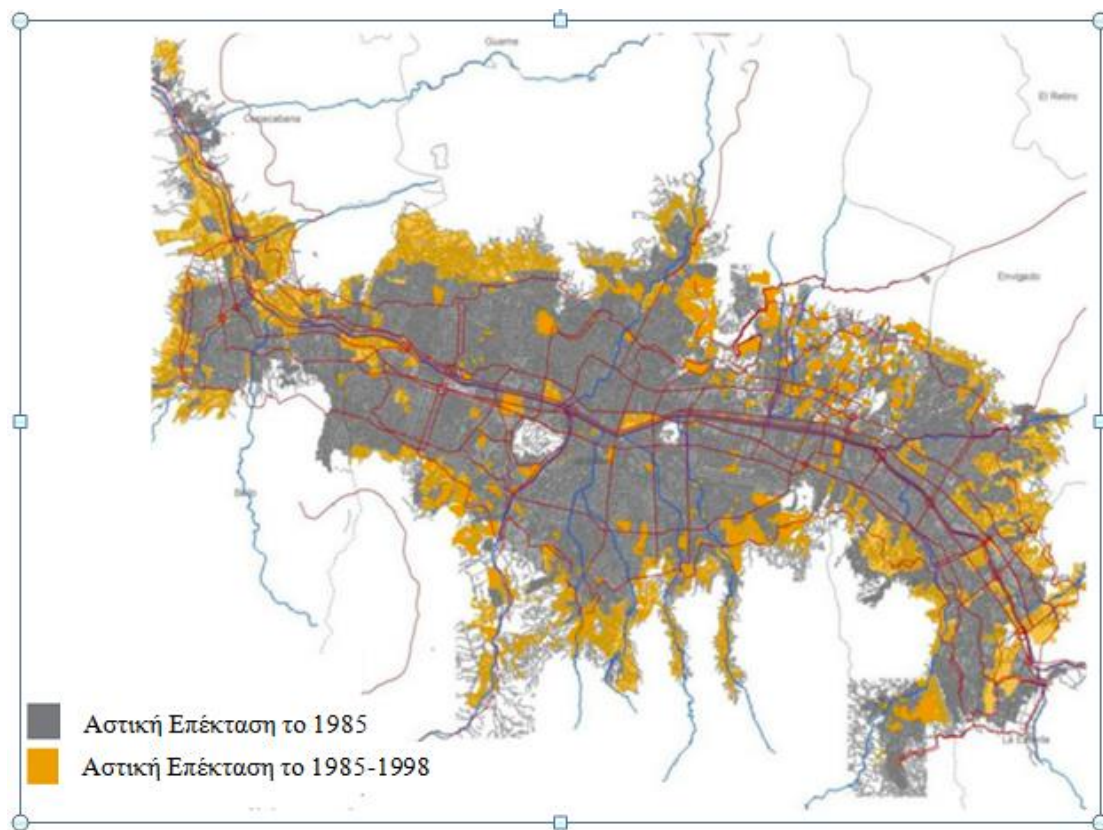
Η οικονομία βασιζόταν στην παραγωγή/εμπορία καφέ και στην εμπορία υφασμάτων και επίπλων. Τη δεκαετία του 1980, ωστόσο, η πόλη αποτέλεσε έδρα καρτέλ ναρκωτικών, με επικεφαλής τον Pablo Escobar, με αποτέλεσμα το 1991 να θεωρείται από τις πιο βίαιες περιοχές παγκοσμίως, με το ποσοστό των δολοφονιών να προσεγγίζει τις 380 ανά 100.000 κατοίκους (*Στεριώτη, 2016*).

5.1.2. Η μετάβαση σε δημιουργική πόλη

Σύμφωνα με την Clemons (2016), το Μεδεγίν από πρωτεύουσα δολοφονιών μετατράπηκε σταδιακά σε πόλη-θαύμα, χάρη σε προσπάθειες, που ξεκίνησαν από το 1990, οπότε και διαμορφώθηκε το πρώτο σχέδιο πολιτιστικής πολιτικής, προκειμένου ο πολιτισμός να αποτελέσει «ανάχωμα» στην κοινωνική κρίση. Από το 1991 και έπειτα η Κυβέρνηση της Κολομβίας, προκειμένου να αντιμετωπίσει τα φαινόμενα της βίας, προχωρά σε αποκέντρωση πόρων και αρμοδιοτήτων, παρέχοντας μεγαλύτερη αυτονομία στις πόλεις. Το 1993 δολοφονείται ο Escobar από τις αρχές, ενώ συλλαμβάνονται και οι άλλοι αρχηγοί συμμοριών.

²² Σύμφωνα με στοιχεία του 2020.

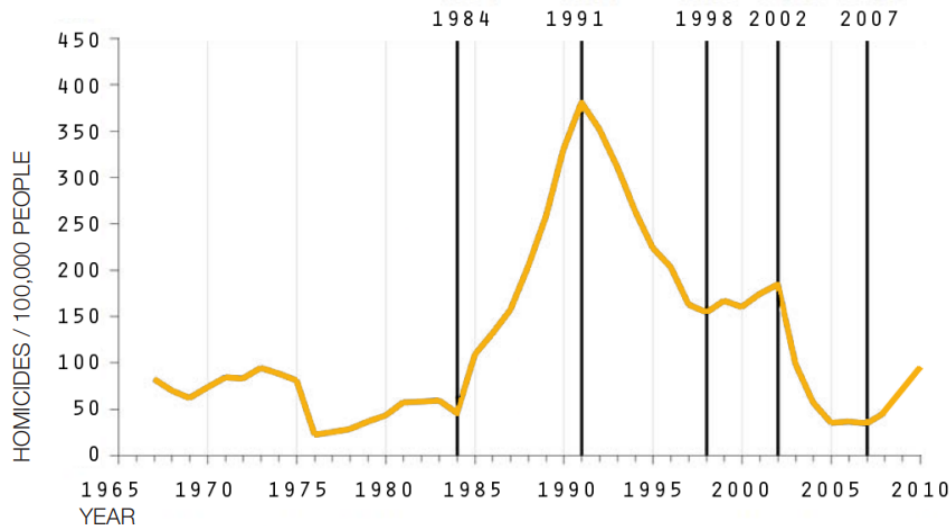
Το 1999 υιοθετείται από τις δημοτικές αρχές πρόγραμμα διεθνούς προβολής του Μεδεγίν ως πολιτιστικής και καλλιτεχνικής πόλης, ενώ το διάστημα 2003 – 2007, επί δημαρχιακής θητείας, S. Fajardo, καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Σύμφωνα με τον Eveland (2016), με σύνθημα «το πιο όμορφο για το πιο ταπεινό», προωθείται πολιτική ολιστικής αναβίωσης, με τα καλύτερα έργα να προορίζονται προς τις βιαιότερες και φτωχότερες συνοικίες. Έμφαση δόθηκε στον πολιτισμό και την εκπαίδευση, προωθήθηκε η πολιτική του κοινωνικού ουρμπανισμού, στοχεύοντας στην ενίσχυση της αξιοπρέπειας των κατοίκων, την αναζωογόνηση συνοικιών παρηκμασμένων, την αντιμετώπιση της βίας, την προώθηση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Ενδεικτική της αστικής επέκτασης είναι η Εικόνα 3:

Εικόνα 3: Αστική επέκταση (1985-1998)
Πηγή: Bahl (2012)

Ακολουθεί η κατασκευή δέκα βιβλιοθηκών-πάρκων (*Parque Biblioteca Espana*, κ.ά.) σε υποβαθμισμένες συνοικίες, οι οποίες λειτουργούν αφενός ως χώροι μελέτης, επιτρέποντας την πρόσβαση στην πληροφόρηση, αφετέρου ως χώροι αναψυχής και κοινωνικής επαφής, προωθώντας την κοινωνική ενσωμάτωση. Επίσης, δημιουργούνται πολιτιστικά κέντρα, καθιερώνονται μουσικά φεστιβάλ, ιδρύονται μουσικά σχολεία, με την πόλη να συμμετέχει

στο Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO, λόγω της διάκρισής της στη μουσική. Στο Σχήμα 10 παρουσιάζεται η σημαντική μείωση του ποσοστού ανθρωποκτονιών στην εν λόγω περιοχή έως το 2010.

Σχήμα 10: Ποσοστό ανθρωποκτονιών
Πηγή: Bahl (2012)

Σημαντική ήταν επίσης και η δημιουργία της συνοικίας Medellinnovation District²³, όπου προσφέρονται ψηφιακά εξοπλισμένοι χώροι, που προσελκύουν επιχειρήσεις και δημιουργικούς ανθρώπους από όλο τον κόσμο. Στην ανάπτυξη δε των νέων επιχειρήσεων συμβάλλει ο περιορισμός της γραφειοκρατίας και οι φορολογικές ελαφρύνσεις για τις επιχειρήσεις, που εγκαθίστανται στη συγκεκριμένη δημιουργική συνοικία (Bahl, 2012).

Σε κύριο αρωγό της προσπάθειας, σύμφωνα και με τη Στεριώτη (2016), αναδεικνύονται οι πολίτες του Μεδεγίν, οι οποίοι συμμετείχαν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των έργων, δείχνοντας εμπιστοσύνη προς τις τοπικές ηγεσίες και προστατεύοντας τα έργα. Στην αναμόρφωση δε των περιθωριοποιημένων συνοικιών σημαντική ήταν και η βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου, συνδέοντας δυσπρόσιτες περιοχές με το εμπορικό κέντρο.

Σήμερα, η πόλη αποτελεί παράδειγμα αστικής ανάκαμψης, διαθέτοντας ελκυστικό περιβάλλον (*συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, υποδομές, αναβαθμισμένο αστικό περιβάλλον, city – branding, κ.ά.*) για την προσέλκυση της δημιουργικής τάξης (Ζοπουνίδης κ.ά., 2022). Σύμφωνα με τη Saldarriaga (2022), από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία προκύπτει ότι ο δείκτης ανεργίας βρίσκεται στο 11,7%²⁴, ποσοστό κάτω του μέσου όρου των

²³ Διαθέσιμο στο: <https://tinyurl.com/ymmdtx7c>

²⁴ Συγκέντρωση δεδομένων Μάιος 2022.

13 μεγάλων πόλεων της Περιφέρειας, που κινούνται στο 13%, με τον αριθμό των εργαζομένων από τον Ιανουάριο του 2021 έως τον Φεβρουάριο του 2022 να κινείται ανοδικά από το 1,603,000 στο 1,828,000.

Ωστόσο, παρά τα αναπτυξιακά βήματα, προκειμένου να υλοποιηθούν έργα (δίκτυο μεταφορών, χώροι πρασίνου, κ.ά.) κάτοικοι μεταφέρθηκαν σε διαφορετικές περιοχές μακριά από τις γειτονιές τους. Επιπρόσθετα, το χάσμα μεταξύ ισχυρών και ασθενέστερων οικονομικά ομάδων αυξήθηκε (Στεριώτη, 2016). Στη συνέχεια μελετάται η περίπτωση της Νάντης, πρότυπο δημιουργικής πόλης, που αξιοποιεί την καινοτομία, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των πολιτών της.

5.2. NANTH

Εικόνα 4: Όψεις της Νάντης
Πηγή: nantes.maville.com (2024)

5.2.1. Σύντομο ιστορικό

Η Νάντη (*Nantes*), γενέτειρα του Ιουλίου Βερν, βρίσκεται στη Δυτική Γαλλία, περιλαμβάνεται στις μεγαλύτερες πόλεις-λιμάνια της χώρας, είναι πρωτεύουσα της Χώρας του Λίγηρα, με τους κατοίκους της να προσεγγίζουν τους 656.275²⁵. Το νησί (*Île de Nantes*) προέκυψε από την ένωση μικρότερων νησίδων στον ποταμό Λίγηρα, έχει μήκος 4.9 χλμ., ενώ δεκατρείς γέφυρες το συνδέουν με τη στεριά.

Η Νάντη κατά το παρελθόν αποτέλεσε εμπορικό σταθμό και αργότερα εξελίχθηκε σε βιομηχανική περιοχή. Τη δεκαετία του 1960 ήταν σημαντικό ναυπηγικό κέντρο, με τις εγκαταστάσεις να βρίσκονται στο *île de Nantes*, ωστόσο, έπειτα από μακρά περίοδο ύφεσης,

²⁵ Συγκέντρωση δεδομένων Μάιος 2022.

το 1986 σταμάτησε η λειτουργία των ναυπηγείων της περιοχής, με αποτέλεσμα 1.500 εργαζόμενοι να μείνουν χωρίς απασχόληση και ολόκληρες περιοχές να εγκαταλειφθούν.

5.2.2. Η μετάβαση σε δημιουργική πόλη

Τα σχέδια αστικής αναβίωσης ξεκινούν το 2000, στοχεύοντας στη μετατροπή του νησιού (*île de Nantes*) από σύμβολο παρακμής σε σύμβολο δημιουργικότητας. Στην πρώτη φάση του σχεδιασμού (2000-2010) τέθηκε ο στόχος της δημιουργίας ελκυστικού περιβάλλοντος στο νησί και της σύνδεσής του με την πόλη. Κατασκευάστηκαν μονοπάτια σύνδεσης και γέφυρες, τα ναυπηγεία μετατράπηκαν σε αστικό πάρκο, αποθήκες ανακαινίστηκαν, στεγάζοντας πολιτιστικές δραστηριότητες, ενώ δημιουργήθηκαν και 4.400 οικιστικές μονάδες.

Κατά τη δεύτερη φάση (2010-2030) στόχος είναι η αξιοποίηση των περιοχών, που βρίσκονται στα νοτιοδυτικά του νησιού και η μετατροπή τους σε κέντρο ανάπτυξης (Ζοπουνίδης κ.ά., 2022). Έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη διαλόγου με τις επαγγελματικές ενώσεις, τους ιδιωτικούς φορείς και τους πολίτες, ενώ, όπως παρατηρούν οι Perrin & Delvainquière (2015), το γαλλικό Υπουργείο Πολιτισμού κινητοποιεί τους Δήμους, ώστε να υλοποιούν δικές τους πολιτικές στον πολιτιστικό τομέα. Επίσης, την περίοδο 2010 – 2012 η Περιφέρεια της Nantes υλοποίησε την πρωτοβουλία “*Ma ville demain*”, στο πλαίσιο της οποίας φορείς και πολίτες συνέβαλαν στην κατάρτιση σχεδίου αναφορικά με την εικόνα της Νάντης έως το 2030 (Durand, 2012).

Έμφαση δόθηκε στην ανάπτυξη του Quartier de la Creation²⁶ (QdIC), οικοσυστήματος πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών, στις υπηρεσίες του οποίου περιλαμβάνονται: η παροχή στέγης σε επιχειρήσεις, η υποστήριξη των έργων τους, η προώθηση δικτύωσης, η συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα, δημόσιους φορείς, ιδιώτες επενδυτές. Στόχος του QdIC είναι να εξελιχθεί σε ευρωπαϊκό κέντρο αριστείας, ενισχύοντας τη Νάντη διεθνώς, με έμφαση στους τομείς του πολιτισμού, της δημιουργικότητας και της καινοτομίας.

Το 2019 απονεμήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη Νάντη ο τίτλος της «Ευρωπαϊκής Πρωτεύουσας Καινοτομίας για το 2019²⁷», σε αναγνώριση της ικανότητάς της να αξιοποιεί την καινοτομία. Ο τίτλος συνοδεύτηκε από χρηματικό βραβείο, ύψους 1 εκατ. ευρώ, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της Ε.Ε. “*Horizon 2020*”.

Επισημαίνεται ότι στις πολιτικές και τα σχέδια για τα οποία διακρίθηκε η πόλη,

²⁶ Διαθέσιμες πληροφορίες στο: <https://tinyurl.com/4z427syx>

²⁷ Διαθέσιμο στο: <https://tinyurl.com/2pa5ajmc>

σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- ❖ Τα «Μεγάλα θέματα συζήτησης», πρωτοβουλία, στην οποία συμμετείχαν περισσότεροι από 55.000 πολίτες, από την οποία προέκυψε συγκεκριμένος χάρτης με δεσμεύσεις για θέματα, όπως την ενεργειακή μετάβαση.
- ❖ Η πρωτοβουλία “Creative factory²⁸”, σύστημα υποστήριξης δημιουργικών και πολιτιστικών βιομηχανιών, κ.ά.

Ωστόσο, έχει διατυπωθεί συγκεκριμένη κριτική, κυρίως για την πληθυσμιακή σύσταση στο νησί. Στη δυτική πλευρά οι κάτοικοι είναι περισσότερο μορφωμένοι, νεαρής κυρίως ηλικίας, με καλλιτεχνικά και πνευματικά ενδιαφέροντα, ενώ στις ανατολικές συνοικίες διαβιούν για χρόνια οικογένειες. Σύμφωνα με τους Vileou et all (2013), εκφράζεται η ανησυχία ότι το νησί ενδέχεται να «απομακρυνθεί» από τις ρίζες του από την εργατική τάξη, αξιοποιούμενο από δημιουργικές ομάδες.

5.3. ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Εικόνα 5: Η Πύλη του Βρανδεμβούργου
Πηγή: wikipedia.org (2024)

5.3.1. Σύντομο ιστορικό

²⁸ Διαθέσιμο στο: <https://www.creativefactory.info/>

Το Βερολίνο, στο βορειοανατολικό τμήμα της Γερμανίας, κρατίδιο της γερμανικής ομοσπονδίας, είναι η πρωτεύουσα και η μεγαλύτερη σε πληθυσμό και έκταση πόλη (891,8 τετρ. χλμ) της χώρας. Το Βερολίνο χαρακτηρίζεται, ως ιδιότυπη περίπτωση πόλης σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, αναφορικά με την εξέλιξή της στον 20ο αιώνα, ενώ σε κάθε περίοδο η τρέχουσα πολιτική αποτυπωνόταν στην εξωτερική της εικόνα (Καρακάσης, 2018).

Κατά τη Γερμανική Αυτοκρατορία (1871-1918) το Βερολίνο αποτέλεσε βιομηχανικό κέντρο, με έμφαση στη βιομηχανοποίηση και την αστικοποίηση, ενώ από το 1919 έως το 1933 (*Δημοκρατία της Βαϊμάρης*) προωθήθηκε ως ευρωπαϊκή μητρόπολη, σύμβολο νεωτερισμού και τεχνολογικής προόδου. Κατά το Ναζιστικό Καθεστώς (1933-1945) η κοσμοπολίτικη εικόνα έδωσε τη θέση της στην εσωστρέφεια και τον εντυπωσιασμό, ενώ παράλληλα επιχειρήθηκε ο ανασχεδιασμός και η προβολή του έντονου μνημειακού χαρακτήρα της πόλης (Λάλου, 2012). Στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου (1945-1989) το Βερολίνο παρέμεινε διαιρεμένο, ενώ με την πτώση του τείχους, το 1989, επιδιώχθηκε η μετατροπή του σε παγκοσμιούπολη.

5.3.2. Η μετάβαση σε δημιουργική πόλη

Το 1999 το Βερολίνο έγινε και πάλι πρωτεύουσα της Γερμανίας, ενώ ξεκίνησε η αναγέννηση της πόλης, με νέες υποδομές, χιλιάδες θέσεις εργασίας και την προώθηση της δημιουργικής εργασίας. Μάλιστα, σύμφωνα με τον Κουκουφίκis (2013), στρατηγικό στόχο για την πόλη αποτελεί η στήριξη του δημιουργικού κεφαλαίου, ώστε το Βερολίνο να εδραιωθεί ως διεθνής πόλος έλξης δημιουργικών ανθρώπων.

Η ανανέωση αστικών χώρων, η προώθηση πολιτικών καινοτομίας, η ανάπτυξη αστικού περιβάλλοντος και υποδομών, η εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης περιλαμβάνονται μεταξύ των μηχανισμών, που αξιοποιήθηκαν για την ανάπτυξη της δημιουργικής βιομηχανίας, σε συνδυασμό με την ενεργοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και μη κερδοσκοπικών οργανισμών (Ζοπουνίδης κ.α., 2022). Στο πλαίσιο αυτό, το 1997 δημιουργήθηκε από το γερμανικό Υπουργείο Οικονομικών το “*Projekt Zukunft*”, πρωτοποριακή στρατηγική στήριξης της καινοτομίας και της δημιουργικής οικονομίας. Βασική αρχή της εν λόγω στρατηγικής είναι το Βερολίνο να αποτελέσει δημιουργική, οικονομικά εύρωστη και με μεγάλη καινοτομία μητρόπολη με διεθνή παρουσία και ακτινοβολία. Επιπρόσθετα, σε συνεργασία με τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό Kulturprojekte Berlin Ltd δημιουργήθηκε

διαδικτυακή πλατφόρμα²⁹ με την απαραίτητη πληροφόρηση για τον δημιουργικό τομέα, καθώς λειτουργεί ως πύλη δικτύωσης, πληροφοριών και επικοινωνίας (Καρακάσης, 2018).

Το Βερολίνο εντάχθηκε το 2005 στο Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO για τις επιδόσεις του στον τομέα του σχεδίου/design και τις σύγχρονες δημιουργίες του. Διαθέτοντας πέντε Πανεπιστήμια Τέχνης και πολλά ιδιωτικά χρηματοδοτούμενα ιδρύματα, η πόλη προσφέρει ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών ευκαιριών στον συγκεκριμένο τομέα. Χάρη σε αυτές τις υποδομές, το Βερολίνο φιλοξενεί περισσότερους από 5.000 σπουδαστές σχεδίου, ενώ η ανάπτυξη σχέσεων με άλλα ιδρύματα παγκοσμίως έχει δημιουργήσει μια εξαιρετική βάση για προγράμματα ανταλλαγών και διεθνή συνεργασία. Επιπρόσθετα, περιφερειακά και διεθνή δίκτυα σχεδίου και μόδας εδρεύουν στο Βερολίνο, όπως το Create Berlin Network, το International Design Center Berlin, κ.ά.

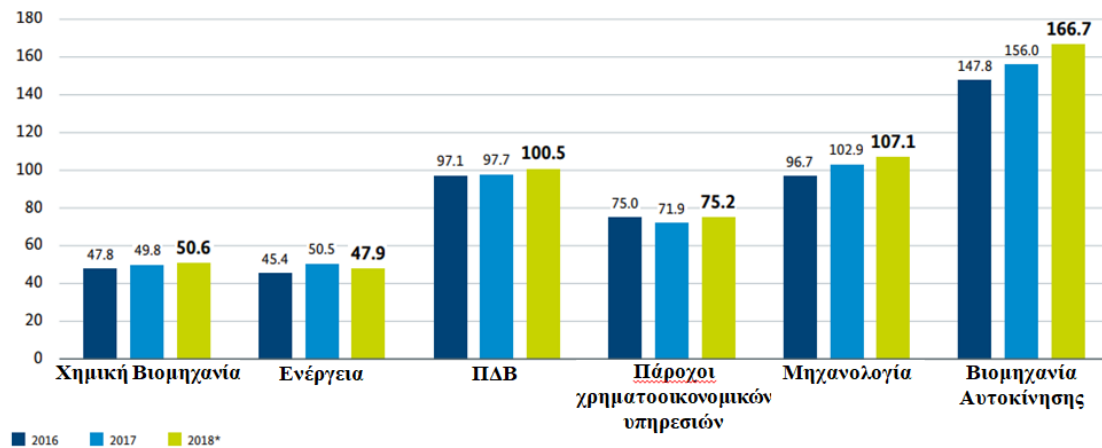
Σύμφωνα με το γερμανικό Υπουργείο Οικονομικών το Βερολίνο έχει καταστεί παγκόσμιο κέντρο καινοτομίας και ευρωπαϊκή πρωτεύουσα νεοφυών επιχειρήσεων (*Start-ups*). Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι κάθε είκοσι ώρες μια νέα ψηφιακή εταιρεία ιδρύεται στην πόλη, συνολικά 2,1 δισεκατομμύρια ευρώ έχουν επενδυθεί σε νεοφυείς επιχειρήσεις, με τον αριθμό των νέων επιχειρήσεων ετησίως να προσεγγίζει τις 40.000.

Στη συγκεκριμένη πόλη λειτουργούν τέσσερα δημόσια πανεπιστήμια, επτά σχολές εφαρμοσμένων επιστημών και 30 ιδιωτικά σχολεία, με συνολικά 171.000 φοιτητές. Σημαντικά κέντρα ερευνητικών ιδρυμάτων της Γερμανίας είναι εγκατεστημένα στην πόλη. Με μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες, με αύξηση του Α.Ε.Π. κατά 2,2% το 2015, στο Βερολίνο κάθε 12 λεπτά δημιουργείται μια νέα θέση εργασίας, ενώ τα τελευταία χρόνια έχουν προκύψει σχεδόν 140.000 θέσεις εργασίας. Κάθε χρόνο 40.000 άνθρωποι μετακομίζουν στο Βερολίνο. Ενδεικτικό της συνεισφοράς των ΠΔΒ στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία συγκριτικά με άλλους τομείς, την περίοδο 2016 - 2018 είναι το Σχήμα 11:

²⁹ Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://www.creative-city-berlin.de/en/>

Συνεισφορά ΠΔΒ σε Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία συγκριτικά με άλλους τομείς (2016 – 2018)

Συνεισφορά ΠΔΒ σε Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία συγκριτικά με άλλους τομείς 2016 – 2018 (σε € εκ.)

Σχήμα 11: Συνεισφορά ΠΔΒ σε Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία συγκριτικά με άλλους τομείς (2016 – 2018)

Πηγή: bmwk.de (2024)

Το Βερολίνο περιλαμβάνεται μεταξύ των μεγαλύτερων πολυπολιτισμικών πόλεων παγκοσμίως, με ανεκτικότητα προς τις μειονότητες και σεβασμό της διαφορετικότητας. Σύμφωνα με τον Heebels (2010), οι πόλεις, με ανοιχτόμυαλες κοινωνίες, μικτές κοινωνικές ομάδες, που προσφέρουν ανέσεις στους κατοίκους, είναι εκείνες, που προσελκύουν μέλη της δημιουργικής τάξης. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι το 2018 ο αριθμός των αλλοδαπών προσέγγιζε τις 494.000, με καταγωγή από 185 διαφορετικές χώρες. Σύμφωνα δε με στοιχεία του 2021 το 20% του πληθυσμού του Βερολίνου ήταν αλλοδαποί, ενώ μεταξύ των γερμανικών ομοσπονδιακών κρατιδίων το Βερολίνο το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα είχε το υψηλότερο μερίδιο αλλοδαπών.

Στην παρούσα φάση στο Βερολίνο αναπτύσσονται δέκα κέντρα του μέλλοντος (*Centers of future*), τοπικά πάρκα καινοτομίας για έξυπνες βιομηχανίες, δίκτυο για ηλεκτρικά οχήματα, καθώς και σειρά άλλων πρωτοβουλιών, προκειμένου το Βερολίνο να καταστεί παγκόσμια πύλη καινοτομίας στην ψηφιακή εποχή.

5.4. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΑΥΡΙΟΥ (Τ.Π.Π.Λ.)

Εικόνα 6: Οι εγκαταστάσεις του Τ.Π.Π.Λ.

Πηγή: ltp.ntua.gr (2024)

5.4.1. Σύντομο ιστορικό

Όπως επισημαίνεται στον επίσημο δικτυακό τόπο του Τ.Π.Π.Λ. η έννοια «Λαυρεωτική» προέρχεται από τη λέξη «λαύρα», που σημαίνει στενό πέρασμα και σήραγγα, χαρακτηριστικά της περιοχής με τις στοές εξόρυξης μεταλλευμάτων. Το Λαύριο αποτέλεσε, σύμφωνα με την Κύτταρη (2015), τον πρώτο εργατικό οικισμό “company town”, ενώ η ίδρυσή του και η εκμετάλλευση του υπεδάφους του συνδέθηκαν με την προσπάθεια του νεοσύστατου ελληνικού κράτους κατά τον 19ο αιώνα να αναπτύξει τη βιομηχανία του.

Η εκμετάλλευση των μεταλλευμάτων ξεκίνησε κατά την Αθηναϊκή Δημοκρατία, το 508 π.Χ., αφού με τον άργυρο από το Λαύριο ο Περικλής κατασκεύασε τα σπουδαία μνημεία της περιόδου. Το 1864 ιδρύεται η ιταλογαλλική εταιρεία “Hilarion Roux et Cie”, εγκαινιάζοντας το 1865 εργοστάσιο, που σε πλήρη λειτουργία απασχολούσε 1.200 εργάτες. Ελληνικές και ξένες εταιρείες στήριξαν την ανάπτυξη της μεταλλευτικής βιομηχανίας, δημιουργώντας παράλληλα την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του Λαυρίου. Οι κάτοικοι προσέγγιζαν τους 10.000, ενώ η πόλη λειτουργούσε, βάσει των εταιρειών, στις οποίες ανήκαν κατοικίες, καταστήματα, νοσοκομεία και φαρμακεία. Επίσης, αυτές κατασκεύασαν σχολεία, εκκλησίες, λιμενικές εγκαταστάσεις.

Προς το τέλος του 1920 οι κάτοικοι μειώθηκαν κατά 50%, ενώ η ελληνική εταιρεία, που δραστηριοποιούνταν στην περιοχή το 1930 εκποίησε τις εγκαταστάσεις της. Από το 1950 και έπειτα αναπτύχθηκαν νέοι βιομηχανικοί κλάδοι, ενώ έπειτα από το 1980 προκλήθηκε νέος κύκλος κρίσης ως αποτέλεσμα της αποβιομηχάνισης. Αρκετές μονάδες

έκλεισαν και μεγάλο μέρος του πληθυσμού, που επλήγη από την ανεργία, εγκατέλειψε την πόλη. Η λειτουργία του συγκροτήματος διεκόπη οριστικά το 1989.

5.4.2. Η ίδρυση του Τ.Π.Π.Α.

Από το 1977 έως το 1989 διήρκησε η αναζήτηση για την επανάχρηση του συγκροτήματος, με τη συμμετοχή τοπικών αρχών, επιχειρηματιών και ακαδημαϊκών. Τελικά, προκρίθηκε η πρόταση διάσωσης της τεχνολογικής φυσιογνωμίας του συγκροτήματος, αποκαθιστώντας και επαναχρησιμοποιώντας το ως τεχνολογικό-πολιτιστικό πάρκο. Η ευόδωση του εγχειρήματος, όπως παρατηρεί ο Δερμάτης (2018), έγινε με την επιστημονική και οργανωτική πρωτοπορία του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και κυρίως της Σχολής των Μεταλλειολόγων. Το 1992 ιδρύθηκε το Τ.Π.Π.Α., ενώ τρία χρόνια μετά ολοκληρώθηκαν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες. Η χρηματοδότηση από Ε.Ε. και εθνικούς πόρους προσέγγισε τα 15,23 εκ. ευρώ. Χρειάστηκαν μάλιστα δεκαοχτώ ολόκληρα χρόνια για να αντιμετωπιστούν δεκάδες ζητήματα, προκειμένου να υλοποιηθεί ένα εμβληματικό έργο αστικής αναβίωσης.

Το Τ.Π.Π.Α. στοχεύει στη σύνδεση της έρευνας με τον επιχειρηματικό κόσμο, καθώς και στην προώθηση δράσεων πολιτισμού, που σχετίζονται με την ιστορία της Λαυρεωτικής. Μάλιστα, πρόκειται για το μοναδικό Τεχνολογικό Πάρκο στην Αττική, με εξειδίκευση σε τομείς, όπως η ναυπηγική, η πληροφορική, η ρομποτική, κ.ά. Ο εκσυγχρονισμός, που εφαρμόστηκε, δεν στηρίχθηκε σε δυτικά πρότυπα, καθώς έως τότε δεν είχε ιδρυθεί αντίστοιχο Πάρκο σε εγκαταστάσεις παλιάς βιομηχανίας.

Το συγκρότημα έχει κηρυχθεί «*νεότερο μνημείο*» από το ΥΠ.ΠΟ, με το τμήμα, όπου πραγματοποιήθηκαν οι εργασίες αποκατάστασης, να έχει κηρυχθεί διατηρητέο από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Σε συνολική έκταση 250.000 τ.μ. αποκαταστάθηκαν και στεγάζουν τις λειτουργίες του Τ.Π.Π.Α. δεκαοχτώ κτίρια, καλύπτοντας επιφάνεια 13.000 τ.μ. Στους χώρους του φιλοξενούνται συνεδριακές, καλλιτεχνικές δράσεις, εταιρικές παρουσιάσεις και λοιπές εκδηλώσεις. Στο συγκρότημα έχουν πραγματοποιηθεί Φεστιβάλ, καλλιτεχνικά δρώμενα και δεκάδες συναυλίες. Μάλιστα, έχουν γίνει λήψεις και για κινηματογραφικές ταινίες (*Αγγελόπουλου, Φέρρη, Κούνδουρου, κ.ά.*), καθώς και τηλεοπτικά γυρίσματα (*Γιούγκερμαν, Καρνωτάκης, κ.ά.*).

Οι υποδομές της ευρύτερης περιοχής, όπως το αεροδρόμιο, το νέο λιμάνι, ο οδικός άξονας, λειτουργούν υποστηρικτικά προς το Πάρκο. Σημαντική είναι δε η γειτνίαση με αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία (*Ναός Ποσειδώνα, αρχαίο θέατρο Θορικού, Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου, Ορυκτολογικό Μουσείο, κ.ά.*).

Ως αποτέλεσμα των στοχευμένων ενεργειών, που προωθήθηκαν από το Ε.Μ.Π. αναφορικά με το Τ.Π.Π.Α., με σταθερό σύμμαχο τη λαυρεωτική κοινωνία και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, το Λαύριο απομακρύνθηκε σταθερά από την κρίση (Ζοπουνίδης κ.ά, 2022). Οι ιστορικές κτιριακές υποδομές αντιμετωπίστηκαν ως πλούτος, με το εγχείρημα του Πάρκου να προχωρά, αποτελώντας σήμερα σπουδαία δομή τεχνολογίας, πολιτισμού και έρευνας, σε ένα περιβάλλον, όπου, χωρίς να καταστραφεί το παλιό, γεννήθηκε το νέο.

Το πρότυπο του Πάρκου εφαρμόστηκε και στην υπόλοιπη πόλη, με βασικό άξονα τη διατήρηση της ταυτότητάς της. Αποτελεί διαρκές εργαστήριο γνώσης και έρευνας, «*πρότυπο πείραμα, που πέτυχε*», σύμφωνα με τον Μπελαβίλα (2018), καθώς η πόλη κατόρθωσε να αντιμετωπίσει την κρίση με βασικά της εφόδια την ταυτότητα, τα μνημεία της και το επιστημονικό δυναμικό.

Το συγκρότημα αποτελεί ένα από τα πιο γνωστά βιομηχανικά μνημεία της χώρας, με διεθνή προβολή. Πρόκειται για τουριστικό και πολιτιστικό προορισμό, που απευθύνεται σε επισκέπτες με ποικίλα ενδιαφέροντα, ενώ τις εγκαταστάσεις του επισκέπτονται επιστημονικοί φορείς, επιχειρηματικές αποστολές, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ενδεικτικά της πολυσήμαντης δράσης του Πάρκου από την ίδρυσή του έως το 2015, σύμφωνα με τον Καλιαμπάκο (2015), είναι τα ακόλουθα στοιχεία:

- ❖ Οι δημόσιες επενδύσεις, που πραγματοποιήθηκαν στο Τ.Π.Π.Α., ανέρχονται στα 28 εκ. ευρώ. Οι ιδιωτικές επενδύσεις υπερβαίνουν τα 42 εκ. ευρώ.
- ❖ Περισσότερες από 40 επιχειρήσεις δραστηριοποιήθηκαν στο Πάρκο, ενώ σε αυτό απασχολούνταν περίπου 200 εργαζόμενοι.
- ❖ Την περίοδο της κρίσης έχασε περίπου το μισό δυναμικό του, παρόλα αυτά στο Πάρκο απασχολούνταν το 2015 περισσότεροι από 80 εργαζόμενοι σε ένδεκα φορείς, με κύκλο εργασιών περί τα 6 εκ. ευρώ.
- ❖ Από το 1997 έως το 2015 διοργανώθηκαν περίπου 170 πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- ❖ Έως το 2015 πραγματοποιήθηκαν περισσότερα από 20 επιστημονικά συνέδρια, 80 επιστημονικές συναντήσεις και περίπου 60 εκπαιδευτικές επισκέψεις.

Το 2022 περισσότερες από 50 επιχειρήσεις δραστηριοποιούνταν στο Πάρκο, τα projects, που είχαν υλοποιηθεί υπερέβαιναν τα 32, ενώ ετησίως οι επισκέπτες του Τ.Π.Π.Α. υπερβαίνουν τους 12.000. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι ένας από τους ισχυρότερους υπερυπολογιστές νέας γενιάς, ο «*ΔΑΙΔΑΛΟΣ/DAEDALUS*», έπειτα από την υπογραφή μνημονίου συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του Ε.Μ.Π., αποφασίστηκε να εγκατασταθεί στο Τ.Π.Π.Α. Η εγκατάσταση του «*ΔΑΙΔΑΛΟΥ*» σε κτίριο

του ιστορικού Ηλεκτρικού Σταθμού της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου, με εμβαδόν 1.500 τ.μ., έχει ιδιαίτερη συμβολική σημασία, αφού αποτελεί κρίσιμη υποδομή για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων και αναδυόμενων τεχνολογικών προκλήσεων. Συμπεραίνουμε ότι το Τ.Π.Π.Λ. αποτελεί κέντρο καινοτομίας, με εξωστρέφεια, σημαντικό κοινωνικό και πολιτιστικό ρόλο, πρότυπο περιφερειακής ανάπτυξης, όπου το παρελθόν συνδέεται με το παρόν και το μέλλον, προς όφελος της τοπικής κοινωνίας, η οποία και αποτελεί ισχυρό σύμμαχό του.

5.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Κατά τη μελέτη περίπτωσης του Μεδεγίν παρουσιάστηκε η προσπάθεια των εθνικών και τοπικών αρχών, αλλά και των ίδιων των κατοίκων, για μετάβαση σε καθεστώς δημιουργικής πόλης. Η δημιουργία ελκυστικού περιβάλλοντος στην περίπτωση της Νάντης και η μετατροπή ολόκληρων περιοχών σε κέντρα ανάπτυξης, είχαν ως αποτέλεσμα μεταξύ άλλων το 2019 να απονεμηθεί στην πόλη ο τίτλος της *«Ευρωπαϊκής Πρωτεύουσας Καινοτομίας»* για το 2019. Το Βερολίνο, θέτοντας εγκαίρως ως στρατηγικό του στόχο τη στήριξη του δημιουργικού κεφαλαίου, κατόρθωσε να εδραιωθεί ως διεθνής πόλος έλξης δημιουργικών ανθρώπων. Το Τ.Π.Π.Λ. αποτελεί εμβληματικό έργο αστικής αναβίωσης, καθώς διεσώθη η τεχνολογική φυσιογνωμία του συγκροτήματος, αποκαθιστώντας το ως τεχνολογικό-πολιτιστικό πάρκο. Συμπερασματικά, η ανάπτυξη των δημιουργικών κλάδων συμβάλλει στην αναζωογόνηση *«παρηκμασμένων»* περιοχών, την παραγωγή εσόδων και οικονομικών οφελών, τον τερματισμό του κοινωνικού αποκλεισμού και γενικότερα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Η υποστήριξη των πλεονεκτημάτων, που διαθέτουν οι πόλεις, τα οποία και τις καθιστούν μοναδικές, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της δημιουργικής οικονομίας, αποτελούν καίριους παράγοντες, που οδηγούν σε πορεία ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΝΘΕΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΩΡΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται μεθοδολογική προσέγγιση για τη σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών, βάσει του δείκτη απόδοσης “*Cultural and Creative Cities Index*” (*C3 Index*), ο οποίος αποτέλεσε βασικό εργαλείο για το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε.³⁰ Ειδικότερα, μέσω συγκεκριμένων μεθόδων, μετρούνται και παρουσιάζονται οι επιδόσεις των 29 χωρών, που περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο, με έμφαση στα πεδία, της «πολιτιστικής ζωντάνιας», της «δημιουργικής οικονομίας» και του «ευνοϊκού περιβάλλοντος».

Η σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών, που αναπτύχθηκε για τις ανάγκες της έρευνας, παρουσιάζει ενδιαφέρον, καθώς μπορεί να υιοθετηθεί και να αξιοποιηθεί σε διεθνές επίπεδο ως ένα επιπλέον συγκεντρωτικό εργαλείο ανάλυσης της δημιουργικότητας σε επίπεδο χωρών. Η καινοτομία της εν λόγω μέτρησης έγκειται στο γεγονός ότι οι μέθοδοι, που έχουν αξιοποιηθεί κατά το παρελθόν, εξετάζουν και αναλύουν αποσπασματικά τα δεδομένα πόλεων, δίχως να προχωρούν στη σύνθεσή τους, ώστε να τα αξιοποιούν συγκεντρωτικά ως ενιαίο σύνολο σε επίπεδο χωρών.

Το ερευνητικό ερώτημα, που επιχειρείται να απαντηθεί στο κεφάλαιο, είναι το ακόλουθο:

- ❖ Μπορεί να μετρηθεί η δημιουργικότητα και ο πολιτισμός σε επίπεδο χωρών;
Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα περιλαμβάνεται:
- ❖ Η μεθοδολογική προσέγγιση σύνθετης μέτρησης της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών.

Για τη μεθοδολογική προσέγγιση αξιοποιήθηκε το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε. και ειδικότερα ο δείκτη απόδοσης “*Cultural and Creative Cities Index*” (*C3 Index*), με το Παράρτημα C3M2023_Data Annex b, από όπου επελέγη ο σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους δεικτών (*final aggregated data*) για το 2019.

6.1. ΣΥΝΘΕΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗ

³⁰ Αναλυτικές πληροφορίες για το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε. και τη σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού στα υποκεφ. 4.4. και 4.5, σελ. 63, 64.

Αξιοποιώντας τον δείκτη απόδοσης “*Cultural and Creative Cities Index*” (*C3 Index*), ο οποίος, σύμφωνα με τους Montalto et al. (2019), αποτέλεσε βασικό εργαλείο για το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε., παρουσιάζονται δύο νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, με αντικείμενο ανάλυσης τις 29 χώρες, οι 196 πόλεις των οποίων περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο. Ειδικότερα, με εξειδίκευση στα πεδία, της «πολιτιστικής ζωντάνιας», της «δημιουργικής οικονομίας» και του «ευνοϊκού περιβάλλοντος», παρουσιάζονται οι επιδόσεις των χωρών, μέσω μιας σύνθετης μέτρησης του πολιτισμού και της δημιουργικότητας (Stefanidou et al., 2024).

Οι χώρες, που εξετάζονται, με τις αντίστοιχες πόλεις τους, περιλαμβάνονται στον Πίνακα 12:

ΧΩΡΕΣ			ΠΟΛΕΙΣ
1.	Αυστρία	(AT)	Γκρατς, Λιντς, Σάλτσμπουργκ, Βιέννη (4)
2.	Βέλγιο	(BE)	Αμβέρσα, Μπριζ, Βρυξέλλες, Γάνδη, Κόρτρικ, Λουβέν, Λιέγη, Μον, Ναμούρ, Οστάνδη (10)
3.	Βουλγαρία	(BG)	Πλόβντιβ, Σόφια, Στάρα Ζαγόρα, Βάρνα, Βέλικο Τάρνοβο (5)
4.	Γαλλία	(FR)	Αβινιόν, Μπορντό, Λιλ, Λιμόζ, Λυών, Μασσαλία, Μονπελιέ, Νάντη, Παρίσι, Ρουέν, Σεντ – Ετιέν, Τουλούζη (12)
5.	Γερμανία	(DE)	Βερολίνο, Μπόχουμ, Βρέμη, Κέμνιτς, Δρέσδη, Έσσεν, Φρανκφούρτη, Αμβούργο, Ανόβερο, Χαϊδελβέργη, Καρλσρούη, Κολωνία, Λειψία, Μάιντς, Μάνχαϊμ, Μόναχο, Νυρεμβέργη, Στουτγάρδη, Βαϊμάρη (19)
6.	Δανία	(DK)	Κοπεγχάγη, Οντένσε, Ααρχους (3)
7.	Ελβετία	(CH)	Βασιλεία, Βέρνη, Γενεύη, Ζυρίχη (4)
8.	Ελλάδα	(EL)	Αθήνα, Καλαμάτα, Πάτρα, Θεσσαλονίκη (4)
9.	Εσθονία	(EE)	Ταλίν, Τάρτου (2)
10.	Ισπανία	(ES)	Βαρκελώνη, Μπιλμπάο, Μπούργκος, Κόρδοβα, Γρανάδα, Λας Πάλμας, Λέριδα, Μαδρίτη, Σαλαμάνκα, Σαν Σεμπαστιάν/Ντονόστια, Σάντα Κρουζ Τενερίφης, Σαντιάγο ντε Κομποστέλα, Σεβίλλη, Βαλένθια, Βαγιαδολίδ, Σαραγόσα (16)
11.	Ιταλία	(IT)	Μπέργκαμο, Μπολόνια, Μπρέσια, Κάλιαρι, Κατάνια, Κόμο, Φλωρεντία, Γένοβα, Λέτσε, Ματέρα, Μιλάνο, Μόντενα, Νάπολη, Πάρμα, Περούτζια, Πέζαρο, Πορντενόνε, Ραβέννα, Ρώμη, Τορίνο, Τρέντο, Τεργέστη, Βενετία (23)
12.	Ιρλανδία	(IE)	Κορκ, Δουβλίνο, Γκάλγουεϊ, Λίμερικ, Γουότερφορντ (5)
13.	Κροατία	(HR)	Όσιγιεκ, Πούλα, Ριέκα, Σπλιτ, Ζάγκρεμπ (5)
14.	Κύπρος	(CY)	Λευκωσία (1)
15.	Λετονία	(LV)	Λιεπάχα, Ρίγα (2)
16.	Λιθουανία	(LT)	Κάουνας, Κλαϊπέντα, Βίλνιους (3)
17.	Λουξεμβούργο	(LU)	Λουξεμβούργο (1)
18.	Μάλτα	(MT)	Βαλέτα (1)
19.	Νορβηγία	(NO)	Μπέργκεν, Όσλο, Στάβανγκερ (3)
20.	Ολλανδία	(NL)	Χάγη, Χερτογκενμπός, Άμστερνταμ, Αϊντχόφεν, Γκρόνινγκεν, Λεουβάρντεν, Λάιντεν, Μάαστριχτ, Ρότερνταμ, Τίλμπουργκ, Ουτρέχτη (12)
21.	Ουγγαρία	(HU)	Βουδαπέστη, Ντέμπρετσεν, Γκιόρ, Κέτσκεμετ, Μίσκολτς, Πετς, Σέγκεντ, Βεσπρέμ (8)
22.	Πολωνία	(PL)	Γκντανσκ, Γκντίνια, Κατοβίτσε, Κρακοβία, Λούμπλιν, Πόζναν, Τορόύν, Βαρσοβία, Βρότσλαβ, Λοτζ (10)
23.	Πορτογαλία	(PT)	Αβέιρο, Μπράγκα, Κοϊμπρα, Φάρο, Γκιμαράες, Λισαβόνα, Πόντα Ντελγάδα, Πόρτο, Σίντρα, Βιζέου (9)

24.	Ρουμανία (RO)	Μπάια Μάρε, Βουκουρέστι, Κλουζ-Ναπόκα, Ιάσιο, Σιμπίου, Τιμισοάρα (6)
25.	Σλοβακία (SK)	Μπρατισλάβα, Κόσιτσε, Νίτρα, Πρέσοφ, Τρέντιν (5)
26.	Σλοβενία (SI)	Λιουμπλιάνα, Μάρμπορ (2)
27.	Σουηδία (SE)	Γκέτεμποργκ, Λουντ, Μάλμε, Νόρσεπινγκ, Στοκχόλμη, Ουμέα, Ουψάλα (7)
28.	Τσεχία (CZ)	Μπρνο, Κάρλοβι Βάρι, Όλομουτς, Οστράβα, Πλζεν, Πράγα, Τσέσκε Μπουντεγιόβιτσε (7)
29.	Φινλανδία (FI)	Έσποο, Ελσίνκι, Κουόπιο, Οούλου, Τάμπερε, Τουρκού (6)

Πίνακας 12. Χώρες & πόλεις Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων (ιδία επεξεργασία)

6.1.1. Σύνθετη μέτρηση βάσει του πληθυσμού των πόλεων

Βάση της προσέγγισης αποτέλεσε το Παράρτημα C3M2023_Data Annex b, από όπου επελέγη ο σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους δεικτών (*final aggregated data*)³¹ για το 2019. Η συνάρτηση, που ακολουθήθηκε για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων σε επίπεδο χωρών είναι η ακόλουθη: δείκτης πόλης 1 * πληθυσμό πόλης 1 + δείκτης πόλης 2 * πληθυσμό πόλης 2.... / πληθυσμό πόλης 1 + πληθυσμό πόλης 2.... (το άθροισμα των γινομένων του δείκτη της κάθε πόλης, που βρίσκεται στη λίστα επί τον πληθυσμό της εκάστοτε πόλης, διαιρούμενο με το άθροισμα των πληθυσμών του συνόλου των πόλεων).

Περαιτέρω, υπολογίστηκε ο μέσος όρος των δεικτών κάθε χώρας στα τρία πεδία «πολιτιστική ζωντάνια», «δημιουργική οικονομία» και «ευνοϊκό περιβάλλον», καθώς και ο γενικός μέσος όρος κάθε χώρας και ακολούθησε κατάταξη. Ενδεικτικά παρατίθενται οι Πίνακες 13 και 14, με τις επιδόσεις 10 χωρών σε επιμέρους δείκτες στα πεδία της «πολιτιστικής ζωντάνιας» και της «δημιουργικής οικονομίας».

Δείκτης	Πολιτιστική Ζωντάνια					
Διάσταση	D1.1 Πολιτιστικοί χώροι & εγκαταστάσεις					
Συγκέντρωση στοιχείων 2021	Αξιοθέατα & τοπόσημα	Μουσεία & αίθουσες τέχνης	Κινηματογράφοι	Αίθουσες συναυλιών και μουσικής	Θέατρα	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ
AT	27.31	25.39	20.41	45.77	33.94	30.56
BE	18.12	24.80	13.14	33.33	34.12	24.70
BG	6.50	10.59	9.61	20.12	11.15	11.59
CH	11.38	24.73	46.60	29.96	46.59	31.85
CY	55.08	70.97	31.33	45.16	22.78	45.06
CZ	25.99	47.72	25.10	45.50	42.18	37.30
DE	11.69	13.14	21.96	32.40	32.62	22.36
DK	36.25	38.04	31.33	43.81	44.75	38.83
EE	29.48	64.72	22.49	34.43	29.78	36.18
EL	4.98	7.84	47.15	23.77	39.52	24.65

Πίνακας 13. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο της «πολιτιστικής ζωντάνιας» (ιδία επεξεργασία)

³¹Αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους δεικτών πραγματοποιείται στο υποκεφ. 4.5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, Πίνακας 8, σελ. 65.

Δείκτης	Δημιουργική Οικονομία			
	D2.1 Δημιουργικές θέσεις εργασίας & θέσεις εργασίας βασισμένες στη γνώση			
Διάσταση	Θέσεις εργασίας στις τέχνες, τον πολιτισμό και την ψυχαγωγία	Θέσεις εργασίας στα ΜΜΕ & την επικοινωνία	Θέσεις εργασίας σε λοιπούς δημιουργικούς τομείς	
Συγκέντρωση στοιχείων 2021				ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ
AT	22.94	14.39	30.70	22.68
BE	27.47	20.49	40.94	29.63
BG	20.62	33.92	31.90	28.81
CH	57.00	49.74	68.04	58.26
CY	23.06	14.75	31.08	22.96
CZ	22.64	13.61	29.88	22.04
DE	36.78	37.19	48.18	40.71
DK	55.81	66.97	57.47	60.08
EE	43.33	55.26	30.29	42.96
EL	17.36	19.03	19.47	18.62

Πίνακας 14. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο της «δημιουργικής οικονομίας» & των δημιουργικών θέσεων εργασίας (ιδία επεξεργασία)

Η κατάταξη των χωρών, βάσει του πληθυσμού των πόλεων τους και των επιδόσεών τους στους δείκτες του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων διαμορφώνεται ως εξής στον Πίνακα 15:

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΧΩΡΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
1	ΔΑΝΙΑ (DK)	41.72
2	ΕΛΒΕΤΙΑ (CH)	39.56
3	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ (LU)	38.83
4	ΑΥΣΤΡΙΑ (AT)	37.60
5	ΣΟΥΗΔΙΑ (SE)	37.07
6	ΓΕΡΜΑΝΙΑ (DE)	36.96
7	ΓΑΛΛΙΑ (FR)	36.71
8	ΟΛΛΑΝΔΙΑ (NL)	36.48
9	ΒΕΛΓΙΟ (BE)	35.82
10	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ (FI)	35.09
11	ΕΣΘΟΝΙΑ (EE)	34.79
12	ΙΡΛΑΝΔΙΑ (IE)	34.21
13	ΣΛΟΒΑΚΙΑ (SK)	32.40

14	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	(NO)	31.65
15	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	(PT)	31.64
16	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	(SI)	30.77
17	ΤΣΕΧΙΑ	(CZ)	30.57
18	ΙΣΠΑΝΙΑ	(ES)	30.57
19	ΜΑΛΤΑ	(MT)	29.19
20	ΚΥΠΡΟΣ	(CY)	28.83
21	ΛΕΤΟΝΙΑ	(LV)	27.80
22	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	(HU)	27.53
23	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	(LT)	27.40
24	ΚΡΟΑΤΙΑ	(HR)	25.95
25	ΠΟΛΩΝΙΑ	(PL)	25.78
26	ΙΤΑΛΙΑ	(IT)	25.77
27	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	(BG)	23.25
28	ΕΛΛΑΔΑ	(EL)	22.21
29	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	(RO)	19.81

Πίνακας 15. Κατάταξη χωρών, βάσει του πληθυσμού των πόλεων τους (ιδία επεξεργασία)

6.1.2. Σύνθετη μέτρηση βάσει του πληθυσμού των χωρών

Παράλληλα, επιχειρήθηκε και δεύτερη προσέγγιση των δεδομένων του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ε.Ε. Βάση και σε αυτή την περίπτωση αποτέλεσε το Παράρτημα C3M2023_Data Annex b, από όπου επελέγη ο σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους δεικτών (*final aggregated data*) για το 2019. Η συνάρτηση, που ακολουθήθηκε για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων σε επίπεδο χωρών είναι η ακόλουθη: δείκτης πόλης 1 * πληθυσμό πόλης 1 + δείκτης πόλης 2 * πληθυσμός πόλης 2.... / πληθυσμό χώρας (το άθροισμα των γινομένων του δείκτη της κάθε πόλης, που βρίσκεται στη λίστα επί τον πληθυσμό της εκάστοτε πόλης, διαιρούμενο με τον συνολικό πληθυσμό της χώρας, που ανήκουν οι πόλεις). Στην εν λόγω ανάλυση αξιοποιήθηκαν τα στοιχεία των πληθυσμών των χωρών του 2019, σύμφωνα με τη Eurostat³².

Ακολούθησε ο υπολογισμός του μέσου όρου των δεικτών κάθε χώρας στα τρία πεδία «πολιτιστική ζωντάνια», «δημιουργική οικονομία» και «ευνοϊκό περιβάλλον», καθώς και η εξαγωγή του γενικού μέσου όρου κάθε χώρας και ακολούθησε κατάταξη. Ενδεικτικά παρατίθενται οι Πίνακες 16 και 17 με τις επιδόσεις 10 χωρών σε επιμέρους δείκτες στα πεδία της «πολιτιστικής ζωντάνιας» και του «ευνοϊκού περιβάλλοντος».

³² Διαθέσιμα στο: <https://tinyurl.com/5ak3e4rs>

Δείκτης	Πολιτιστική Ζωντάνια					
Διάσταση	D1.1 Πολιτιστικοί χώροι & εγκαταστάσεις					
Συγκέντρωση στοιχείων 2021	Αξιοθέατα & τοπόσημα	Μουσεία & αίθουσες τέχνης	Κινηματογράφοι	Αίθουσες συναυλιών και μουσικής	Θέατρα	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ
AT	7.78	7.23	5.81	13.04	9.67	8.7
BE	4.68	6.40	3.39	8.61	8.81	6.38
BG	1.98	3.22	2.93	6.12	3.39	3.53
CH	2.22	4.83	9.11	5.86	9.11	6.23
CY	15.82	20.38	9.00	12.97	6.54	12.94
CZ	5.89	10.81	5.69	10.31	9.55	8.45
DE	2.04	2.29	3.82	5.64	5.68	3.89
DK	7.18	7.54	6.21	8.68	8.86	7.69
EE	11.82	25.97	9.02	13.81	11.95	14.51
EL	1.58	2.49	14.96	7.54	12.54	7.82

Πίνακας 16. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο της «πολιτιστικής ζωντάνιας» (ιδία επεξεργασία)

Δείκτης	Ευνοϊκό Περιβάλλον		
Διάσταση	D3.1 Ανθρώπινο Κεφάλαιο & Εκπαίδευση		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ
Συγκέντρωση στοιχείων 2021	Απόφοιτοι τεχνών και ανθρωπιστικών σπουδών	Πτυχιούχοι ΤΠΕ	
AT	2.71	8.20	5.45
BE	2.04	8.18	5.11
BG	2.88	10.85	6.87
CH	2.10	4.28	3.19
CY	3.20	8.27	5.73
CZ	2.49	10.39	6.44
DE	1.64	5.04	3.34
DK	3.30	9.01	6.15
EE	4.37	15.98	10.18
EL	2.69	9.77	6.23

Πίνακας 17. Επιδόσεις 10 χωρών στο πεδίο του «ευνοϊκού περιβάλλοντος» (ιδία επεξεργασία)

Η κατάταξη των χωρών, βάσει του πληθυσμού τους και των επιδόσεών τους στους δείκτες του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων, διαμορφώνεται ως εξής στον Πίνακα 18:

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΧΩΡΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
1	ΜΑΛΤΑ (MT)	15.89

2	ΕΣΘΟΝΙΑ	(EE)	14.14
3	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	(PT)	13.44
4	ΣΟΥΗΔΙΑ	(SE)	12.87
5	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	(IE)	12.52
6	ΑΥΣΤΡΙΑ	(AT)	11.62
7	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	(FI)	11.03
8	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	(NL)	10.90
9	ΛΕΤΟΝΙΑ	(LV)	10.22
10	ΓΑΛΛΙΑ	(FR)	10.04
11	ΙΣΠΑΝΙΑ	(ES)	9.95
12	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	(LT)	9.90
13	ΒΕΛΓΙΟ	(BE)	9.69
14	ΚΡΟΑΤΙΑ	(HR)	8.66
15	ΚΥΠΡΟΣ	(CY)	8.56
16	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	(HU)	8.54
17	ΔΑΝΙΑ	(DK)	7.99
18	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	(LU)	7.88
19	ΕΛΒΕΤΙΑ	(CH)	7.55
20	ΕΛΛΑΔΑ	(EL)	7.52
21	ΤΣΕΧΙΑ	(CZ)	7.27
22	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	(NO)	7.09
23	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	(DE)	6.62
24	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	(BG)	6.56
25	ΙΤΑΛΙΑ	(IT)	6.12
26	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	(SI)	5.93
27	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	(SK)	5.11
28	ΠΟΛΩΝΙΑ	(PL)	4.54
29	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	(RO)	3.93

Πίνακας 18. Κατάταξη χωρών, βάσει του πληθυσμού τους (ιδία επεξεργασία)

6.1.3. Συγκριτική ανάλυση μεθοδολογικών προσεγγίσεων

Εξετάζοντας τις παραπάνω κατατάξεις διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις στα αποτελέσματα των δύο προσεγγίσεων, οι οποίες προκύπτουν από τον συντελεστή, που αξιοποιείται κάθε φορά (πληθυσμός πόλεων/πληθυσμός χώρας). Ενδεικτικά, ενώ στην κατάταξη των χωρών, βάσει του πληθυσμού των πόλεων, στις επιδόσεις τους στους δείκτες του Παρατηρητηρίου Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων, στην 1η θέση βρίσκεται η

Δανία, συμμετέχοντας στο Παρατηρητήριο με τρεις πόλεις (*Κοπεγχάγη, Οντένσε, Άαρχους*), στην κατάταξη, βάσει του πληθυσμού των χωρών, η συγκεκριμένη χώρα βρίσκεται στην 17η θέση. Μάλιστα, πρώτη χώρα στην εν λόγω κατάταξη αναδεικνύεται η Μάλτα, με πληθυσμό μόλις 493,6 χιλ.³³ και τη συμμετοχή μόνο της πρωτεύουσάς της, Βαλέτα.

Περαιτέρω, δύο χώρες, η Ολλανδία (*8η θέση*), με δώδεκα συμμετοχές πόλεων και η Ρουμανία (*29η θέση*), με έξι συμμετοχές πόλεων στο Παρατηρητήριο διατηρούν την ίδια κατάταξη και στις δύο αναλύσεις. Στην πρώτη δεκάδα και στις δύο κατατάξεις βρίσκονται χώρες, όπως η Αυστρία (*6^η & 4^η*), η Σουηδία (*4^η & 5^η*), η Γαλλία (*10^η & 7^η*) και η Ολλανδία (*8^η*), ενώ στην τελευταία δεκάδα και στις δύο αναλύσεις συναντώνται η Πολωνία (*28^η & 25^η*), η Ιταλία, με 23 συμμετοχές πόλεων, (*25^η & 26^η*), η Βουλγαρία (*24^η & 27^η*), η Ελλάδα (*20^η & 28^η*) και η Ρουμανία (*29^η*). Στο μέσο βρίσκεται σταθερά η Ισπανία, με την 11η και τη 18η θέση αντίστοιχα στους πίνακες κατάταξης. Ακολουθεί ο συγκριτικός Πίνακας 19 με τις κατατάξεις των χωρών, βάσει των κριτηρίων των δύο αναλύσεων:

ΚΑΤΑΤΑΞΗ (πληθυσμός χωρών)	ΚΑΤΑΤΑΞΗ (πληθυσμός πόλεων)	ΧΩΡΑ
1	19	ΜΑΛΤΑ (<i>MT</i>)
2	11	ΕΣΘΟΝΙΑ (<i>EE</i>)
3	15	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ (<i>PT</i>)
4	5	ΣΟΥΗΔΙΑ (<i>SE</i>)
5	12	ΙΡΛΑΝΔΙΑ (<i>IE</i>)
6	4	ΑΥΣΤΡΙΑ (<i>AT</i>)
7	10	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ (<i>FI</i>)
8	8	ΟΛΛΑΝΔΙΑ (<i>NL</i>)
9	21	ΛΕΤΟΝΙΑ (<i>LV</i>)
10	7	ΓΑΛΛΙΑ (<i>FR</i>)
11	18	ΙΣΠΑΝΙΑ (<i>ES</i>)
12	23	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ (<i>LT</i>)
13	9	ΒΕΛΓΙΟ (<i>BE</i>)
14	24	ΚΡΟΑΤΙΑ (<i>HR</i>)
15	20	ΚΥΠΡΟΣ (<i>CY</i>)
16	22	ΟΥΓΓΑΡΙΑ (<i>HU</i>)
17	1	ΔΑΝΙΑ (<i>DK</i>)
18	3	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ (<i>LU</i>)

³³ Βάσει στοιχείων της Eurostat για το 2019.

19	2	ΕΛΒΕΤΙΑ	(CH)
20	28	ΕΛΛΑΔΑ	(EL)
21	17	ΤΣΕΧΙΑ	(CZ)
22	14	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	(NO)
23	6	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	(DE)
24	27	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	(BG)
25	26	ΙΤΑΛΙΑ	(IT)
26	16	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	(SI)
27	13	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	(SK)
28	25	ΠΟΛΩΝΙΑ	(PL)
29	29	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	(RO)

Πίνακας 19. Συγκριτικός πίνακας κατάταξης χωρών (ιδία επεξεργασία)

6.2. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκαν δύο νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, με αντικείμενο ανάλυσης τις 29 χώρες, οι 196 πόλεις των οποίων περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο. Αξιολογήθηκαν και αναλύθηκαν οι επιδόσεις των χωρών, μέσω μιας σύνθετης μέτρησης του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, με την αξιοποίηση στη συνάρτηση κάθε φορά διαφορετικού συντελεστή (πληθυσμός πόλεων/πληθυσμός χώρας). Υπολογίστηκε ο μέσος όρος των δεικτών κάθε χώρας στα τρία πεδία «πολιτιστική ζωντάνια», «δημιουργική οικονομία» και «ευνοϊκό περιβάλλον», ο γενικός μέσος όρος κάθε χώρας και ακολούθησε κατάταξη. Από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων διαπιστώνονται αποκλίσεις μεταξύ των δύο προσεγγίσεων, οι οποίες προκύπτουν από τον συντελεστή, που αξιοποιείται κάθε φορά. Ενθαρρυντικό, ωστόσο, είναι το γεγονός ότι στις υπό εξέταση χώρες και πόλεις προωθούνται πρακτικές και πολιτικές, με επίκεντρο τον πολιτισμό και τη δημιουργικότητα, με τις αρχές τους να έχουν κατανοήσει τη δυναμική της δημιουργικής οικονομίας και των ΠΔΒ ως προς την αστική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Στο εν λόγω κεφάλαιο μελετάται η περίπτωση του Δήμου Χανίων σε σχέση με την πολιτιστική διπλωματία. Παρατίθεται σύντομη παρουσίαση του συγκεκριμένου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της οικονομικής του διάρθρωσης, του πολιτιστικού του κεφαλαίου. Έμφαση δίνεται στις δικτυώσεις του Οργανισμού εντός της χώρας και διεθνώς, καθώς και στο δίκτυο των αδελφοποιήσεων, που έχει αναπτύξει.

Παράλληλα, επιχειρείται S.W.O.T. ανάλυση της πολιτιστικής πολιτικής του δήμου, με έμφαση στην εξωστρέφεια και τα δίκτυά του. Παρουσιάζονται τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία του Οργανισμού, καθώς επίσης οι ευκαιρίες και οι απειλές, που προέρχονται από το εξωτερικό του περιβάλλον. Τέλος, βάσει της εν λόγω ανάλυσης, διατυπώνονται συγκεκριμένες προτάσεις προς τους διαχειριστές του Οργανισμού, οι οποίες μπορούν να αναδείξουν την πολιτιστική διπλωματία σε βασικό πυλώνα για την ανάπτυξη του Δήμου Χανίων.

Τα ερευνητικά ερωτήματα, που επιχειρείται να απαντηθούν στο παρόν κεφάλαιο, είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Πώς μπορεί να αξιοποιηθεί από τον Δήμο Χανίων η πολιτιστική διπλωματία;
- ❖ Με ποιες ενέργειες μπορεί να υλοποιηθεί;

Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα του κεφαλαίου περιλαμβάνονται:

- ❖ Η αποτύπωση των πρακτικών, που έχει αναπτύξει ο Δήμος Χανίων ως προς την πολιτιστική διπλωματία και τη δικτύωσή του, προκειμένου να εξεταστεί η αποτελεσματικότητά τους.
- ❖ Η εξέταση των δυνατών και αδύναμων σημείων της πολιτιστικής πολιτικής του δήμου, με έμφαση στην εξωστρέφεια. Η αποτύπωση των ευκαιριών και των απειλών, στις οποίες θα πρέπει να ανταποκριθεί ο Οργανισμός, προκειμένου να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες, που προσφέρονται από τη συμμετοχή σε δίκτυα στον τομέα του πολιτισμού.
- ❖ Η διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων προς τους διαχειριστές του Οργανισμού, ώστε, μέσω συγκεκριμένων ενεργειών, να συμπεριλάβουν στον στρατηγικό τους σχεδιασμό καλές πρακτικές εξωστρέφειας και διαπολιτισμικού διαλόγου.

Για τη μελέτη περίπτωσης του Δήμου Χανίων αξιοποιήθηκε η εμπειρία που έχει αποκτήσει ο δήμος αναφορικά με τα διεθνή δίκτυα πόλεων, ενώ αποτυπώθηκε και η

παρουσία του ως προς τον θεσμό των αδελφοποιήσεων. Αξιοποιήθηκε επίσης το εργαλείο της S.W.O.T. ανάλυσης για την εξέταση των δυνατών, αδύναμων σημείων της πολιτιστικής πολιτικής του Οργανισμού, των ευκαιριών καθώς και των απειλών του εξωτερικού του περιβάλλοντος.

7.1. ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

7.1.1. Σύντομη παρουσίαση

Ο Δήμος Χανίων βρίσκεται στο νότιο άκρο της Ελλάδας και της Ευρώπης, με συνολική έκταση 356,12 τ.χλμ. και μόνιμο πληθυσμό 110.646 κατοίκους³⁴. Αποτελεί δήμο της Περιφέρειας Κρήτης, που προέκυψε από τη συνένωση των πρώην δήμων: Ακρωτηρίου, Ελευθερίου Βενιζέλου, Θερίσου, Κεραμιών, Νέας Κυδωνίας, Σούδας και Χανίων, οι οποίοι λειτουργούν πλέον ως Δημοτικές Ενότητες (Δ.Ε.). Έδρα του δήμου είναι τα Χανιά.

Εικόνα 7: Δήμος Χανίων (Πηγή: chania.gr, 1/11/2024)

Στον Δήμο Χανίων (Δ.Ε. Ακρωτηρίου) βρίσκεται ο Διεθνής Αερολιμένας «Ιωάννης Δασκαλογιάννης», εξυπηρετώντας πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού, ενώ σε λειτουργία βρίσκεται και το στρατιωτικό αεροδρόμιο της 115 Πτέρυγας Μάχης. Ο Δήμος Χανίων διαθέτει επίσης επιβατικό και εμπορικό λιμάνι, με κύρια σύνδεσή του το λιμάνι του Πειραιά, καθώς επίσης υποδέχεται κρουαζιερόπλοια. Αναφορικά με τις οδικές μεταφορές ο δήμος εξυπηρετείται από αστικό και υπεραστικό ΚΤΕΛ.

³⁴ Απογραφή 2022.

7.1.2. Οικονομική διάρθρωση

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, συνεπώς και στον Δήμο Χανίων, από το 2008, οπότε και εμφάνισε την υψηλότερη τιμή του, έως το 2013 παρουσίασε μείωση. Η μείωση αυτή από το 2018 και έπειτα άρχισε να αντιστρέφεται, με εξαίρεση τα έτη 2020 και 2021, οπότε και η πορεία του Α.Ε.Π. ήταν πτωτική συνολικά στη χώρα μας, ως αποτέλεσμα της ύφεσης, που προκλήθηκε από τη νόσο COVID-19, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 20:

Περιοχή Αναφοράς	Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	Περιφέρεια Κρήτης	Ελλάδα	Περιοχή Αναφοράς	Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	Περιφέρεια Κρήτης	Ελλάδα
2006	2.740	10.693	217.862	2014	2.271	8.826	177.349
2007	2.871	11.200	232.695	2015	2.277	8.816	176.110
2008	3.005	11.808	241.990	2016	2.223	8.596	174.237
2009	2.954	11.509	237.534	2017	2.279	8.847	177.152
2010	2.766	10.863	224.124	2018	2.344	9.071	179.727
2011	2.528	9.588	203.308	2019	2.358	9.251	183.347
2012	2.261	8.732	188.389	2020	1.972	7.854	165.016
2013	2.200	8.596	179.616	2021	2.227	8.879	181.500

Πίνακας 20: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν Περιφερειακής Ενότητας Χανίων, Περιφέρειας Κρήτης και χώρας (σε εκατ. ευρώ, σε τρέχουσες τιμές) (Πηγή: *chania.gr, statistics.gr, 2/11/2024*)

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς (2020), κατά τη περίοδο 2014-2019 παρατηρήθηκαν αυξομειώσεις στον ρυθμό δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στον δήμο, καθώς οι περισσότερες νέες θέσεις καταγράφηκαν το έτος 2018 και οι λιγότερες το έτος 2015. Ενδεικτικός είναι ο Πίνακας 21:

Έτη	Νέες Θέσεις Εργασίας
2014	1.741
2015	960
2016	1.406
2017	1.362
2018	1.813
2019	1.732

Πίνακας 21: Νέες θέσεις εργασίας Δήμου Χανίων, 2014-2019
(Πηγή: *chania.gr, eiead.gr, 2/11/2024*)

Στον Δήμο Χανίων ο τριτογενής τομέας παραγωγής και ειδικότερα οι υπηρεσίες, που συνδέονται με τον τουρισμό, αποτελούν τον δυναμικότερο τομέα της τοπικής οικονομίας. Ο κλάδος των υπηρεσιών εστίασης παρέμεινε πρώτος κατά τα έτη 2014, 2018 και 2019 ως προς τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 22, που ακολουθεί:

ΚΛΑΔΟΣ	2014	2018	2019
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	680	268	361
Εκπαίδευση	74	219	240
Λιανικό Εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	283	214	227
Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	125	174	86
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	31	122	73
Κατασκευές κτιρίων	8	108	21
Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	80	59	68
Αποθήκευση & υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	32	16	67
Καταλύματα	52	47	67
Δημόσια διοίκηση & άμυνα	44	25	55
Χονδρικό & λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	65	48	52
Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	31	35	51
Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων, δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	8	-11	47
Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη, κ.ά.	-32	136	46
Νομικές & λογιστικές δραστηριότητες	26	23	45
Δραστηριότητες παροχής προστασίας & έρευνας	3	-9	44

Πίνακας 22: Νέες θέσεις εργασίας/κλάδο στον Δήμο Χανίων κατά τα έτη 2014, 2018, 2019
(Πηγή: *chania.gr, eiead.gr, 2/11/2024*)

Περαιτέρω, οι αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών και εγχώριων τουριστών στο αεροδρόμιο «Γ. Δασκαλογιάννης» των Χανίων από τον Ιούνιο του 2022 έως και τον Ιούλιο του 2024 κινήθηκαν σε ανοδικά επίπεδα, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 23, που ακολουθεί:

ΕΠΙΒΑΤΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ			
ΜΗΝΑΣ	2019	2022	2023	2024
Ιανουάριος	50.949	35.398	57.469	58.459
Φεβρουάριος	47.661	37.101	54.475	64.366
Μάρτιος	54.617	53.293	72.899	76.455
Απρίλιος	169.261	168.993	192.300	186.892
Μάιος	343.287	330.189	373.199	411.922
Ιούνιος	460.993	499.195	544.124	603.208
Ιούλιος	513.454	620.419	672.278	715.204
Αύγουστος	502.014	586.864	-	-

Πίνακας 23: Αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στο αεροδρόμιο «Γ. Δασκαλογιάννης»
Ιανουάριος – Αύγουστος 2019-2024
(Πηγή: *chq-airport.gr, 7/11/2024*)

7.1.3. Πολιτιστικό κεφάλαιο

Ο Δήμος Χανίων χάρη στην ενδιαφέρουσα ιστορική του πορεία, με σημαντικές αναφορές σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους, διαθέτει αναλογικά του μεγέθους του πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, με σημαντικά μνημεία και αξιόλογες συλλογές. Στην επικράτεια του Δήμου Χανίων υπάρχουν συνολικά 102 υποδομές πολιτισμού, οι οποίες στον Πίνακα 24, που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά ανά Δημοτική Ενότητα:

Πολιτιστικοί Χώροι / Υποδομές	Δημοτική Ενότητα							Σύνολο
	Ακρωτηρίου	Ελ. Βενιζέλου	Θερίσου	Κεραμίων	Ν. Κυδωνίας	Σούδας	Χανίων	
Αρχαιολογικοί Χώροι	27	11	2	1	15	6	7	69
Μουσεία	4	2	1			1	9	17
Δημοτικές Βιβλιοθήκες							3	3
Φίλαρμονική							1	1
ΔΗΠΕΘΕ							1	1
Δημοτικοί Κινηματογράφοι							1	1
Ωδεία							2	2
Πινακοθήκες							1	1
Συλλογές	2						4	6
Πάρκο Διάσωσης Χλωρίδας & Πανίδας	1							1
Σύνολο	34	13	3	1	15	7	29	102

Πίνακας 24: Πολιτιστικές υποδομές Δήμου Χανίων/Δημοτική Ενότητα
(Πηγή: *chania.gr*, 11/10/2024)

Οι κύριες εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν το Θέατρο «*Μίκης Θεοδωράκης*», που εγκαινιάστηκε το 2017 από τον διάσημο συνθέτη, λειτουργώντας ως πολιτιστικός κόμβος, που διατίθεται στους καλλιτέχνες για να προωθήσουν τη δουλειά τους. Το Μεγάλο Αρσενάλι στο Ενετικό Λιμάνι, μνημείο αρχιτεκτονικής (15ου αιώνα), προωθεί τη μουσική, φιλοξενώντας πολλές συναυλίες αλλά και Φεστιβάλ. Το Θέατρο της Ανατολικής Τάφρου φιλοξενεί καλοκαιρινές συναυλίες και μουσικές εκδηλώσεις, προσελκύοντας τοπικό, εθνικό και διεθνές κοινό. Το Θέατρο «*Δ. Βλησίδης*», ο Προμαχώνας Σαν Σαλβατόρε, ο δημοτικός ανοιχτός κινηματογράφος, το Θέατρο της Αρχαίας Απτέρας περιλαμβάνονται επίσης στους πολιτιστικούς χώρους της πόλης.

Υπάρχουν δε 31 χώροι για την πραγματοποίηση πολιτιστικών και εν γένει καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, ενώ, στοχεύοντας στην ανάδειξη/διατήρηση της πολιτιστικής του ταυτότητας, ο δήμος διοργανώνει ετησίως πλήθος πολιτιστικών δράσεων, όπως παρουσιάζεται ενδεικτικά στον Πίνακα 25, που ακολουθεί:

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις	Ονομασία Εκδήλωσης
Εκθέσεις	Αγροτικός Αύγουστος
Φεστιβάλ	Πολιτιστικό Καλοκαίρι Δήμου Χανίων Φεστιβάλ « <i>Μίκης Θεοδωράκης</i> »
Θεματικές εορτές παράδοσης	Γιορτή Τσικουδιάς Γιορτή Σαρδέλας Γιορτή Κλήδονα
Εθνικές & Τοπικές Επέτειοι, Ημέρες Μνήμης	Εορτασμός Εθνικών Επετείων 28 ^{ης} Οκτωβρίου & 25 ^{ης} Μαρτίου Μάχη της Κρήτης Επέτειος του Βομβαρδισμού του Επαναστατικού Στρατοπέδου Ακρωτηρίου Εκδηλώσεις για την Επέτειο της Επανάστασης του Θερίσου Εκδηλώσεις για την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα Ημέρα Εθνικής Μνήμης των Πεσόντων & των Αγνοουμένων κατά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο (24 Ιουλίου) Ημέρα Εθνικής Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας από το Τουρκικό Κράτος (14 Σεπτεμβρίου) Εκδήλωση Μνήμης & Τιμής για την Επέτειο της Έναρξης του Απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ κατά των Αγγλων & την επέτειο Απαγχονισμού των Μ. Καραολή & Α. Δημητρίου

	Επιμνημόσυνη Δέηση στο μνημείο εκτελεσθέντων (29 Αυγούστου 1944) στην Αγιά Εορτασμός της εθνικής εξέγερσης του Πολυτεχνείου Ημέρα Μνήμης για τον Αντιστράτηγο Εμμ. Χατζηδάκη (2 Ιουλίου) Ηλιάκεια
Εκδηλώσεις	Ναυτική Εβδομάδα Εκδήλωση του Φάρου Πολιτισμού Εκδηλώσεις εορτασμού ανάρτησης γαλάζιων σημαιών Εορτασμός της πανσελήνου του Αυγούστου Εκδήλωση Φιλοτελισμού Εκδηλώσεις Αποκριάς – Καθαρά Δευτέρα Εκδηλώσεις για την ημέρα της Πρωτομαγιάς Χριστουγεννιάτικες & Πρωτοχρονιάτικες Εκδηλώσεις Εβδομάδα των Παθών Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Τοπικής Δημοκρατίας
Παγκόσμιες & Πανευρωπαϊκές Ημέρες	Εορτασμός της Πανευρωπαϊκής Ημέρας Χωρίς Αυτοκίνητο Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας κατά του AIDS Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας κατά του καρκίνου Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας ποίησης & της Ημέρας κατά του ρατσισμού Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας της γης Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας της μουσικής Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας της γυναίκας Εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας των ζώων

Πίνακας 25: Πολιτιστικές εκδηλώσεις Δήμου Χανίων
(Πηγή: chania.gr, 12/10/2024)

Σε επίπεδο άσκησης πολιτικής, σύμφωνα με το Οργανόγραμμα του δήμου, η Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας, Αθλητισμού και Πολιτισμού του δήμου και ειδικότερα το Τμήμα Πολιτισμού, που υπάγεται στην εν λόγω Δ/ση, είναι οι αρμόδιοι φορείς για την εφαρμογή και προώθηση προγραμμάτων προστασίας και ανάδειξης του τοπικού πολιτιστικού κεφαλαίου και των πολιτιστικών αγαθών, καθώς επίσης και της προώθησης της μουσικής παιδείας.

7.1.4. Δικτύωση Δήμου Χανίων

Ο Δήμος Χανίων, ενεργός σε ζητήματα ανάπτυξης διεθνών συνεργασιών και δικτύωσης, αναπτύσσει πρωτοβουλίες, που ενισχύουν την εξωστρέφεια της πόλης. Στον Στρατηγικό Σχεδιασμό του δήμου³⁵ για την προγραμματική περίοδο 2019-2023, ο οποίος διαμορφώθηκε βάσει των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών αναπτυξιακών προτεραιοτήτων και των επιδιώξεων της δημοτικής αρχής, προβλέπεται η δημιουργία ενός «έξυπνου δήμου με προτεραιότητα τη βιώσιμη ανάπτυξη και κινητικότητα, τον δημόσιο χώρο, την παιδεία, τον πολιτισμό και την ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιοχών». Μάλιστα, όπως επισημαίνεται η εν λόγω προσπάθεια στηρίζεται μεταξύ άλλων και στη διεύρυνση/εμβάθυνση συνεργασιών σε τοπικό, εθνικό και διεθνές πεδίο, καθώς και τη διασφάλιση των απαιτούμενων χρηματοδοτήσεων.

³⁵ Διαθέσιμος στο: <https://tinyurl.com/3bah8wma>

Ειδικότερα, ο εξωστρεφής προσανατολισμός του δήμου αφορά σε ένα σύνολο δράσεων, που στοχεύουν στη συμμετοχή του σε διεθνή δίκτυα, τα κυριότερα εκ των οποίων παρουσιάζονται στη συνέχεια:

❖ MAYORS ADAPT TWINNING (Πρόγραμμα Αδελφοποιήσεων Πόλεων για την Κλιματική Αλλαγή)

Στο πλαίσιο του προγράμματος ευρωπαϊκές πόλεις συμμετέχουν σε σειρά ανταλλαγών, προκειμένου να ενισχυθούν οι γνώσεις των στελεχών των δημοτικών αρχών ως προς την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία μακροπρόθεσμων συνεργασιών μεταξύ ευρωπαϊκών πόλεων, που αντιμετωπίζουν συναφή ζητήματα σχετικά με το περιβάλλον. Προς αυτή την κατεύθυνση, το 2016 ομάδα εργασίας του Δήμου Χανίων με αντικείμενο την Πράσινη Ανάπτυξη πραγματοποίησε τεχνική συνάντηση στη Βαρκελώνη, ενώ η δημοτική αρχή δεσμεύτηκε να εκπονήσει Απογραφή Εκπομπών Αναφοράς και Εκτίμηση των Κινδύνων και της Τρωτότητας από την Κλιματική Αλλαγή και να υποβάλλει Σχέδιο Δράσης Αειφόρου Ενέργειας και Κλίματος, καθώς και Έκθεση προόδου Ενέργειας και Κλίματος.

❖ “VISIONARY AND INTEGRATED SOLUTIONS TO IMPROVE WELL-BEING AND HEALTH IN CITIES”, ME AKRΩNYMIO “VARCITIES”

Ο Δήμος Χανίων συμμετέχει από το 2020 στο συγκεκριμένο έργο, στο πλαίσιο του προγράμματος “HORIZON 2020:SC5-14-2019”. Στόχος είναι η δημιουργία βιώσιμων αστικών δημόσιων χώρων για τη βελτίωση της υγείας και της ευεξίας των κατοίκων των πόλεων, σε συνδυασμό με την ψηφιακή καινοτομία, την εικονική πραγματικότητα και λύσεις εμπνευσμένες από τη φύση. Μάλιστα, ο δήμος, μέσω της συμμετοχής του, ανέπτυξε λύσεις, όπως τη δημιουργία κινητού αστικού καθιστικού χώρου³⁶ και την αναβάθμιση των δημοτικών ποδηλάτων σε έξυπνα ποδήλατα³⁷. Παράλληλα, μέσω της ανταλλαγής καλών πρακτικών, αναμένεται η δημιουργία υψηλής ποιότητας πολυλειτουργικών δημόσιων χώρων, η ανάδειξη του Δήμου Χανίων σε πρεσβευτή του βιώσιμου τρόπου ζωής, ο επανασχεδιασμός/μετατροπή των δημόσιων χώρων, η ανάπτυξη νέων δεικτών υγείας και ευημερίας.

❖ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ – ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ, ERMIS-F

³⁶ Ευέλικτη πολύ-λειτουργική κατασκευή, που αποσυναρμολογείται και επανατοποθετείται σε δημόσιους χώρους της πόλης, αναβαθμίζοντάς τους και ενισχύοντας τη σχέση των πολιτών με τη φύση.

³⁷ Ενσωμάτωση αισθητήρων στα υφιστάμενα ποδήλατα του δήμου για την καταγραφή συνθηκών μικροκλίματος, ποιότητας αέρα, επιπέδων θορύβου.

Το 2017 ο Δήμος Χανίων υπέγραψε τη συμφωνία εταιρικής συνεργασίας, καθώς το συγκεκριμένο δίκτυο περιλαμβάνεται στο έργο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (*ETC – INTERREG VA*). Στόχος του έργου είναι η προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής ανάπτυξης της Ε.Ε. στο σύνολό της. Στο πλαίσιο του δικτύου αναπτύχθηκε σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης πλημμυρικών φαινομένων, διευρύνθηκε η συνεργασία του δήμου με άλλους φορείς (*εκπαιδευτικά τριτοβάθμια ιδρύματα, Ο.Τ.Α.*), αποκτήθηκε υλικοτεχνική υποδομή, εκπονήθηκαν μελέτες, δράσεις επικοινωνίας.

❖ ΚΟΙΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΦΙΛΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΜΕΣΑ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ - ECORouTs

Το 2018 ο Δήμος Χανίων υπέγραψε τη συμφωνία εταιρικής συνεργασίας για τη συμμετοχή στο εν λόγω δίκτυο, που εντάσσεται στο έργο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (*ETC – INTERREG VA*). Τα οφέλη, που αποκομίστηκαν από τη συγκεκριμένη δικτύωση, αφορούν στη διεύρυνση των συνεργασιών με άλλους φορείς, την απόκτηση υλικοτεχνικής υποδομής (*ηλεκτρικό λεωφορείο, ηλεκτρικά scooters, κ.ά*), την εκπόνηση μελετών.

❖ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΕΞΥΠΙΝΗΣ ΠΟΛΗΣ ΣΕ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, ΜΕ ΑΚΡΩΝΥΜΙΟ “SMARTCITIES”

Το 2017 ο Δήμος Χανίων υπέγραψε τη συμφωνία εταιρικής συνεργασίας για τη συμμετοχή του στο συγκεκριμένο δίκτυο, που εντάσσεται στο Πρόγραμμα Συνεργασίας «*V-A Ελλάδα – Κύπρος 2014-2020*». Οι τομείς δράσης του έργου περιλαμβάνουν την ανάπτυξη εφαρμογών ηλεκτρονικής δημοκρατίας, τη συλλογή και ψηφιοποίηση υλικού φυσικού, πολιτιστικού, τουριστικού ενδιαφέροντος, την ανάπτυξη εφαρμογών τουριστικής προβολής και ανάδειξης της ταυτότητας κάθε πόλης, τη συνεργασία των δήμων στους εν λόγω τομείς. Ο δήμος χρηματοδοτήθηκε μεταξύ άλλων για την προμήθεια ειδικών μηχανημάτων με οθόνες αφής, ώστε να καταγραφεί η γνώμη ειδικών πληθυσμιακών ομάδων δημοτών/επισκεπτών, την παραγωγή ψηφιακού υλικού πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, την προμήθεια πληροφοριακού συστήματος υποστήριξης εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (*e-government*). Παράλληλα, εκπονήθηκε επιχειρησιακό σχέδιο για τις δράσεις της «*έξυπνης πόλης*», εκπονήθηκε στρατηγικό σχέδιο marketing για τον προσδιορισμό της ταυτότητας των Χανίων (*City Marketing, City Branding*), οργανώθηκαν τεχνικές συναντήσεις με τους εταίρους σε Ελλάδα και Κύπρο.

❖ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΜΕΣΩ ΧΡΗΣΗΣ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΥΦΥΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΜΕ ΑΚΡΩΝΥΜΙΟ “STEP2SMART”

Ο Δήμος Χανίων εισχώρησε το 2017 στο συγκεκριμένο Δίκτυο, που περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα Συνεργασίας «V-A Ελλάδα – Κύπρος 2014-2020». Τα οφέλη από τη συμμετοχή στο δίκτυο περιλαμβάνουν τη διαχείριση και τον έλεγχο της κυκλοφορίας με περιβαλλοντικά κριτήρια, τη βιώσιμη κινητικότητα σε έξυπνες πόλεις, την προώθηση των δημοσίων συγκοινωνιών, με στόχο την ενίσχυση των φιλικών προς το περιβάλλον μεταφορών. Τα αποτελέσματα του έργου αποτέλεσαν κατευθυντήριες οδηγίες για την εκπόνηση Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (Σ.Β.Α.Κ.) από μεσαίου μεγέθους πόλεις νησιωτικού ή τουριστικού χαρακτήρα.

7.1.5. Αδελφοποιήσεις Δήμου Χανίων

Ο Δήμος Χανίων στο πλαίσιο της εξωστρέφειας και της διεθνούς δικτύωσής του αξιοποιεί δίκτυο αδελφοποιημένων και συνεργαζόμενων πόλεων, το οποίο έχει αναπτυχθεί κυρίως κατά τις προηγούμενες δεκαετίες. Στόχος του δήμου, σύμφωνα με τον επίσημο δικτυακό του τόπο, είναι η προαγωγή των οικονομικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και κοινωνικών του σχέσεων, ενώ μεταξύ των αδελφοποιημένων πόλεων έχουν αναπτυχθεί δεσμοί αλληλεγγύης και συνεργασίας στους τομείς του πολιτισμού, του τουρισμού και της καινοτομίας.

Ειδικότερα, ο δήμος έχει αδελφοποιηθεί με τους εξής δήμους: Wellington Νέας Ζηλανδίας (1984), Έγκωμης Κύπρου (2001), Ερμούπολης Σύρου (2007), Καρπάθου (2007), Αξιούπολης Κιλκίς (2008), Πάφου Κύπρου (2009), Αμμοχώστου Κύπρου (2010), Πόλης Χρυσοχούς Κύπρου (2011) και Tarpon Springs Η.Π.Α. (2021).

Στα Πρωτόκολλα Συνεργασίας, που συνυπογράφονται από τον Δήμο Χανίων και τους αδελφοποιημένους με αυτόν δήμους, ως προτεραιότητες τίθενται η ανάπτυξη σχέσεων και επαφών μεταξύ φορέων, ενεργών στους τομείς της εκπαίδευσης, της παιδείας, της προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας, του εμπορίου, του τουρισμού, κ.ά.. Επίσης, στα συγκεκριμένα πρωτόκολλα προβλέπεται η ανταλλαγή εμπειριών σε τομείς της τοπικής αυτοδιοίκησης (*διοίκηση, επιμόρφωση ανθρώπινου δυναμικού, πολεοδομία, αξιοποίηση κονδυλίων Ε.Ε.*) και η ανταλλαγή επισκέψεων ομάδων πολιτών (*ηλικιωμένων, μαθητών, ανθρώπων Γραμμάτων και Τεχνών*).

Στον Δήμο Χανίων, έπειτα από Απόφαση Δημάρχου, έχει συσταθεί και συνεδριάζει ανά τακτά χρονικά διαστήματα Επιτροπή Αδελφοποιήσεων. Κατά τις συνεδριάσεις της Επιτροπής, στις οποίες υπάρχει διαπαραταξιακή εκπροσώπηση, εξετάζονται πιθανές

προτάσεις αδελφοποίησης και τίθεται το πλάνο των μελλοντικών δράσεων, οι οποίες στη συνέχεια, μέσω εισηγήσεων, υποβάλλονται για έγκριση προς το Δημοτικό Συμβούλιο.

Αξιολογώντας την πολιτική, που εφαρμόζει ο Δήμος Χανίων στον τομέα των αδελφοποιήσεων, παρατηρείται ότι για χρονικό διάστημα δέκα ετών στο δίκτυό του δεν είχε προστεθεί νέα συνεργασία, καθώς, έπειτα από την αδελφοποίηση με την Πόλη Χρυσοχούς (2011), η επόμενη αδελφοποίηση πραγματοποιήθηκε το 2021 με το Tarpon Springs των Η.Π.Α. Περαιτέρω, οι αδελφοποιήσεις, πέρα από τη διοργάνωση μεμονωμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων και την ανταλλαγή επισκέψεων αντιπροσωπειών δεν επέφεραν σημαντικά αμοιβαία αποτελέσματα τόσο για τον Δήμο Χανίων όσο και για τις υπόλοιπες περιοχές.

Στη συνέχεια του κεφαλαίου, αξιοποιώντας το εργαλείο της S.W.O.T. ανάλυσης, που χρησιμοποιείται, στοχεύοντας στην ανάλυση του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος ενός Οργανισμού, παρατίθεται ανάλυση για την πολιτιστική πολιτική, που ακολουθείται από τον Δήμο Χανίων, με έμφαση στην πολιτιστική διπλωματία.

7.2. S.W.O.T. ΑΝΑΛΥΣΗ

Αναλύοντας την πολιτιστική πολιτική του Δήμου Χανίων, με έμφαση στην εξωστρέφειά του, αποτιμάται το εσωτερικό περιβάλλον του, καταγράφοντας τα δυνατά (*Strengths*), αδύναμα (*Weaknesses*) σημεία της πολιτικής του, ενώ αναλύοντας το εξωτερικό του περιβάλλον αποτυπώνονται οι ευκαιρίες (*Opportunities*), που μπορεί να αξιοποιηθούν, καθώς και οι απειλές (*Threats*), που ενδέχεται να προκύψουν. Η ανάλυση S.W.O.T. αποτελεί εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού, που αξιοποιείται από Οργανισμούς, προκειμένου, αφού αξιολογήσουν την τρέχουσα κατάσταση, να λάβουν αποφάσεις για μελλοντικές στρατηγικές και πολιτικές. Στον Πίνακα 26 απεικονίζεται η εν λόγω ανάλυση:

<u>Δυνατά σημεία (<i>Strengths</i>)</u>	<u>Αδυναμίες (<i>Weaknesses</i>)</u>
<ul style="list-style-type: none">• Συμμετοχή σε δίκτυα πόλεων• Ύπαρξη δικτύου αδελφοποιημένων Δήμων• Επαφές με Προξενία, Πρεσβείες• Σημαντικές πολιτιστικές υποδομές υπερτοπικής σημασίας (<i>KAM, Δημοτική Πινακοθήκη, κ.ά.</i>)• Διοργάνωση Διεθνών Φεστιβάλ (<i>Φεστιβάλ Μ. Θεοδωράκη, Φεστιβάλ Βιβλίου</i>)• Μεγάλος αριθμός πολιτιστικών δράσεων• Ανταπόκριση πολιτών στις πολιτιστικές εκδηλώσεις Δήμου• Συνεργασία με πολιτιστικούς φορείς / συλλόγους	<ul style="list-style-type: none">• Περιορισμένοι οικονομικοί πόροι• Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού για διεθνείς σχέσεις, υποστήριξη δικτύωσης• Αδυναμία κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού σε θέματα διεθνών σχέσεων, πολιτισμού, ευρωπαϊκών προγραμμάτων• Υποστελέχωση υπηρεσιών• Απουσία ολοκληρωμένου σχεδίου για την εξωστρέφεια και τη δικτύωση• Κατακερματισμός φορέων και αρμοδιοτήτων, έλλειμμα συντονισμού• Απουσία ολοκληρωμένου σχεδίου αξιοποίησης / διαχείρισης δομών πολιτισμού

<ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη πολιτιστικών δομών σε δυναμικούς πόλους πολιτισμού (π.χ. Κ.Α.Μ.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάγκη εκσυγχρονισμού πολιτιστικών υποδομών
<p><u>Ευκαιρίες (Opportunities)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Μακραίωνη ιστορία πόλης • Εύκρατο κλίμα • Πλούσιο φυσικό περιβάλλον • Ύπαρξη σημαντικών υποδομών (αεροδρόμιο, λιμάνι, κ.ά.) • Δυναμικός τομέας τοπικής οικονομίας ο τουρισμός • Ύπαρξη σημαντικών πολιτιστικών υποδομών (νέο Αρχαιολογικό Μουσείο) • Ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα • Ύπαρξη αρχιτεκτονικού κτηριακού αποθέματος για πολιτιστική χρήση • Ιδιωτικό επενδυτικό ενδιαφέρον για πολιτισμό – τουρισμό • Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτισμού • Λειτουργία Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης & Ινστιτούτων • Παρουσία χαμηλού κόστους (low cost) αεροπορικών εταιρειών • Ανάπτυξη διαδικτύου, νέων τεχνολογιών • Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης (crowdfunding) 	<p><u>Απειλές (Threats)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη οικονομικών πόρων • Ελλείψεις χρηματοδοτήσεων, χορηγιών • Επιβαρυνόμενο κοινωνικοοικονομικό κλίμα • Γραφειοκρατία, κατακερματισμός αρμοδιοτήτων • Ασταθές διεθνές περιβάλλον

Πίνακας 26: S.W.O.T. ανάλυση (Πηγή: *Ιδία επεξεργασία*)

Από την παραπάνω ανάλυση εξάγονται οι ακόλουθες χρήσιμες προτάσεις αναφορικά με τους τρόπους, με τους οποίους η δικτύωση και κυρίως η πολιτιστική διπλωματία μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του Δήμου Χανίων. Ακολούθως, οι συγκεκριμένες προτάσεις μπορούν να αξιοποιηθούν από τους διαχειριστές του Οργανισμού.

- ❖ Ο Δήμος Χανίων, συμμετέχοντας σε δίκτυα πόλεων και έχοντας αναπτύξει έως ένα σημείο τον θεσμό των αδελφοποιήσεων, είναι ωφέλιμο να ενεργοποιήσει και να αξιοποιήσει σε μεγαλύτερο βαθμό το δίκτυο, που ανέπτυξε κατά τα προηγούμενα χρόνια σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η ανταλλαγή καλών πρακτικών και εμπειριών θα του παρέχει τη δυνατότητα οικοδόμησης διαπολιτισμικού διαλόγου με φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και με άλλες ομάδες ενδιαφέροντος (*επιχειρηματίες, τουριστικούς φορείς, εκπαιδευτικά ιδρύματα, κ.ά.*) (Παπάζογλου, 2017, Καρβούνης, 2019).
- ❖ Η συνεργασία με εκπροσώπους αρχών ξένων χωρών (*Προξενία, Πρεσβείες*), καθώς και με πολιτιστικούς φορείς λειτουργεί ενισχυτικά ως προς την αναγκαιότητα εκπόνησης ολοκληρωμένου σχεδίου για την εξωστρέφεια και τη δικτύωση του δήμου.

Ακολουθώντας διεθνή παραδείγματα και καλές πρακτικές, σε συνεργασία με τους φορείς του πολιτισμού, οι διαχειριστές του Οργανισμού θα κατανοήσουν τις αδυναμίες του (*κατακερματισμό φορέων, αρμοδιοτήτων, κ.ά.*), προωθώντας τις απαιτούμενες αλλαγές.

- ❖ Η διοργάνωση διεθνών φεστιβάλ τονώνει την εξωστρέφεια του δήμου, καθώς οι εν λόγω διοργανώσεις έχουν διεθνή απήχηση, απευθυνόμενες σε ένα κοινό, που υπερβαίνει τα όρια του δήμου και της χώρας. Μάλιστα, στα συγκεκριμένα φεστιβάλ συμμετέχουν συχνά καλλιτέχνες με διεθνή παρουσία, οι οποίοι στη συνέχεια μετατρέπονται στους καλύτερους πρεσβευτές του δήμου διεθνώς. Ενδεικτικά, στο 3^ο Φεστιβάλ Βιβλίου, που διοργανώθηκε το 2024 από τον δήμο, συμμετείχαν περισσότεροι από 120 ομιλητές (*συγγραφείς, ακαδημαϊκοί, μεταφραστές, κ.ά.*) από 17 χώρες (*Κύπρο, Η.Π.Α., Γερμανία, Γαλλία, Μ. Βρετανία, Ισπανία, Νικαράγουα, Κόστα Ρίκα, κ.ά.*). Διαθέτοντας ο Δήμος Χανίων τη σχετική εμπειρία, προτείνεται να εντείνει τις προσπάθειές του προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.
- ❖ Αξιοποιώντας ως ευκαιρία την ανάπτυξη του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών, οι διαχειριστές μπορούν να αναπτύξουν πρωτοβουλίες προβολής του δήμου διεθνώς, ενισχύοντας ακόμη περισσότερο την εικόνα του, με έμφαση στον πολιτισμό.
- ❖ Αντιμετωπίζοντας την μακραίωνη ιστορία της πόλης σε συνδυασμό με τις σημαντικές πολιτιστικές της υποδομές ως ευκαιρία, οι διαχειριστές του δήμου μπορούν να ενισχύσουν τη συμμετοχή του Οργανισμού στις διεθνείς συνεργασίες σημαντικών φορέων πολιτισμού (*π.χ. Αρχαιολογικό Μουσείο*).
- ❖ Η αναζήτηση διεθνών χρηματοδοτικών προγραμμάτων και η αξιοποίησή τους μπορεί να λειτουργήσει ενισχυτικά στους περιορισμένους οικονομικούς πόρους του δήμου και στην έλλειψη χρηματοδοτήσεων και χορηγιών, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και του επιβαρυσμένου κοινωνικοοικονομικού κλίματος.
- ❖ Το ζήτημα της υποχρηματοδότησης μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω της αξιοποίησης εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης, όπως της μεθόδου crowdfunding³⁸ (*Rouze, 2019, Demattos et al., 2023, Cumming et al., 2024*).
- ❖ Η ανάγκη κατάρτισης των στελεχών του Οργανισμού, που έχουν ως αντικείμενο τις διεθνείς σχέσεις, τα ευρωπαϊκά προγράμματα και τον πολιτισμό αποτελεί σημαντικό

³⁸ Προσέγγιση, που εντάσσεται στη συλλογική προσπάθεια μεγάλης μερίδας ατόμων, αξιοποιώντας τα δίκτυά τους για μεγαλύτερη έκθεση και εμβέλεια (*αξιοποίηση κοινωνικών δικτύων, εξειδικευμένων πλατφορμών*).

ζήτημα, που πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα, καθώς το προσωπικό αυτό σε συνεργασία με τους διαχειριστές, θα θέσει τις προτεραιότητες για ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο πολιτιστικής διπλωματίας.

- ❖ Η λειτουργία Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Ινστιτούτων (*Πολυτεχνείο Κρήτης, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, MAIX*) μπορεί να δράσει ενισχυτικά στις προσπάθειες των διαχειριστών του δήμου για εξωστρέφεια, καθώς, μέσω πρωτοκόλλων συνεργασίας και της εκπόνησης στοχευμένων ερευνών, μπορούν να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα και να καλυφθούν αδυναμίες του Οργανισμού, σε τομείς, όπως η διοίκηση, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, οι διεθνείς σχέσεις, κ.ά..
- ❖ Δεδομένου του μεγάλου τουριστικού ρεύματος του δήμου, καθώς ο τουρισμός αποτελεί δυναμικό τομέα για την τοπική οικονομία, θα πρέπει να στηριχθεί το ιδιωτικό επενδυτικό ενδιαφέρον στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, με παράλληλη έμφαση στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στον πολιτιστικό τομέα. Η δραστηριοποίηση δε χαμηλού κόστους (*low-cost*) αεροπορικών εταιριών θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ευκαιρία, καθώς διευκολύνει την ανάπτυξη επαφών τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και διεθνώς (*Debyser, 2019, Efthymiou et al., 2023*).

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις προκλήσεις και τις αναταράξεις του διεθνούς περιβάλλοντος τόσο στη χώρα (*ελληνοτουρκικές σχέσεις*) όσο και στο διεθνές περιβάλλον (*πολεμικές συρράξεις*). Οι συγκεκριμένες αναταράξεις δρουν αποσταθεροποιητικά, δυσχεραίνοντας την ανάπτυξη διεθνών σχέσεων και τη διεύρυνση των δικτύων συνεργασίας.

7.3. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Από τη μελέτη περίπτωσης του Δήμου Χανίων διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για έναν Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενεργό σε ζητήματα ανάπτυξης διεθνών συνεργασιών και δικτύωσης, καθώς έχει αναπτύξει πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της πόλης. Αξιοποιώντας, ωστόσο, το εργαλείο της S.W.O.T. ανάλυσης, διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν ακόμη αρκετά βήματα, που πρέπει να γίνουν από πλευράς του Οργανισμού. Στο πλαίσιο του κεφαλαίου διατυπώθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις, οι οποίες είναι ωφέλιμο να αξιοποιηθούν από τους διαχειριστές του. Συμπερασματικά, τόσο σε εθνικό όσο και τοπικό επίπεδο κρίνεται απαραίτητη η διαμόρφωση μιας ολιστικής στρατηγικής σύνδεσης της πολιτιστικής διπλωματίας με την περιφερειακή ανάπτυξη. Η εν λόγω στρατηγική θα επιτρέψει στους διαχειριστές των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ειδικότερα του

Δήμου Χανίων να αξιοποιήσουν τα οφέλη της ήπιας αυτής μορφής διπλωματίας προς το συμφέρον της περιοχής και των κατοίκων της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΕΡΕΥΝΑ ΚΟΙΝΟΥ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία, που ακολουθήθηκε για το ερευνητικό τμήμα της διατριβής. Ειδικότερα, εξετάζεται ο ερευνητικός σχεδιασμός για τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας, η επιλογή το ερευνητικού προβλήματος, καθώς και τα ερευνητικά ερωτήματα και οι υποθέσεις, που διατυπώνονται. Ακολουθεί η αναφορά στα ερευνητικά εργαλεία, που επελέγησαν, η περιγραφή της πιλοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε, και εκτενής ανάλυση του ερωτηματολογίου και των επιμέρους τμημάτων του. Παρουσιάζεται η διαδικασία συλλογής δεδομένων, που εφαρμόστηκε, ενώ το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την επισήμανση των κριτηρίων επιλογής του δείγματος.

Για την εκπόνηση του κεφαλαίου αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, ελληνική/ξενόγλωσση βιβλιογραφία, αρθρογραφία και πηγές του διαδικτύου. Παράλληλα, σχεδιάστηκε πρωτογενής ποσοτική έρευνα και επελέγη η αξιοποίηση του δομημένου ερωτηματολογίου ατομικής συμπλήρωσης, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα γρήγορης ποσοτικοποίησης των ευρημάτων. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα εξαγωγής στατιστικών στοιχείων, που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διατύπωση συμπερασμάτων.

8.1. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Σύμφωνα με τους Bradburn et al. (2004) η διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας διακρίνεται στην ποιοτική (*qualitative*) και την ποσοτική (*quantitative*), ενώ η επιλογή εξαρτάται από τα μέσα, που έχει στη διάθεσή του ο ερευνητής, το αντικείμενο, τους στόχους της έρευνας, καθώς και την περίπτωση, που μελετάται κάθε φορά (Dennis & Valacich, 2001). Ειδικότερα, η έρευνα κοινού (*audience research*) διακρίνεται στις ακόλουθες κατηγορίες, σύμφωνα με τους Grigoroudis et al. (2010) και Καστόρα (2002):

- ❖ Ποιοτική, η οποία διενεργείται με συλλογή πληροφοριών αναφορικά με τα ψυχολογικά κίνητρα του κοινού, ερευνά την ποιότητα του προϊόντος και τις διαφορετικές προτιμήσεις.
- ❖ Ποσοτική, κατά τη διάρκεια της οποίας καταγράφονται αριθμοί, ενώ αυτή διεξάγεται σε συγκεκριμένο δείγμα.

Μάλιστα, ανάλογα τη διάρκεια της έρευνας αυτή ενδέχεται να είναι συνεχιζόμενη ή *ad hoc*, αφορώντας συγκεκριμένο ζήτημα. Ακόμη, μπορεί να είναι δευτερογενής, για τη διεξαγωγή της οποίας χρησιμοποιούνται πληροφορίες, που υπάρχουν στον Οργανισμό/έχουν συγκεντρώσει άλλοι φορείς ή πρωτογενής, με τη συλλογή δεδομένων παρατήρησης,

πειράματος, συνεντεύξεων, που δεν έχουν συγκεντρωθεί άλλοτε.

Η Woolf (2004: 8) προσδιορίζει τα ακόλουθα στάδια ως προς τον σχεδιασμό της έρευνας κοινού: α) σχεδιασμός, β) συλλογή δεδομένων, γ) επεξεργασία & ερμηνεία, δ) αναστοχασμός & επόμενα βήματα, ε) συγγραφή αναφοράς & διάχυση αποτελεσμάτων. Ειδικότερα, αναφορικά με την ποσοτική έρευνα ο Θεοφανίδης (2002) προσδιορίζει την ακόλουθη διαδικασία:

- επιλογή ερευνητικού προβλήματος,
- διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων/υποθέσεων,
- επιλογή ερευνητικών εργαλείων,
- επιλογή δείγματος,
- συλλογή & καταχώρηση ερευνητικών δεδομένων,
- στατιστική ανάλυση & ερμηνεία δεδομένων,
- κατά πόσον η υπόθεση/θεωρία υποστηρίζεται & απαντά στα ερωτήματα της έρευνας,
- εξέταση εναλλακτικών εξηγήσεων,
- εξέταση δυνατότητας γενίκευσης ευρημάτων.

Στο στάδιο του σχεδιασμού οι ερωτήσεις πρέπει να διατυπώνονται με προσοχή, καθώς σε μεγάλο βαθμό σε αυτές στηρίζεται η ποιότητα της έρευνας.

Οι ερωτήσεις, όπως παρατηρεί η Μπούνια (2015), ενδέχεται να είναι: κλειστού τύπου, εντελώς ανοικτές, ανοικτές με επίπεδα κατηγοριοποίησης, με κλιμακωτές απαντήσεις. Οι βασικές δε κατηγορίες συνεντεύξεων, σύμφωνα με τον Mason (2006), είναι η ημιδομημένη, η δομημένη, η άτυπη συνέντευξη με μορφή συζήτησης και η ανοικτή.

Στην παρούσα διατριβή, στοχεύοντας στην αξιολόγηση του εννοιολογικού μοντέλου, που παρουσιάστηκε στις προηγούμενες ενότητες, πραγματοποιείται πρωτογενής έρευνα, που υιοθετεί την αξιοποίηση δομημένου ποσοτικού εργαλείου (*ερωτηματολογίου*).

8.1.1. Επιλογή ερευνητικού προβλήματος

Σκοπός της ποσοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της διδακτορικής διατριβής, που εστιάζει στη δημιουργική οικονομία και τις δημιουργικές πόλεις, καθώς και στην προοπτική του Δήμου Χανίων ως δημιουργικής πόλης, είναι σε πρώτο επίπεδο να εξεταστεί ο βαθμός ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων αναφορικά με την ποιότητα ζωής τους. Έπειτα, διερευνάται η σχέση των κατοίκων με τον πολιτισμό, ενώ η έρευνα ολοκληρώνεται με την αποτύπωση του επιπέδου ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών του Δήμου Χανίων.

Με τη διεξαγωγή της εν λόγω έρευνας και την ανάλυση των ευρημάτων της, απώτερος στόχος είναι ο σχεδιασμός πολιτικών, που θα συνδράμουν τον Δήμο Χανίων στην προσπάθειά του να αναπτυχθεί στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας, αναβαθμίζοντας το πολιτιστικό του προϊόν και βελτιώνοντας περαιτέρω τις συνθήκες προς όφελος των δημιουργικών επαγγελματιών.

8.1.2. Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων/υποθέσεων

Το σύνολο των ερωτημάτων, που τέθηκαν στο πλαίσιο του ερωτηματολογίου, βασίστηκε σε μεταβλητές, οι οποίες συνδυάστηκαν με το σύνολο των δημογραφικών στοιχείων (*φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, μόρφωση, επάγγελμα, τόπο κατοικίας*) των ερωτηθέντων, προκειμένου να προκύψουν οι στατιστικές υποθέσεις.

Η έρευνα στο πρώτο μέρος εστιάζεται στη συγκέντρωση δημογραφικών στοιχείων (*φύλο, ηλικία, κ.ά.*) των συμμετεχόντων, βάσει ηλικίας (*18+*). Τα συγκεκριμένα ερωτήματα διατυπώθηκαν, προκειμένου να διαμορφωθεί ολοκληρωμένη εικόνα για το δείγμα, που αφορά αποκλειστικά στους κατοίκους του Δήμου Χανίων.

Στο δεύτερο μέρος τα ερευνητικά ερωτήματα εστιάζονται στην έκφραση γνώμης, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα για την εικόνα, που έχουν δημιουργήσει οι κάτοικοι για τον δήμο, τα δυναμικά χαρακτηριστικά του, τους τομείς, που θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στα επόμενα χρόνια. Παράλληλα, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να εκφράσουν τον βαθμό ικανοποίησής τους αναφορικά με την εκτέλεση νέων έργων και τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών στον Δήμο Χανίων, τα μέσα μαζικής μεταφοράς, καθώς επίσης κλήθηκαν να απαντήσουν εάν η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού.

Ακολουθεί ερώτημα για την καινοτομία και το κατά πόσο κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθησή της. Η πρώτη ενότητα ολοκληρώνεται με τον βαθμό ικανοποίησης των συμμετεχόντων από την ποιότητα ζωής στον Δήμο Χανίων³⁹.

Στη δεύτερη ενότητα οι συμμετέχοντες στην έρευνα κλήθηκαν να περιγράψουν τη σχέση τους με τον πολιτισμό, απαντώντας σε ερωτήματα αναφορικά με τη συχνότητα επίσκεψης σε πολιτιστικούς οργανισμούς, το είδος των πολιτιστικών οργανισμών, που τους ενδιαφέρει, τη συχνότητα παρακολούθησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων, το μέσο, που

³⁹ Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.) ως ποιότητα ζωής ορίζεται: «...η αντίληψη του ατόμου για τη θέση του στη ζωή στο πλαίσιο του πολιτισμού και των συστημάτων αξιών, στα οποία ζει και σε σχέση με τους στόχους, τις προσδοκίες, τα πρότυπα και τις ανησυχίες του».

χρησιμοποιούν για την ενημέρωσή τους για τα πολιτιστικά δρώμενα του δήμου. Ακολουθεί η έκφραση του βαθμού ικανοποίησης για τα πολιτιστικά δρώμενα και τις πολιτιστικές υποδομές στον Δήμο Χανίων, καθώς και η έκφραση συμφωνίας/διαφωνίας σε σειρά δηλώσεων με θέμα τον πολιτισμό, την καινοτομία, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημιουργική απόδοση των πόλεων, την καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και την αστική ανάπτυξη. Η δεύτερη ενότητα ολοκληρώνεται με ερώτημα για το εάν οι ερωτηθέντες γνωρίζουν την έννοια της δημιουργικής οικονομίας και εάν ασκούν κάποιο δημιουργικό επάγγελμα.

Η τελευταία ενότητα, στην οποία συμμετέχουν αποκλειστικά εκείνοι, που ασκούν κάποιο δημιουργικό επάγγελμα, επικεντρώνεται στην αποτύπωση του επιπέδου ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών, με ερωτήματα, που αφορούν στον βαθμό ικανοποίησης τους από τις συνθήκες και τις χρηματικές απολαβές της εργασίας τους, τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον δήμο, τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα. Η τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου ολοκληρώνεται με την έκφραση γνώμης για τον βαθμό, που συγκεκριμένοι παράγοντες, όπως οι δυσκολίες πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση, τα κενά στις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, ο έντονος ανταγωνισμός, το τρέχον οικονομικό κλίμα, κ.ά., εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης.

8.1.3. Επιλογή ερευνητικών εργαλείων

Για τις ανάγκες της διδακτορικής διατριβής και την εξέταση των ερευνητικών ερωτημάτων προκρίθηκε η διενέργεια ποσοτικής έρευνας, μέσω ερωτηματολογίου. Η συγκεκριμένη έρευνα επελέγη για την εφαρμογή των θεωρητικών διαπιστώσεων στο πεδίο, παρέχοντας τη δυνατότητα γρήγορης ποσοτικοποίησης των ευρημάτων. Χάρη δε στη δομή της, εξάγονται στατιστικά στοιχεία, που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διατύπωση συμπερασμάτων.

Για τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου και τη διατύπωση των επιμέρους ερωτημάτων, εκτός της πρωτογενούς έρευνας, αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, όπως: η έρευνα⁴⁰ του Γραφείου Αστικής Ανθεκτικότητας "*Resilience Thessaloniki*" του Δήμου Θεσσαλονίκης για την αποτύπωση της εικόνας της πόλης, με αφορμή τη συμμετοχή της στο πρόγραμμα "*100 Resilient Cities*", και η έρευνα του Πάντειου Πανεπιστημίου «*Δημιουργική*

⁴⁰ Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://tinyurl.com/ytvzp8xb>

Οικονομία στην Αθήνα»⁴¹, με στόχο να γίνει κατανοητό το πεδίο της δημιουργικής οικονομίας και της σχέσης του με τη συγκεκριμένη πόλη.

Επίσης, για τη διατύπωση των δηλώσεων της Ερώτησης Β.8. αξιοποιήθηκε η έρευνα του Οργανισμού Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις»: «Απελευθερώνοντας τις δυνάμεις του πολιτισμού - Προτάσεις πολιτικής»⁴². Περαιτέρω, στην Ερώτηση Γ.6. οι παράγοντες, που εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης, προέκυψαν από έρευνα πεδίου⁴³, που εκπονήθηκε από το Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (ΕΒΕΟ) της Σχολής Χημικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου σε 5 ευρωπαϊκές χώρες (Δανία, Ιταλία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ελλάδα), μέσω ερωτηματολογίων.

Επιπλέον, για τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου αξιοποιήθηκαν δείκτες αναφορικά με τις δημιουργικές πόλεις, που προσδιορίζονται από τους Hospers (2003) και Florida (2002), όπως η ανεκτικότητα και τα χωρικά πλεονεκτήματα, καθώς και τους Harley et al. (2012), εστιάζοντας σε παραμέτρους, όπως τον πολιτισμό, τα δημιουργικά αποτελέσματα, το πολιτιστικό κεφάλαιο, την κατοικισιμότητα, την ευρύνοια/εξωστρέφεια, τις μεταφορές, το ανθρώπινο και το κοινωνικό κεφάλαιο, τη διακυβέρνηση, την επιχειρηματικότητα. Οι εν λόγω δείκτες απεικονίζονται στο Σχήμα 12:

Σχήμα 12. Δείκτες μέτρησης δημιουργικότητας πόλεων
(Πηγή: Hartley et al., 2012, *ιδία επεξεργασία*)

⁴¹ Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://tinyurl.com/3nm3bux4>

⁴² Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://tinyurl.com/a3fhveek>

⁴³ Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://tinyurl.com/4hr5tr6p>

8.1.4. Πιλοτική έρευνα

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν πιθανά προβληματικά σημεία, διενεργήθηκε πιλοτική έρευνα από τις 2 έως τις 20/05/2024, σε 25 μέλη του δείγματος. Σύμφωνα μάλιστα με τους Keller (1986) & Kotler et al. (2016), η κατασκευή του ερωτηματολογίου πρέπει να αντιμετωπίζεται με την ανάλογη προσοχή, να καταρτίζεται επιμελώς και να δοκιμάζεται πριν την τελική διανομή του. Στα συγκεκριμένα άτομα εστάλη δοκιμαστικό ερωτηματολόγιο με ηλεκτρονικό τρόπο. Ακολούθως, μέσω των απαντήσεων και των αντιδράσεών τους, οδήγησαν στις ακόλουθες διορθώσεις και αλλαγές:

- ❖ Η Ερώτηση I.6. «*Σε ποια Δημοτική Ενότητα (Δ.Ε.) κατοικείτε;*» είχε την αρχική διατύπωση: «*Είστε δημότης Χανίων;*». Ωστόσο, κρίθηκε ότι έπρεπε να υπάρξει αναδιατύπωση του εν λόγω ερωτήματος, καθώς στο ερωτηματολόγιο κλήθηκαν να συμμετάσχουν αποκλειστικά κάτοικοι του Δήμου Χανίων, ενώ οι δημότες θα μπορούσαν να διαμένουν και εκτός των ορίων του δήμου. Επίσης, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να διευκρινίσουν τη Δ.Ε. στην οποία διαμένουν, στοιχείο, που έδωσε στη συνέχεια της έρευνας τη δυνατότητα διαχωρισμού του κέντρου (Δ.Ε. Χανίων) από τις περιφερειακές περιοχές (Δ.Ε. Ακρωτηρίου, Ελ. Βενιζέλου, Θερίσου, Κεραμιών, Ν. Κυδωνίας, Σούδας).
- ❖ Στην Ερώτηση Α.8. «*Είστε ικανοποιημένος/η από την ποιότητα ζωής στον Δήμο Χανίων;*» προστέθηκε ο ορισμός της ποιότητας ζωής από τον Π.Ο.Υ., προκειμένου να μην υπάρχει ασάφεια για τους ερωτηθέντες.
- ❖ Στην Ερώτηση Β.10. «*Πιστεύετε ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας;*» η αρχική διατύπωση ανέφερε «*Σε τι πιστεύετε ότι θα μπορούσε να αναφέρεται η συγκεκριμένη έννοια;*» συνδεδεμένη με το προηγούμενο ερώτημα (Β.9.): «*Γνωρίζετε την έννοια της δημιουργικής οικονομίας;*». Ωστόσο, επρόκειτο για ένα ανοιχτό ερώτημα, με ποικίλες απαντήσεις, που θα ήταν δύσκολο να αναλυθούν και να ποσοτικοποιηθούν, για αυτό και προκρίθηκε ο προσδιορισμός της έννοιας της δημιουργικής οικονομίας.

Διαπιστώθηκε ότι όλες οι ερωτήσεις λειτούργησαν ομαλά, ενώ προστέθηκαν δύο ακόμη ερωτήματα (Β.8, Γ.6) στη δεύτερη και τρίτη ενότητα αντίστοιχα, τα οποία κρίθηκε ότι συμβάλλουν στη σφαιρική κάλυψη των ερευνητικών ερωτημάτων. Η πιλοτική έρευνα συχνά παραλείπεται, ωστόσο είναι απολύτως απαραίτητη (Κυριαζή, 2011). Σύμφωνα δε με τον Ζαφειρόπουλο (2015), η πιλοτική έρευνα συμβάλλει στην εύρεση μη κατανοητών σημείων

για τους συμμετέχοντες, τον έγκαιρο εντοπισμό προβλημάτων/αδυναμιών, τη διόρθωση ερωτήσεων, την εκτίμηση του συνολικού χρόνου συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου και τον έλεγχο της εγκυρότητάς του.

8.2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Στη συνέχεια για την υλοποίηση της έρευνας σχεδιάστηκε το τελικό ερωτηματολόγιο, ατομικής συμπλήρωσης. Το συγκεκριμένο εργαλείο επελέγη, καθώς δίνει τη δυνατότητα συλλογής μεγάλου αριθμού απαντήσεων, ενώ παράλληλα διευκολύνει την κατηγοριοποίηση, την επεξεργασία και την ανάλυση των δεδομένων (Ζαφειρόπουλος, 2015). Μάλιστα, το ερωτηματολόγιο δομήθηκε κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να παρέχει ευελιξία και να συμπληρώνεται σε σύντομο χρονικό διάστημα (3 λεπτά).

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 31 ερωτήσεις, που έχουν ομαδοποιηθεί νοηματικά σε δύο μέρη με ανεξάρτητη αρίθμηση ως εξής:

- Το πρώτο μέρος περιέχει έξι ερωτήματα, που αφορούν στα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος (*φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, κ.ά.*),
- το δεύτερο, που αφορά στην έκφραση γνώμης και ικανοποίησης των ερωτηθέντων, χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει οκτώ ερωτήματα αναφορικά με την εικόνα, που έχουν οι κάτοικοι για τον δήμο τους, την καθημερινότητα και την ικανοποίησή τους ως προς την ποιότητα ζωής τους. Η δεύτερη ενότητα, με ένδεκα ερωτήσεις, διερευνά τη σχέση των κατοίκων με τον πολιτισμό και η τρίτη ενότητα, με έξι ερωτήματα, αποτυπώνει το επίπεδο ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών⁴⁴ του Δήμου Χανίων.

Στο ερωτηματολόγιο περιλαμβάνονται «κλειστές» ερωτήσεις, με τις πιθανές απαντήσεις (π.χ. *I.6., A.3., B.1.*), «μερικώς κλειστές», όπου με το «άλλο» ο συμμετέχων συμπληρώνει διαφορετική απάντηση (π.χ. *A.2, I.5, B.2*). Χρησιμοποιούνται ερωτήσεις φιλτραρίσματος, με τον συμμετέχοντα να καλείται να συνεχίσει σε συγκεκριμένη ερώτηση (π.χ. *B.4., B.11*), διχοτομικές (π.χ. *B.9., B.10., Γ.1.*), βαθμονόμησης (π.χ. *B.1.*), πολλαπλών απαντήσεων (π.χ. *B.2.*), καθώς και ερωτήσεις με αξιοποίηση της 5βαθμης κλίμακας LIKERT (*Γ.5., B.8., Γ.4.*). Οι τιμές στις κλίμακες τύπου Likert παρουσιάζουν κλιμάκωση από το καθόλου έως το απόλυτα και επελέγησαν, καθώς ο συγκεκριμένος τύπος ερωτήσεων ενδείκνυται για μέτρηση

⁴⁴ Οι δημιουργικοί επαγγελματίες δραστηριοποιούνται στους ακόλουθους κλάδους: αρχιτεκτονική, σχέδιο, χειροτεχνία, κινηματογράφος, εικαστικές και παραστατικές τέχνες, εκδόσεις, έρευνα και ανάπτυξη, ηλεκτρονικά παιχνίδια, μόδα, μουσική, λογισμικό, διαφήμιση, τηλεόραση, βιντεοπαιχνίδια και ραδιόφωνο (βλ. *υποκεφ. 2.2., 2.2.1. σελ. 38*).

ικανοποίησης, συχνότητας, ενδιαφέροντος και σημαντικότητας (Ζαφειρόπουλος, 2015). Στην αρχή του ερωτηματολογίου έχουν τοποθετηθεί τα δημογραφικά στοιχεία και οι γενικότερες ερωτήσεις, ενώ ακολουθούν οι ειδικότερες και πιο στοχευμένες.

8.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με τη χρήση του εργαλείου Google Forms, διατυπώνοντας τις ερωτήσεις και παρουσιάζοντας τον επιθυμητό τύπο απαντήσεων. Σύμφωνα με τον Μάλλιο (2023), το συγκεκριμένο εργαλείο παρέχει πλεονεκτήματα, όπως συγκεκριμένη δομή στο ερωτηματολόγιο, δυνατότητα χρήσης προαπαιτούμενων πεδίων για την αποφυγή έλλειψης δεδομένων και δυνατότητα επεξήγησης (σημειώσεις/παραπομπές) σε πολύπλοκες ερωτήσεις.

Η διανομή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με ηλεκτρονικό τρόπο (διαδικτυακά) και δια ζώσης από τις 10 Ιουνίου έως τις 18 Σεπτεμβρίου 2024. Η αποστολή ερωτηματολογίων με ηλεκτρονικό τρόπο επέτρεψε τη γρήγορη επικοινωνία με πλήθος ατόμων, που ήταν διασκορπισμένο γεωγραφικά σε όλο το εύρος του δήμου, καθώς και τη στοχευμένη αποστολή του ερωτηματολογίου σε πολιτιστικούς φορείς και Συλλόγους. Η δια ζώσης διανομή του ερωτηματολογίου επέτρεψε την επικοινωνία της ερευνήτριας με το δείγμα και την παροχή επεξηγήσεων αναφορικά με τη συμπλήρωσή του.

8.4. ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Στην έρευνα εφαρμόστηκε απλή τυχαία δειγματοληψία σε δείγμα 650 ατόμων. Σύμφωνα με τον Javeau (2000), ένα δείγμα για να είναι επαρκές πρέπει να υπερβαίνει τα τριάντα άτομα. Οι συμμετέχοντες ήταν κάτοικοι του Δήμου Χανίων και ηλικίας άνω των 18 ετών. Το ερωτηματολόγιο προωθήθηκε ηλεκτρονικά μεταξύ άλλων σε όλους τους αποδέκτες (καθηγητές, φοιτητές, ΕΔΙΠ, εργαζομένους, κ.ά.) των γενικών ανακοινώσεων του Πολυτεχνείου Κρήτης, στο σύνολο των αποδεκτών της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του Δήμου Χανίων (αιρετοί, εργαζόμενοι), στους πολιτιστικούς Συλλόγους και φορείς του δήμου, ενώ αναρτήθηκε και σε ομάδες του Facebook.

Η δια ζώσης διανομή του ερωτηματολογίου περιελάμβανε μεταξύ άλλων τους χρήστες των Δημοτικών Βιβλιοθηκών του Δήμου Χανίων, της Βιβλιοθήκης του Πολυτεχνείου Κρήτης, τους ωφελούμενους των ΚΑΠΗ του δήμου, το κοινό πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Επιχειρήθηκε το δείγμα να είναι αντιπροσωπευτικό, καθώς και να καλύπτονται οι δημογραφικές ομάδες, που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο. Με τους τρόπους, που

έγινε η προσέγγιση του δείγματος, διαδικτυακά και δια ζώσης, θεωρούμε ότι το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό για τις ανάγκες της έρευνας.

8.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάστηκε η μεθοδολογία, που εφαρμόστηκε για το ερευνητικό τμήμα της διδακτορικής διατριβής. Παρουσιάστηκε ο ερευνητικός σχεδιασμός για τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας, καθορίστηκε το ερευνητικό πρόβλημα, στο πλαίσιο του οποίου διερευνάται η προοπτική του Δήμου Χανίων ως δημιουργικής πόλης. Σε πρώτο επίπεδο επιλέχθηκε να εξεταστεί ο βαθμός ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων αναφορικά με την ποιότητα ζωής τους, ακολούθησε η διερεύνηση της σχέσης των κατοίκων με τον πολιτισμό και η αποτύπωση του επιπέδου ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών. Τα ερωτήματα, που τέθηκαν, βασίστηκαν σε μεταβλητές, που συνδυάστηκαν με το σύνολο των δημογραφικών στοιχείων, προκειμένου να προκύψουν οι στατιστικές υποθέσεις. Για την εξέταση των ερευνητικών ερωτημάτων προκρίθηκε η διενέργεια ποσοτικής έρευνας, μέσω ερωτηματολογίου. Μάλιστα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν πιθανά προβληματικά σημεία, διενεργήθηκε πιλοτική έρευνα, μέσω δοκιμαστικού ερωτηματολογίου. Σχεδιάστηκε το τελικό ερωτηματολόγιο, ατομικής συμπλήρωσης, που αποτελείται από 31 ερωτήσεις, ομαδοποιημένες σε δύο μέρη (*δημογραφικά στοιχεία, έκφραση γνώμης & ικανοποίησης*). Παρουσιάστηκε η διαδικασία συλλογής δεδομένων, ενώ αναφορικά με τα κριτήρια επιλογής του δείγματος στην έρευνα εφαρμόστηκε απλή τυχαία δειγματοληψία σε δείγμα 650 κατοίκων του Δήμου Χανίων, ηλικίας άνω των 18 ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει τα ευρήματα από την ποσοτική έρευνα, που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της διατριβής. Αρχικά, γίνεται ανάλυση συχνοτήτων στις δημογραφικές μεταβλητές (*φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, κ.ά.*), και έπειτα στις λοιπές μεταβλητές για να παρουσιαστούν οι τάσεις, που προκύπτουν, αναφορικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του δήμου, τις σχέσεις των κατοίκων με τον πολιτισμό και τα δεδομένα, που αφορούν στους δημιουργικούς επαγγελματίες. Ακολουθεί η ανάλυση παραγόντων του ερωτηματολογίου για να διαπιστωθεί η εγκυρότητά του, η αξιοπιστία και η ανάλυση κανονικής κατανομής. Στη συνέχεια διενεργούνται οι έλεγχοι Kruskal Wallis και X^2 , προκειμένου να βρεθεί αν προκύπτει στατιστική σημαντικότητα μεταξύ των δημογραφικών στοιχείων και των παραγόντων, όταν οι μεταβλητές ήταν συνεχείς/ποσοτικές ή κατηγορικές/ποιοτικές.

Τα ερευνητικά ερωτήματα, που επιχειρείται να απαντηθούν στο παρόν κεφάλαιο, είναι τα ακόλουθα:

- ❖ Ποιες είναι οι τάσεις, που επικρατούν στο δείγμα, που συμμετείχε στην έρευνα, ως προς την ικανοποίησή του σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του Δήμου Χανίων και την ποιότητα ζωής;
- ❖ Ποιες είναι οι τάσεις ως προς τις σχέσεις του δείγματος με τον πολιτισμό στον Δήμο Χανίων;
- ❖ Ποιες είναι οι τάσεις ως προς τη δημιουργική οικονομία στον Δήμο Χανίων και τους δημιουργικούς επαγγελματίες;
- ❖ Το ερωτηματολόγιο και κατ' επέκταση η έρευνα παρουσιάζει εγκυρότητα, αξιοπιστία, κανονική κατανομή;
- ❖ Ποια είναι τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα για τις συνεχείς/ποσοτικές και τις κατηγορικές/ποιοτικές μεταβλητές σε σχέση με τα δημογραφικά στοιχεία;

Στα προσδοκώμενα αποτελέσματα του κεφαλαίου περιλαμβάνονται:

- ❖ Η παρουσίαση των τάσεων και του βαθμού ικανοποίησης του δείγματος (650 κατοίκων του Δήμου Χανίων) αναφορικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του δήμου και την ποιότητα ζωής.
- ❖ Η παρουσίαση των τάσεων του δείγματος και του βαθμού ικανοποίησής του αναφορικά με τον πολιτισμό στον Δήμο Χανίων.
- ❖ Η παρουσίαση των τάσεων ως προς τη δημιουργική οικονομία στον Δήμο Χανίων και τους δημιουργικούς επαγγελματίες.
- ❖ Η απόδειξη ότι η έρευνα παρουσιάζει εγκυρότητα και αξιοπιστία.

- ❖ Η παρουσίαση των στατιστικά σημαντικών αποτελεσμάτων από τη συσχέτιση του συνόλου των δημογραφικών στοιχείων με τις μεταβλητές, που τέθηκαν.

Οι απαντήσεις, που συγκεντρώθηκαν από το ερωτηματολόγιο, ποσοτικοποιήθηκαν με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος PSPP 2.0.1. Τα δεδομένα ομαδοποιήθηκαν και καθορίστηκαν μεταβλητές ανά ερευνητικό ερώτημα, προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα. Ακολούθησε ανάλυση συχνοτήτων στις δημογραφικές και τις λοιπές μεταβλητές, ανάλυση παραγόντων του ερωτηματολογίου, ανάλυση αξιοπιστίας και κανονικής κατανομής. Περαιτέρω, εφαρμόστηκαν οι έλεγχοι Kruskal Wallis και X^2 για να διαπιστωθεί εάν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ δύο ή περισσότερων μεταβλητών και τον εντοπισμό στατιστικά σημαντικών αποτελεσμάτων. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε σύμφωνα με την περιγραφική στατιστική (*ανάλυση & πίνακες συχνοτήτων*) καθώς και την επαγωγική στατιστική, περιλαμβάνοντας συσχέτιση μεταβλητών.

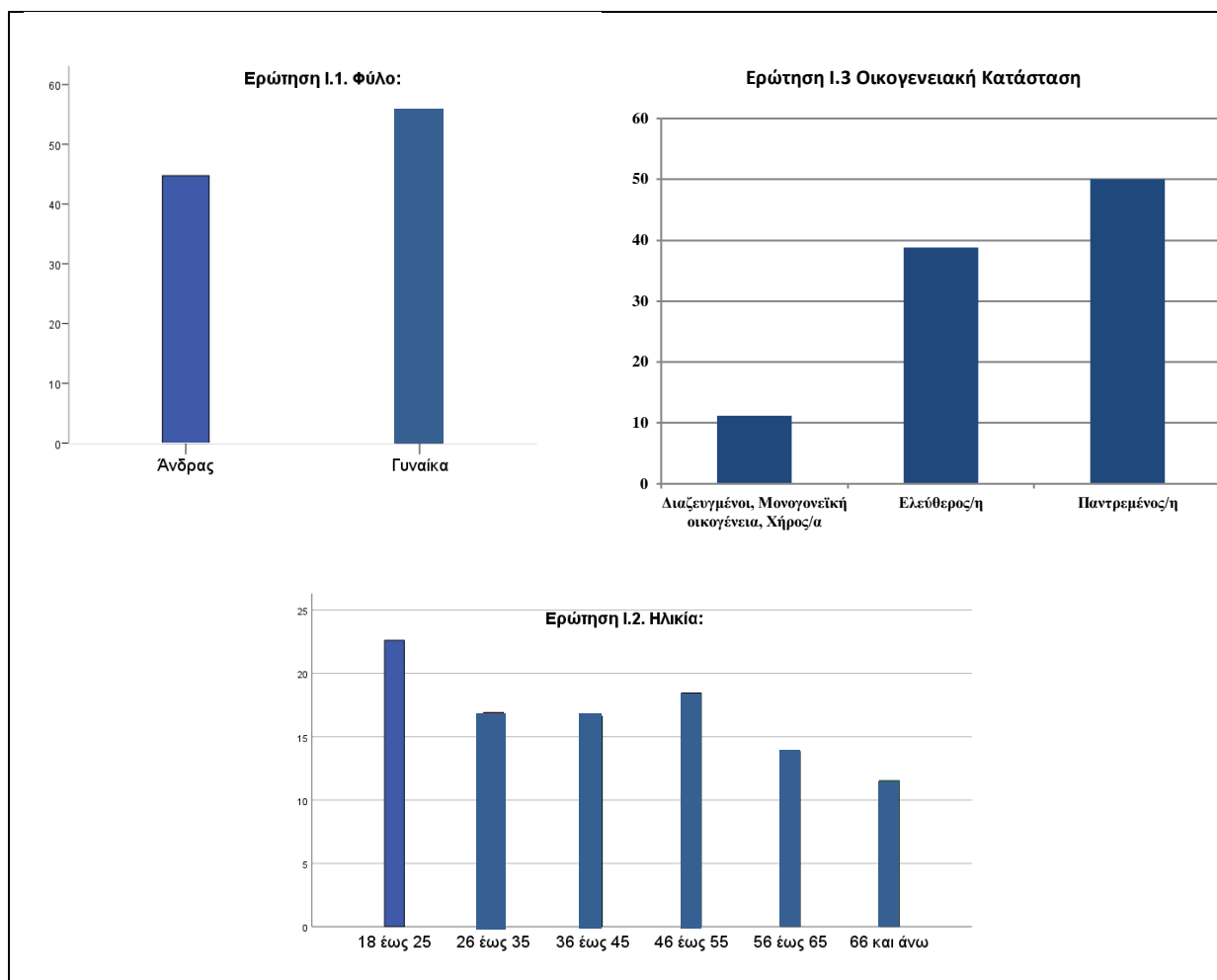
9.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

9.1.1. Ανάλυση συχνοτήτων δημογραφικών στοιχείων

Το 55.20% του δείγματος αποτελείτο από γυναίκες, ενώ το 44.8% ήταν άνδρες. Η ηλικιακή ομάδα, 18 έως 25 ετών, εκπροσωπήθηκε στο δείγμα κατά 22.60%, ενώ ακολούθησαν οι ηλικίες, 26 έως 35 ετών, με 16.90%, 36 έως 45 ετών (16.60%), 46 έως 55 (18.50%), 56 έως 65 (13.80%) και 66+ (11.50%).

Αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων (*Ερώτηση 1.3.*) οι παντρεμένοι/ες αποτέλεσαν το 50.00% του δείγματος, οι ελεύθεροι/ες το 38.80%, ενώ οι διαζευγμένοι/ες, μονογονεϊκές οικογένειες, χήροι/ες κατείχαν ποσοστό 11.20%, όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 13.

Ερωτήσεις 1.1, 1.2, 1.3 - Δημογραφικά στοιχεία (φύλο, ηλικία, οικογεν. κατάσταση)

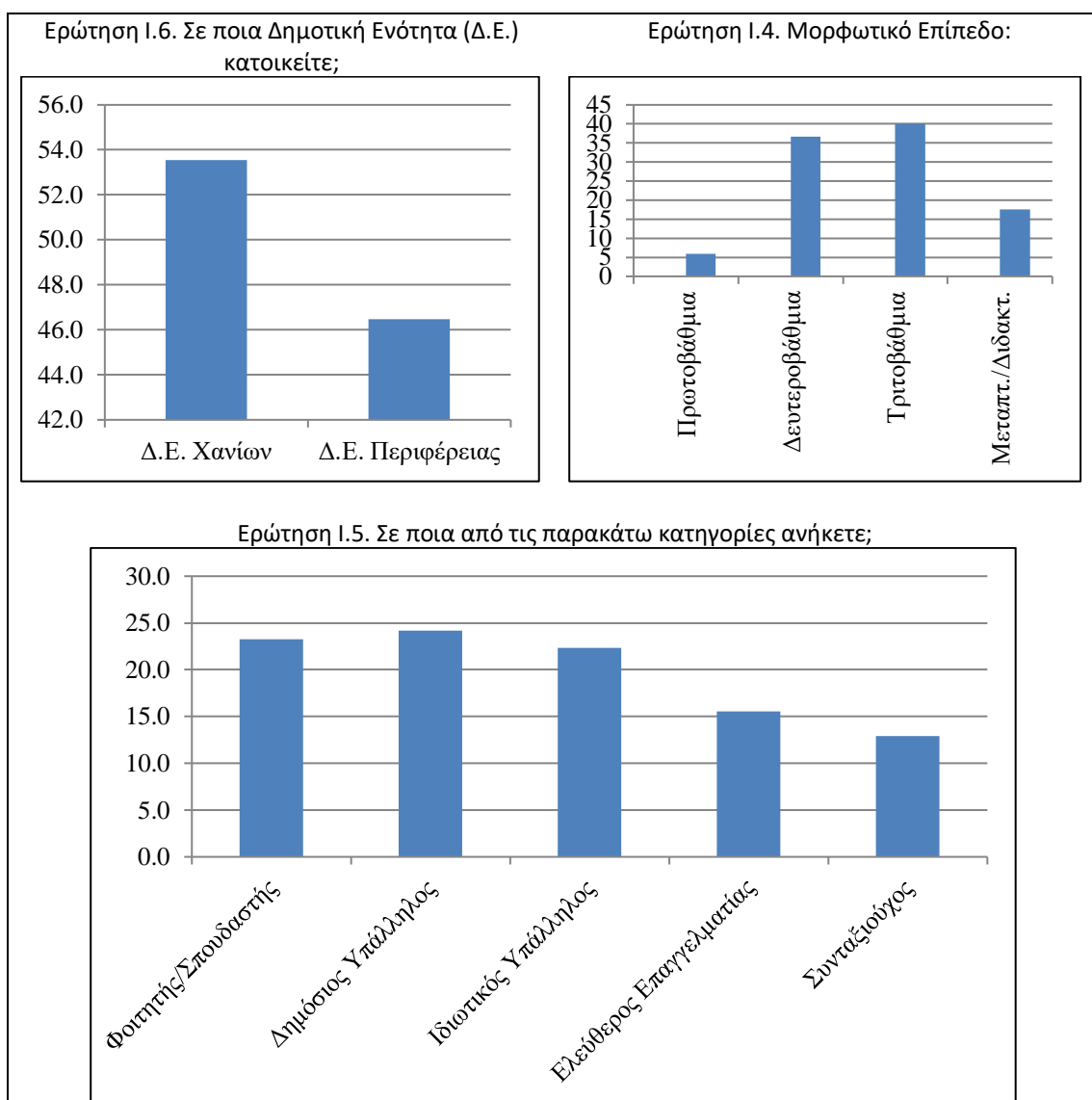
Σχήμα 13. Συχνότητες δημογραφικών στοιχείων (φύλο, ηλικία, οικογεν. κατάσταση)

Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο (Ερώτηση Ι.4.) του δείγματος το 40.00% ήταν τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ/ΤΕΙ), το 36.60% δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο/Λύκειο), ενώ ακολούθησαν οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου (17.50%) και οι απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Δημοτικό) (5.80%).

Αναφορικά με το επάγγελμα των συμμετεχόντων (Ερώτηση Ι.5.), δημόσιοι υπάλληλοι ήταν το 24.20%, το 23.20% ήταν φοιτητές/σπουδαστές και ιδιωτικοί υπάλληλοι το 22.30%. Ακολούθησαν οι ελεύθεροι επαγγελματίες (15.50%) και οι συνταξιούχοι (12.90%).

Στη Δ.Ε. Χανίων (κέντρο) κατοικούσε το 53.50% του δείγματος, ενώ το 46.50% σε περιαστικές περιοχές (Δ.Ε.: Ακρωτηρίου, Ελ. Βενιζέλου, Θερίσου, Κεραμίων, Ν. Κυδωνίας, Σούδας). Τα εν λόγω δεδομένα απεικονίζονται στο Σχήμα 14, που ακολουθεί:

Ερωτήσεις I4., I.5, I.6 - Δημογραφικά στοιχεία (μόρφωση, επάγγελμα, τόπος κατοικίας)

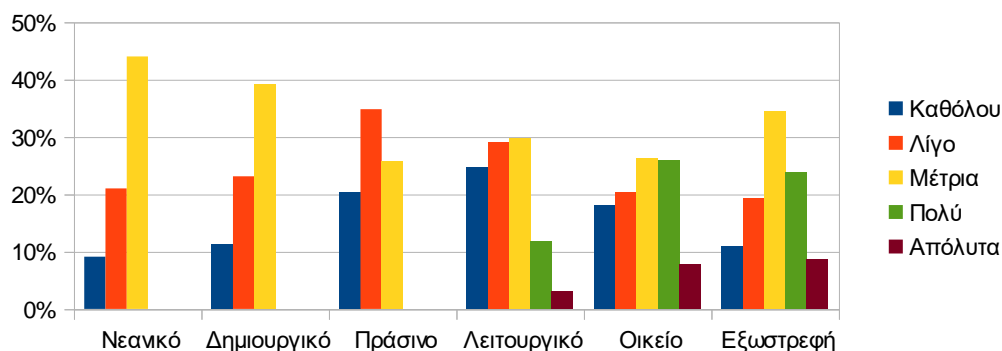
Σχήμα 14. Συχνότητες δημογραφικών στοιχείων (μόρφωση, επάγγελμα, τόπος κατοικίας)

9.1.2. Ανάλυση συχνοτήτων ποιοτικών χαρακτηριστικών Δήμου Χανίων

Στην πρώτη ενότητα του δεύτερου μέρους της έρευνας τα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν, αφορούν στην έκφραση γνώμης και ικανοποίησης των ερωτηθέντων για την εικόνα, που έχουν για τον Δήμο Χανίων, και τον βαθμό ικανοποίησής τους από την ποιότητα ζωής τους. Ειδικότερα, αναφορικά με την Ερώτηση Α.1. «Πώς θα χαρακτηρίζατε περισσότερο τον Δήμο Χανίων σήμερα;» το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος χαρακτήρισε τον δήμο ως «μη οικολογικό» (55.10%) και «δυσλειτουργικό» (53.6%). Παράλληλα, οι ερωτηθέντες τοποθετήθηκαν κοντά στον μέσο όρο στις επιλογές «γηρασμένος-νεανικός» (44%) και «συντηρητικός-δημιουργικός» (39.20%). Συμπερασματικά, το μεγαλύτερο μέρος του

δείγματος αντιμετωπίζει τον Δήμο Χανίων ως «μη οικολογικό», «δυσλειτουργικό», «μέτρια γηρασμένο» και «μέτρια συντηρητικό». Μάλιστα, οι απόψεις δίστανται στις επιλογές «αφιλόξενος - οικείος» και «εσωστρεφής - εξωστρεφής». Ενδεικτικά είναι το Σχήμα 15, που ακολουθεί:

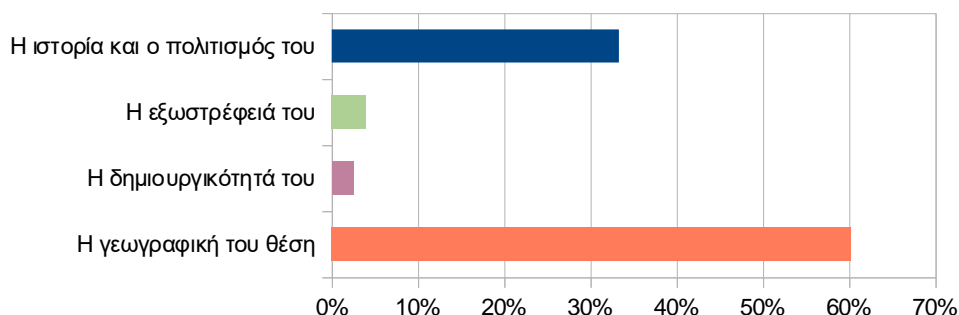
Ερώτηση Α.1. «Πώς θα χαρακτηρίζατε περισσότερο τον Δήμο Χανίων σήμερα;»

Σχήμα 15. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων

Αναφορικά με το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων (Ερώτηση Α.2.) το 60% δήλωσε ότι η γεωγραφική θέση του δήμου είναι το δυνατότερο σημείο του, ενώ η ιστορία και ο πολιτισμός του ακολούθησαν με 33.3%. Μάλιστα, ελάχιστοι ήταν οι ερωτηθέντες, που δήλωσαν ότι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του δήμου ήταν η δημιουργικότητα και η εξωστρέφειά του (<5%), όπως φαίνεται και στο Σχήμα 16:

Ερώτηση Α.2. «Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;»

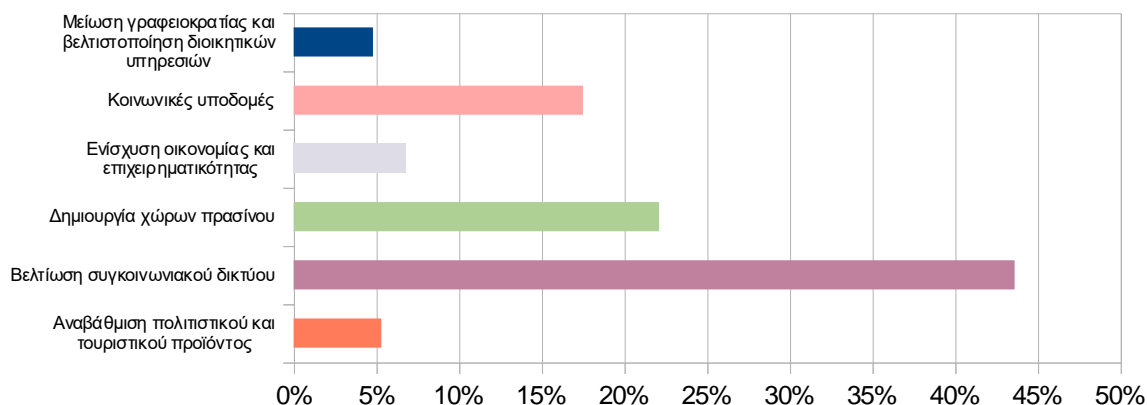

Σχήμα 16. Δυναμικό χαρακτηριστικό Δήμου Χανίων

Το 43.60% του δείγματος, απαντώντας στην Ερώτηση Α.3. αναφορικά με τους τομείς, που πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο δήμος στα επόμενα χρόνια, χαρακτήρισε

τη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου ως βασική προτεραιότητα. Περαιτέρω, το 22.10% των ερωτηθέντων αναφέρθηκε στους χώρους πρασίνου, το 17.5% στις κοινωνικές υποδομές, ενώ την αναβάθμιση του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος επέλεξε μόνο το 5.30%, όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 17:

Ερώτηση Α.3. «Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;»

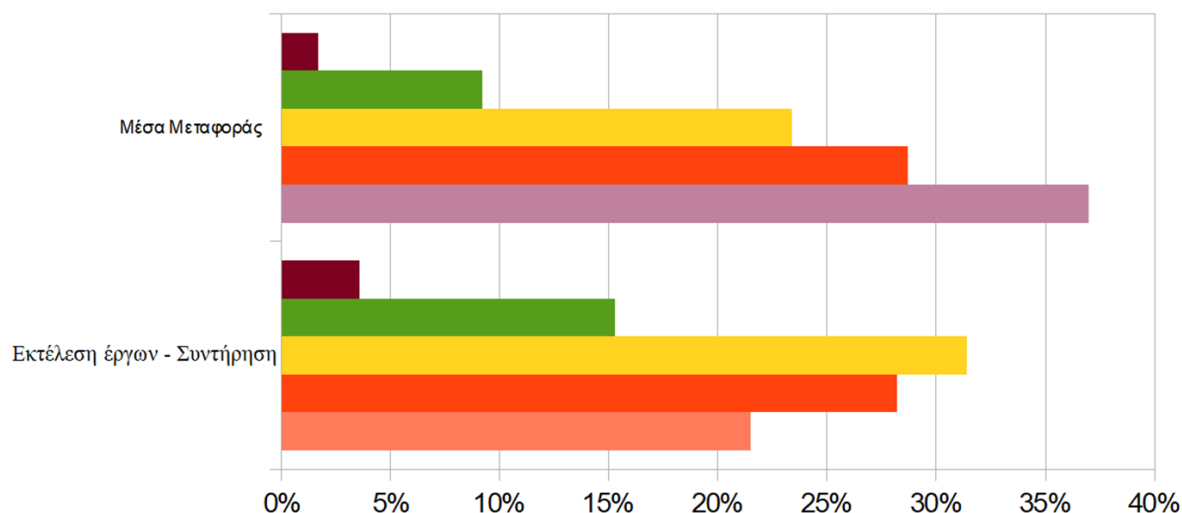

Σχήμα 17. Τομείς προτεραιότητας Δήμου Χανίων

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες (49.70%) εμφανίστηκαν καθόλου έως λίγο ικανοποιημένοι από την εκτέλεση νέων έργων και τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών στον Δήμο Χανίων (Ερώτηση Α.4.). Μέτρια ικανοποιημένο ήταν το 1/3 του δείγματος (31.40%), ενώ πολύ/απόλυτα ικανοποιημένο μόλις το 18.90%. Επιπρόσθετα, καθόλου έως λίγο ικανοποιημένη από τα μέσα μαζικής μεταφοράς (Ερώτηση Α.5.) ήταν η πλειοψηφία του δείγματος (65.70%). Μέτρια ικανοποιημένος εμφανίστηκε ο 1 στους 4 (23.40%) και πολύ/απόλυτα ικανοποιημένοι ήταν το 10.90%. Ενδεικτικό είναι το Σχήμα 18:

Ερώτηση Α.4. «Είστε ικανοποιημένος/η από την εκτέλεση νέων έργων και τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών στον Δήμο Χανίων;»

Ερώτηση Α.5. «Είστε ικανοποιημένος/η από τα μέσα μαζικής μεταφοράς;»

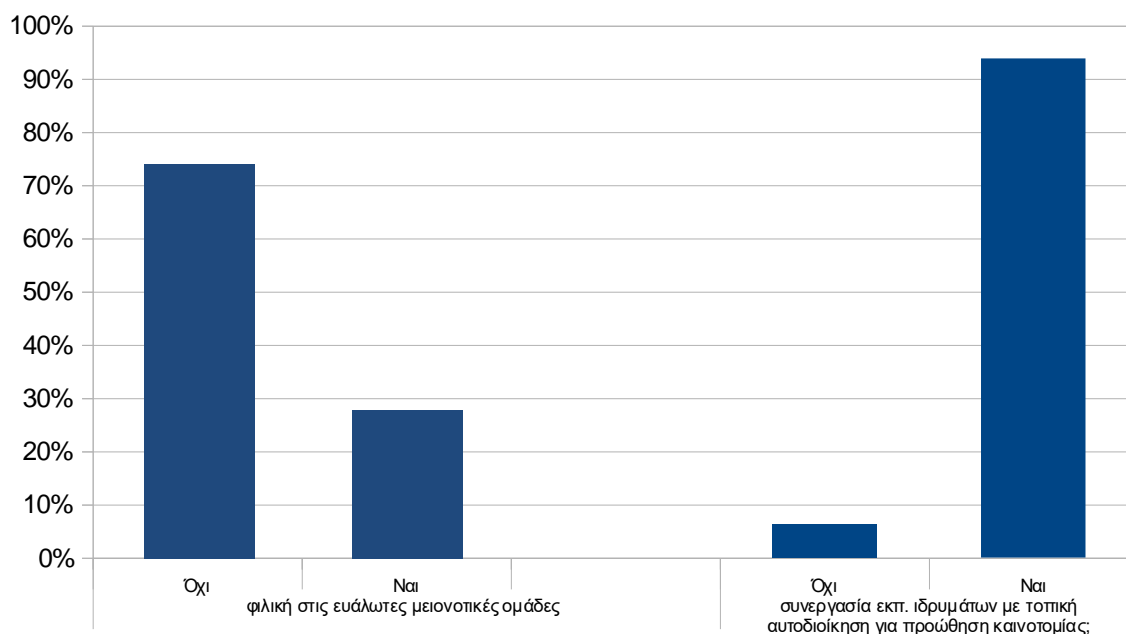

Σχήμα 18. Ικανοποίηση από εκτέλεση νέων έργων, υποδομών & μέσα μαζικής μεταφοράς

Αρνητικά ως προς το εάν η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού (*Ερώτηση Α.6.*) τοποθετήθηκε η μεγάλη πλειοψηφία του δείγματος (72.00%), ενώ υπέρ της αναγκαιότητας συνεργασίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας (*Ερώτηση Α.7.*) τέθηκαν οι περισσότεροι ερωτηθέντες (92.80%), σύμφωνα με το Σχήμα 19, που ακολουθεί:

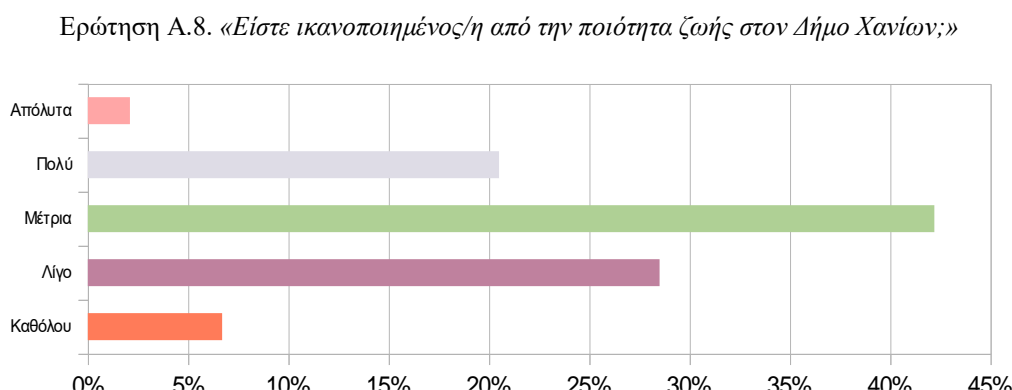
Ερώτηση Α.6. «*Η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού;*»

Ερώτηση Α.7. «*Κρίνεται απαραίτητη τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας;*»

Σχήμα 19. Ανεκτικότητα Δήμου Χανίων & προώθηση καινοτομίας, μέσω συνεργασιών

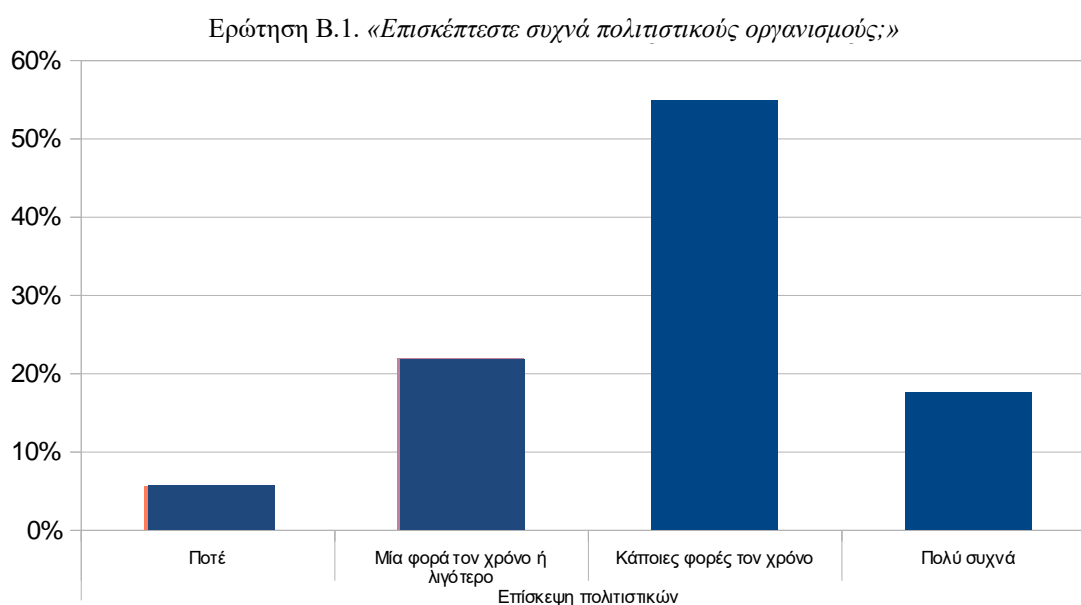
Μέτρια ικανοποίηση από την ποιότητα ζωής στον Δήμο Χανίων (Ερώτηση Α.8.) εξέφρασε το 42.2% του δείγματος, ενώ λίγο ως καθόλου ικανοποιημένο εμφανίστηκε το 35.2%. Στον αντίποδα, πολύ ως απόλυτα ικανοποιημένο εμφανίστηκε το 22.6% των ερωτηθέντων, όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 20:

Σχήμα 20. Ικανοποίηση από ποιότητα ζωής

9.1.3. Ανάλυση συχνοτήτων σχέσεων κατοίκων με πολιτισμό

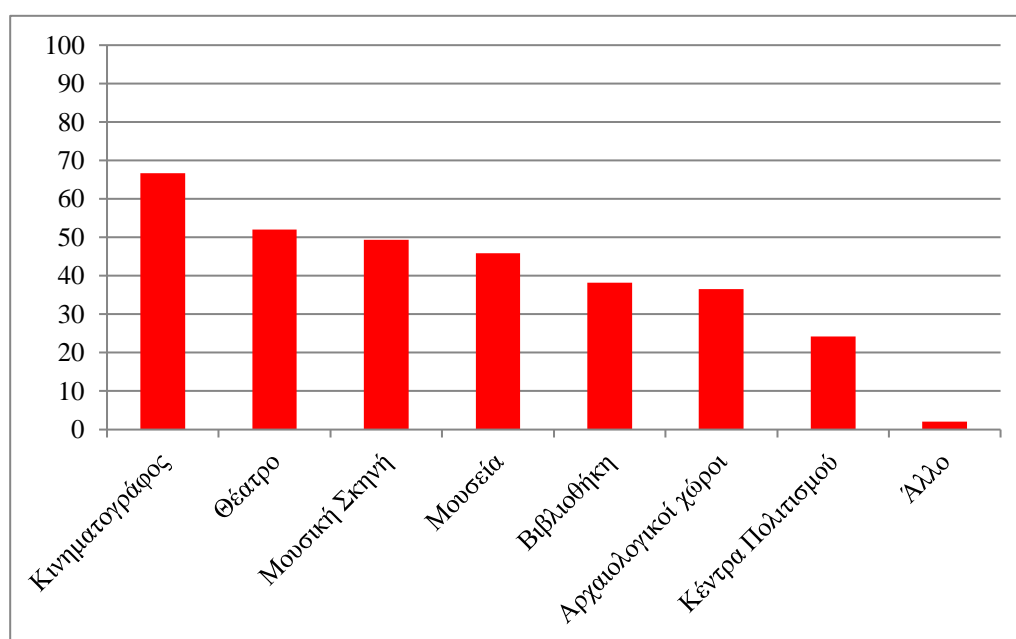
Στη δεύτερη ενότητα του δεύτερου μέρους της έρευνας τα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν, αφορούν στην έκφραση γνώμης των κατοίκων αναφορικά με τις σχέσεις τους με τον πολιτισμό. Ειδικότερα, οι περισσότεροι ερωτηθέντες (54.60%) αναφορικά με τη συχνότητα επίσκεψής τους σε πολιτιστικούς οργανισμούς (Ερώτηση Β.1.) απάντησαν ότι επισκέπτονται κάποιες φορές τον χρόνο. Ακολούθησαν αυτοί, που επισκέπτονται πολιτιστικούς οργανισμούς μία φορά τον χρόνο/λιγότερο, με ποσοστό 21.80%. Σχετικό είναι το Σχήμα 21:

Σχήμα 21. Συχνότητα επίσκεψης πολιτιστικών οργανισμών

Αναφορικά με τους πολιτιστικούς οργανισμούς, που συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον του δείγματος (*Ερώτηση Β.2.*), προηγούνται ο κινηματογράφος με 66.70%, το θέατρο με 52.00% και η μουσική σκηνή με 49.40%. Ακολουθούν στις προτιμήσεις των ερωτηθέντων τα μουσεία με 45.90%, η βιβλιοθήκη (38.20%), οι αρχαιολογικοί χώροι (36.50%) και τα κέντρα πολιτισμού (24.20%). Συνοπτικά, υψηλή προτίμηση ενδιαφέροντος συγκέντρωσαν ο κινηματογράφος, το θέατρο, η μουσική σκηνή και τα μουσεία (>40%) αλλά όχι οι αρχαιολογικοί χώροι, η βιβλιοθήκη και τα κέντρα πολιτισμού (<40%), όπως φαίνεται στο Σχήμα 22:

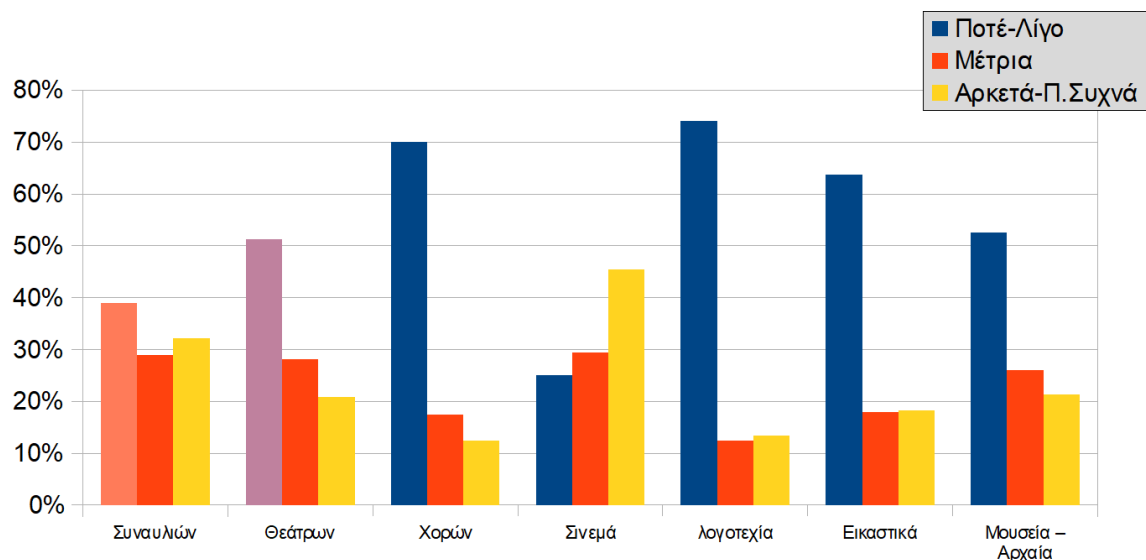
Ερώτηση Β.2. «Ποιοι είναι οι πολιτιστικοί οργανισμοί, που σας ενδιαφέρουν;»

Σχήμα 22. Πολιτιστικοί οργανισμοί, που συγκεντρώνουν ενδιαφέρον

Περαιτέρω, το δείγμα απάντησε ότι προτιμά να παρακολουθεί (*Ερώτηση Β.3.*) αρκετά-πολύ συχνά κινηματογραφικές προβολές κατά 45.50%, συναυλίες κατά 32.20% και θεατρικές παραστάσεις κατά 20.80%. Επίσης, οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι παρακολουθούν αρκετά-πολύ συχνά χορευτικές παραστάσεις μόλις κατά 12.50%. Συνοπτικά, το 60%-70% του δείγματος δεν παρακολουθεί χορευτικές παραστάσεις, ανάγνωση λογοτεχνίας/ποίησης ή εικαστικές εκθέσεις (Σχήμα 23).

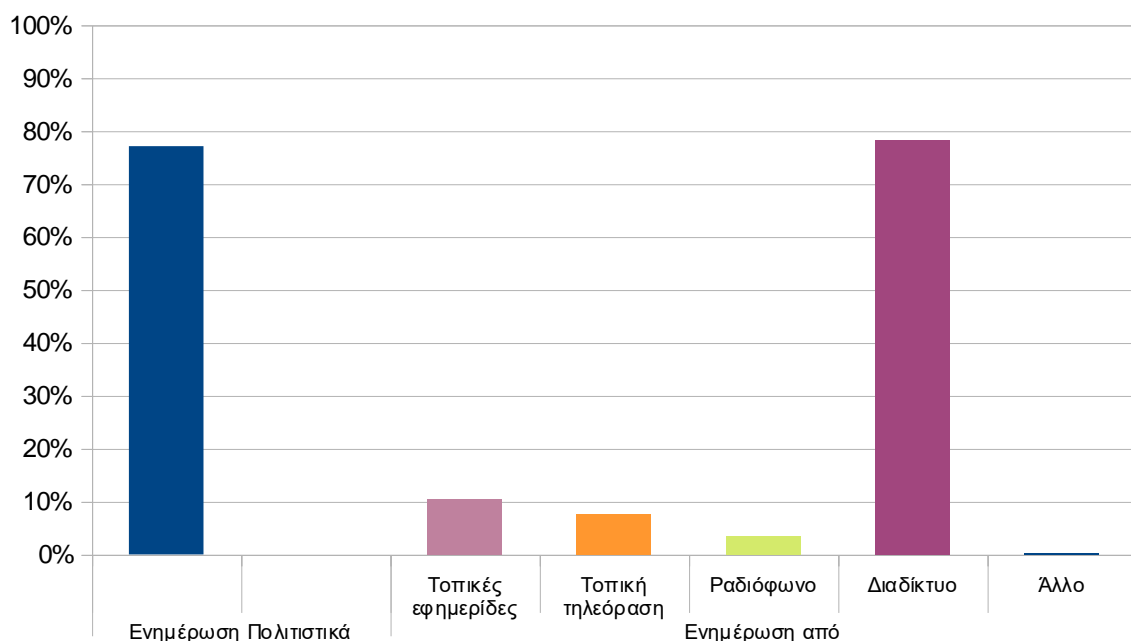
Ερώτηση Β.3. «Πόσο συχνά παρακολουθείτε τις παρακάτω πολιτιστικές δραστηριότητες;»

Σχήμα 23. Συχνότητα παρακολούθησης πολιτιστικών δρώμενων

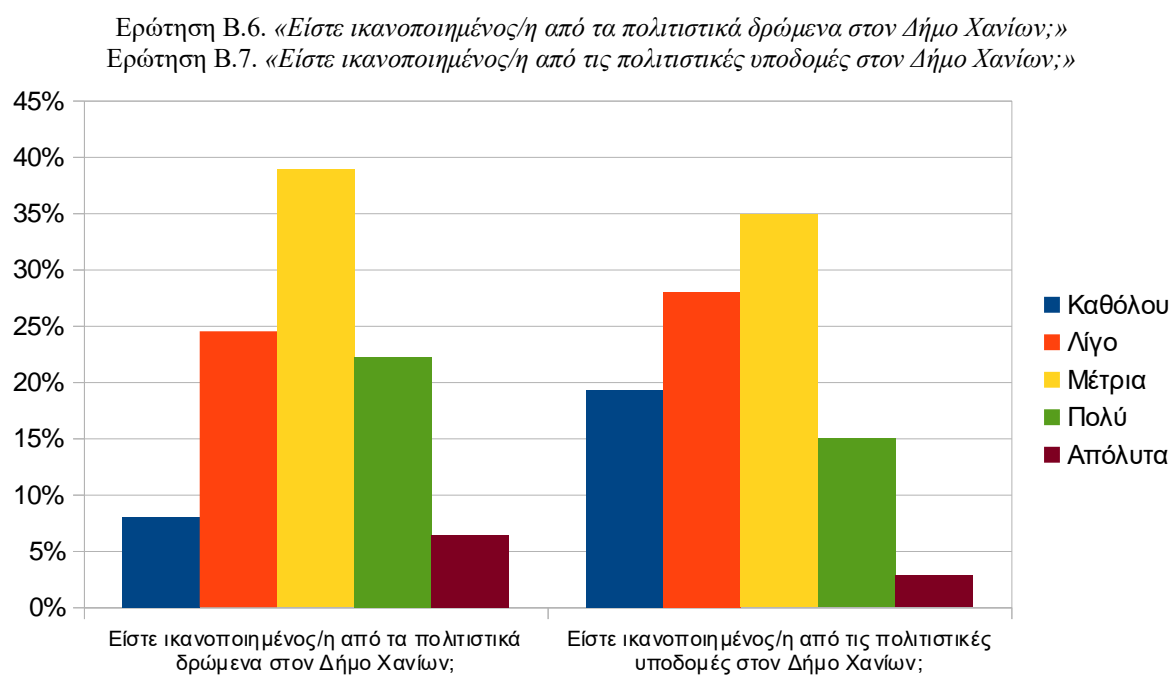
Οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι προσπαθούν να ενημερώνονται για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων (Ερώτηση Β.4.) κατά 77.10%, ενώ το κύριο μέσο, που χρησιμοποιούν για την ενημέρωσή τους (Ερώτηση Β.5.) είναι το διαδίκτυο (78.30%). Ακολουθούν οι τοπικές εφημερίδες (10.40%), η τοπική τηλεόραση (7.70%) και το ραδιόφωνο (3.50%). Συνοπτικά, οι κάτοικοι του δήμου για τα πολιτιστικά δρώμενα ενημερώνονται κυρίως από το διαδίκτυο (8 στους 10), όπως παρουσιάζεται στο Σχήμα 24:

Ερώτηση Β.4. «Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;»
Ερώτηση Β.5. «Από πού ενημερώνεστε κυρίως;»

Σχήμα 24. Ενημέρωση για πολιτιστικά δρώμενα & κύριο μέσο ενημέρωσης

Αναφορικά με την ικανοποίηση των κατοίκων από τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων (Ερώτηση Β.6.) το 47.30% του δείγματος εμφανίστηκε καθόλου-λίγο ικανοποιημένο, το 38.90% μέτρια ικανοποιημένο και το 28.60% με πολλή-απόλυτη ικανοποίηση. Παράλληλα, σχετικά με τις πολιτιστικές υποδομές στον Δήμο Χανίων (Ερώτηση Β.7.) μέτρια ικανοποίηση εξέφρασε το 34.90%, ενώ πολύ-απόλυτα ικανοποιημένο εμφανίστηκε μόλις το 17.80% του δείγματος. Συμπερασματικά, οι συμμετέχοντες δεν ήταν ικανοποιημένοι από τα πολιτιστικά δρώμενα (1 στους 3) και από τις πολιτιστικές υποδομές (1 στους 2) στον Δήμο Χανίων (Σχήμα 25).

Σχήμα 25. Ικανοποίηση κατοίκων από πολιτιστικά δρώμενα & πολιτιστικές υποδομές

Περαιτέρω, σε σειρά δηλώσεων με θέμα τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημιουργική απόδοση των πόλεων, την καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και την αστική ανάπτυξη (Ερώτηση Β.8.) το δείγμα εξέφρασε την πολλή-απόλυτη (66.90%) συμφωνία του ότι είναι απαραίτητη η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και των πολιτιστικών εκδηλώσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις, ενώ μέτρια συμφωνία εξέφρασε το 24.30% του δείγματος.

Επιπλέον, με τη δήλωση ότι το μέγεθος μιας πόλης δεν είναι πάντα καθοριστικό για τη δημιουργική της απόδοση συμφώνησε πολύ-απόλυτα το 73.70% των ερωτηθέντων, ενώ μέτρια τοποθετήθηκε το 16.10%. Με τη δήλωση ότι η αναγνώριση και η καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κεντρική προτεραιότητα της

περιφερειακής πολιτικής συμφώνησε πολύ-απόλυτα το 68.80% του δείγματος, καθώς επίσης η μεγάλη πλειοψηφία (78.90%) εξέφρασε πολλή-απόλυτη συμφωνία ότι η αστική ανάπτυξη επιτυγχάνεται, μέσω της αξιοποίησης τόσο του αστικού τοπίου όσο και του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού. Συμπερασματικά, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν σχεδόν κατά 95% από μέτρια έως απόλυτα ως προς την ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και εκδηλώσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις, ότι το μέγεθος μιας πόλης δεν είναι πάντα καθοριστικό για τη δημιουργική της απόδοση (7 στους 10), ότι οι τοπικές ιδιαιτερότητες πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κεντρική προτεραιότητα (7 στους 10) και ότι η αστική ανάπτυξη επιτυγχάνεται, μέσω της αξιοποίησης του αστικού τοπίου και του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού (8 στους 10). Τα παραπάνω συμπεράσματα αποτυπώνονται στο Σχήμα 26:

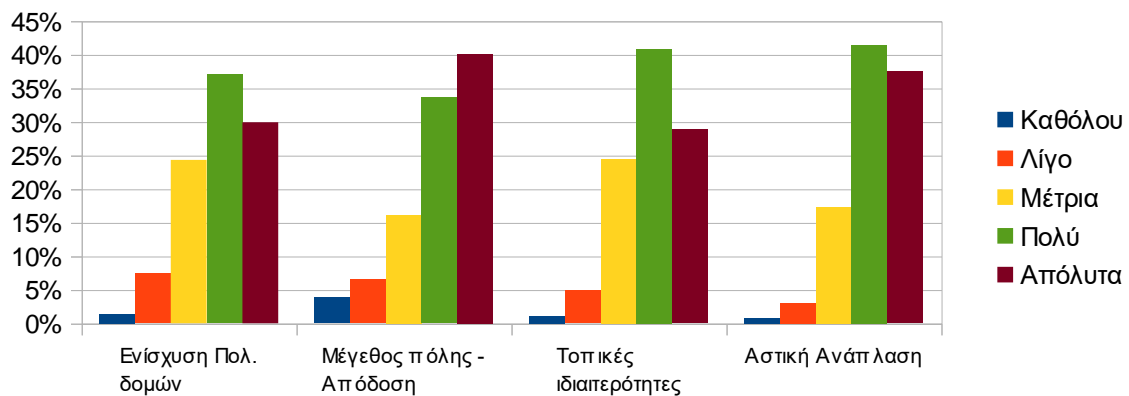
Ερώτηση Β.8. «Πόσο σύμφωνο/η σας βρίσκουν οι ακόλουθες δηλώσεις:

α) Είναι απαραίτητη η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και των πολιτιστικών εκδηλώσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις.

β) Το μέγεθος μιας πόλης δεν είναι πάντα καθοριστικό για τη δημιουργική της απόδοση.

γ) Η αναγνώριση και η καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κεντρική προτεραιότητα της περιφερειακής πολιτικής.

δ) Η αστική ανάπτυξη επιτυγχάνεται μέσω της αξιοποίησης τόσο του αστικού τοπίου όσο και του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού».

Σχήμα 26. Συμφωνία κατοίκων με δηλώσεις για δημιουργία θέσεων εργασίας, δημιουργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπτυξη

Το 41.40% απάντησε ότι γνωρίζει την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας» (Ερώτηση Β.9.), ενώ σε πολύ θετικά επίπεδα κινήθηκαν και τα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν αναφορικά με το περιεχόμενο της συγκεκριμένης έννοιας, ότι δηλ. η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας (Ερώτηση Β.10.), συγκεντρώνοντας το 96.70% των θετικών

απαντήσεων. Συνοπτικά, την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας» τη γνώριζαν 4 στους 10, ενώ συμφώνησαν σχεδόν όλοι ως προς το περιεχόμενό της.

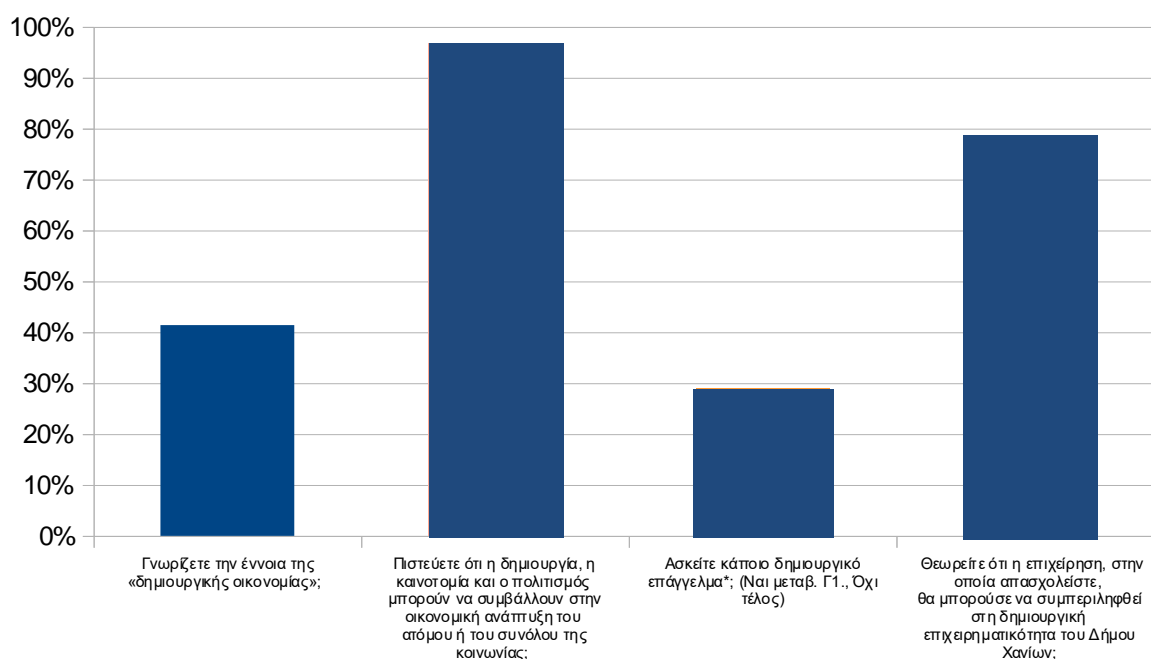
Στο τελευταίο ερώτημα της Β' Ενότητας (Ερώτηση Β.11.) οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι κατά 28.90% ασκούσαν κάποιο δημιουργικό επάγγελμα, δηλ. 3 στα 10 άτομα απάντησαν θετικά (188 άτομα συνολικά: 91 άνδρες, 97 γυναίκες). Στο ερώτημα Γ.1. της Γ' Ενότητας, που επικεντρώνεται στον δημιουργικό τομέα και τους δημιουργικούς επαγγελματίες, εκείνοι, οι οποίοι ασκούσαν κάποιο δημιουργικό επάγγελμα, απάντησαν κατά 78.60% ότι η επιχείρηση, στην οποία απασχολούνταν, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων (8 στους 10). Τα παραπάνω ποσοστά παρουσιάζονται στο Σχήμα 27, που ακολουθεί:

Ερώτηση Β.9. «Γνωρίζετε την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας»;»

Ερώτηση Β.10. «Πιστεύετε ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας;»

Ερώτηση Β.11. «Ασκείτε κάποιο δημιουργικό επάγγελμα;»

Ερώτηση Γ.1. «Θεωρείτε ότι η επιχείρηση, στην οποία απασχολείστε, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων;»

Σχήμα 27. Γνώση έννοιας & περιεχομένου «δημιουργικής οικονομίας», άσκηση δημιουργ. επαγγέλματος, περίληψη επιχείρησης

9.1.4. Ανάλυση συχνοτήτων σχετικά με δημιουργική οικονομία και δημιουργικούς επαγγελματίες

Αναφορικά με τον βαθμό ικανοποίησής τους από τις συνθήκες της εργασίας τους (Ερώτηση Γ.2.) οι 188 δημιουργικοί επαγγελματίες, που συμμετείχαν στην έρευνα (28.90% δείγματος), απάντησαν ότι είναι μέτρια ικανοποιημένοι κατά 37.90% και πολύ-απόλυτα κατά 37.30%.

Περαιτέρω, αναφορικά με την ικανοποίησή τους από τις χρηματικές απολαβές της εργασίας τους (Ερώτηση Γ.3.) το 47.50% των ερωτηθέντων επέλεξε το καθόλου-λίγο.

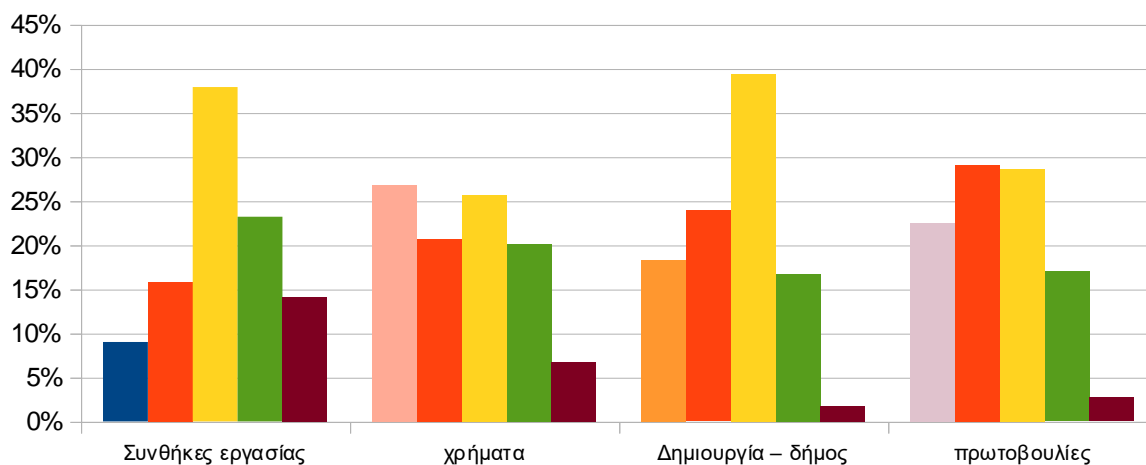
Ως προς της ικανοποίηση από τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον Δήμο Χανίων (Ερώτηση Γ.4.) το 42.20% του δείγματος επέλεξε το καθόλου-λίγο και το 39.40% το μέτρια. Επιπλέον, το 51.60% των συμμετεχόντων εξέφρασε καθόλου-λίγη ικανοποίηση από τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα (Ερώτηση Γ.5.). Συνοπτικά, οι δημιουργικοί επαγγελματίες ήταν μέτρια ικανοποιημένοι από τις συνθήκες εργασίας τους, ενώ από τις χρηματικές τους απολαβές σχεδόν οι μισοί δεν ήταν ικανοποιημένοι. Από τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον Δήμο Χανίων οι 4 στους 10 δήλωσαν καθόλου-λίγο ικανοποιημένοι, με τους μισούς να δηλώνουν καθόλου-λίγο ικανοποιημένοι αναφορικά με τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα (Σχήμα 28).

Ερώτηση Γ.2. «Είστε ικανοποιημένος/η από τις συνθήκες της εργασίας σας;»

Ερώτηση Γ.3. «Είστε ικανοποιημένος/η από τις χρηματικές απολαβές της εργασίας σας;»

Ερώτηση Γ.4. «Είστε ικανοποιημένος/η από τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον Δήμο Χανίων;»

Ερώτηση Γ.5. «Είστε ικανοποιημένος/η από τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα;»

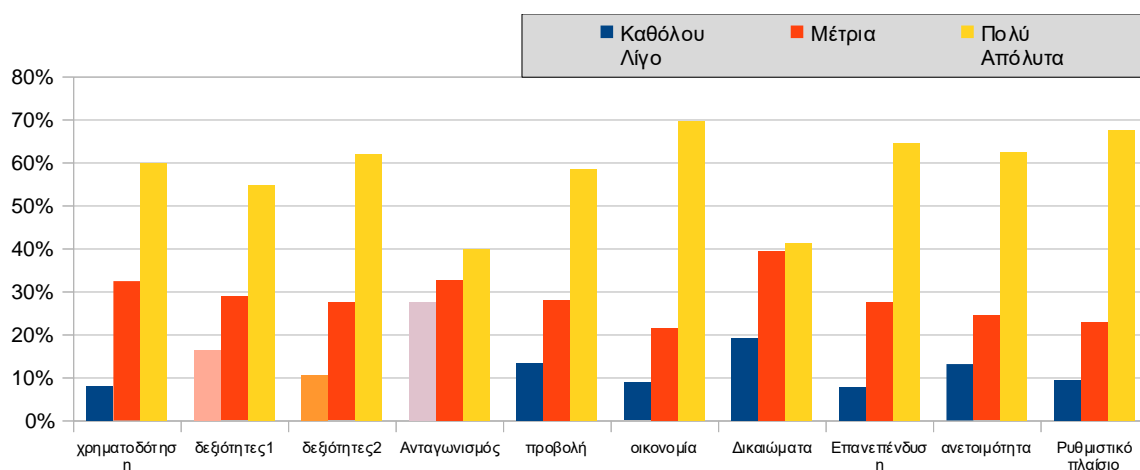

Σχήμα 28. Ικανοποίηση δημιουργικών επαγγελματιών

Οι παράγοντες, που κρίνεται ότι εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης (Ερώτηση Γ.6.), όπως οι δυσκολίες πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση, τα κενά στις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, η έλλειψη δεξιοτήτων διοίκησης επιχειρήσεων, ο έντονος ανταγωνισμός, η έλλειψη προβολής της επιχείρησης, το τρέχον οικονομικό κλίμα, η παραβίαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας/πνευματικών δικαιωμάτων επιχείρησης, τα ανεπαρκή έσοδα για επανεπένδυση στην ανάπτυξη της επιχείρησης, η ανέτοιμη αγορά για την εισαγωγή/υποδοχή νέων ιδεών και το ρυθμιστικό

πλαίσιο κράτους συγκέντρωσαν το 50-70% της συμφωνίας των ερωτηθέντων. Αναλυτικά, τα δεδομένα παρατίθενται στο Σχήμα 29:

Ερώτηση Γ.6. «Σε τι βαθμό εμποδίζουν οι ακόλουθοι παράγοντες την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης; α) Δυσκολίες πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση, β) Κενά στις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, γ) Έλλειψη δεξιοτήτων διοίκησης επιχειρήσεων, δ) Έντονος ανταγωνισμός, ε) Έλλειψη προβολής της επιχείρησης, στ) Τρέχον οικονομικό κλίμα, ζ) Παραβίαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας/πνευματικών δικαιωμάτων επιχείρησης, η) Ανεπαρκή έσοδα για επανεπένδυση στην ανάπτυξη της επιχείρησης, θ) Ανέτοιμη αγορά για την εισαγωγή/υποδοχή νέων ιδεών, η) Ρυθμιστικό πλαίσιο κράτους»

Σχήμα 29. Εμπόδια ανάπτυξης δημιουργικής επιχείρησης

9.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Η ανάλυση παραγόντων ήταν πολύ καλή αναφορικά με την κλίμακα της ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών. Περαιτέρω, η αξιοπιστία του συντελεστή Άλφα (Cronbach's Alpha)⁴⁵ σε όλες τις κλίμακες ήταν καλή έως πολύ καλή (0.69-0.85), αποδεικνύοντας ότι η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου είναι υψηλή⁴⁶.

Επίσης, το δείγμα των 650 κατοίκων του Δήμου Χανίων, που αξιοποιήθηκε, ήταν επαρκές σχεδόν σε όλες τις κλίμακες, δείχνοντας ότι τα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν, ήταν κατάλληλα για παραγοντική ανάλυση. Κανονική κατανομή δεν σημειώθηκε σε καμία κλίμακα εκτός της κλίμακας για την παρακολούθηση πολιτιστικών δρώμενων⁴⁷.

⁴⁵ Η αξιοπιστία του συντελεστή Άλφα (Cronbach's Alpha) αφορά στην ικανότητα ενός ερωτηματολογίου να παράγει αποτελέσματα, που χαρακτηρίζονται από συνοχή και συνέπεια. Όταν ο συντελεστής Άλφα υπερβαίνει το 0,70 και κινείται κοντά στη μονάδα, η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου είναι πολύ μεγάλη (Ζαφειρόπουλος, 2015).

⁴⁶ Βλ. Πίνακα 6.Α., Ανάλυση παραγόντων ερωτηματολογίου, Παράρτημα, σελ. 178.

⁴⁷ Βλ. Πίνακα 6.Β., Ανάλυση παραγόντων ερωτηματολογίου, Παράρτημα, σελ. 178.

9.3. ΕΛΕΓΧΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ/ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

9.3.1. Έλεγχος Kruskal Wallis

Καθώς δεν υπήρξε κανονική κατανομή, επιλέχθηκε να διενεργηθεί ο έλεγχος Kruskal Wallis⁴⁸ για μεταβλητές, που ήταν ονομαστικές (*δημογραφικά στοιχεία*) προς αναλογικές (1 έως 5). Ακολουθεί η παράθεση των ευρημάτων από τον έλεγχο των ερευνητικών ερωτημάτων/υποθέσεων⁴⁹, με αναφορά στη στατιστική τους σημαντικότητα (*p-value*, $p<0,05$)⁵⁰.

Ευρήματα σχετικά με φύλο

Οι γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες του δείγματος χαρακτήρισαν περισσότερο τον Δήμο Χανίων ως νεανικό ($p=0,01<0,05$), δημιουργικό ($p=0<0,05$), εξωστρεφή ($p=0,01<0,05$), ενώ οι χαρακτηρισμοί, που επέλεξαν ήταν θετικότεροι σε σχέση με τους άνδρες. Στις δηλώσεις αναφορικά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημιουργική απόδοση των πόλεων, την καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και την αστική ανάπτυξη οι γυναίκες έδωσαν μεγαλύτερη βαθμολογία σε σχέση με τους άνδρες, ωστόσο οι διαφορές είναι πολύ μικρές.

Αναφορικά με την παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων (*μουσικών συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, κ.ά.*) οι γυναίκες έδειξαν σαφώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τους άνδρες στο σύνολο των ερωτημάτων ($p=0<0,05$). Επίσης, αναφορικά με την εκτέλεση νέων έργων, τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών ($p=0,03<0,05$), τα πολιτιστικά δρώμενα και τις πολιτιστικές υποδομές του δήμου ($p=0<0,05$), οι γυναίκες δήλωσαν περισσότερο ικανοποιημένες από τους άνδρες. Ωστόσο, αναφορικά με την ικανοποίηση από τις χρηματικές απολαβές της εργασίας τους οι άνδρες δήλωσαν πιο ικανοποιημένοι από ό,τι οι γυναίκες.

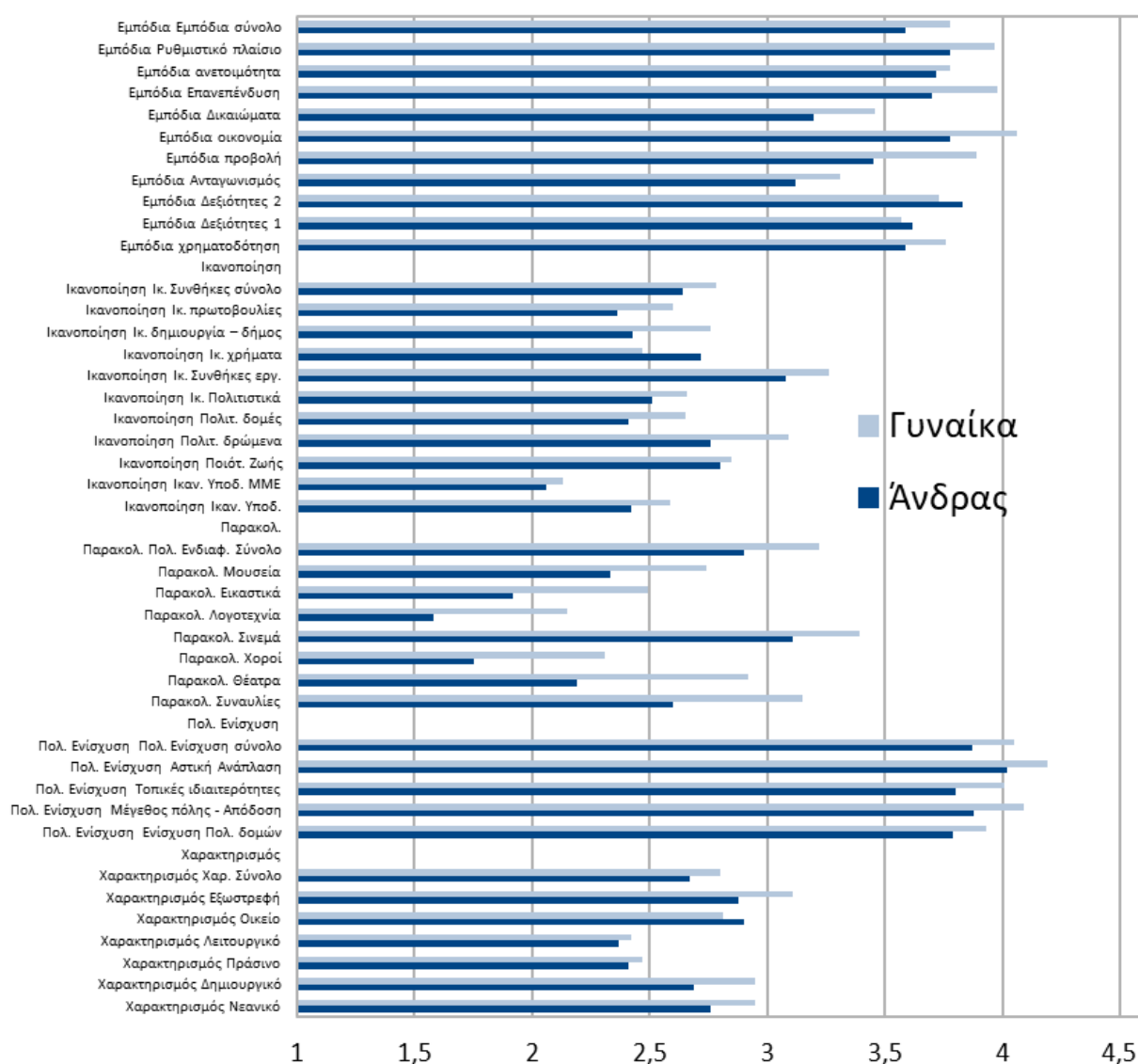
Σχετικά με τους παράγοντες, που εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης οι γυναίκες απέδωσαν μεγαλύτερη βαρύτητα σχεδόν σε όλους τους παράγοντες σε σχέση με τους άνδρες ($p=0,03<0,05$), εκτός από τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού και της διοίκησης. Στους συγκεκριμένους παράγοντες οι άνδρες έδωσαν μεγαλύτερη

⁴⁸ Πρόκειται για μη παραμετρική στατιστική δοκιμή ελέγχου του εάν τα δείγματα προέρχονται από την ίδια κατανομή. Χρησιμοποιείται για τη σύγκριση δύο/περισσότερων ανεξάρτητων δειγμάτων, όταν οι τιμές της «εξαρτημένης» μεταβλητής δεν εκφράζουν ποσότητα αλλά είναι θέσεις.

⁴⁹ Τα ευρήματα του ελέγχου παρατίθενται αναλυτικά στον Πίνακα 7.Α. Αναλύσεις δημογραφικών με μεταβλητές 1 ως 5, Παραρτήματα, σελ. 195.

⁵⁰ Όταν η τιμή $p<0,05$, υπάρχει λιγότερο από 5% πιθανότητα να προκύπτει το αποτέλεσμα τυχαία. Απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και το αποτέλεσμα χαρακτηρίζεται στατιστικά σημαντικό.

βαρύτητα. Ωστόσο, οι διαφορές, που προέκυψαν ήταν μικρές. Ενδεικτικό των παραπάνω ευρημάτων είναι το Σχήμα 30.

Σχήμα 30: Ευρήματα σε σχέση με φύλο

Ευρήματα σχετικά με ηλικιακή ομάδα

Η ηλικιακή ομάδα 18 έως 25 χαρακτήρισε περισσότερο τον Δήμο Χανίων ως πράσινο ($p=0,05$), οικείο ($p=0<0,05$), εξωστρεφής ($p=0,05$), κινούμενη σε θετικούς χαρακτηρισμούς συγκριτικά με τις λοιπές ηλικιακές ομάδες. Η ηλικιακή ομάδα 66+ επέλεξε τους λιγότερο θετικούς χαρακτηρισμούς.

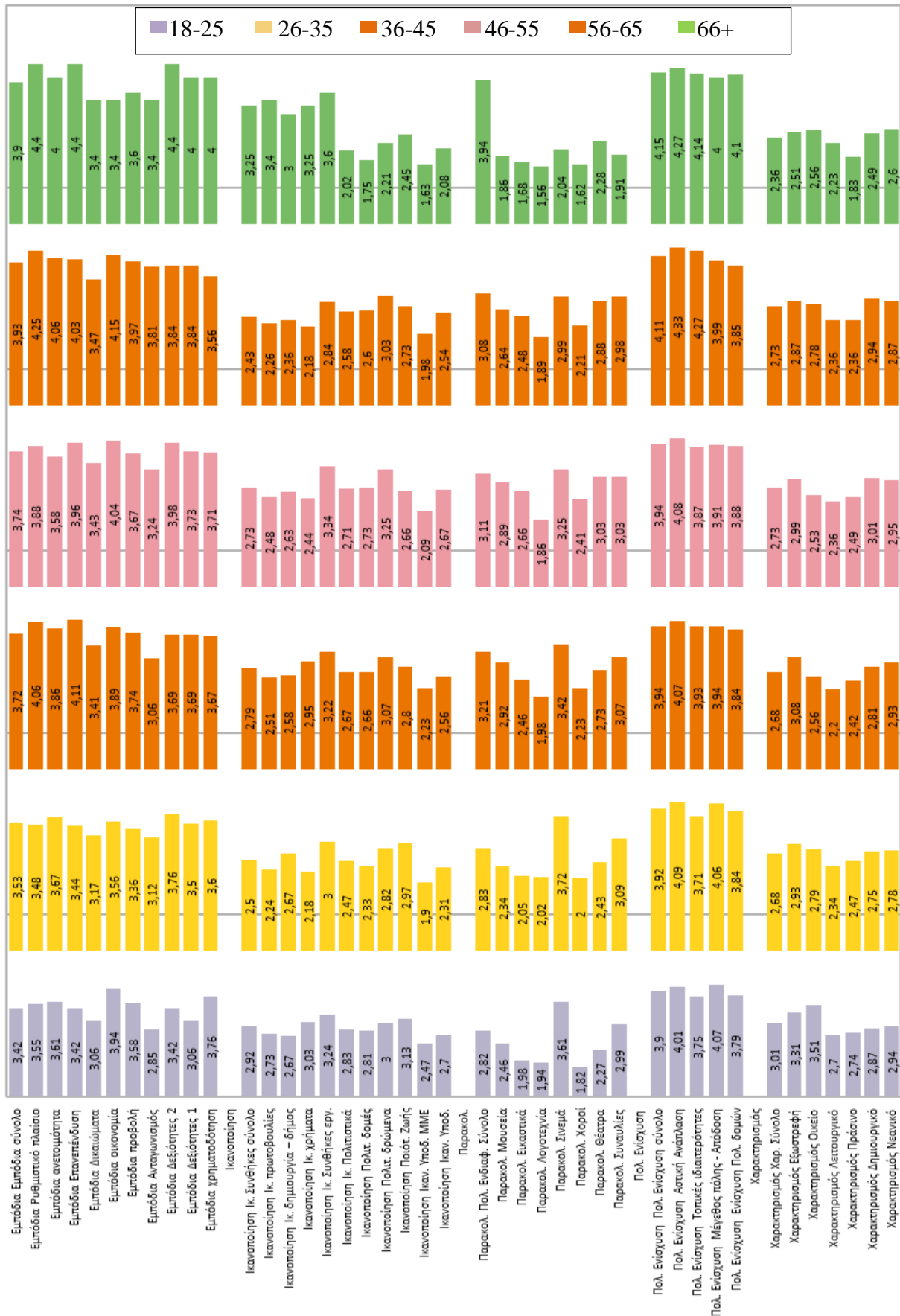
Οι μεγαλύτερες ηλικίες εξέφρασαν μεγαλύτερη συμφωνία με τη δήλωση ότι είναι απαραίτητη η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και των πολιτιστικών εκδηλώσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις, ενώ σε υψηλά επίπεδα κινήθηκε

η συμφωνία τους και στις υπόλοιπες δηλώσεις για τη δημιουργική απόδοση των πόλεων, την καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και την αστική ανάπλαση σε σύγκριση με τις νεότερες ηλικίες.

Ως προς την παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων (*μουσικών συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, κ.ά.*) η ηλικιακή ομάδα 66+ είχε το μικρότερο ενδιαφέρον. Οι μεγαλύτερες ηλικίες, εκτός της ηλικιακής ομάδας 66+, έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις πολιτιστικές δραστηριότητες, με εξαίρεση τον κινηματογράφο, όπου υπερίσχυσε το ενδιαφέρον των νεότερων ($p=0,01<0,05$).

Η ικανοποίηση από την εκτέλεση νέων έργων ($p=0,05$), τα μέσα μαζικής μεταφοράς ($p=0<0,05$), την ποιότητα ζωής ($p=0<0,05$), τις πολιτιστικές υποδομές ($p=0<0,05$) και τα δρώμενα ($p=0,01<0,05$) στον δήμο ήταν μεγαλύτερη στις νεότερες ηλικίες από ό,τι στις μεγαλύτερες. Ωστόσο, σε χαμηλά επίπεδα κινήθηκε η ικανοποίηση των ηλικιακών ομάδων 26-35 και 56-65 κυρίως αναφορικά με τις χρηματικές απολαβές ($p=0,04<0,05$), ενώ οι μεγαλύτερες ηλικίες δήλωσαν περισσότερο ικανοποιημένες ως προς τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον Δήμο Χανίων και τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα.

Οι μεγαλύτερες ηλικίες έδωσαν μεγαλύτερη βαθμολογία στους παράγοντες, που εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης, διακρίνοντας την έλλειψη δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού ($p=0,03<0,05$) και τα ανεπαρκή έσοδα επανεπένδυσης ($p=0,01<0,05$), σε σύγκριση με τους νεότερους. Τα συγκεκριμένα ευρήματα απεικονίζονται στο Σχήμα 31.

Σχήμα 31: Ευρήματα σε σχέση με ηλικιακή ομάδα

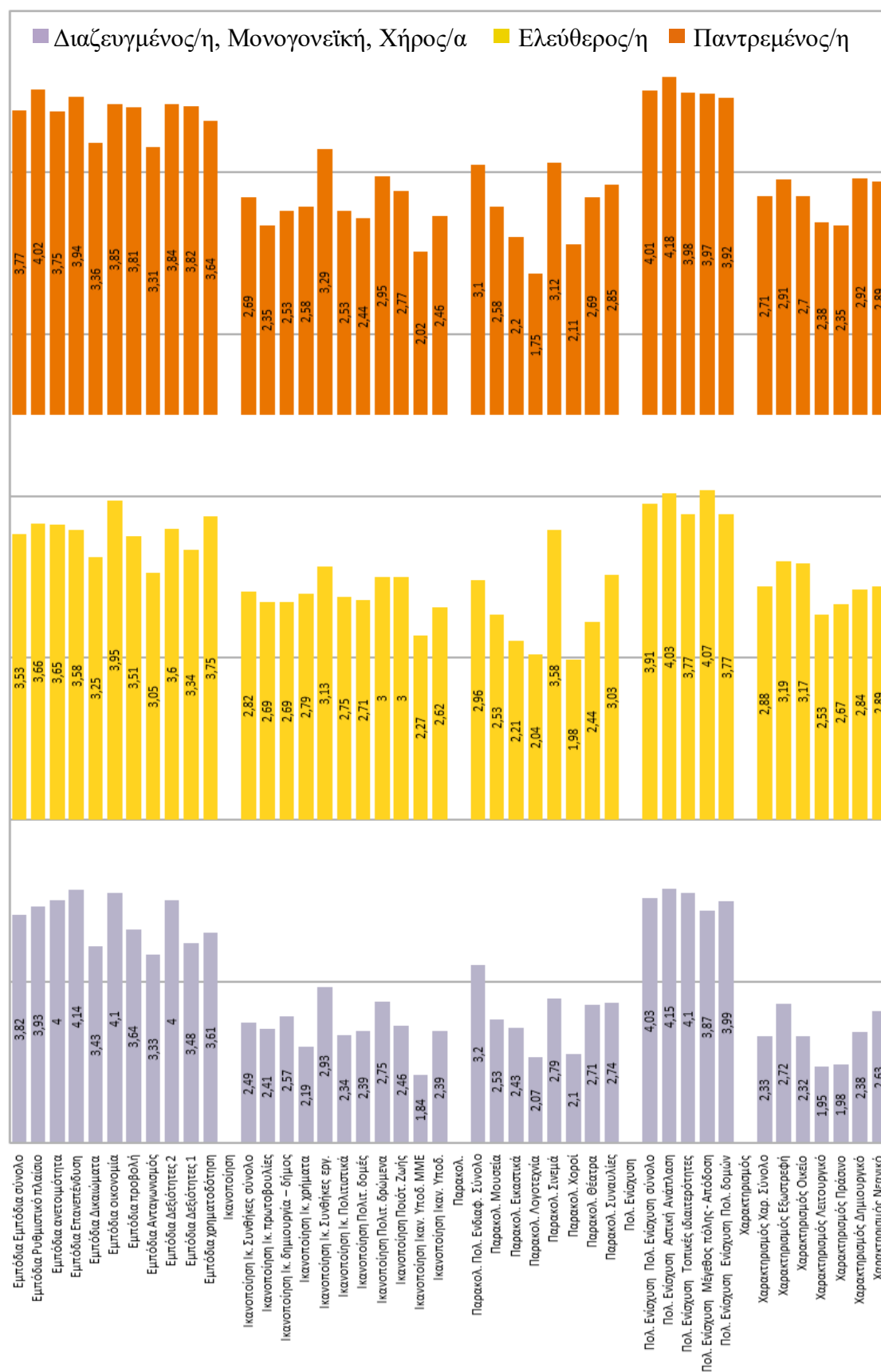
Ευρήματα σχετικά με οικογενειακή κατάσταση

Οι ελεύθεροι/οι έδωσαν γενικά θετικότερη βαθμολογία συγκριτικά με τους παντρεμένους/ες στους χαρακτηρισμούς για τον Δήμο Χανίων. Οι διαζευγμένοι, μονογονεϊκές οικογένειες και οι χήροι (*μία κατηγορία*) έδωσαν τη μικρότερη βαθμολογία σε όλους τους χαρακτηρισμούς ($p=0<0,05$). Στις δηλώσεις για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημιουργική απόδοση των πόλεων, την καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και την αστική ανάπλαση οι ελεύθεροι/ες έδωσαν μικρότερη βαθμολογία από ό,τι οι υπόλοιπες ομάδες. Σε αυτό το πεδίο οι διαφορές είναι πολύ μικρές.

Ως προς την παρακολούθηση πολιτιστικών δρώμενων (*μουσικών συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, κ.ά.*) οι ελεύθεροι/ες έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις συναυλίες και τις κινηματογραφικές προβολές ($p=0<0,05$), ενώ για τα υπόλοιπα δρώμενα έδειξαν μικρότερο ενδιαφέρον. Οι διαζευγμένοι/ες, οι μονογονεϊκές οικογένειες και οι χήροι/ες (*μία κατηγορία*) έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την ανάγνωση λογοτεχνίας/ποίησης ($p=0,05$), τις εικαστικές εκθέσεις, καθώς και για το σύνολο των δρώμενων.

Στα ερωτήματα αναφορικά με την ικανοποίηση από την εκτέλεση έργων υποδομής και συντήρησης των υφιστάμενων υποδομών, τα μέσα μαζικής μεταφοράς ($p=0<0,05$), την ποιότητα ζωής ($p=0<0,05$), τις πολιτιστικές υποδομές ($p=0<0,05$) και τα δρώμενα οι διαζευγμένοι/ες, οι μονογονεϊκές οικογένειες και οι χήροι/ες (*μία κατηγορία*) είχαν τη μικρότερη ικανοποίηση. Οι ελεύθεροι/ες εξέφρασαν γενικά μεγαλύτερη ικανοποίηση στις παραπάνω παραμέτρους από τους παντρεμένους/ες.

Οι ελεύθεροι/ες απέδωσαν τον μικρότερο βαθμό στους παράγοντες, που εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης, σε σχέση με τις λοιπές ομάδες, εκτός από την εξωτερική χρηματοδότηση και το τρέχον οικονομικό κλίμα. Τη συνολική εικόνα των συγκεκριμένων ευρημάτων παρουσιάζει το Σχήμα 32.

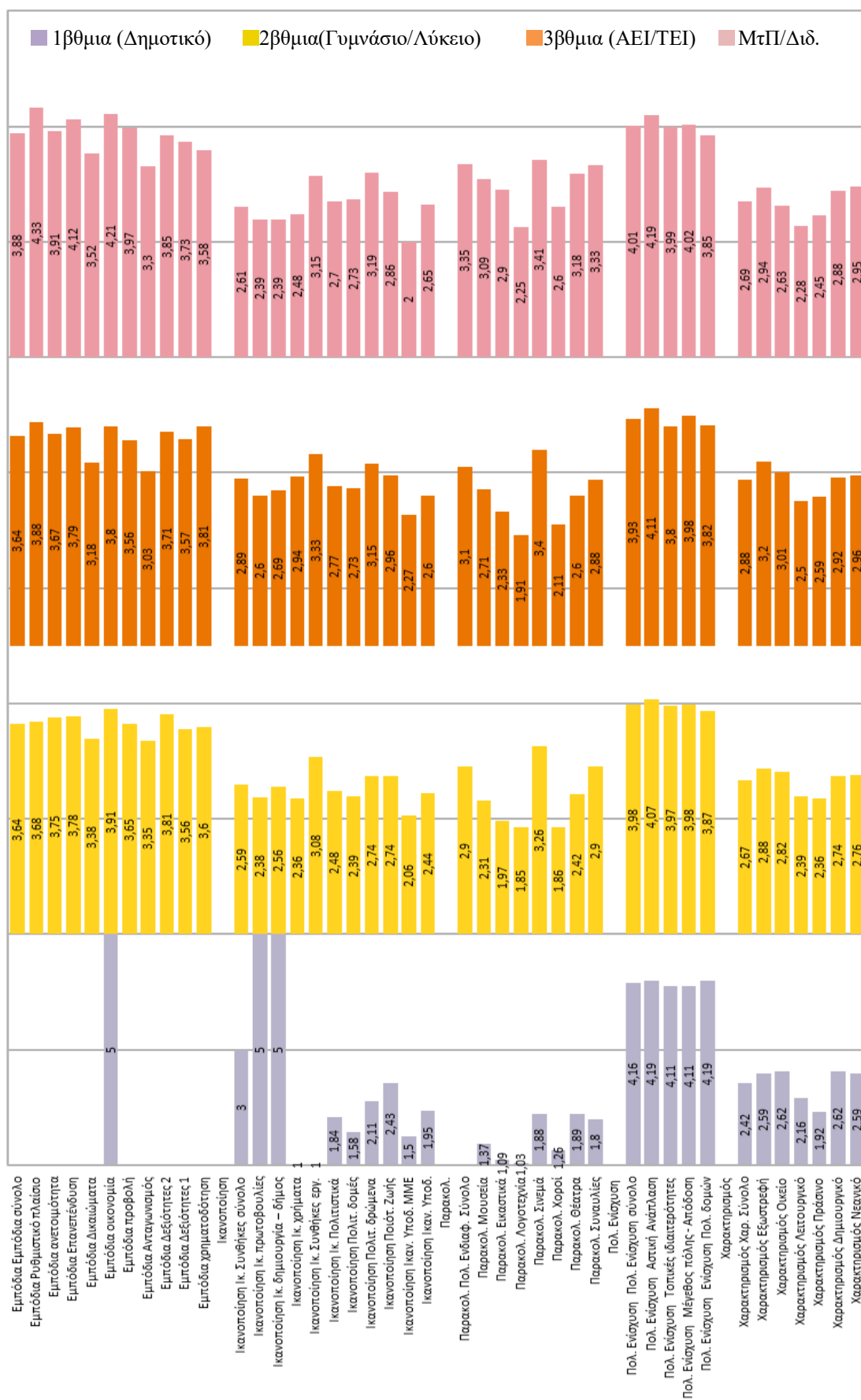

Σχήμα 32: Ευρήματα σε σχέση με οικογενειακή κατάσταση

Ευρήματα σχετικά με μορφωτικό επίπεδο

Οι ερωτηθέντες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο (*AEI/TEI, Μεταπτυχιακές/Διδακτορικές Σπουδές*) συνδέθηκαν με μεγαλύτερες βαθμολογίες θετικότητας ως προς τα χαρακτηριστικά του δήμου ($p=0<0,05$). Επίσης, η ίδια κατηγορία εξέφρασε μεγαλύτερη ικανοποίηση αναφορικά με τις πολιτιστικές υποδομές και τα δρώμενα του δήμου ($p=0<0,05$). Η υψηλότερη μόρφωση συνδέθηκε γενικά με μεγαλύτερη ικανοποίηση από την εκτέλεση νέων έργων ($p=0<0,05$), τα μέσα μαζικής μεταφοράς ($p=0<0,05$) και την ποιότητα ζωής ($p=0<0,05$), τα πολιτιστικά δρώμενα και τις υποδομές ($p=0<0,05$), ενώ η μεγαλύτερη ικανοποίηση από τις συνθήκες εργασίας συνδέθηκε μόνο με την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι συμμετέχοντες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης δήλωσαν περισσότερο ικανοποιημένοι από τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον Δήμο Χανίων και από τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα.

Αναφορικά με την παρακολούθηση πολιτιστικών δρώμενων (*συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, κ.ά.*) οι συμμετέχοντες με υψηλότερη μόρφωση έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των μορφωτικών επιπέδων ($p=0<0,05$). Τα άτομα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης έδειξαν μικρότερο ενδιαφέρον. Περαιτέρω, οι ερωτηθέντες υψηλού μορφωτικού επιπέδου έδωσαν μεγαλύτερη βαρύτητα στους παράγοντες, που εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης. Ενδεικτικό των παραπάνω ευρημάτων είναι το Σχήμα 33.

Σχήμα 33: Ευρήματα σε σχέση με μορφωτικό επίπεδο

Ευρήματα σχετικά με επάγγελμα

Οι φοιτητές/σπουδαστές και οι δημόσιοι υπάλληλοι απέδωσαν θετικότερους χαρακτηρισμούς προς τον Δήμο Χανίων, συγκριτικά με τις λοιπές επαγγελματικές ομάδες ($p=0<0,05$). Συνταξιούχοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι εμφανίστηκαν λιγότερο ικανοποιημένοι από την εκτέλεση έργων υποδομής και τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών ($p=0<0,05$), τα μέσα μαζικής μεταφοράς ($p=0<0,05$), την ποιότητα ζωής ($p=0<0,05$), τα πολιτιστικά δρώμενα και τις υποδομές του δήμου ($p=0<0,05$). Επίσης, δήλωσαν λιγότερο ικανοποιημένοι αναφορικά με τις χρηματικές απολαβές τους ($p=0,03<0,05$).

Οι συνταξιούχοι εξέφρασαν τη μεγαλύτερη συμφωνία στις δηλώσεις για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημιουργική απόδοση των πόλεων, την καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και την αστική ανάπτυξη ($p=0<0,05$) συγκριτικά με τις υπόλοιπες ομάδες. Οι διαφορές, που καταγράφηκαν ήταν μικρές. Οι δημόσιοι υπάλληλοι έδειξαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για όλες σχεδόν τις πολιτιστικές δραστηριότητες (*μουσικές συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, κ.ά.*) ($p=0<0,05$). Στον αντίποδα οι συνταξιούχοι έδειξαν το μικρότερο ενδιαφέρον σχεδόν σε όλα τα επιμέρους θεάματα.

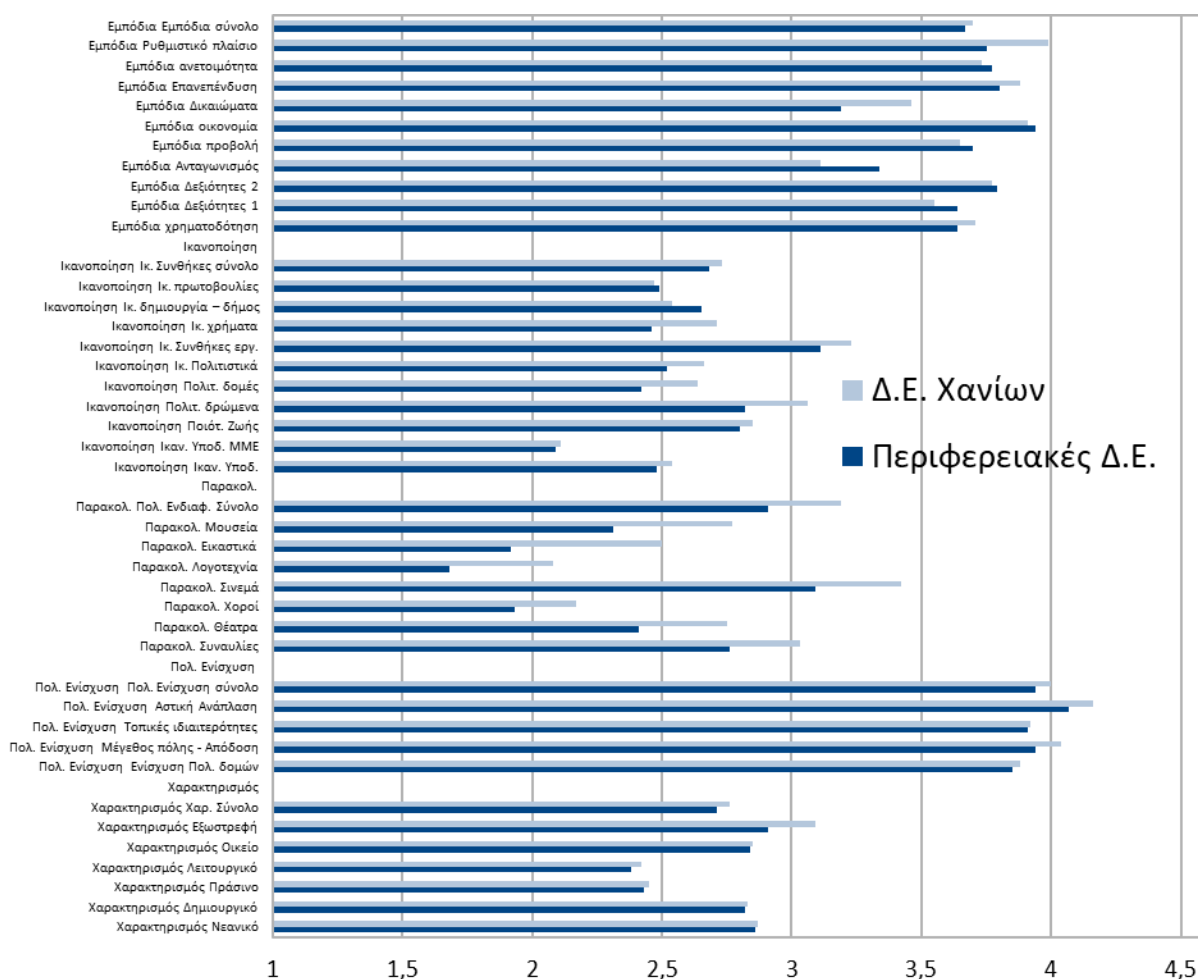
Οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες απέδωσαν μεγάλη βαρύτητα στους παράγοντες, που εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης, συγκριτικά με τις υπόλοιπες ομάδες. Αναφορικά με τις δυσκολίες πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση υπήρξε σχεδόν ομόφωνη συμφωνία (*κοντά στο 3.5*). Την εικόνα των ευρημάτων παρουσιάζει το Σχήμα 34.

Σχήμα 34: Ευρήματα σε σχέση με επάγγελμα

Ευρήματα σχετικά με τόπο κατοικίας

Υπήρξε σχεδόν πλήρης ταύτιση απόψεων ως προς τα χαρακτηριστικά του Δήμου Χανίων από τους κατοίκους της Δ.Ε. Χανίων και τις λοιπές Δ.Ε. Οι κάτοικοι της Δ.Ε. Χανίων (κέντρο) έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θεατρικές παραστάσεις, χορευτικές παραστάσεις, κ.ά.) σε σχέση με τους κατοίκους των λοιπών Δ.Ε. ($p=0<0,05$). Παράλληλα, οι κάτοικοι της Δ.Ε. Χανίων εξέφρασαν μεγαλύτερη ικανοποίηση αναφορικά με τις πολιτιστικές υποδομές και τα δρώμενα ($p=0,01<0,05$), την εκτέλεση νέων έργων, τις συνθήκες εργασίας τους και τις χρηματικές τους απολαβές, συγκριτικά με τους κατοίκους των περιφερειακών περιοχών. Ενδεικτικό είναι το Σχήμα 35:

Σχήμα 35: Ευρήματα σε σχέση με τόπο κατοικίας

Συγκεντρωτικά ευρήματα

Γενικά, τα θετικά χαρακτηριστικά του Δήμου Χανίων, σύμφωνα με τους κατοίκους του, συγκέντρωσαν συνολικά από 2.5 ως 3 πόντους στην κλίμακα από 1 ως 5. Χαμηλότερες βαθμολογίες συγκέντρωσαν οι χαρακτηρισμοί «πράσινος» και «λειτουργικός». Η ικανοποίηση των κατοίκων αναφορικά με τις πολιτιστικές υποδομές και τα δρώμενα κινήθηκε μεταξύ 2 και 3 πόντων, ενώ η ικανοποίηση από τις συνθήκες εργασίας έλαβε περίπου 3 πόντους. Η ικανοποίηση από τα μέσα μαζικής μεταφοράς έλαβε τους λιγότερους πόντους.

Ο μέσος όρος αναφορικά με τη συμφωνία των ερωτηθέντων στις δηλώσεις για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημιουργική απόδοση των πόλεων, την καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και την αστική ανάπλαση πλησίασε το 4, σε κλίμακα από 1 ως 5. Ο μέσος όρος για το ενδιαφέρον ως προς τις πολιτιστικές δραστηριότητες ήταν από 2 έως 3.27, συνολικά. Οι χορευτικές παραστάσεις και η ανάγνωση λογοτεχνίας/ποίησης συγκέντρωσαν το μικρότερο ενδιαφέρον, ενώ οι κινηματογραφικές προβολές και οι μουσικές συναυλίες το μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Η μέση βαθμολογία, που συγκέντρωσαν οι παράγοντες, που εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης, ήταν από 3.22 έως 3.93, με μικρότερη βαρύτητα να αποδίδεται στον έντονο ανταγωνισμό και την παραβίαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας/πνευματικών δικαιωμάτων επιχείρησης. Τα εν λόγω ευρήματα παρουσιάζονται στο Σχήμα 36:

Σχήμα 36: Συνολικά ευρήματα ελέγχου Kruskal Wallis

9.3.2. Έλεγχος χ^2

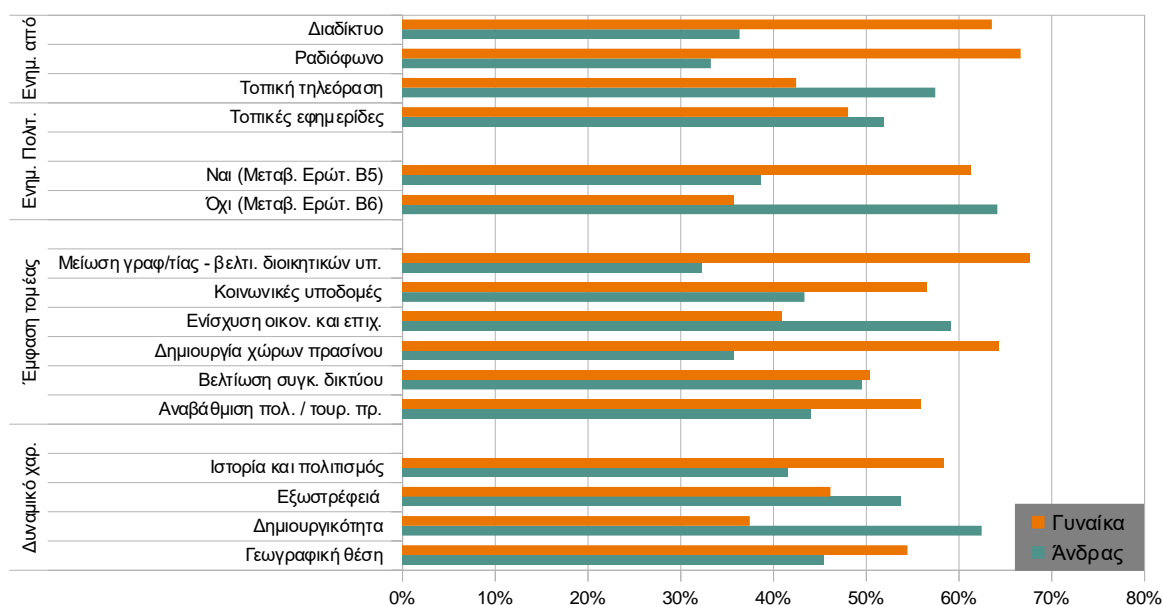
Προκειμένου να βρεθούν ποσοστιαίες διαφορές δημογραφικών στοιχείων μεταξύ κατηγορικών μεταβλητών⁵¹, που περιλαμβάνονται στα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν για την έρευνα, εφαρμόστηκε ο έλεγχος χ^2 . Ακολουθεί η παράθεση των ευρημάτων από τον έλεγχο των ερευνητικών ερωτημάτων/υποθέσεων⁵², με αναφορά στη στατιστική τους σημαντικότητα (p -value, $p < 0,05$).

⁵¹ Οι τιμές των κατηγορικών (ποιοτικών) μεταβλητών δεν δίδονται με αριθμούς αλλά με διακριτικό είδος, π.χ. άρρεν, θήλυ.

⁵² Τα ευρήματα του ελέγχου παρατίθενται αναλυτικά στους Πίνακες 14.Α., 14.Β. και 14.Γ., Παραρτήματα, σελ. 196 – 198.

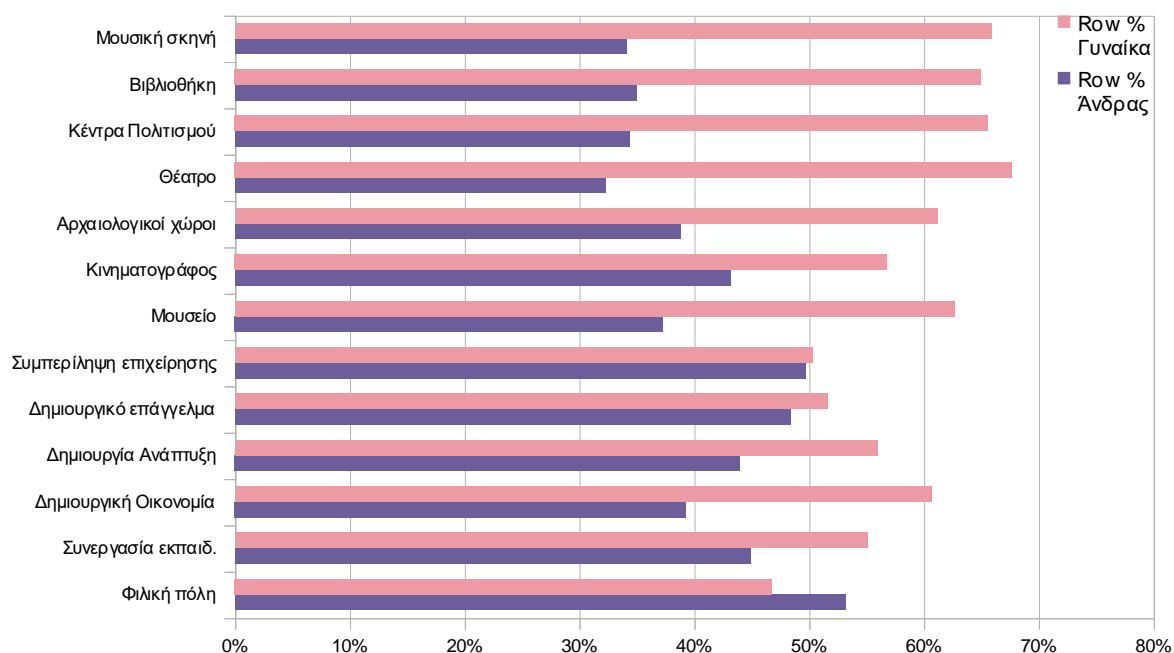
Ευρήματα σχετικά με φύλο

Οι γυναίκες του δείγματος δήλωσαν ότι η ιστορία & ο πολιτισμός και η γεωγραφική θέση του Δήμου Χανίων είναι τα πιο δυναμικά χαρακτηριστικά του (Ερ. Α.2.), ενώ οι άνδρες υποστήριξαν ως δυναμικά χαρακτηριστικά τη δημιουργικότητα του δήμου και την εξωστρέφειά του. Αναφορικά με τους τομείς, που πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο δήμος στα επόμενα χρόνια (Ερ. Α.3.) οι γυναίκες υποστήριξαν τη μείωση της γραφειοκρατίας & βελτιστοποίηση των διοικητικών υπηρεσιών, καθώς και τη δημιουργία χώρων πρασίνου. Οι άνδρες από την πλευρά τους επέλεξαν την ενίσχυση της οικονομίας & της επιχειρηματικότητας, καθώς και τη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου ($p=0,02<0,05$). Ως προς την ενημέρωση για τα πολιτιστικά δρώμενα (Ερ. Β.4.) περισσότερες θετικές απαντήσεις έδωσαν οι γυναίκες ($p=0<0,05$) (Σχήμα 37).

Σχήμα 37. Δημογραφικό στοιχείο (φύλο) σε Ερωτήσεις Α.2. (δυναμικό χαρακτηριστικό), Α.3. (έμφαση τομέας), Β.4. (ενημέρωση για πολιτιστ. δρώμενα), Β.5. (μέσο ενημέρωσης)

Επιπλέον, οι γυναίκες γνώριζαν περισσότερο την έννοια και το περιεχόμενο της δημιουργικής οικονομίας (Ερ. Β.9. & Β.10.) ($p=0,02<0,05$) και εξέφρασαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για περισσότερους πολιτιστικούς οργανισμούς (Ερ. Β.2.) σε σχέση με τους άνδρες ($p=0<0,05$). Επίσης, οι άνδρες υποστήριξαν περισσότερο από τις γυναίκες ότι η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού (Ερ. Α.6.) ($p=0,01<0,05$), ενώ σε όλα τα υπόλοιπα ερωτήματα το γυναικείο φύλο υπερίσχυσε (Σχήμα 38).

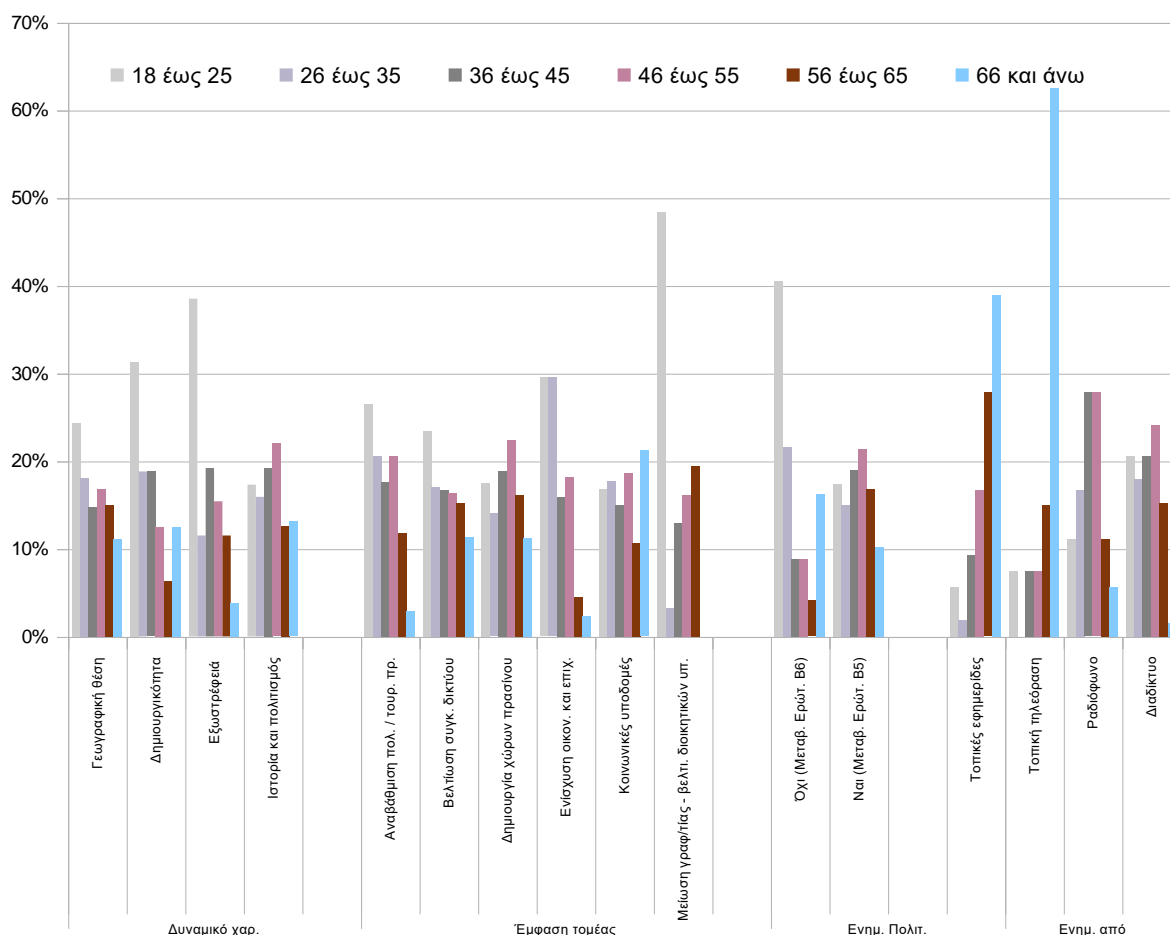

Σχήμα 38. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (φύλο) σε Ερωτήσεις Α.6. (ανεκτικότητα δήμου), Α.7. (εκπαιδ. συνεργασία), Β.9. (γνώση έννοιας δημ. οικονομίας), Β.10. (έννοια δημ. οικονομίας), Β.11. (άσκηση δημ. επαγγέλματος), Γ.1. (περίληψη επιχείρησης), Β.2. (πολιτ. οργανισμοί)

Ευρήματα σχετικά με ηλικιακή ομάδα

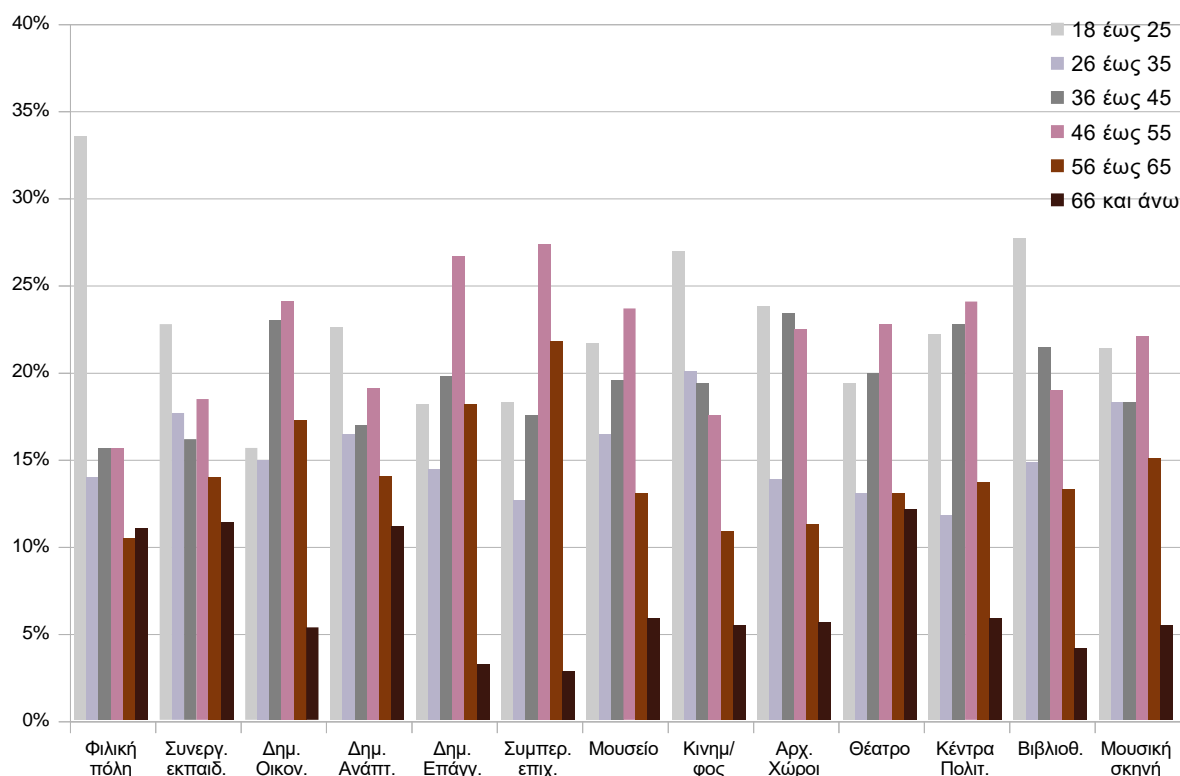
Η γεωγραφική θέση, η δημιουργικότητα και η εξωστρέφεια του Δήμου Χανίων (Ερ. Α.2.) είχαν τη μεγαλύτερη δημοτικότητα στις νεαρές ηλικίες (18-25), ενώ στις ηλικίες 66+ οι συγκεκριμένες επιλογές κινήθηκαν σε χαμηλά ποσοστά. Επίσης, οι νεαροί/ες δήλωσαν περισσότερο από τις άλλες ηλικιακές ομάδες ότι ο δήμος στα επόμενα χρόνια πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση (Ερ. Α.3.) στην αναβάθμιση του πολιτιστικού & τουριστικού προϊόντος, τη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου, την ενίσχυση της οικονομίας & της επιχειρηματικότητας και τη μείωση της γραφειοκρατίας ($p=0<0,05$). Αντίθετα, στις συγκεκριμένες κατηγορίες οι μεγαλύτεροι (56-65, 66+) δεν έθεσαν προτεραιότητες, πέραν της μείωσης της γραφειοκρατίας και τις κοινωνικές υποδομές, που αποτελέσαν προτεραιότητα για την ηλικιακή ομάδα (66+).

Αναφορικά με την ενημέρωση για τα πολιτιστικά δρώμενα του δήμου (Ερ. Β.4.) αυτοί, που δήλωσαν ότι δεν προσπαθούν να ενημερώνονται ήταν οι νεαρές ηλικίες σε σύγκριση με τους μεγαλύτερους ($p=0<0,05$). Οι μεγαλύτεροι δε (66+) δήλωσαν ότι ενημερώνονται περισσότερο (Ερ. Β.5.) από την τοπική τηλεόραση και τις τοπικές εφημερίδες σε σχέση με τους νεότερους. Ραδιόφωνο και διαδίκτυο για την ενημέρωσή τους επέλεξαν περισσότερο οι ηλικίες 18-25 και 36-55 (Σχήμα 39) ($p=0<0,05$).

Σχήμα 39. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικών στοιχείων (ηλικία) σε Ερωτήσεις Α.2. (δυναμικό χαρακτηριστικό), Α.3. (έμφαση τομέας), Β.4. (ενημέρωση για πολιτιστ. δρώμενα), Β.5. (μέσο ενημέρωσης)

Οι νεαρές ηλικίες (18-25) χαρακτήρισαν περισσότερο τον Δήμο Χανίων ως φιλική πόλη απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού (Ερ. Α.6.) ($p=0,01<0,05$) και χαρακτήρισαν απαραίτητη τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας (Ερώτηση Α.7.). Αναφορικά με τη γνώση της έννοιας της δημιουργικής οικονομίας (Ερ. Β.9.) οι ηλικιακές ομάδες (36-45, 46-55) απάντησαν περισσότερο θετικά ($p=0<0,05$), ενώ οι εν λόγω ομάδες υπερτέρησαν και στην άσκηση δημιουργικού επαγγέλματος (Ερ. Β.11). Επιπλέον οι μεγαλύτερες ηλικίες (56-65, 66+) έδειξαν το μικρότερο ενδιαφέρον για τους πολιτιστικούς οργανισμούς (Ερ. Β.2). Στον αντίποδα, η ηλικιακή ομάδα (18-25) επέλεξε τον κινηματογράφο και τη βιβλιοθήκη, ενώ οι ηλικιακές ομάδες (36-45, 46-55) επέλεξαν το μουσείο, το θέατρο, το κέντρο πολιτισμού και τη μουσική σκηνή (Σχήμα 40) ($p=0<0,05$).

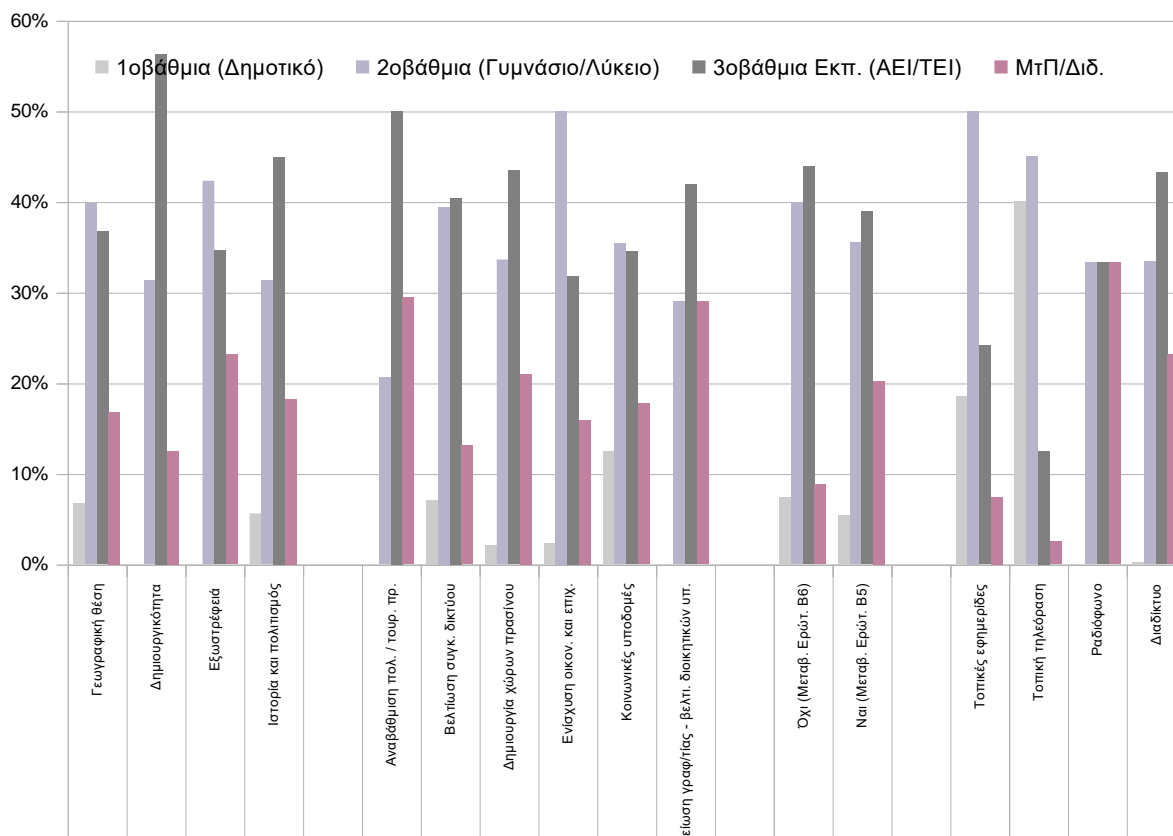

Σχήμα 40. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (ηλικία) σε Ερωτήσεις Α.6. (ανεκτικότητα δήμου), Α.7. (εκπαιδ. συνεργασία), Β.9. (γνώση έννοιας δημ. οικονομίας), Β.10. (έννοια δημ. οικονομίας), Β.11. (άσκηση δημ. επαγγέλματος), Γ.1. (περίληψη επιχείρησης), Β.2. (πολιτ. οργανισμοί)

Ευρήματα σχετικά με μορφωτικό επίπεδο

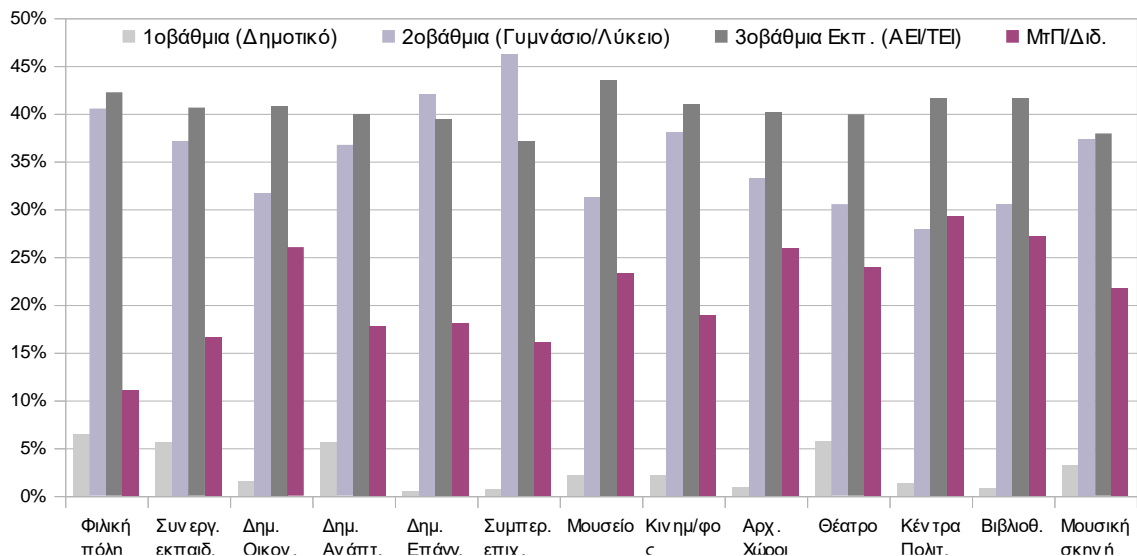
Οι ερωτηθέντες Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης θεώρησαν ως τα πιο δυναμικά χαρακτηριστικά του Δήμου Χανίων (Ερ. Α.2.) τη γεωγραφική του θέση, τη δημιουργικότητα, την εξωστρέφεια, την ιστορία & τον πολιτισμό του, με τη δημιουργικότητα, την ιστορία & τον πολιτισμό να αποτελούν επιλογές κυρίως των ατόμων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Περαιτέρω, τα άτομα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης θεώρησαν την αναβάθμιση του πολιτιστικού & τουριστικού προϊόντος, τη δημιουργία χώρων πρασίνου και τη μείωση της γραφειοκρατίας τομείς προτεραιότητας για τον δήμο, ενώ τα άτομα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης έδωσαν προτεραιότητα στις κοινωνικές υποδομές ($p=0<0,05$).

Ως προς την προσπάθεια ενημέρωσης για τα πολιτιστικά δρώμενα (Ερ. Β.4.) οι ερωτηθέντες Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης εξέφρασαν θετική στάση ($p=0,1<0,05$). Αναφορικά με την επιλογή του μέσου ενημέρωσης (Ερ. Β.5.) οι τοπικές εφημερίδες και η τοπική τηλεόραση υπερίσχυαν για τα άτομα Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ η ενημέρωση από το διαδίκτυο αποτέλεσε βασική επιλογή για τα άτομα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Σχήμα 41) ($p=0<0,05$).

Σχήμα 41. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (μόρφωση) σε Ερωτήσεις Α.2. (δυναμικό χαρακτηριστικό), Α.3. (έμφαση τομέας), Β.4. (ενημέρωση για πολιτιστ. δρώμενα), Β.5. (μέσο ενημέρωσης)

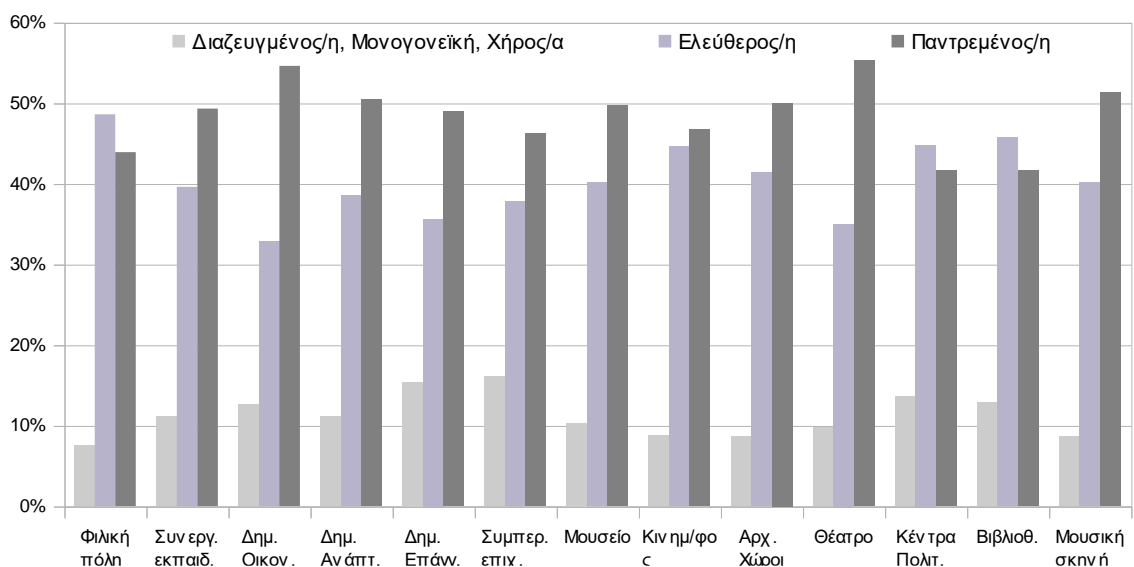
Επίσης, τα άτομα Τριτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού/διδακτορικού τίτλου έδειξαν θετική ανταπόκριση στο σύνολο των ερωτημάτων (Α.6.-ανεκτικότητα δήμου ($p=0,05$), Α.7.-εκπαιδ. συνεργασία, Β.9.-γνώση έννοιας δημ. οικονομίας ($p=0<0,05$), Β.10.-έννοια δημ. οικονομίας, Β.11.-άσκηση δημ. επαγγέλματος, Γ.1.-περίληψη επιχείρησης, Β.2.-ενδιαφέρον σε πολιτ. οργανισμούς) σε σχέση με τους ερωτηθέντες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, οι απαντήσεις των οποίων κινήθηκαν χαμηλά. Μάλιστα, οι απόφοιτοι Γυμνασίου/Λυκείου έδωσαν τις περισσότερες θετικές απαντήσεις ως προς την άσκηση δημιουργικού επαγγέλματος και την περίληψη της επιχείρησής τους στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων (Σχήμα 42).

Σχήμα 42. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικών στοιχείων (μόρφωση) σε Ερωτήσεις Α.6. (ανεκτικότητα δήμου), Α.7. (εκπαιδ. συνεργασία), Β.9. (γνώση έννοιας δημ. οικονομίας), Β.10. (έννοια δημ. οικονομίας), Β.11. (άσκηση δημ. επαγγέλματος), Γ.1. (περίληψη επιχείρησης), Β.2. (πολιτ. οργανισμοί)

Ευρήματα σχετικά με οικογενειακή κατάσταση

Οι ελεύθεροι/ες και οι παντρεμένοι/ες είχαν αισθητά μεγαλύτερη θετική ανταπόκριση στο σύνολο των ερωτημάτων, σε σχέση με τους διαζευγμένους/ες, τις μονογονεϊκές οικογένειες και τους χήρους/ες. Επίσης, η συγκεκριμένη ομάδα (διαζευγμένοι, μονογονεϊκές οικογένειες, χήροι) κινήθηκαν σε χαμηλά ποσοστά ως προς το ενδιαφέρον τους για πολιτιστικούς οργανισμούς, συγκριτικά με τις λοιπές ομάδες (Σχήμα 43).

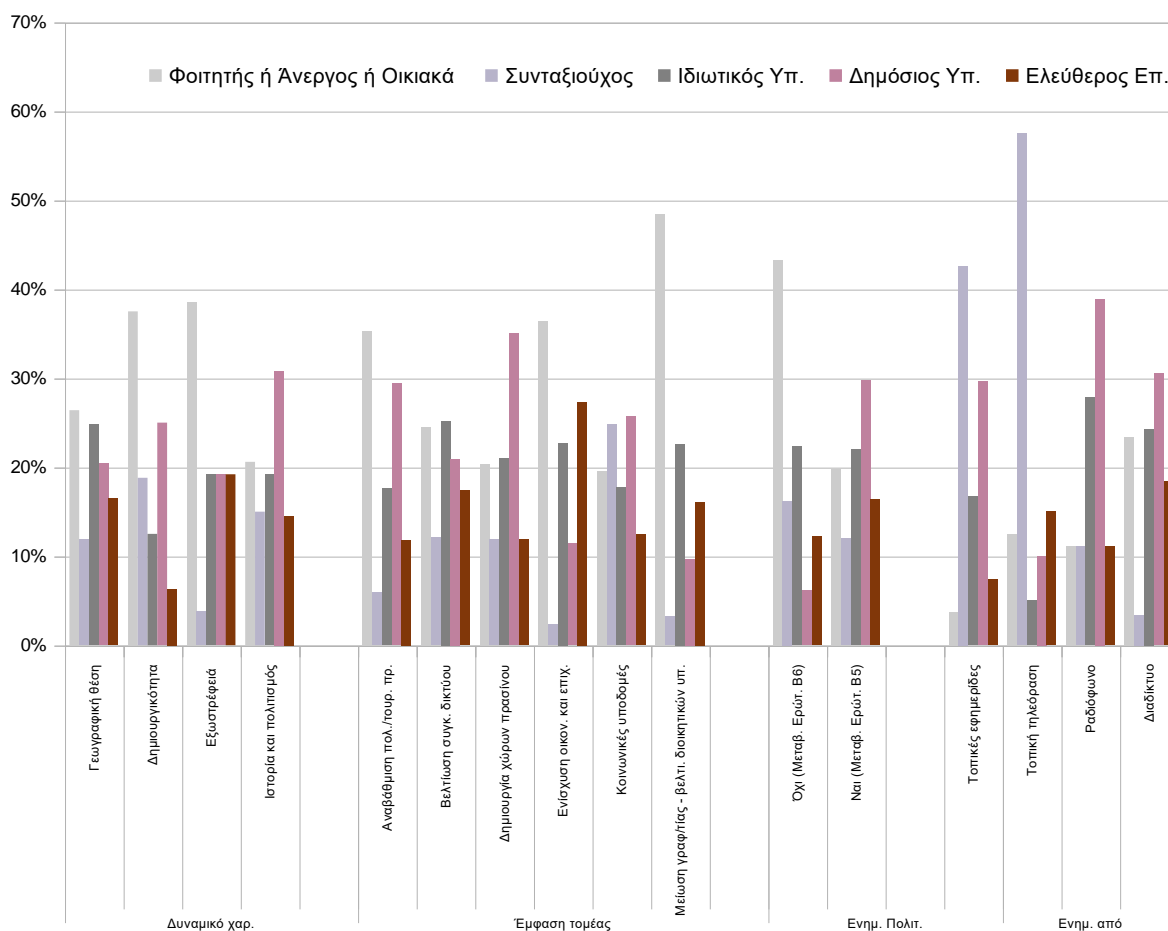

Σχήμα 43. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (οικογενειακή κατάσταση) σε Ερωτήσεις Α.6. (ανεκτικότητα δήμου), Α.7. (εκπαιδ. συνεργασία), Β.9. (γνώση έννοιας δημ. οικονομίας), Β.10. (έννοια δημ. οικονομίας), Β.11. (άσκηση δημ. επαγγέλματος), Γ.1. (περίληψη επιχείρησης), Β.2. (πολιτ. οργανισμοί)

Ευρήματα σχετικά με επάγγελμα

Οι φοιτητές, οι άνεργοι και τα άτομα, που απασχολούνται με τα οικιακά, έκριναν ότι η εξωστρέφεια, η δημιουργικότητα και η γεωγραφική θέση του Δήμου Χανίων είναι τα πιο δυναμικά χαρακτηριστικά του δήμου (Ερ. Α.2.), συγκριτικά με τις λοιπές ομάδες, ενώ η ιστορία & ο πολιτισμός κρίθηκε ως δυναμικό χαρακτηριστικό από τους δημοσίους υπαλλήλους. Αναφορικά με τον τομέα, που πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο δήμος στα επόμενα χρόνια (Ερ. Α.3.) οι συνταξιούχοι επέλεξαν τις κοινωνικές υποδομές, τη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου και τη δημιουργία χώρων πρασίνου. Οι ιδιωτικοί και οι δημόσιοι υπάλληλοι έκριναν τη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου και την ενίσχυση της οικονομίας & της επιχειρηματικότητας ως τομείς, που πρέπει να δοθεί προτεραιότητα ($p=0<0,05$).

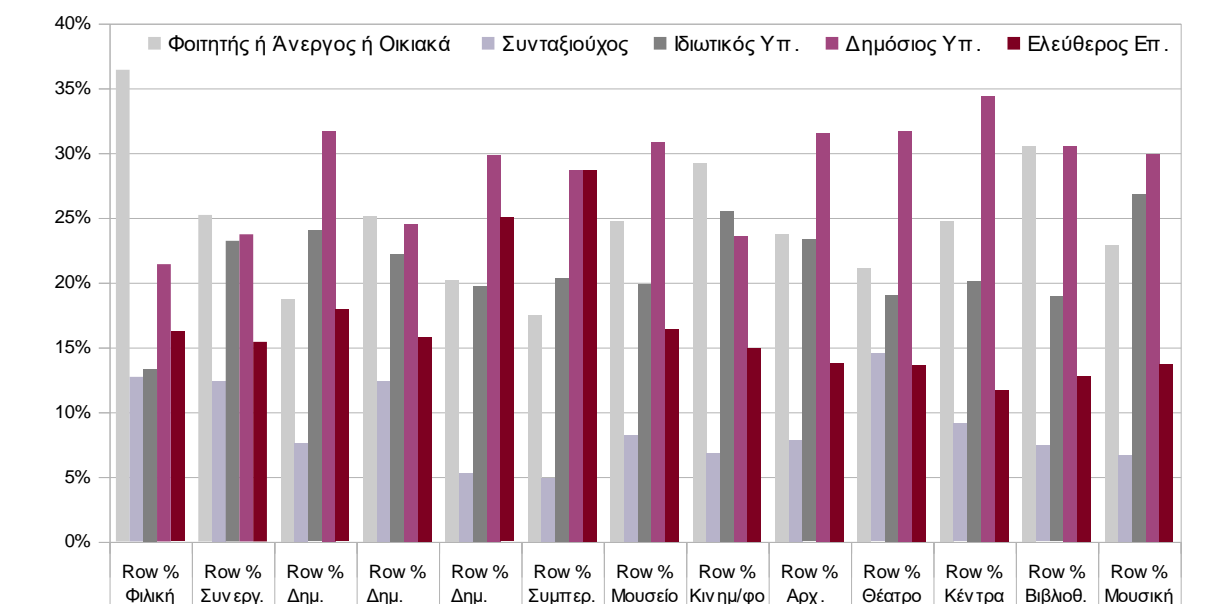
Περαιτέρω, οι δημόσιοι υπάλληλοι δήλωσαν ότι προσπαθούν να ενημερώνονται για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων (Ερ. Β.4.) περισσότερο από τους υπολοίπους ($p=0<0,05$), ενώ οι συνταξιούχοι αξιοποίησαν σε μικρότερο βαθμό το διαδίκτυο για την ενημέρωσή τους (Ερ. Β.5) (Σχήμα 44) ($p=0<0,05$).

Σχήμα 44. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικών στοιχείων (επάγγελμα) σε Ερωτήσεις Α.2. (δυναμικό χαρακτηριστικό), Α.3. (έμφαση τομέας), Β.4. (ενημέρωση για πολιτιστ. δρώμενα), Β.5. (μέσο ενημέρωσης)

Η ομάδα, που αποτελείται από τους φοιτητές, τους ανέργους και εκείνους, που απασχολούνται με τα οικιακά, χαρακτήρισε την πόλη φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού (Ερ. Α.6.) περισσότερο από τις λοιπές επαγγελματικές ομάδες ($p=0<0,05$), ενώ στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκε και με τα ερωτήματα για τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση (Ερ. Α.7.), την έννοια της δημιουργικής οικονομίας (Ερ. Β.10.) ($p=0<0,05$). Επιπρόσθετα, οι δημόσιοι υπάλληλοι υπερτέρησαν ως προς τη γνώση της έννοιας της δημιουργικής οικονομίας (Ερ. Β.9.) και την άσκηση δημιουργικού επαγγέλματος (Ερ. Β.11.). Υψηλά ποσοστά κατέγραψαν και οι ελεύθεροι επαγγελματίες ως προς την περίληψη της επιχείρησής τους στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του δήμου (Ερ. Γ.1.).

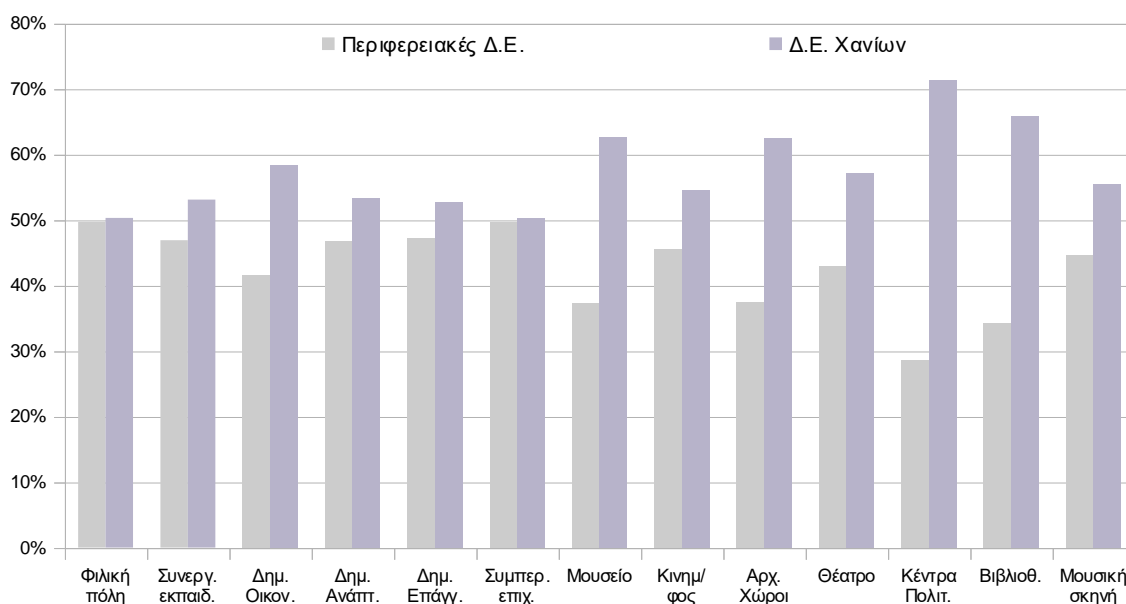
Ως προς το ενδιαφέρον, που συγκεντρώνουν οι πολιτιστικοί οργανισμοί (Ερ. Β.2.), οι δημόσιοι υπάλληλοι εξέφρασαν ενδιαφέρον για το σύνολο των οργανισμών, με εξαίρεση τον κινηματογράφο ($p=0<0,05$) και τη βιβλιοθήκη ($p=0<0,05$), που συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον των φοιτητών. Αντίθετα, οι συνταξιούχοι εξέφρασαν το μικρότερο ενδιαφέρον για το σύνολο των ερωτημάτων σε σχέση με τις υπόλοιπες ομάδες (Σχήμα 45).

Σχήμα 45. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (επάγγελμα) σε Ερωτήσεις Α.6. (ανεκτικότητα δήμου), Α.7. (εκπαιδ. συνεργασία), Β.9. (γνώση έννοιας δημ. οικονομίας), Β.10. (έννοια δημ. οικονομίας), Β.11. (άσκηση δημ. επαγγέλματος), Γ.1. (περίληψη επιχείρησης), Β.2. (πολιτ. οργανισμοί)

Ευρήματα σχετικά με τόπο κατοικίας

Οι κάτοικοι της Δ.Ε. Χανίων (κέντρο) στο σύνολο των ερωτημάτων (Ερ. Α.6.-ανεκτικότητα δήμου, Α.7.-εκπαιδ. συνεργασία, Β.9.-γνώση έννοιας δημ. οικονομίας ($p=0,5$), Β.10.-έννοια δημ. οικονομίας, Β.11.-άσκηση δημ. επαγγέλματος, Γ.1.-περίληψη επιχείρησης, Β.2.-πολιτ. οργανισμοί) υπερέτησαν συγκριτικά με τους κατοίκους των περιφερειακών περιοχών του δήμου (λοιπές Δ.Ε.). Μικρή διαφορά καταγράφηκε αναφορικά με το εάν η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού (Ερ. Α.6.) (Σχήμα 46).

Σχήμα 46. Ποσοστιαία αναλογία δημογραφικού στοιχείου (τόπος κατοικίας) σε Ερωτήσεις Α.6. (ανεκτικότητα δήμου), Α.7. (εκπαιδ. συνεργασία), Β.9. (γνώση έννοιας δημ. οικονομίας), Β.10. (έννοια δημ. οικονομίας), Β.11. (άσκηση δημ. επαγγέλματος), Γ.1. (περίληψη επιχείρησης), Β.2. (πολιτ. οργανισμοί)

9.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αναλύοντας τις γενικές τάσεις, που προέκυψαν από την επεξεργασία των δεδομένων της ποσοτικής έρευνας, αναφορικά με το πρώτο τμήμα, που αφορά στην εξέταση του βαθμού ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων ως προς την ποιότητα ζωής τους, διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος αντιμετωπίζει τον Δήμο Χανίων ως «μη οικολογικό», «δυσλειτουργικό», «μέτρια γηρασμένο» και «μέτρια συντηρητικό». Περαιτέρω, η γεωγραφική θέση του δήμου επελέγη ως το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του, με τη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου να αποτελεί τον τομέα, στον οποίο, όπως υποστηρίχτηκε, πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο δήμος στα επόμενα χρόνια.

Μέτρια ικανοποίηση από την ποιότητα ζωής στον Δήμο Χανίων εξέφρασαν οι 4 στους 10 ερωτηθέντες, ενώ λίγο έως καθόλου ικανοποιημένοι εμφανίστηκαν περίπου οι 3 στους 10. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες εμφανίστηκαν καθόλου έως λίγο ικανοποιημένοι από την εκτέλεση νέων έργων και τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών στον Δήμο Χανίων. Καθόλου έως λίγο ικανοποιημένη από τα μέσα μαζικής μεταφοράς ήταν και η πλειοψηφία του δείγματος.

Αρνητικά ως προς το εάν η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού τοποθετήθηκε η μεγάλη πλειοψηφία του δείγματος. Υπέρ της αναγκαιότητας συνεργασίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας τέθηκαν οι περισσότεροι συμμετέχοντες.

Τα παραπάνω ευρήματα εξεταζόμενα σε συνάρτηση με τους παράγοντες, που έχουν αναγνωριστεί σχετικά με την ανάπτυξη της αστικής δημιουργικότητας (*Hospers, 2003*) και την προσέγγιση του Florida (2002) ως προς τις δημιουργικές πόλεις, παρουσιάζουν τις ελλείψεις και τις αδυναμίες, που επικρατούν στον Δήμο Χανίων σε τομείς καίριους, που αφορούν στην καθημερινότητα των κατοίκων, όπως το συγκοινωνιακό δίκτυο, την εκτέλεση νέων έργων, τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών, την ανεκτικότητα της πόλης απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού. Περαιτέρω, οι χαρακτηρισμοί «*δυσλειτουργικός*», «*μέτρια γηρασμένος*» και «*μέτρια συντηρητικός*», έρχονται σε πλήρη αντιδιαστολή με το κριτήριο της τεχνολογίας (*technology*), καθώς ο συγκεκριμένος δήμος δεν χαρακτηρίζεται ως περιοχή «*υψηλής τεχνολογίας*», που θα μπορούσε να προσελκύσει δημιουργικό εργατικό δυναμικό.

Από την άλλη, οι κάτοικοι του δήμου επισημαίνουν ως δυναμικό χαρακτηριστικό τη γεωγραφική του θέση, γεγονός ενθαρρυντικό, καθώς το κριτήριο των χωρικών πλεονεκτήματα (*territory assets*), που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος (*αυθεντικότητα τόπου*) και στα μοναδικά χαρακτηριστικά μιας τοποθεσίας, έχει κυρίαρχη θέση στην περίπτωση του Δήμου Χανίων. Ενθαρρυντικό είναι δε το γεγονός ότι η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων τέθηκε υπέρ της αναγκαιότητας συνεργασίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας, αποδεικνύοντας ότι οι κάτοικοι έχουν συνειδητοποιήσει τη σπουδαιότητα του έργου, που επιτελείται από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην πόλη, με έμφαση στην καινοτομία.

Αναφορικά με τη σχέση των κατοίκων με τον πολιτισμό διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι ερωτηθέντες επισκέπτονται κάποιες φορές τον χρόνο πολιτιστικούς οργανισμούς, με υψηλή προτίμηση ενδιαφέροντος να συγκεντρώνουν ο κινηματογράφος, το

θέατρο, η μουσική σκηνή και τα μουσεία (>40%) αλλά όχι οι αρχαιολογικοί χώροι, η βιβλιοθήκη, και τα κέντρα πολιτισμού (<40%). Επίσης, οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι προσπαθούν να ενημερώνονται για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων, ενώ το κύριο μέσο, που χρησιμοποιούν για την ενημέρωσή τους είναι το διαδίκτυο. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες ήταν μέτρια ικανοποιημένοι από τα πολιτιστικά δρώμενα (1 στους 3) και από τις πολιτιστικές υποδομές (1 στους 2) στον Δήμο Χανίων.

Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν από μέτρια έως απόλυτα ως προς την ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και εκδηλώσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις, ότι το μέγεθος μιας πόλης δεν είναι πάντα καθοριστικό για τη δημιουργική της απόδοση (7 στους 10), ότι οι τοπικές ιδιαιτερότητες πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κεντρική προτεραιότητα (7 στους 10) και ότι η αστική ανάπλαση επιτυγχάνεται μέσω της αξιοποίησης του αστικού τοπίου και του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού (8 στους 10).

Η μη ικανοποίηση από τις πολιτιστικές υποδομές και η σχεδόν μέτρια ικανοποίηση (1 στους 3) από τα πολιτιστικά δρώμενα λειτουργούν ανασταλτικά ως προς την ανταπόκριση στα κριτήρια των δημιουργικών πόλεων, ενώ πολύ θετικό είναι το γεγονός ότι η πλειοψηφία του δείγματος αναγνώρισε την αναγκαιότητα της ενίσχυσης των πολιτιστικών υποδομών και εκδηλώσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις, συνδέοντας τον πολιτισμό και τη δημιουργικότητα με την καινοτομία. Περαιτέρω, το μέγεθος μιας πόλης δεν θεωρήθηκε καθοριστικό για τη δημιουργική απόδοση της πόλης από τους ερωτηθέντες, αποδεικνύοντας ότι ο Δήμος Χανίων θα μπορούσε υπό προϋποθέσεις να αποτελέσει δημιουργική πόλη. Στο ίδιο πλαίσιο, θετικά τοποθετήθηκαν οι συμμετέχοντες ως προς τα ζητήματα ότι οι τοπικές ιδιαιτερότητες πρέπει να αντιμετωπίζονται ως κεντρική προτεραιότητα και ότι η αστική ανάπλαση επιτυγχάνεται μέσω της αξιοποίησης του αστικού τοπίου και του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού, αποδεικνύοντας ότι στην κοινή γνώμη υπάρχει το απαιτούμενο υπόβαθρο για τη στήριξη πρωτοβουλιών και πολιτικών ανάπτυξης της δημιουργικής οικονομίας στην περιοχή.

Υποστηρικτικά ως προς το εν λόγω συμπέρασμα, λειτουργεί και το ό,τι το δείγμα, παρόλο που είχε μέτρια έως μικρή γνώση της έννοιας της «δημιουργικής οικονομίας», συμφώνησε κατά μεγάλη πλειοψηφία με το περιεχόμενό της, δηλ. ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας.

Στον αντίποδα, μόλις οι 3 στους 10 ερωτηθέντες απάντησαν ότι ασκούσαν κάποιο δημιουργικό επάγγελμα, αποδεικνύοντας ότι το κριτήριο του ταλέντου (*talent*), σύμφωνα με το οποίο οι δημιουργικοί άνθρωποι συγκεντρώνονται κυρίως σε μέρη, που αποτελούν κέντρα

δημιουργικότητας, δεν ισχύει για την περίπτωση του Δήμου Χανίων. Ωστόσο, μεγάλο ποσοστό (8 στους 10) εξέφρασε την άποψη ότι η επιχείρηση, στην οποία απασχολείται, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων.

Αποθαρρυντικά είναι δε τα ευρήματα ως προς τους δημιουργικούς επαγγελματίες, που συμμετείχαν στην έρευνα, καθώς δήλωσαν μέτρια ικανοποιημένοι από τις συνθήκες εργασίας τους, ενώ σχεδόν οι μισοί δεν ήταν ικανοποιημένοι από τις χρηματικές τους απολαβές. Από τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον Δήμο Χανίων οι 4 στους 10 δήλωσαν καθόλου έως λίγο ικανοποιημένοι, με τους μισούς να είναι καθόλου έως λίγο ικανοποιημένοι αναφορικά με τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα. Τα εν λόγω ευρήματα αποδεικνύουν ότι το περιβάλλον, που επικρατεί στην παρούσα φάση στον Δήμο Χανίων, δεν λειτουργεί υποστηρικτικά ως προς την ανάπτυξη της δημιουργικής οικονομίας και τη στήριξη των δημιουργικών επαγγελματιών. Η απουσία ικανοποίησης, που επικρατεί, ως προς τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα, αποδεικνύει ότι κρίνεται απαραίτητη η προώθηση των απαιτούμενων πολιτικών από την πλευρά των τοπικών αρχών, προκειμένου ο Δήμος Χανίων να ενδυναμωθεί στον συγκεκριμένο τομέα.

Η συμφωνία των ερωτηθέντων στο ό,τι παράγοντες, όπως οι δυσκολίες πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση, τα κενά στις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, η έλλειψη δεξιοτήτων διοίκησης επιχειρήσεων, το τρέχον οικονομικό κλίμα, κ.ά., εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης, αποδεικνύει ότι το δείγμα έχει κατανοήσει τα εμπόδια, που επικρατούν ως προς την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης, διαθέτοντας την απαραίτητη αντίληψη των συνθηκών, που επικρατούν τόσο σε τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο.

Περαιτέρω, ορισμένα ειδικά ευρήματα της έρευνας παρουσιάζουν ενδιαφέρον, όπως η διαπίστωση ότι οι γυναίκες έδειξαν σαφώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τους άνδρες αναφορικά με την παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και το εύρημα σχετικά με την ικανοποίηση από τις χρηματικές απολαβές της δημιουργικής εργασίας, όπου οι άνδρες δήλωσαν πιο ικανοποιημένοι από ό,τι οι γυναίκες.

Η ηλικιακή ομάδα 66+ επέλεξε τους λιγότερο θετικούς χαρακτηρισμούς για τον Δήμο Χανίων, ενώ ως προς την παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων είχε το μικρότερο ενδιαφέρον. Για την εν λόγω ηλικιακή ομάδα οι κοινωνικές υποδομές θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα για τον δήμο στα επόμενα χρόνια.

Αναφορικά με την παρακολούθηση πολιτιστικών δρώμενων οι συμμετέχοντες με υψηλότερη μόρφωση έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Συνταξιούχοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι

εμφανίστηκαν λιγότερο ικανοποιημένοι από την εκτέλεση έργων υποδομής και τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών, τα μέσα μαζικής μεταφοράς, την ποιότητα ζωής, τα πολιτιστικά δρώμενα και τις υποδομές του δήμου.

Τέλος, οι κάτοικοι της Δ.Ε. Χανίων εξέφρασαν μεγαλύτερη ικανοποίηση αναφορικά με τις πολιτιστικές υποδομές και τα δρώμενα, την εκτέλεση νέων έργων, τις συνθήκες εργασίας τους και τις χρηματικές τους απολαβές, συγκριτικά με τους κατοίκους των περιαστικών περιοχών.

Συμπερασματικά, ο Δήμος Χανίων, όπως αποτυπώθηκε και στα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας, διαθέτει την απαιτούμενη ποικιλομορφία, που προκύπτει από τη διαφορετικότητα των κατοίκων του, την ποικιλία της συνολικής αστικής εικόνας (*Hospers, 2003*), καθώς και τα χωρικά πλεονεκτήματα (*Florida, 2002*), που αφορούν στην αυθεντικότητα του τόπου και στα μοναδικά χαρακτηριστικά του. Ωστόσο, καταγράφοντας χαμηλές επιδόσεις σε κριτήρια καίρια, που αφορούν στην αστική δημιουργικότητα, όπως την τεχνολογία, το ταλέντο, την ανεκτικότητα, την ποιότητα ζωής, τις πρωτοβουλίες των τοπικών αρχών ως προς τον δημιουργικό τομέα, αποδεικνύεται ότι απαιτείται ακόμη πολλή προσπάθεια, ώστε να θεωρηθεί η δημιουργικότητα στρατηγικός παράγοντας αειφόρου ανάπτυξης στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και περιβαλλοντικό τομέα της συγκεκριμένης περιοχής.

9.5. ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύθηκαν τα δεδομένα, που συγκεντρώθηκαν από την ποσοτική έρευνα, που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της διδακτορικής διατριβής. Ακολούθως, έπειτα από την ομαδοποίηση των δεδομένων διενεργήθηκε ανάλυση συχνοτήτων στις δημογραφικές μεταβλητές (*φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, κ.ά.*), καθώς επίσης και ανάλυση συχνοτήτων στις λοιπές μεταβλητές (*ποιοτικά χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων, σχέσεις κατοίκων με πολιτισμό, θέση δημιουργικών επαγγελματιών*), προκειμένου να παρουσιαστούν οι επικρατούσες τάσεις αναφορικά με τον Δήμο Χανίων και τη δημιουργική οικονομία. Ακολούθησε η ανάλυση παραγόντων του ερωτηματολογίου, μέσω της οποίας αποδείχθηκε ότι η έρευνα παρουσιάζει εγκυρότητα και αξιοπιστία. Τέλος, αναφορικά με τον έλεγχο των υποθέσεων/ερευνητικών ερωτημάτων διενεργήθηκαν οι έλεγχοι Kruskal Wallis και X^2 , στο πλαίσιο των οποίων βρέθηκαν στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα μεταξύ δημογραφικών στοιχείων και εξεταζόμενων παραγόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται συζήτηση των βασικών αποτελεσμάτων/συμπερασμάτων της διδακτορικής διατριβής. Ακολουθεί η παρουσίαση των περιορισμών της έρευνας, με έμφαση στο τμήμα της ποσοτικής έρευνας, ενώ το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παράθεση προτάσεων για μελλοντική έρευνα.

10.1. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ/ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Οι πόλεις τοποθετήθηκαν στο επίκεντρο της σύγχρονης ζωής κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα ως πολυδιάστατοι οργανισμοί. Μια πόλη χαρακτηρίζεται «δημιουργική», όταν θεωρήσει τη δημιουργικότητα στρατηγικό παράγοντα αειφόρου ανάπτυξης. Κεντρική θέση στην πορεία προς τη δημιουργικότητα έχει η ανάπτυξη της δημιουργικής βιομηχανίας και των κλάδων της, ενώ μεταξύ των χαρακτηριστικών των δημιουργικών πόλεων διακρίνονται η τεχνολογία, το ταλέντο, η ανεκτικότητα, τα χωρικά πλεονεκτήματα.

Οι προκλήσεις/εμπόδια, που αντιμετωπίζουν οι πόλεις στην προσπάθειά τους να αξιοποιήσουν τη δημιουργική οικονομία, αφορούν μεταξύ άλλων στο ανταγωνιστικό περιβάλλον των αγορών, στην εξισορρόπηση οικονομικής ανάπτυξης και ποιότητας ζωής, χωρικής οργάνωσης και κοινωνικής ανάπτυξης. Η έλλειψη δε κυβερνητικών πολιτικών υποστηρικτικών προς την καινοτομία κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα περιορισμένα κονδύλια και το μη ευνοϊκό δημοσιονομικό πλαίσιο αποτελούν παράγοντες, που εμποδίζουν τη μετάβαση σε καθεστώς δημιουργικής πόλης. Βασικές προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η έλλειψη πόρων και ενέργειας, τα ανεπαρκή συστήματα μεταφορών, οι υποβαθμισμένες υποδομές στα αστικά κέντρα επηρεάζουν αρνητικά την εξέλιξη μιας πόλης σε δημιουργική. Σημαντικά εμπόδια προκαλούνται και από την ανησυχία για την ανθρώπινη υγεία, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη νόσο του κορωνοϊού (*COVID-19*).

Στο μεταξύ, η σύγχρονη έννοια της πολιτιστικής διπλωματίας συνδέεται με την προώθηση και την υλοποίηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, με κύριους στόχους τη βελτίωση των διακρατικών σχέσεων, την ανάπτυξη σχέσεων σύνδεσης των πολιτισμικών κοινοτήτων, τη διαπολιτισμική κατανόηση. Στην εξέλιξη αυτή συντέλεσε σειρά παραγόντων, όπως η εξέλιξη της τεχνολογίας, η ανεμπόδιστη επικοινωνία κρατών, οργανώσεων και πολιτών, η παγκοσμιοποίηση.

Όπως επισημάνθηκε στην παρούσα διατριβή η δημιουργική οικονομία, ως ένας ταχύτατα αναπτυσσόμενος τομέας, αξιοποιεί τους πολιτιστικούς πόρους, στοχεύοντας στην οικονομική ανάπτυξη. Ο πολιτισμός έχει αναγνωρισθεί, άλλωστε, από τον Ο.Η.Ε. ως μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ έχει ενσωματωθεί και στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού (*Στόχοι: 4,5,8,9,10,11,12,16,17*). Περαιτέρω, οι ΠΔΒ χρειάζονται ένα ειδικό οικοσύστημα πόλεων για να αναπτυχθούν, καθώς ο μετασχηματισμός της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε ανάπτυξη αποτελεί σύνθετη διαδικασία. Μάλιστα, όλο και συχνότερα αξιοποιούνται αξιολογήσεις πόλεων και περιφερειών με ποικίλες πληροφορίες αναφορικά με τον πολιτισμό και τη δημιουργική βιομηχανία. Προς αυτή την κατεύθυνση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργοποίησε το Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων, με δεδομένα, που αφορούν στην απόδοση επιλεγμένων πόλεων σε πεδία, όπως η «πολιτιστική ζωντάνια», η «δημιουργική οικονομία» και το «ευνοϊκό περιβάλλον».

Κατά τη μελέτη περίπτωσης πόλεων, όπως το Μεδεγίν, τη Νάντη, το Βερολίνο και του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου, διαπιστώθηκε ότι η ανάπτυξη των δημιουργικών κλάδων συμβάλλει στην αναζωογόνηση «παρηκμασμένων» περιοχών, την παραγωγή εσόδων και οικονομικών οφελών, τον τερματισμό του κοινωνικού αποκλεισμού και γενικότερα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Στην παρούσα διατριβή παρουσιάστηκαν δύο νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, με αντικείμενο ανάλυσης τις 29 χώρες, οι 196 πόλεις των οποίων περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αξιολογήθηκαν και αναλύθηκαν οι επιδόσεις των χωρών, μέσω μιας σύνθετης μέτρησης του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, στα τρία πεδία «πολιτιστική ζωντάνια», «δημιουργική οικονομία» και «ευνοϊκό περιβάλλον». Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι στις υπό εξέταση χώρες και πόλεις προωθούνται πρακτικές και πολιτικές, με επίκεντρο τον πολιτισμό και τη δημιουργικότητα, με τις αρχές τους να έχουν κατανοήσει τη δυναμική της δημιουργικής οικονομίας και των ΠΔΒ ως προς την αστική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών τους.

Περαιτέρω, από τη μελέτη περίπτωσης του Δήμου Χανίων αναφορικά με τη πολιτιστική διπλωματία διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για έναν Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενεργό σε ζητήματα ανάπτυξης διεθνών συνεργασιών και δικτύωσης, καθώς έχει αναπτύξει πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της πόλης. Αξιοποιώντας, ωστόσο, το εργαλείο της S.W.O.T. ανάλυσης διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν ακόμη αρκετά βήματα, που πρέπει να γίνουν από πλευράς του Οργανισμού. Σε τοπικό επίπεδο κρίνεται απαραίτητη η διαμόρφωση μιας ολιστικής στρατηγικής σύνδεσης της πολιτιστικής

διπλωματίας με την περιφερειακή ανάπτυξη. Η εν λόγω στρατηγική θα επιτρέψει στους διαχειριστές του δήμου να αξιοποιήσουν τα οφέλη της ήπιας αυτής μορφής διπλωματίας προς το συμφέρον της περιοχής και των κατοίκων της.

Ο Δήμος Χανίων, όπως διαπιστώθηκε από τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της διδακτορικής διατριβής, διαθέτει την απαιτούμενη ποικιλομορφία, καθώς και τα χωρικά πλεονεκτήματα, που αφορούν στην αυθεντικότητα του τόπου και στα μοναδικά χαρακτηριστικά του. Ωστόσο, αναφορικά με την έκφραση γνώμης και ικανοποίησης των συμμετεχόντων στην έρευνα καταγράφονται χαμηλές επιδόσεις σε καίρια κριτήρια, που αφορούν στην αστική δημιουργικότητα, όπως την τεχνολογία, το ταλέντο, την ανεκτικότητα, την ποιότητα ζωής, τις πρωτοβουλίες των τοπικών αρχών ως προς τον δημιουργικό τομέα. Ακολούθως, αποδεικνύεται ότι απαιτείται ακόμη πολλή προσπάθεια, προκειμένου να θεωρηθεί η δημιουργικότητα στρατηγικός παράγοντας αειφόρου ανάπτυξης για τον συγκεκριμένο δήμο.

10.2. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αναφορικά με τη σύνθετη μέτρηση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού σε επίπεδο χωρών, που εξετάστηκε στο έκτο κεφάλαιο της παρούσας διατριβής, και παρουσιάζει δύο νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, με αντικείμενο ανάλυσης τις 196 πόλεις (29 χώρες), που περιλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο Πολιτιστικών και Δημιουργικών Πόλεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων διαπιστώθηκαν αποκλίσεις μεταξύ των δύο προσεγγίσεων. Οι συγκεκριμένες αποκλίσεις προκύπτουν από τον συντελεστή, που αξιοποιείται κάθε φορά στη συνάρτηση (πληθυσμός πόλεων/πληθυσμός χώρας). Μάλιστα, καθώς διαπιστώνεται ότι η πρώτη μεθοδολογική προσέγγιση, που αφορά στον πληθυσμό των πόλεων, ανταποκρίνεται περισσότερο στις πραγματικές συνθήκες, που επικρατούν στους τομείς της δημιουργικότητας και του πολιτισμού στις υπό εξέταση χώρες, επιλέγεται ως επικρατέστερη και προτείνεται η αξιοποίησή της σε σχέση με τη δεύτερη, όπου αξιοποιούνται τα στοιχεία των πληθυσμών των χωρών.

Εστιάζοντας στους περιορισμούς της ποσοτικής έρευνας, που διενεργήθηκε για τις ανάγκες της διατριβής, παρατηρείται ότι ως προς την εξέταση του βαθμού ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων από την ποιότητα ζωής τους εξετάστηκαν συγκεκριμένες παράμετροι (ικανοποίηση από τα μέσα μαζικής μεταφοράς, εκτέλεση νέων έργων, συντήρηση υφιστάμενων υποδομών, κ.ά.). Ωστόσο, θα μπορούσαν να είχαν διερευνηθεί επιπλέον

παράγοντες, που προσδιορίζουν την ποιότητα ζωής, όπως οι υπηρεσίες υγείας, η παιδεία, οι δυνατότητες άθλησης, προκειμένου να διαμορφωθεί σφαιρικότερη εικόνα για το συγκεκριμένο πεδίο.

Επιπλέον, το δείγμα της έρευνας, το οποίο αποτελείται από 650 ερωτηθέντες, χαρακτηρίζεται μεσαίας δυναμικότητας σε σχέση με τον πληθυσμό του δήμου. Ενδεχομένως θα μπορούσαν να είχαν συμμετάσχει στην έρευνα περισσότεροι κάτοικοι του δήμου, προκειμένου τα ευρήματα να είναι πιο αντιπροσωπευτικά. Ως περιορισμός της έρευνας θεωρείται και το γεγονός ότι αυτή δεν επεκτάθηκε στον ίδιο βαθμό στους κατοίκους της Δ.Ε. Χανίων (κέντρο) και τους κατοίκους των λοιπών Δ.Ε. (περιαστικές περιοχές) αντίστοιχα, με αποτέλεσμα η πλειοψηφία των ερωτηθέντων να προέρχεται από τον κεντρικό ιστό του δήμου.

Τέλος, η έρευνα θα μπορούσε να είχε κατευθυνθεί πιο στοχευμένα προς τους δημιουργικούς επαγγελματίες του δήμου, προκειμένου να αντληθούν περισσότερες απαντήσεις και να αποτυπωθεί αποτελεσματικότερα το επίπεδο ικανοποίησής τους.

10.3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Οι περιορισμοί, που επισημάνθηκαν στο προηγούμενο υποκεφάλαιο (10.2.) εκτιμάται ότι μπορούν να αποτελέσουν εφαλτήριο για νέες έρευνες στην περίπτωση της διερεύνησης της προοπτικής του Δήμου Χανίων ως δημιουργικής πόλης, καθώς και στο πεδίο της δημιουργικής οικονομίας και των δημιουργικών πόλεων γενικότερα. Ειδικότερα, απευθύνοντας τα ερευνητικά ερωτήματα σε μεγαλύτερο δείγμα κατοίκων, με ισόρροπη εκπροσώπηση του συνόλου των Δ.Ε., μπορεί να διαμορφωθεί μία ολοκληρωμένη έρευνα αναφορικά με τη δημιουργική οικονομία και τον Δήμο Χανίων.

Επιπλέον, προσθέτοντας στο δείγμα των κατοίκων και τους πολυάριθμους επισκέπτες του δήμου (Ελληνες/αλλοδαπούς), η έρευνα αποκτά ευρύτερο χαρακτήρα και περιεχόμενο, καθώς διερευνάται, πέραν της γνώμης και της ικανοποίησης των κατοίκων, και ο βαθμός ικανοποίησης των επισκεπτών. Στο πλαίσιο αυτό η έρευνα, εκτός από το ερωτηματολόγιο, θα μπορούσε να συμπεριλάβει και σύντομες δομημένες συνεντεύξεις, καθώς οι επισκέπτες, διαθέτοντας διαφορετικές εμπειρίες, μπορούν να προβούν σε συγκρίσεις και να διατυπώσουν προτάσεις. Με τον τρόπο αυτό παράλληλα με την ποσοτική διενεργείται και ποιοτική έρευνα, τα ευρήματα της οποίας μπορούν να αξιοποιηθούν ως προς την καταγραφή στάσεων και αντιλήψεων.

Η επανάληψη της έρευνας σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα μπορεί να την καταστήσει χρήσιμο εργαλείο για τους διαχειριστές του δήμου, προκειμένου να προχωρούν σε συγκρίσεις και να εξάγουν χρήσιμα συμπεράσματα, αναφορικά με τις προωθούμενες πολιτικές στον τομέα του πολιτισμού, της ανάπτυξης και της καινοτομίας.

Μάλιστα, η ποσοτική έρευνα, που διενεργήθηκε για τον Δήμο Χανίων, θα μπορούσε έπειτα από κατάλληλη διαμόρφωση, να αξιοποιηθεί και για άλλους δήμους τόσο στην Ελλάδα όσο και το εξωτερικό. Τα ευρήματα της έρευνας λειτουργούν ενισχυτικά στην προσπάθεια των τοπικών αρχών να αναπτύξουν κατάλληλες στρατηγικές ανάπτυξης της δημιουργικής οικονομίας και της αστικής δημιουργικότητας.

Τέλος, σε επόμενο στάδιο προτείνεται και η διερεύνηση της αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων και μέσων ως προς τον αστικό σχεδιασμό και τη στήριξη του πολιτισμού, μέσω της χρήσης διαδραστικών πολυμέσων διακίνησης πληροφοριών. Με τον τρόπο αυτό συγκεντρώνονται εύκολα και γρήγορα δεδομένα, γίνεται ανταλλαγή πληροφοριών και σχεδιάζονται πολιτικές, που εφαρμόζονται με ευκολία από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, σε συνάρτηση με τις ιδιαιτερότητες των περιοχών τους και τις ανάγκες των κατοίκων τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αδόσογλου, Γ. (2016). *Οι αναπτυξιακές προοπτικές του τομέα δημιουργικών Βιομηχανιών σε Ελλάδα και Ευρώπη: Μια εμπειρική διερεύνηση*, Δ.Ε., Ε.Μ.Π., Αθήνα, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/4hr5tr6p> (8/10/2024)

Αυδίκος, Β. (2014). *Οι Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες στην Ελλάδα*, εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα

Βασιλειάδης, Ν. (2015). *Πολιτιστική Διπλωματία Ελληνικές και Διεθνείς διαστάσεις*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, doi: 10.57713/kallipos-581

Γιαννόπουλος, Γ., κ.α. (2023). *Απελευθερώνοντας τις δυνάμεις του πολιτισμού - Προτάσεις πολιτικής*, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις». Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/3v5z23zn> (01/10/2024)

Γκατζής, Θ. (2020). *Η συμβολή της δημιουργικής οικονομίας στην αστική αναγέννηση και βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων: Θεωρητική προσέγγιση*, Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμος ΙΗ, τεύχος 72, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, doi: 10.26253/heal.uth.ojs.sst.2020.841

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2007). *Ανακοίνωση σχετικά με μια ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σ' έναν κόσμο παγκοσμιοποίησης*. Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/55hue44v> (09/01/2024)

Ζαμπετάκης, Λ. (2005). *Επιχειρηματικότητα και Περιβάλλον*, Διαλέξεις διατμηματικού μαθήματος, Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα Κρήτης

Javeau, C. (2000). *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο: το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή*. Αθήνα: Δαρδανός

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πώς γίνεται μία επιστημονική εργασία: Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Αθήνα: Κριτική

Θεοφανίδης, Σ. (2002). *Μεθοδολογία της επιστημονικής σκέψης και έρευνας: πώς γίνεται η επιστημονική έρευνα και πώς γράφεται μια επιστημονική εργασία*. Αθήνα: Γ. Μπένου

Καλιαμπάκος, Δ. (2015). *Η συμβολή του Κ.Ι. Παναγόπουλου στο Τ.Π.Π.Α.*, Πρακτικά Ημερίδας, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/58yvynam> (15/10/2024)

Καλογερέσης, Α., Βλάχος, Α., Ιστορίου, Θ., Μιχαηλίδου, Α., Τζιούτζιος, Δ. (2015). *Μια προσπάθεια αρχικής χαρτογράφησης δημιουργικών πρωτοβουλιών στην Ελλάδα*, στο Ημερίδα για τη Δημιουργική Οικονομία και τις Εξελίξεις στην Ελλάδα. Αθήνα: Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Καρακάσης, Ν. (2018). *Προϋποθέσεις και προοπτικές μετεξέλιξης της πόλης του Βόλου σε δημιουργική πόλη*, Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/yc5cd9yu> (01/07/2024)

Καρβούνης, Α. (2019). *Η Πολιτιστική Διπλωματία των Ελληνικών Δήμων, 2007-2013: Η Προστιθέμενη Αξία της Συμμετοχής των Ελληνικών Δήμων σε Ευρωπαϊκά Πολιτιστικά Δίκτυα Πόλεων*, Δ.Ε., Ε.Α.Π., Αθήνα, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/4y8yzv5d> (05/11/2022)

Καστόρας, Σ. (2002). *Αρχές και Μέθοδοι Επικοινωνίας*, Πολιτιστική Επικοινωνία, Τόμος Α, εκδ. Ε.Α.Π., Πάτρα

Κανκαλάς, Γ., Λαμπριανίδης, Λ., Παπαμίχος, Ν. (2008). *Η Θεσσαλονίκη στο Μεταίχμιο: Η Πόλη ως Διαδικασία Αλλαγών*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, σσ.: 265–293

Κελαϊδή, Ε. (2020). *Έξυπνες Πόλεις, Ψηφιακές Συνεργασίες και Επιχειρηματικότητα*, Δ.Ε., Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/5n6e4f9k> (01/04/2024)

Κολιοφώτη, Π. (2016). *Διπλωματία των πόλεων. Η περίπτωση του Δήμου Θεσσαλονίκης*, Δ.Ε., Ε.Α.Π., Θεσσαλονίκη, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/yc86cunm> (25/10/2024)

Κοσμίδου, Ζ. (2000). *Ο Πολιτισμός ως επικοινωνιακό μέσο για τη βελτίωση των διεθνών σχέσεων και η Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/mu4vtkb3> (20/10/2024)

Κουρτέσης, Α. (2008). *Δημιουργικές Πόλεις και Θεσσαλονίκη: Μία Αρχική Θεώρηση*, στο Γ. Kotler, P. & Keller, K. L. (2006). *Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ*. Αθήνα: Κλειδάριθμος

Κυριαζή, Ν. (2011). *Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Πεδίο

Κύτταρη, Δ. (2015). *Το Λαύριο υπό το πρίσμα της αειφορίας*, Δ.Ε., Ε.Α.Π., Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/22tap5fw> (15/10/2024)

Λαζαρέτου, Σ. (2014). *Η έξυπνη οικονομία: πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες στην Ελλάδα. Μπορούν να αποτελέσουν προοπτική διεξόδου από την κρίση;* Τράπεζα της Ελλάδος,

Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών – Τμήμα Ειδικών Μελετών, Αθήνα, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/u889v447> (29/3/2024)

Λάλου, Γ. (2012). *Η Συμβολή του Κτισμένου Περιβάλλοντος στο Μάρκετινγκ και το Branding των Πόλεων: το παράδειγμα του Βερολίνου*, Δ.Ε., Παν/μιο Θεσσαλίας, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/26zkyfdm> (15/10/2024)

Μάλλιος, Π. (2023). *Ο ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην πρόθεση για νεοφυή επιχειρηματική δραστηριότητα*, Διδακτορική Διατριβή, Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/yzaej4xm> (01/10/2024)

Μορέν, Ε. (1998). *Η πολιτική πολιτισμού*, στο Ε. Μορέν – Σ. Ναϊρ, *Μια πολιτική πολιτισμού*, μτφρ. Ε. Αστερίου, εκδ. Λιβάνης, Αθήνα

Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας, εκδ. Β, Αθήνα

Μπερσέ, Δ. (2019). *Πορτοκαλί Οικονομία και Ανοιχτά Συστήματα Καινοτομίας: Η Περίπτωση των Hubs στους Κλάδους Πολιτισμού και Δημιουργικότητας*, Δ.Ε., Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/yc3c7m75> (29/3/2024)

Μπούνια, Α. (2015). *Έρευνα επισκεπτών και αξιολόγηση: η “φωνή” του κοινού*, στο Ν. Νικονάνου, Α. Μπούνια, Α. Φιλίππουπολίτη, Α. Χουρμουζιάδη & Ν. Γιαννούτσου (επιμ.), *Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21ο αιώνα*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, σσ.: 150 – 169

Ν. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α/2006), *Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων*, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/56w9desb> (02/11/2024)

Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/2010), *Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης*, Ανακτήθηκε από: <http://www.et.gr> (22/4/2024)

Παπαδοπούλου, Ε. (2019). *Δημιουργική πόλη και πολιτικές: Θεωρητικές προσεγγίσεις και η περίπτωση της Θεσσαλονίκης*, Δ.Ε., Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, Ανακτήθηκε από <https://tinyurl.com/3ya68fcw> (01/04/2024)

Παπάζογλου, Γ. (2015). *Η πολιτιστική πολιτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως παράγοντας περιφερειακής και κοινωνικής ανάπτυξης: Η περίπτωση του Δήμου Ξάνθης*, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, Ανακτήθηκε από <https://tinyurl.com/5n7zj37z> (03/11/2024)

Παπάζογλου, Α. (2017). *Αξιολόγηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η περίπτωση του Δήμου Νεάπολης – Συκεών*, Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Α.Π.Θ., Δ.Π.Θ., Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/2p8r828m> (20/10/2024)

Παπασωτηρίου, Χ. (2011). *Βυζαντινή υψηλή στρατηγική, 6ος-11ος αιώνας*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα

Πασχαλίδης, Γρ. (2002). *Η συμβολή του πολιτισμού στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη*, στο Πασχαλίδης, Γρ. και Χαμπούρη-Ιωαννίδου Αικ., *Οι Διαστάσεις των Πολιτιστικών Φαινομένων: Εισαγωγή στον Πολιτισμό*, Ε.Α.Π., Πάτρα (κεφάλαιο 5)

Πετράκος Γ., Οικονόμου, Δ. (1999). *Διεθνοποίηση και διαρθρωτικές αλλαγές στο Ευρωπαϊκό σύστημα αστικών κέντρων*, στο: Οικονόμου Δ., Πετράκος Γ. (επιμ.), *Η ανάπτυξη των Ελληνικών πόλεων. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας- εκδ. Gutenberg, Βόλος, σσ.13-44

Σιώκας, Γ. (2018). *Οι Ευφρείς Πόλεις και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Θεωρητικό πλαίσιο και ελληνικά παραδείγματα*, Σεμινάριο Ερμούπολης για την κοινωνία της πληροφορίας και την οικονομία της γνώσης, Ε.Μ.Π., doi:10.13140/RG.2.2.29438.92487

Σπανουδάκη, Ε. (2017). *Τοπική ανάπτυξη στα Χανιά μέσω της δημιουργικής οικονομίας*, Διδακτορική Διατριβή, Π.Κ., Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/bdhma8ch> (01/11/2024)

Στεριώτη, Θ. (2016). *Δημιουργική Οικονομία: ο πολιτισμός και η δημιουργικότητα, μοχλοί ανάπτυξης των σύγχρονων πόλεων*, Δ.Ε., ΕΑΠ, Αθήνα, Ανακτήθηκε από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/32067> (01/04/2024)

Τζουμάκα, Ε. (2005). *Πολιτιστική Διπλωματία, διεθνή δεδομένα και ελληνικές προοπτικές*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης

Χριστογιάννης, Γ. (2006). *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*, Εκδόσεις Έλλην

Διεθνής

Alberti, V., Caperna, G., Mauri, C., Panella, F., Tacao Moura, C.J., Banys, K., Symeonidis, K., Dominguez Torreiro, M. and Saisana, M. (2023). *Cultural and Creative Cities Monitor*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, doi:10.2760/975348

Avramopoulos, D.L. (2003). *International implementation of cities' diplomacy*. Development Outreach, Vol. 5 (3), World Bank

Bahl, V. (2012). *Murder Capital to Modern Miracle? The Progression of Governance in Medellin, Colombia*, Development Planning Unit, The Bartlett, University College London, doi: 10.35648/20.500.12413/11781/ii010

Beaverstock, J. V., Smith, R.G. & Taylor, P. J. (1999). *A roster of World Cities*, in *Cities*, 16 (6), pp. 445-458, doi: 10.1016/S0264-2751(99)00042-6

Belanger, L. (1999). *Redefining Cultural Diplomacy: cultural security and foreign policy in Canada*, Political Psychology, 20(4), pp. 677-699

Bradburn, N., Sudman, S., Wansink, B. (2004). *Asking Questions, The Definitive Guide to Questionnaire Design - For Market Research, Political Polls and Social and Health Questionnaires*. San Francisco: Jossey-Bass

Cabrita, M.D.R., Cruz-Machado, V., Cabrita, C. (2013). *Managing creative industries in the context of knowledge-based urban development*, International Journal of Knowledge-Based Development, 4 (4) pp. 318-337

Carta, M. (2009). *Culture, communication and cooperation: The three Cs for a proactive creative city*, International Journal of Sustainable Development, 12 (2-4) pp. 124-133

Cumming, D. J., Sewaid, A. (2024), *Culture, International Stakeholders and Crowdfunding*, Global Strategy Journal, Forthcoming, doi: 10.1002/gsj.1514

Debyser, A. (2019), *Low-cost air carriers and tourism*, European Parliamentary Research Service, PE 644.193, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/3zwmhyzc> (17/01/2025)

Deloitte. (2021). *The Future of the Creative Economy*. Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/yvwehent> (15/09/2024)

Demattos Guimarães, A., Maehle, N. (2022). *Evolution, trends and narratives of cultural crowdfunding: the case of Norway*. International Journal of Cultural Policy, 29(7), pp. 942–970, doi: 10.1080/10286632.2022.2152446

- Dennis, A., Valacich, J. (2001). *Conducting Experimental Research in Information Systems*. Communications of the Association for Information Systems, 7(5), pp. 1-41
- Efthymiou, M., Christidis, P., (2023), *Low-Cost Carriers route network development*, Annals of Tourism Research, Volume 101 (C), doi: 10.1016/j.annals.2023.103608
- European Commission. (2021). *Europe for citizens in numbers, Europe for Citizens Programme: 7 years of support (2014-2020)*, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/28hhbx2> (20/10/2024)
- European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. (2018). *The role of public policies in developing entrepreneurial and innovation potential of the cultural and creative sectors – Report of THE OMC (Open Method of Coordination) working group of Member States' experts*, Publications Office of the European Union, doi: 10.2766/29789
- European Parliament. (2013). *European Capitals of Culture: Success Strategies and Long – Term Effects, Study*, doi: 10.2861/44227
- Evans, G., Shaw, P. (2004). *The contribution of culture to regeneration in the UK: a review of evidence*, A report to the Department for Culture Media and Sport. Ανακτήθηκε από: <https://repository.londonmet.ac.uk/6109/> (15/08/2024)
- Finn, H., K. (2003). *The case for cultural diplomacy: engaging foreign audiences*, Foreign Affairs, 82(6), pp. 15-20
- Flew, T. (2002). *Beyond ad hocery: Defining Creative Industries*, in Cultural Sites, Cultural Theory, Cultural Policy, The Second International Conference on Cultural Policy Research, Wellington, New Zealand, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/5xfk364t> (29/03/2024)
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class*, εκδ. Basic Books, New York
- Florida, R. (2005). *Cities and the creative class*, Routledge, New York
- Grigoroudis, E., Siskos, Y. (2010), *Customer Satisfaction Evaluation*, International Series in Operations Research & Management Science, 139, Springer Science + Business Media, LLC 2010
- Grodach, C. (2017). *Urban cultural policy and creative city making*. Cities, 68, pp. 82-91
- Hall, P. (1998). *Cities in Civilization: Culture, Innovation and Urban Order*, εκδ. Weidenfeld & Nicolson, Pantheon Book

- Hall, P. (2000). *Creative Cities and Economic Development*, Urban Studies, 37(4), pp. 639–649, doi: 10.1080/00420980050003946
- Hansen, T.B. (1995). *Measuring the value of culture*, Cultural Policy, 2, pp. 309-322
- Hartley, J., Potts, J., MacDonald, T. (2012). *The CCI creative city index 2012*. Cult. Sci. J. 2012, 5, pp. 138
- Heebels, B., van Aalst, I. (2010). *Creative Clusters in Berlin: Entrepreneurship and the Quality of Place in Prenzlauer Berg and Kreuzberg*. Geogr. Ann. Ser. B Hum. Geogr. 92, pp. 347–363
- Higgins, M., Morgan, J. (2000). *The Role of Creativity in Planning: The “Creative Practitioner”*, Planning Practice and Research, 15(1–2), pp. 117–127, doi: 10.1080/713691881
- Hospers, G.J. (2003). *Creative Cities in Europe: Urban Competitiveness in the Knowledge Economy*, Intereconomics, 38(5), pp. 260–269, doi: 10.1007/BF03031728
- Howkins, J. (2001). *The Creative Economy: How People Make Money From Ideas*, Penguin, ISBN 978-0141977034
- Kagan, S., Kirchberg, V. (2008). *Sustainability: a new frontier for the arts and cultures*, Frankfurt am Main: Verlag für Akademische Schriften, ISBN 978-3-88864-440-5
- Keller, G. (1983). *Academic strategy: The Management Revolution in Higher Education*, Baltimore: Hopkins
- Kotler, N., Kotler, P., Kotler, W. (2016). *Managing marketing communications Museum marketing and strategy: designing missions, building audiences, generating revenue and resources*, 2nd ed., San Francisco: Jossey-Bass
- Koukoulfikis, G. (2013). *An introduction to Berlin’s creative economy*. Tours: University of Tours, Polytechnic School, France
- Kunzmann, K. (2004). *Culture, Creativity and Spatial Planning*, The Town Planning Review, 75(4), pp. 383–404, doi:10.3828/tpr.75.4.2
- Labaye, A., Sauer, T. (2013). *City networks and the socioecological transition. A European inventory*, WWWforEurope Working Paper, No. 27, WWWforEurope, Vienna, doi: 10419/125683

- Landry, C. (2005). Lineages of the Creative City, in *Creativity and the City: How the creative economy is changing the city*, pp. 42–55, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/mubu6pjw> (28/04/2024)
- Mason, R. (2006). *Cultural Theory and museum studies*, in McDonald, S. (ed.), *A companion to museum studies*, Oxford: Blackwell
- Montalto, V., Tacao Moura, C., Langedijk, S., Saisana, M. (2019). *Culture counts: An empirical approach to measure the cultural and creative vitality of European cities*, doi: 10.1016/j.cities.2019.01.014
- Murphy, E., Redmond, D. (2009). *The role of “hard” and “soft” factors for accommodating creative knowledge: Insights from Dublin’s “creative class Irish Geography*, 42 (1), pp. 69-84
- Nigro, S. (2003). *Recommendations On The Seven Priority-Sectors Of Glocalization*, in *Glocalization, Research Study and Policy Recommendations*, Glocal Forum, CE.R.FE., Montani, Rome
- Nye, J.S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York: Public Affairs
- O'Connor, J., Shaw, K. (2014). *What next for the creative city?* City, Culture and Society, 5 (3) pp. 165-170
- Ortega-Villa, L., M., Ley-Garcia, J. (2018). *Analysis of cultural indicators: A comparison of their conceptual basis and dimensions*. Social Indicators Research, 137(2), pp. 413–439
- Overbeek, F., Van. (2007). *City diplomacy: the roles and challenges of the peace building equivalent of decentralized cooperation*, Utrecht: University of Utrecht
- Peck, J. (2005). *Struggling with the creative class*, International Journal of Urban and Regional Research, 29 (4), pp. 740-770
- Perrin, T., Delvainquière, J.C. (2015). *France/ 1. Historical perspective: cultural policies and instruments*. Compendium: *Cultural Policies and Trends in Europe*, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/4vh3fysh> (29/03/2024)
- Restrepo, F.B., Márquez, D. (2013). *The Orange Economy: An Infinite Opportunity*, Washington, DC: Inter-American Development Bank, doi: 10.18235/0012837

- Rizzo, I., Throsby, D. (2006). *Cultural heritage: Economic analysis and public policy*. Handbook of the economics of art and culture, Elsevier, doi: 10.1016/S1574-0676(06)01028-3
- Rouzé, V. (2019). *Cultural Crowdfunding: Platform Capitalism, Labour and Globalization*, London: University of Westminster Press, doi: 10.16997/book38
- Saeki, S. (2005). *The Perry Centennial Celebration: a Case Study in US - Japanese Cultural Diplomacy*, International Social Science Review, Volume 80, pp. 137
- Sassen, S. (2002). *Global Networks, Linked Cities*, New York: Routledge
- Schneider, C. P. (2009). *The unrealized potential of cultural diplomacy: “Best practices” and what could be, if only...* , The Journal of Arts Management, Law, and Society, 39(4), pp. 260-279
- Serrano, M., M., Neto, P. (2011). *The innovation public policies and the firms’ adoption of innovative processes – a new methodological approach for evaluation*, CEFAGE–UE – Centro de Estudos e Formação Avançada em Gestão e Economia, Working Paper. Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/4s7zcjdw> (23/01/2024)
- Stefanidou, A., Doumpos, M., Zopounidis, C. (2024), *Culture as a driver of sustainable urban development - Methodological approaches*, Development and Sustainability in Economics and Finance, Volumes 2–4, doi: 10.1016/j.dsef.2024.100011
- Tuch, H.N. (1990). *Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas*, New York: St. Martin’s Press, Inc.
- UNCTAD. (2010). *Creative Economy Report 2010*, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/2razr666> (29/03/2024)
- UNCTAD. (2023). *Handbook of Statistics 2023*. ISBN: 9789210029513
- UNESCO. Institute for Statistics. (2016). *The globalization of cultural trade: A shift in consumption. International flows of cultural goods and services 2004-2013*, Canada, doi: 10.15220/978-92-9189-185-6-en
- UNESCO. (2004). *Creative City Mission Statement*, Creative Cities Network, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/ryhhcs5d> (12/04/2024)

UNESCO. (2021). *Cities, culture, creativity: leveraging culture and creativity for sustainable urban development and inclusive growth*, World Bank and UNESCO, Washington, ISBN: 978-92-3-100452-0

United Cities and Local Governments (UCLG). (2018). *Culture in the sustainable development goals: A guide for local action*. Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/3cnmchy9> (26/01/2024)

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/y3j2j72f> (04/04/2024)

United Nations. (2020). *Resolution 74/198. International Year of Creative Economy for Sustainable Development, 2021*. Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/ms7ws5zj> (02/10/2024)

Van den Berg, L., Braun, E. (2001). *Growth clusters in European cities: An integral approach*, Urban Studies, 38(1), pp. 185–205, doi: 10.1080/00420980124001

Van Ham, P. (2005). *Power, Public Diplomacy, and the Pax Americana*, in J. Melissen (eds), *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, p.p. 47-66, New York and Basingstoke, doi: 10: 1403945160

Wilson, E. J. (2008). *Hard power, soft power, smart power*, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, pp. 110-124, doi: 10.1177/000271620731

Wiseman, G. (2005). *Pax Americana: Bumping into Diplomatic Culture*, International Studies Perspectives, 6, pp. 409–430

Woolf, F. (2004). *Partnerships for Learning: a Guide to Evaluating Art Education projects*, Arts Council England, ISBN: 10: 0728707918

Zimmerman, J. (2008). *From brew town to cool town: Neoliberalism and the creative city development strategy in Milwaukee*, Cities, 25 (4), pp. 230-242, doi: 10.1016/j.cities.2008.04.006

Διαδικτυακές αναφορές

Ελληνικές

Δερμάτης, Γ. (2018). *ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΑΥΡΙΟΥ - Η ιστορική μνήμη συναντά τον σύγχρονο πολιτισμό*, Εφημερίδα Αυγή, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/2ppa2t6s> (15/10/2024)

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού – ΕΙΕΑΔ. (2020). *Ετήσια Έκθεση του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς*, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/yxbyyxn6> (7/11/2024)

Ζοπουνίδης, Κ., Στεφανίδου, Α. (2022). *Το Στοιχείο της Δημιουργικής Οικονομίας για τις Σύγχρονες Πόλεις*, European Business Review, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/2p8yvyrr> (11/09/2024)

Ζοπουνίδης, Κ., Στεφανίδου, Α. (2022). *Βερολίνο: Παγκόσμιο Κέντρο Καινοτομίας & Ευρωπαϊκή Προτεύουσα Start-ups*, Οικονομικός Ταχυδρόμος, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/2snbe6nf> (30/10/2024)

Ζοπουνίδης, Κ., Στεφανίδου, Α. (2022). *Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου (Τ.Π.Π.Λ.): Πρότυπο Πείραμα, Δομή Τεχνολογίας, Πολιτισμού & Έρευνας*, Χανιώτικα Νέα, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/45z4bbse> (27/09/2024)

Ζοπουνίδης, Κ., Στεφανίδου, Α. (2022). *Θεσσαλονίκη: Η πρώτη ελληνική πόλη στο Δίκτυο Δημιουργικών Πόλεων της UNESCO*, Οικονομικός Ταχυδρόμος, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/25ck97us> (07/11/2024)

Μπελαβίλα, Ν. (2018). *Ένα πρότυπο πείραμα που πέτυχε*, Εφημερίδα των Συντακτών, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/4th4evrx> (15/10/2024)

Μουζέλης, Ν. (2014). *Η κοινωνία των πολιτών και οι επικριτές της*, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/muex76v9> (01/11/202204)

Ξενόγλωσσες

Clemons, A. (2016). *From World's Murder Capital to the Medellin Miracle. The culture trip*. Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/yf5fjdb3> (02/04/2024)

Durand, C. (2012). *Trois visions pour Nantes Métropole en 2030*, Le courrier du pays de Retz journal, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/bdcm5866> (03/04/2024)

Saldarriaga, G. (2022). *Medellín continues to advance as one of the cities with the lowest unemployment rate in the country*, News, Economic Development, Portal de Medellin, Ανακτήθηκε από: <https://tinyurl.com/2auzevbj> (02/04/2024)

Vileou, G. et all. (2015). *Portrait-robot des habitants de l'île de Nantes*, Ανακτήθηκε από:
<https://tinyurl.com/34xxd77a> (28/04/2024)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
TECHNICAL UNIVERSITY
OF CRETE

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί ένα από τα ερευνητικά εργαλεία της διδακτορικής μου διατριβής, με θέμα: «*Δημιουργική οικονομία και δημιουργικές πόλεις: Η προοπτική του Δήμου Χανίων ως δημιουργικής πόλης*». Η διδακτορική διατριβή εκπονείται στη Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης -Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης- του Πολυτεχνείου Κρήτης, με επιβλέποντα τον Καθηγητή, Κωνσταντίνο Ζοπουνίδη.

Η δημιουργικότητα συνδεόμενη με τον πολιτισμό και την καινοτομία σχετίζεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια με ζητήματα, που αφορούν στην οικονομία και την ανάπτυξη. Θεωρείται μάλιστα σημαντική παράμετρος ως προς τη βελτίωση της οικονομίας και την ανάπτυξη των πόλεων.

Στόχος της έρευνας είναι σε πρώτο επίπεδο να εξεταστεί ο βαθμός ικανοποίησης των κατοίκων του Δήμου Χανίων αναφορικά με την ποιότητα ζωής τους. Έπειτα, διερευνάται η σχέση των κατοίκων με τον πολιτισμό, ενώ η έρευνα ολοκληρώνεται με την αποτύπωση του επιπέδου ικανοποίησης των δημιουργικών επαγγελματιών του Δήμου Χανίων.

Με τη διεξαγωγή της εν λόγω έρευνας και την ανάλυση των ευρημάτων της, απώτερος στόχος είναι ο σχεδιασμός πολιτικών, που θα συνδράμουν τον Δήμο Χανίων στην προσπάθειά του να αναπτυχθεί στον τομέα της δημιουργικής οικονομίας, αναβαθμίζοντας το πολιτιστικό του προϊόν και βελτιώνοντας περαιτέρω τις συνθήκες προς όφελος των δημιουργικών επαγγελματιών.

Οδηγίες:

Διαβάστε τις ερωτήσεις με προσοχή.

Επιλέξτε την απάντηση, που σας αντιπροσωπεύει.

Απαντήστε με ειλικρίνεια. Οι απαντήσεις σας είναι εμπιστευτικές και ανώνυμες.

Προβλεπόμενος χρόνος συμπλήρωσης ερωτηματολογίου: 7'

Πληροφορίες Υποψήφιας Διδάκτορος:

Αντωνία Στεφανίδου, Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης, Σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης Πολυτεχνείου Κρήτης, email: astefanidou1@tuc.gr

Πληροφορίες Επιβλέποντος Καθηγητή:

Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης, Καθηγητής Χρηματοοικονομικής Διοίκησης & Διευθυντής Εργαστηρίου Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης, email: kzopounidis@tuc.gr

*Απαιτείται

Μέρος Ι: Δημογραφικά στοιχεία

Ερώτηση Ι.1. Φύλο*:

- α) Γυναίκα
- β) Άνδρας

Ερώτηση Ι.2. Ηλικία*:

- α) 18 έως 25
- β) 26 έως 35
- γ) 36 έως 45
- δ) 46 έως 55
- ε) 56 έως 65
- στ) 66 και άνω

Ερώτηση Ι.3. Η οικογενειακή σας κατάσταση είναι*:

- α) Ελεύθερος/η
- β) Παντρεμένος/η
- γ) Μονογονεΐα οικογένεια
- δ) Διαζευγμένος/η
- ε) Χήρος/α

Ερώτηση Ι.4. Μορφωτικό Επίπεδο*:

- α) Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (*Δημοτικά*)
- β) Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (*Γυμνάσιο/Λύκειο*)
- γ) Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (*ΑΕΙ/ΤΕΙ*)
- δ) Μεταπτυχιακές/Διδακτορικές Σπουδές

Ερώτηση Ι.5. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκετε*:

- α) Φοιτητής/Σπουδαστής
- β) Δημόσιος Υπάλληλος
- γ) Ιδιωτικός Υπάλληλος
- δ) Ελεύθερος Επαγγελματίας
- ε) Οικιακά
- στ) Συνταξιούχος
- ζ) Άνεργος
- η) Άλλο (*Διευκρινίστε*)

Ερώτηση Ι.6. Σε ποια Δημοτική Ενότητα (*Δ.Ε.*) κατοικείτε*:

- α) Δ.Ε. Ακρωτηρίου
- β) Δ.Ε. Ελ. Βενιζέλου
- γ) Δ.Ε. Θερύσου
- δ) Δ.Ε. Κεραμιών
- ε) Δ.Ε. Ν. Κυδωνίας
- στ) Δ.Ε. Σούδας
- ζ) Δ.Ε. Χανίων

Μέρος II: Ερωτήσεις Ικανοποίησης & Εκφρασης Γνώμης

Ενότητα Α.

Ερώτηση Α.1. Πώς θα χαρακτηρίζατε περισσότερο τον Δήμο Χανίων σήμερα;

- α) Γηρασμένο 1 2 3 4 5 Νεανικό
- β) Συντηρητικό 1 2 3 4 5 Δημιουργικό
- γ) Μη οικολογικό 1 2 3 4 5 Πράσινο
- δ) Δυσλειτουργικό 1 2 3 4 5 Λειτουργικό
- ε) Αφιλόξενο 1 2 3 4 5 Οικείο
- στ) Εσωστρεφές 1 2 3 4 5 Εξωστρεφές

Ερώτηση Α.2. Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;

- α) Η γεωγραφική του θέση
- β) Η δημιουργικότητά του
- γ) Η εξωστρέφειά του
- δ) Η ιστορία και ο πολιτισμός του
- ε) Άλλο (Διευκρινίστε)

Ερώτηση Α.3. Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;

- α) Αναβάθμιση του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος
- β) Βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου
- γ) Δημιουργία χώρων πρασίνου
- δ) Ενίσχυση της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας
- ε) Κοινωνικές υποδομές
- στ) Μείωση της γραφειοκρατίας και βελτιστοποίηση των διοικητικών υπηρεσιών

Ερώτηση Α.4. Είστε ικανοποιημένος/η από την εκτέλεση νέων έργων και τη συντήρηση των υφιστάμενων υποδομών στον Δήμο Χανίων;
Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Α.5. Είστε ικανοποιημένος/η από τα μέσα μαζικής μεταφοράς;
Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Α.6. Η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού;
α) Ναι
β) Όχι

Ερώτηση Α.7. Κρίνετε απαραίτητη τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας;
α) Ναι
β) Όχι

Ερώτηση Α.8. Είστε ικανοποιημένος/η από την ποιότητα ζωής στον Δήμο Χανίων;
(Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.) ως ποιότητα ζωής ορίζεται:
«...η αντίληψη του ατόμου για τη θέση του στη ζωή στο πλαίσιο του πολιτισμού και των

συστημάτων αξιών στα οποία ζει και σε σχέση με τους στόχους, τις προσδοκίες, τα πρότυπα και τις ανησυχίες του»).

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ενότητα Β.

Ερώτηση Β.1. Επισκέπτεστε συχνά πολιτιστικούς οργανισμούς;

- α) Πολύ συχνά
- β) Κάποιες φορές τον χρόνο
- γ) Μία φορά τον χρόνο ή λιγότερο
- δ) Ποτέ

Ερώτηση Β.2. Ποιοι είναι οι πολιτιστικοί οργανισμοί, που σας ενδιαφέρουν;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- α) Μουσείο
- β) Θέατρο
- γ) Βιβλιοθήκη
- δ) Αρχαιολογικοί χώροι
- ε) Κινηματογράφος
- στ) Κέντρα Πολιτισμού
- ζ) Μουσική σκηνή
- η) Άλλο (Διευκρινίστε)

Ερώτηση Β.3. Πόσο συχνά παρακολουθείτε τις παρακάτω πολιτιστικές δραστηριότητες;

- α) Μουσικές συναυλίες
Ποτέ 1 2 3 4 5 Πολύ συχνά
- β) Θεατρικές παραστάσεις
Ποτέ 1 2 3 4 5 Πολύ συχνά
- γ) Χορευτικές παραστάσεις
Ποτέ 1 2 3 4 5 Πολύ συχνά
- δ) Κινηματογραφικές προβολές
Ποτέ 1 2 3 4 5 Πολύ συχνά
- ε) Ανάγνωση λογοτεχνίας/ποίησης
Ποτέ 1 2 3 4 5 Πολύ συχνά
- στ) Εικαστικές εκθέσεις
Ποτέ 1 2 3 4 5 Πολύ συχνά
- ζ) Πόσο συχνά επισκέπτεστε μουσεία/αρχαιολογικούς χώρους
Ποτέ 1 2 3 4 5 Πολύ συχνά

Ερώτηση Β.4. Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;

- α) Ναι (Μεταβείτε στην Ερώτηση Β.5.)
- α) Όχι (Μεταβείτε στην Ερώτηση Β.6.)

Ερώτηση Β.5. Από πού ενημερώνεστε κυρίως;

- α) Τοπική τηλεόραση
- β) Τοπικές εφημερίδες
- γ) Ραδιόφωνο
- δ) Διαδίκτυο

ε) Άλλο (Διευκρινίστε)

Ερώτηση Β.6. Είστε ικανοποιημένος/η από τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Β.7. Είστε ικανοποιημένος/η από τις πολιτιστικές υποδομές στον Δήμο Χανίων;

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Β.8. Πόσο σύμφωνο/η σας βρίσκουν οι ακόλουθες δηλώσεις;

α) Είναι απαραίτητη η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και των πολιτιστικών εκδηλώσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις.

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

β) Το μέγεθος μιας πόλης δεν είναι πάντα καθοριστικό για τη δημιουργική της απόδοση.

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

γ) Η αναγνώριση και η καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κεντρική προτεραιότητα της περιφερειακής πολιτικής.

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

δ) Η αστική ανάπλαση επιτυγχάνεται μέσω της αξιοποίησης τόσο του αστικού τοπίου όσο και του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού.

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Β.9. Γνωρίζετε την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας»;

α) Ναι

β) Όχι

Ερώτηση Β.10. Πιστεύετε ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας;

A) Ναι

B) Όχι

Ερώτηση Β.11. Ασκείτε κάποιο δημιουργικό επάγγελμα*;

(«Δημιουργικά επαγγέλματα» θεωρούνται τα επαγγέλματα, που περιλαμβάνονται στους ακόλουθους κλάδους: λογοτεχνία, μουσική, τέχνες θεάματος, εικαστικές τέχνες, ταινίες, φωτογραφία, εκδόσεις & έντυπα, μέσα ενημέρωσης, δισκογραφία, ραδιόφωνο & τηλεόραση, ηλεκτρονικά παιχνίδια, αρχιτεκτονική, διαφήμιση, design, σχέδιο μόδας, υπηρεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς).

α) Ναι (Μετάβαση στην ερώτηση Γ.1.)

β) Όχι (Ολοκλήρωση ερωτηματολογίου)

Ενότητα Γ.

Ερώτηση Γ.1. Θεωρείτε ότι η επιχείρησή, στην οποία απασχολείστε, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων;

α) Ναι

β) Όχι

Ερώτηση Γ.2. Είστε ικανοποιημένος/η από τις συνθήκες της εργασίας σας;

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Γ.3. Είστε ικανοποιημένος/η από τις χρηματικές απολαβές της εργασίας σας;

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Γ.4. Είστε ικανοποιημένος/η από τις επιδόσεις του δημιουργικού τομέα στον Δήμο Χανίων;

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Γ.5. Είστε ικανοποιημένος/η από τον ρόλο των τοπικών αρχών σε πρωτοβουλίες, που αφορούν στον δημιουργικό τομέα;

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ερώτηση Γ.6. Σε τι βαθμό εμποδίζουν οι ακόλουθοι παράγοντες την ανάπτυξη μιας δημιουργικής επιχείρησης;

α) Δυσκολίες πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

β) Κενά στις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

γ) Έλλειψη δεξιοτήτων διοίκησης επιχειρήσεων

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

δ) Έντονος ανταγωνισμός

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

ε) Έλλειψη προβολής της επιχείρησης

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

στ) Τρέχον οικονομικό κλίμα

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

ζ) Παραβίαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας/πνευματικών δικαιωμάτων επιχείρησης

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

η) Ανεπαρκή έσοδα για επανεπένδυση στην ανάπτυξη της επιχείρησης

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

θ) Ανέτοιμη αγορά για την εισαγωγή/υποδοχή νέων ιδεών

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

η) Ρυθμιστικό πλαίσιο κράτους

Καθόλου 1 2 3 4 5 Απόλυτα

Ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και τον χρόνο σας.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Πίνακας 6.A. Στατιστική αποδοχή ανάλυση παραγόντων (varimax, correlation matrix)

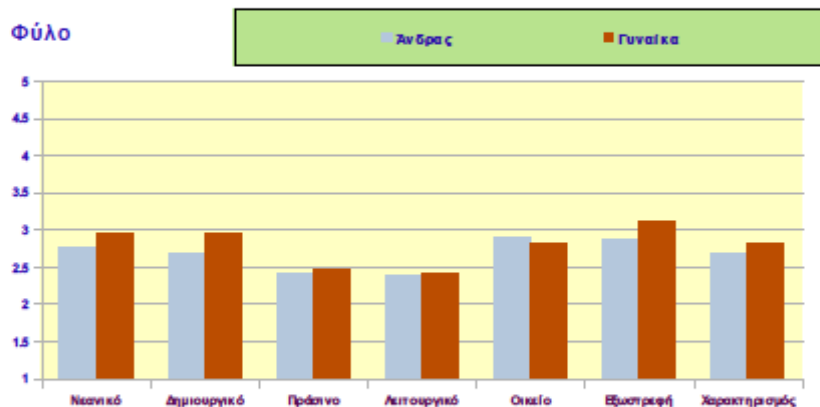
	Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων	Εικόνα Δήμου & ποιότητα ζωής κατοίκων	Ικανοποίηση δημοοργικών παγγεωμάτων	Δημοοργία θέσεων εργασίας, δημοοργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπλαση	Παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων
OMO	0,83	0,78	0,57	0,74	0,81
Extr. Chi-Square	1429,27	932,73	289,13	410,43	1098,74
df	15	10	8	8	15
p	0	0	0	0	0
Εγκυρότητα	0,57	0,56	0,68	0,53	0,52
Reliability Cronbach's alpha	0,85	0,8	0,74	0,89	0,73
Kolmogorov-Smirnov Z	2,3	1,88	1,37	2,97	0,87
Likert. Sig. (2-tailed)	0	0	0,03	0	0,43

Πίνακας 6.B. Αναλυτική παρουσίαση ανάλυσης παραγόντων με απόκρυψη <.45 τιμών προς παράγοντες

		Extraction	Rotation	Rotation
			Parag. 1	Parag. 2
Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων	Νοτικός	0,6	0,77	
	Δημοοργικός	0,63	0,8	
	Πρόστιος	0,53	0,73	
	Λειτουργικός	0,57	0,76	
	Οικισμός	0,57	0,73	
	Εξωτερικός	0,54	0,73	
Εικόνα Δήμου & ποιότητα ζωής κατοίκων	Ικανοποίηση από εκτέλεση νέων έργων & συντήρηση υποδομών	0,54	0,74	
	Ικανοποίηση από μέσα μαζικής μεταφοράς	0,5	0,7	
	Ποιότητα ζωής	0,41	0,64	
	Πολιτιστικό θρόνομα	0,63	0,8	
	Πολιτιστικός υποδομής	0,69	0,83	
Ικανοποίηση δημοοργικών παγγεωμάτων	Συνθήκες εργασίας	0,81		0,88
	Χρηματικός απολαβής	0,82		0,9
	Επιδόσεις δημοοργικού τομεία	0,9	0,93	
	Ρόλος τοπικών αρχών	0,91	0,95	
Δημοοργία θέσεων εργασίας, δημοοργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπλαση	Δημοοργία θέσεων εργασίας σε καινοτόμες επιχειρήσεις	0,53	0,72	
	Μέγεθος πόλης & δημοοργική απόδοση	0,42	0,65	
	Αναγνώριση & καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων	0,59	0,77	
	Αστική ανάπλαση & αξιοποίηση αστικού τοπίου – νεόπιο ανθρώπινου δυναμικού	0,57	0,75	
Παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων	Μουσικός συναυλίας	0,44	0,66	
	Θεατρικές παραστάσεις	0,57	0,76	
	Χορευτικές παραστάσεις	0,47	0,68	
	Ανάγνωση λογοτεχνίας / ποιήσης	0,45	0,67	
	Εκπαιδευτικές εκθέσεις	0,65	0,8	
	Μουσική / αρχαιολογικοί γήρα	0,51	0,71	
Επαύδα ανάπτυξης δημοοργικής ανάπτυξης	Εξωτερική χρηματοδότηση	0,49	0,56	
	Δελιότητα εργατικού δυναμικού	0,83		0,9
	Δελιότητες διοίκησης	0,75		0,84
	Ανταγωνισμός	0,37	0,47	
	Έλλειψη Προβόλης	0,49	0,66	
	Οικονομικό κλίμα	0,57	0,74	
	Αναπτυχτική έσοδα για επενδύσεις	0,54	0,71	
	Ανετομότητα αγοράς	0,53	0,71	
	Ρυθμιστικό πλαίσιο κράτους	0,59	0,76	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

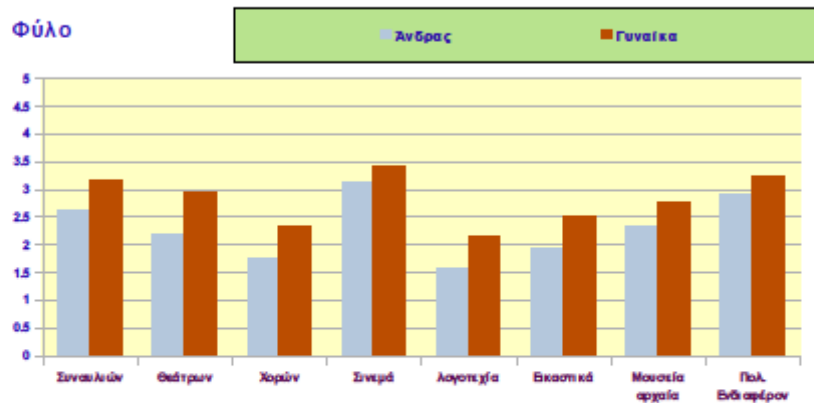
ΣΧΗΜΑ 30: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΦΥΛΟ

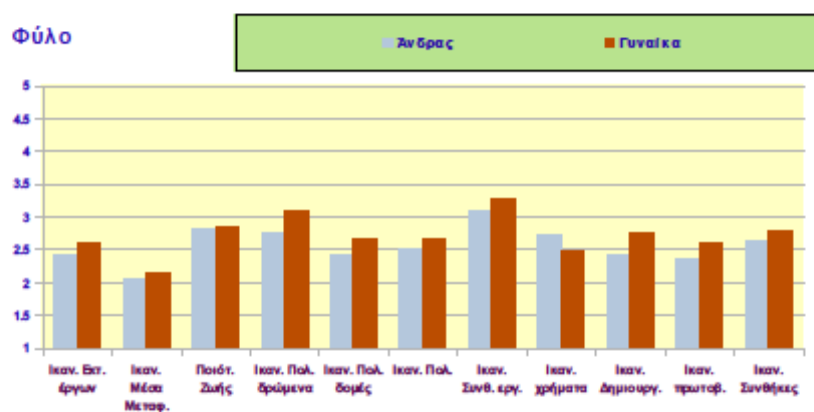
Σχήμα 30Α. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων σε σχέση με φύλο

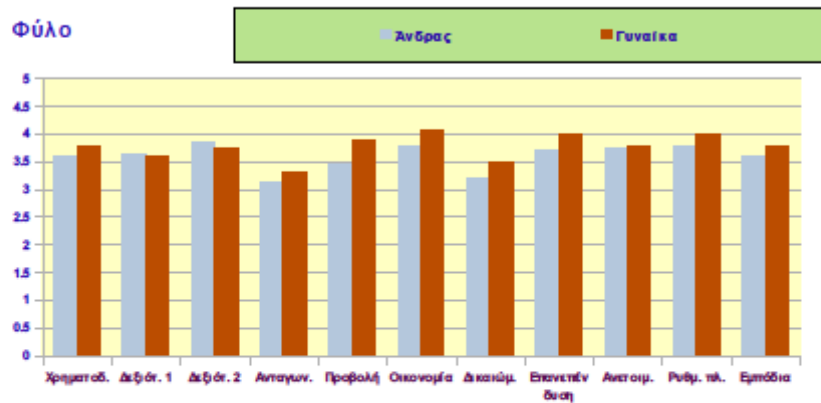
Σχήμα 30Β. Συμφωνία σε δηλώσεις για δημιουργία θέσεων εργασίας, δημοιοργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπτυξη σε σχέση με φύλο

Σχήμα 30Γ. Συχνότητα παρακολούθησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε σχέση με φύλο

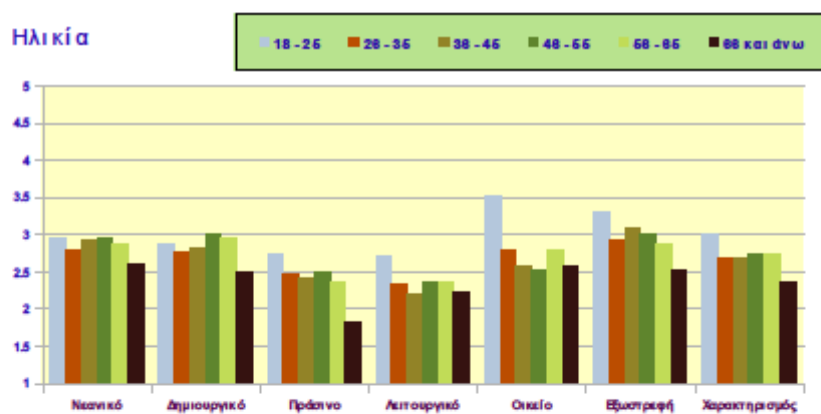

Σχήμα 30Δ. Έκφραση ικανοποίησης σε σχέση με φύλο

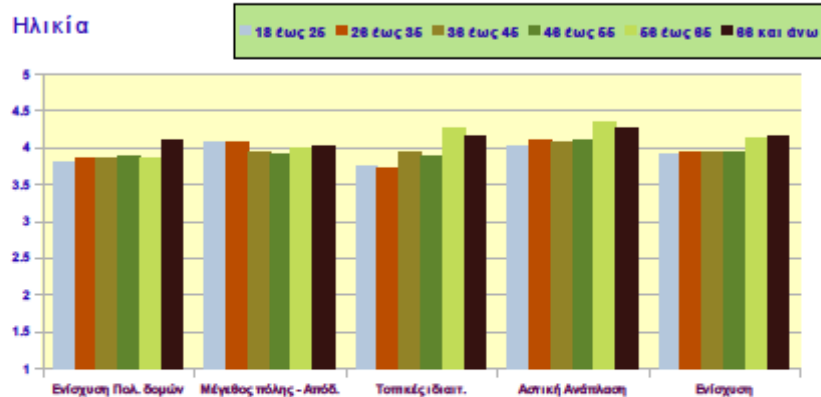

Σχήμα 30Ε. Ανασταλτικοί παράγοντες ανάπτυξης δημιουργικής επιχείρησης σε σχέση με φύλο

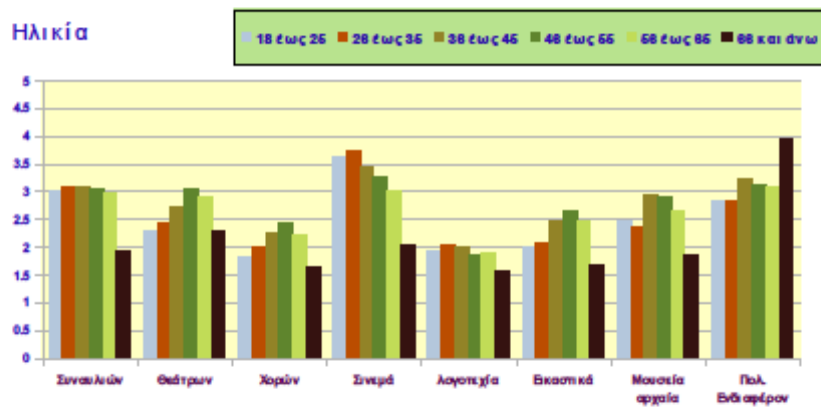
ΣΧΗΜΑ 31: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΗΛΙΚΙΑ

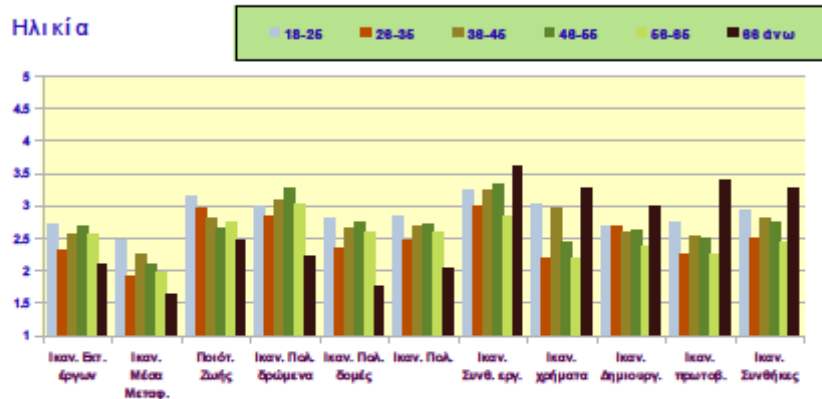
Σχήμα 31Α. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων σε σχέση με ηλικιακή ομάδα

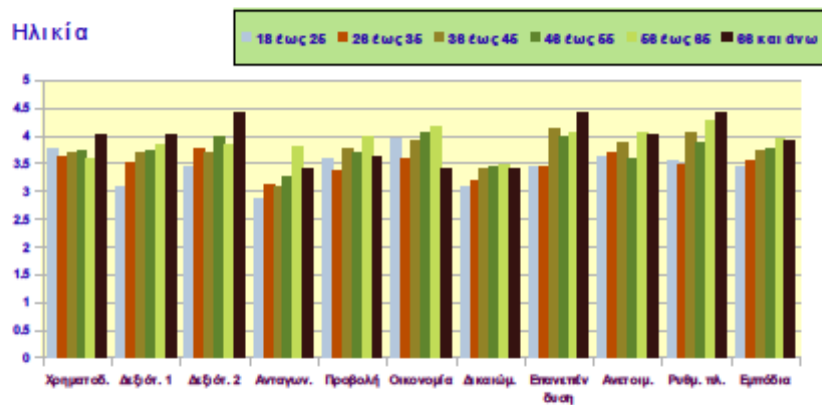
Σχήμα 31B. Συμφωνία σε δηλώσεις για δημιουργία θέσεων εργασίας, δημιουργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπτυξη σε σχέση με ηλικιακή ομάδα

Σχήμα 31Γ. Παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε σχέση με ηλικιακή ομάδα

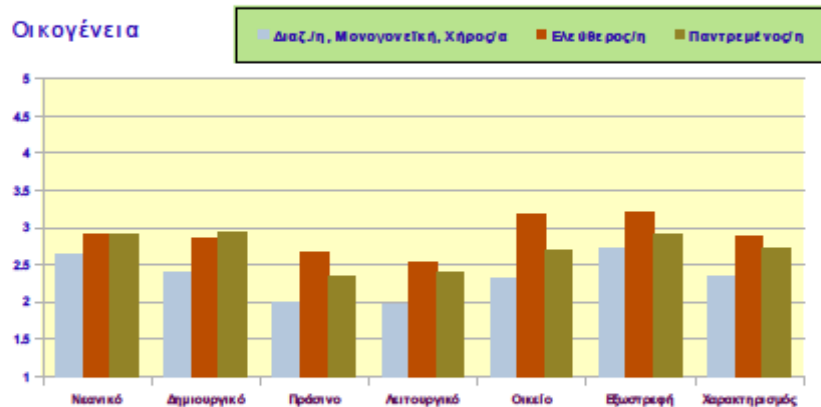

Σχήμα 31Δ. Έκφραση ικανοποίησης σε σχέση με ηλικιακή ομάδα

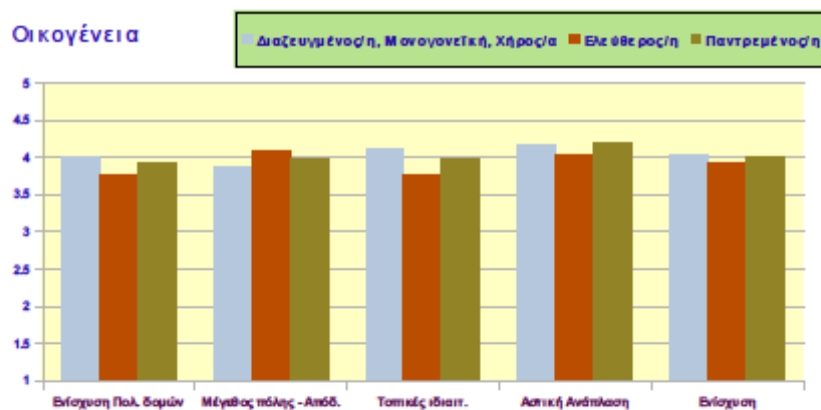

Σχήμα 31Ε. Ανασταλτικοί παράγοντες ανάπτυξης δημιουργικής επιχείρησης σε σχέση με ηλικία

ΣΧΗΜΑ 32: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

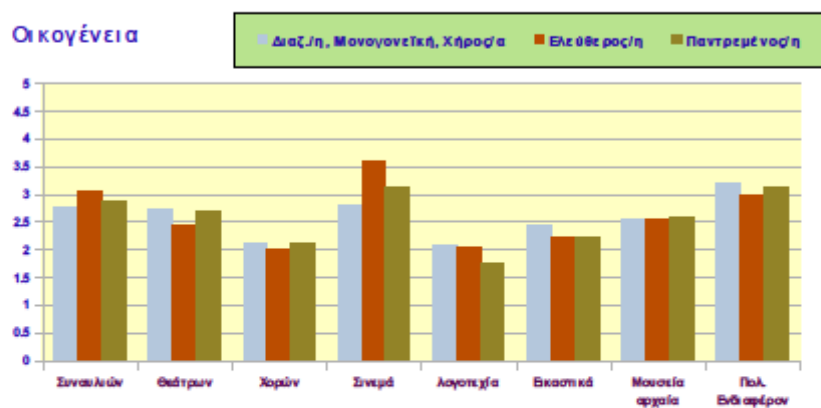

Σχήμα 32Α. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων σε σχέση με οικογενειακή κατάσταση

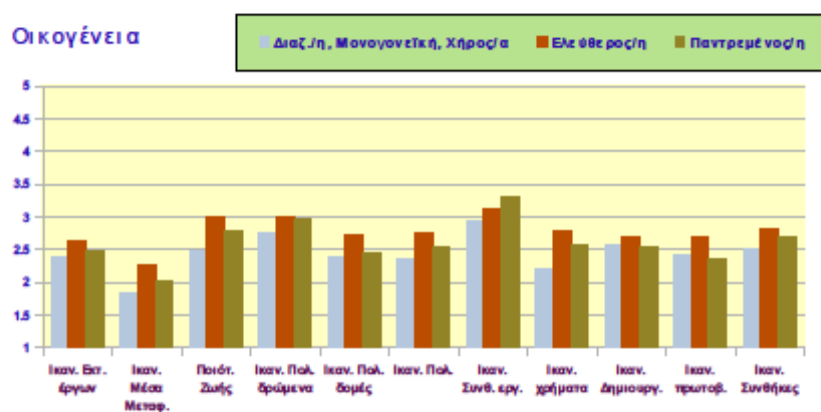
Σχήμα 32Β. Συμφωνία σε δηλώσεις για δημιουργία θέσεων εργασίας, δημιουργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπτυξη σε σχέση με οικογενειακή κατάσταση

Οικογένεια

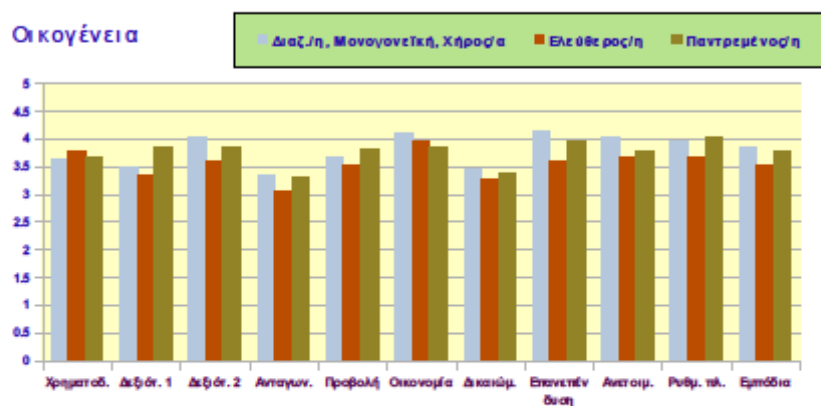
Σχήμα 32Γ. Παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε σχέση με οικογενειακή κατάσταση

Οικογένεια

Σχήμα 32Δ. Έκφραση ικανοποίησης σε σχέση με οικογενειακή κατάσταση

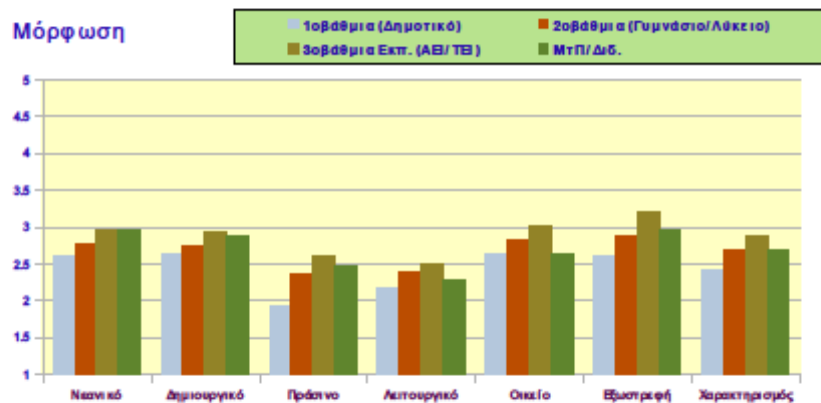
Οικογένεια

Σχήμα 32Ε. Ανασταλτικοί παράγοντες ανάπτυξης δημιουργικής επιχείρησης σε σχέση με οικογενειακή κατάσταση

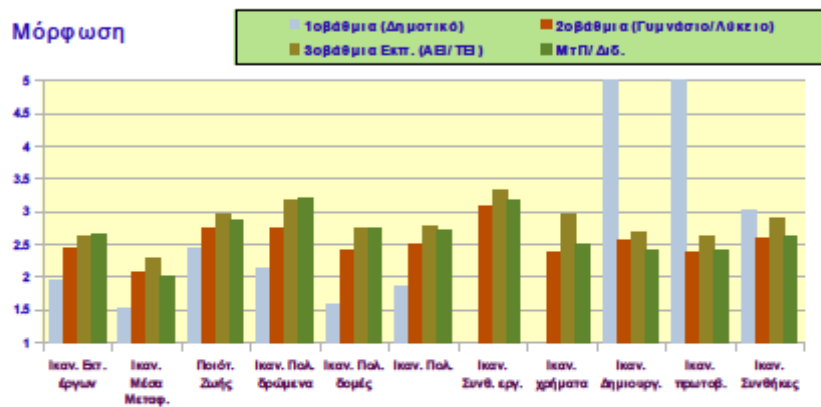
ΣΧΗΜΑ 33: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Μόρφωση

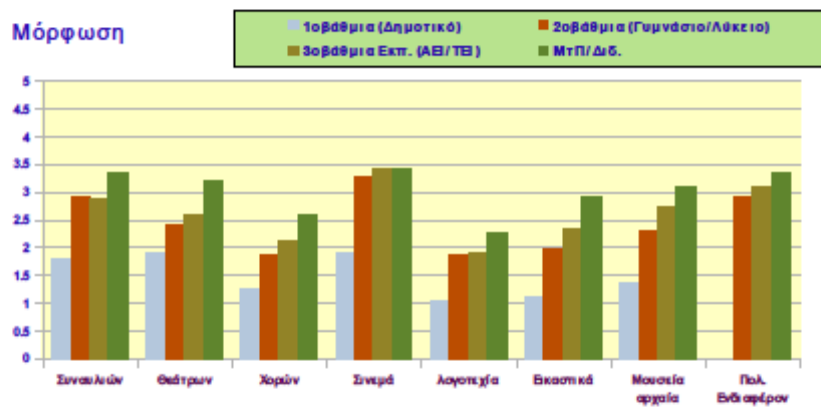
Σχήμα 33Α. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων σε σχέση με μορφωτικό επίπεδο

Μόρφωση

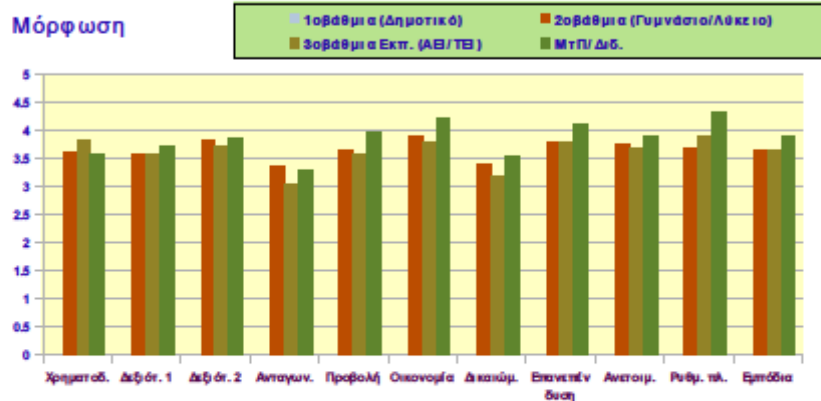

Σχήμα 33Β. Έκφραση ικανοποίησης σχετικά με μορφωτικό επίπεδο

Μόρφωση

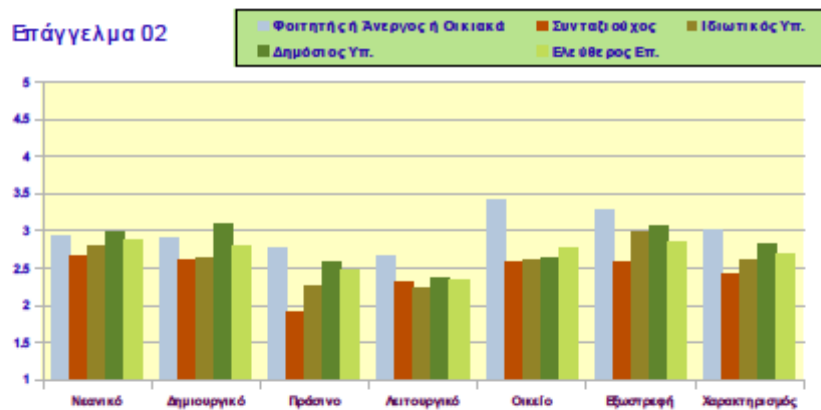

Σχήμα 33Γ. Παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε σχέση με μορφωτικό επίπεδο

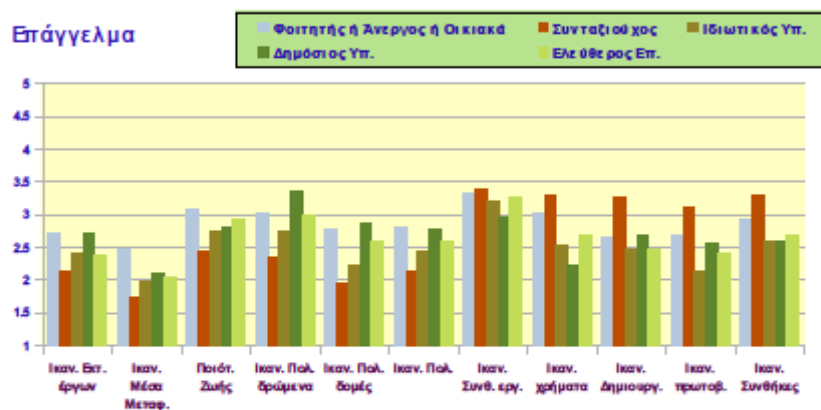
Σχήμα 33Δ. Ανασταλτικοί παράγοντες ανάπτυξης δημιουργικής επιχείρησης σε σχέση με μορφωτικό επίπεδο

ΣΧΗΜΑ 34: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

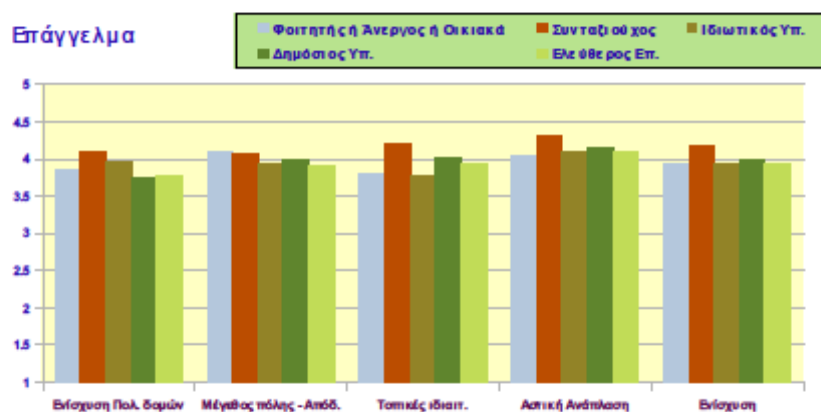
Σχήμα 34Α. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων σε σχέση με επάγγελμα

Επάγγελμα

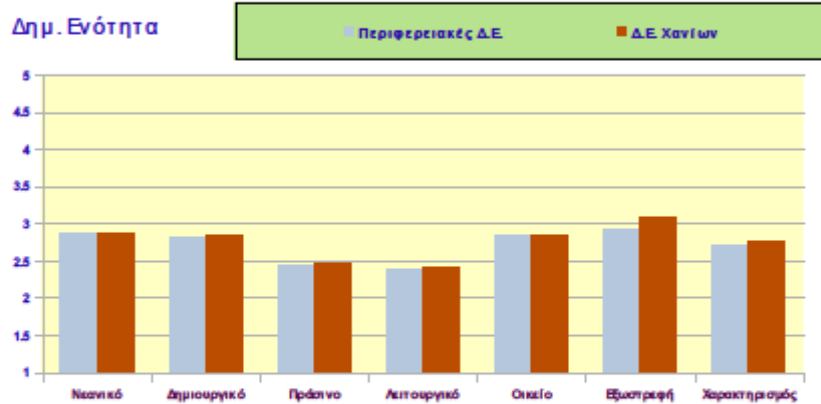
Σχήμα 34B. Έκφραση ικανοποίησης σχετικά με επάγγελμα

Επάγγελμα

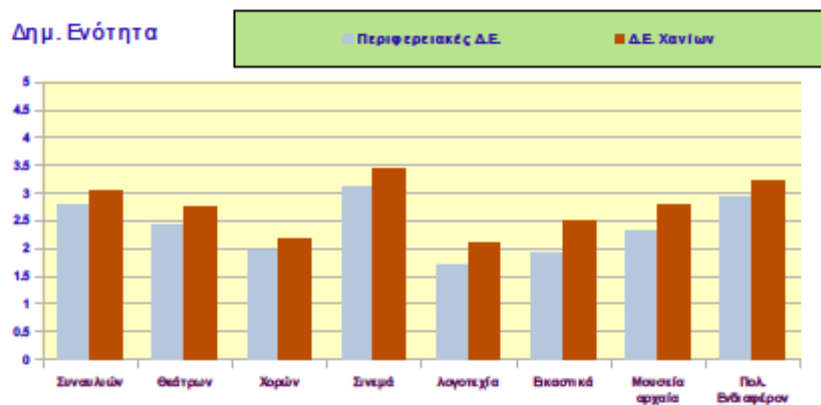

Σχήμα 34Γ. Συμφωνία σε δηλώσεις για δημιουργία θέσεων εργασίας, δημιουργική απόδοση πόλεων, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπλαση σε σχέση με επάγγελμα

ΣΧΗΜΑ 35: ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΠΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

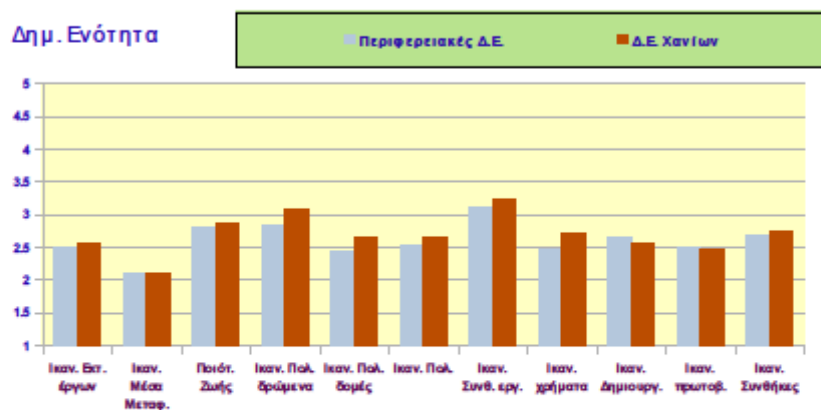

Σχήμα 35Α. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων σε σχέση με τόπο κατοικίας

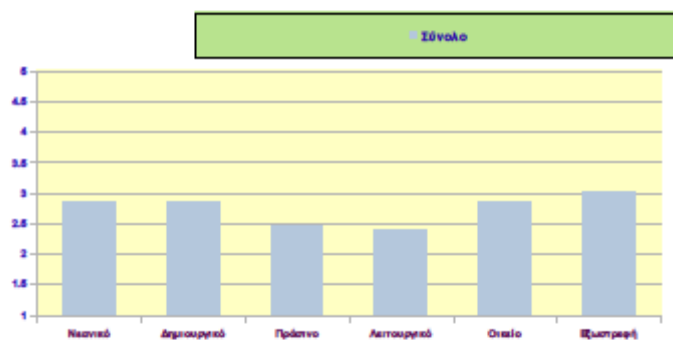
Σχήμα 35Β. Παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε σχέση με τόπο κατοικίας

Δημ. Ενότητα

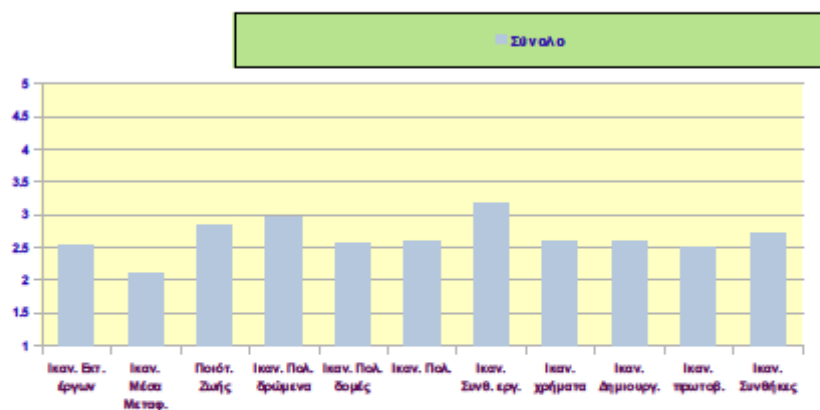

Σχήμα 35Γ. Έκφραση ικανοποίησης σχετικά με τόπο κατοικίας

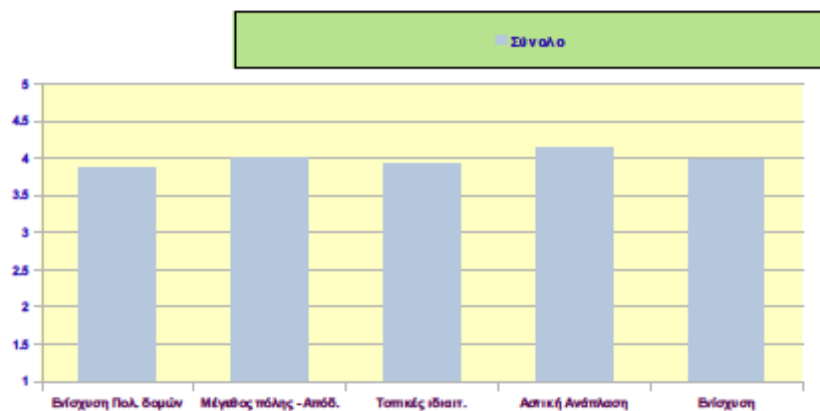
ΣΧΗΜΑ 36: ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ KRUSKAL WALLIS

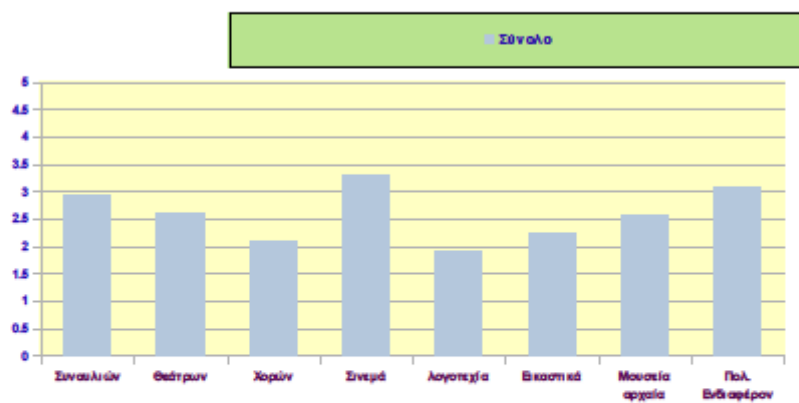
Σχήμα 36Α. Χαρακτηριστικά Δήμου Χανίων-συνολικά

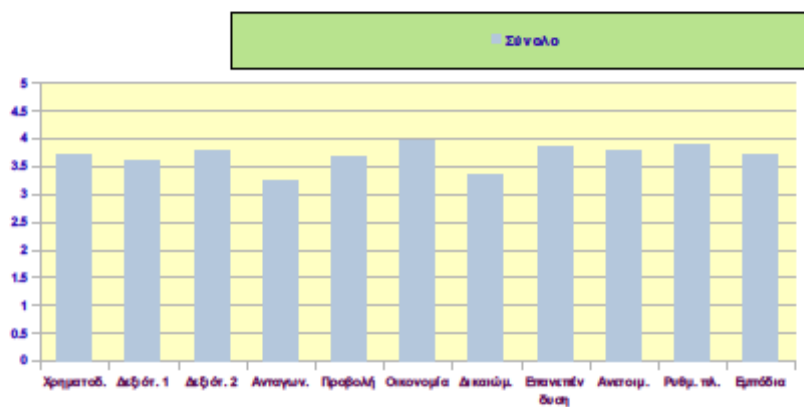
Σχήμα 36B. Έκφραση ικανοποίησης-σύνολο

Σχήμα 36Γ. Συμφωνία σε δηλώσεις για δημιουργία θέσεων εργασίας, δημιουργική απόδοση, καταγραφή τοπικών ιδιαιτεροτήτων & αστική ανάπτυξη-σύνολο

Σχήμα 36Δ: Συγκέντρωση ενδιαφέροντος/πολιτιστικοί οργανισμοί-σύνολο

Σχήμα 36Ε. Ανασταλτικοί παράγοντες ανάπτυξης δημιουργικής επιχείρησης-συνολικά

ΕΛΕΓΧΟΣ KRUSKAL WALLIS

Πίνακας 7.Α. Αναλύσεις δημογραφικών με μεταβλητές 1 ως 5

	Φύλο			Ηλικία			Οικογένεια 02			Μόρφωση			Επάγγελμα 02			Δημοτική Ενότητα 02		
	X2	df	p	X2	df	p	X2	df	p	X2	df	p	X2	df	p	X2	df	p
Νεανικό	6,31	1	0,01**	2,19	3	0,53	3,06	2	0,22	12	3	0,01**	7,96	4	0,09*	0,07	1	0,79
Δημιουργικό	10,62	1	0**	4,24	3	0,24	13,77	2	0**	6,64	3	0,08*	19,86	4	0**	0,06	1	0,8
Πράσινο	0,6	1	0,44	7,99	3	0,05**	26,6	2	0**	15,66	3	0**	44,2	4	0**	0,04	1	0,85
Λειτουργικό	0,38	1	0,54	14,81	3	0**	16,21	2	0**	5,12	3	0,16	14,22	4	0,01**	0,05	1	0,83
Οικείο	0,84	1	0,36	53,37	3	0**	38,15	2	0**	10,53	3	0,02**	54,98	4	0**	0,11	1	0,74
Εξωστρεφή	6,63	1	0,01**	7,84	3	0,05**	13,28	2	0**	17,2	3	0**	25,81	4	0**	4,7	1	0,03**
Κλίμακα - Χαρακτηρισμός	2,75	1	0,1*	20,4	3	0**	25,15	2	0**	17,71	3	0**	40,6	4	0**	0,86	1	0,36
Ικαν. Εκτέλεση έργων – συντήρηση υποδομών	4,88	1	0,03**	8,03	3	0,05**	5,12	2	0,08*	16,68	3	0**	25,01	4	0**	0,32	1	0,57
Ικαν. μέσα μαζικής μεταφοράς	1,12	1	0,29	20,83	3	0**	15,71	2	0**	26,33	3	0**	34,78	4	0**	0,17	1	0,68
Ικαν. Ποιότητα Ζωής	0,72	1	0,4	20,5	3	0**	25,35	2	0**	17,5	3	0**	38,86	4	0**	0,43	1	0,51
Ικαν. πολιτιστικά δρώμενα	19,66	1	0**	11,06	3	0,01**	2,22	2	0,33	48,45	3	0**	54,24	4	0**	7,95	1	0,01**
Ικαν. πολιτιστικές υποδομές	9,04	1	0**	15,28	3	0**	11,54	2	0**	51,12	3	0**	64,96	4	0**	6,57	1	0,01**
Κλίμακα - Ικαν. Πολιτιστικά	8,32	1	0**	14,04	3	0**	18,35	2	0**	59,01	3	0**	58,14	4	0**	6,01	1	0,01**
Ικαν. Συνθήκες εργασίας	1,63	1	0,2	1,41	3	0,7	2,1	2	0,35	4,58	3	0,21	2,81	4	0,59	0,41	1	0,52
Ικαν. Χρηματικές απολαβές	1,82	1	0,18	8,55	3	0,04**	4,06	2	0,13	8,66	3	0,03**	10,66	4	0,03**	1,84	1	0,18
Ικαν. δημιουργικές επιδόσεις Δήμου	4,13	1	0,04**	0,11	3	0,99	0,73	2	0,69	4,96	3	0,18	4,85	4	0,3	0,64	1	0,43
Ικαν. Πρωτοβουλίες τοπικών αρχών	2,22	1	0,14	2,91	3	0,41	3,92	2	0,14	4,46	3	0,22	7,14	4	0,13	0,01	1	0,94
Κλίμακα - Ικαν. Συνθήκες	1,13	1	0,29	3,58	3	0,31	2,75	2	0,25	4,49	3	0,21	5,96	4	0,2	0,3	1	0,58
Ενίσχυση Πολ. δομών	3,57	1	0,06*	1,3	3	0,73	4,77	2	0,09*	4,21	3	0,24	8,55	4	0,07*	0,63	1	0,43
Μέγεθος πώλης Απόδοση	6,14	1	0,01**	2,36	3	0,5	2,61	2	0,27	0,65	3	0,89	2,6	4	0,63	2,75	1	0,1*
Τοπικές ιδιαιτερότητες	9,87	1	0**	4,02	3	0,26	12,2	2	0**	8,04	3	0,05**	17,2	4	0**	0,47	1	0,49
Αστική Ανάπλαση	6,07	1	0,01**	0,55	3	0,91	3	2	0,22	1,65	3	0,65	3,9	4	0,42	2,26	1	0,13
Κλίμακα - Πολ. Ενίσχυση	10,83	1	0**	0,34	3	0,95	4,37	2	0,11	4,48	3	0,21	6,63	4	0,16	1,29	1	0,26
Παρακολούθηση Συναυλιών	34,04	1	0**	0,59	3	0,9	5,07	2	0,08*	44,66	3	0**	50,38	4	0**	7,56	1	0,01**
Παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων	62,89	1	0**	31,01	3	0**	6,46	2	0,04**	45,47	3	0**	54,7	4	0**	12,37	1	0**

Παρακολούθηση χορευτικών παραστάσεων	45,18	1	0	**	24,29	3	0	**	2,55	2	0,28	51,75	3	0	**	28,67	4	0	**	6,63	1	0,01	**	
Παρακολούθηση κινηματογραφικών προβολών	8,78	1	0	**	11,57	3	0,01	**	31,6	2	0	**	49,74	3	0	**	73,92	4	0	**	11,98	1	0	**
Ανάγνωση λογοτεχνίας / ποίησης	33,51	1	0	**	1,17	3	0,76		6,11	2	0,05	**	33,99	3	0	**	20,48	4	0	**	13,97	1	0	**
Επίσκεψη εικαστικών εκθέσεων	35	1	0	**	28,14	3	0	**	0,77	2	0,68		86,44	3	0	**	61,68	4	0	**	36,24	1	0	**
Επίσκεψη μουσείων / αρχαιολογικών χώρων	17,21	1	0	**	22,26	3	0	**	0,45	2	0,8		78,35	3	0	**	57,15	4	0	**	24,65	1	0	**
Κλίμακα - Πολ. Ενδιαφέρον	12,23	1	0	**	9,21	3	0,03	**	2,39	2	0,3		13,02	2	0	**	18,83	4	0	**	8,53	1	0	**
Εμπόδια εξωτερική χρηματοδότηση	1,48	1	0,22		0,54	3	0,91		0,31	2	0,86		1,86	2	0,4		0,18	4	1		0,87	1	0,35	
Εμπόδια δεξιότητες εργατικού δυναμικού (1)	0,02	1	0,9		9,03	3	0,03	**	7,97	2	0,02	**	0,45	2	0,8		8,21	4	0,08	*	0,28	1	0,6	
Εμπόδια δεξιότητες διοίκησης (2)	0,48	1	0,49		5,4	3	0,15		3,68	2	0,16		0,21	2	0,9		5,13	4	0,27		0,01	1	0,92	
Εμπόδια έντονος ανταγωνισμός	0,79	1	0,37		2,57	3	0,46		2,07	2	0,36		3,16	2	0,21		1,86	4	0,76		1,82	1	0,18	
Εμπόδια έλλειψη προβολής	8,9	1	0	**	2,84	3	0,42		3,47	2	0,18		4,65	2	0,1	*	2,06	4	0,73		0,06	1	0,81	
Εμπόδια οικονομικό κλίμα	2,81	1	0,09	*	3,28	3	0,35		1,97	2	0,37		6,76	3	0,08	*	7,13	4	0,13		0,01	1	0,92	
Εμπόδια δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας /πνευματικά δικαιώματα	3,64	1	0,06	*	3,89	3	0,27		0,65	2	0,72		3,24	2	0,2		11,5	4	0,02	**	3,73	1	0,05	**
Εμπόδια Επανεπένδυση	3,94	1	0,05	**	12,29	3	0,01	**	7,57	2	0,02	**	2,59	2	0,27		8,09	4	0,09	*	0,32	1	0,57	
Εμπόδια ανέτοιμη αγορά	0,06	1	0,81		1,88	3	0,6		1,61	2	0,45		1,44	2	0,49		4,16	4	0,39		0,13	1	0,71	
Εμπόδια ρυθμιστικό πλαίσιο κράτους	1,5	1	0,22		6,17	3	0,1		4,22	2	0,12		7,83	2	0,02	**	6,01	4	0,2		1,44	1	0,23	
Κλίμακα - Εμπόδια	5,04	1	0,03	**	5,83	3	0,12		4,69	2	0,1	*	3,1	2	0,21		7,64	4	0,11		0,13	1	0,72	

ΕΛΕΓΧΟΣ Χ²

Πίνακας 14Α. Σημαντικές διαφορές μεταξύ δημογραφικών στοιχείων και Ερωτήσεων Α.2., Α.3., Β.4., Β.5.

			Χ ²	df	p	Sign.
Φύλο	Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;	Δυναμικό χαρακτηριστικό	3,84	3	0,28	
	Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;	Έμφαση τομέας	13,19	5	0,02	**
	Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;	Ενημέρωση για πολιτιστικά	30,08	1	0	**
	Από πού ενημερώνεστε κυρίως;	Μέσο ενημέρωσης	11,49	4	0,02	**
Ηλικία	Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;	Δυναμικό χαρακτηριστικό	14,94	15	0,46	
	Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;	Έμφαση τομέας	48,95	25	0	**
	Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;	Ενημέρωση για πολιτιστικά	63,81	5	0	**
	Από πού ενημερώνεστε κυρίως;	Μέσο ενημέρωσης	227,71	20	0	**
Οικογένεια	Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;	Δυναμικό χαρακτηριστικό	3,64	6	0,73	
	Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;	Έμφαση τομέας	27,09	10	0	**
	Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;	Ενημέρωση για πολιτιστικά	24,65	2	0	**
	Από πού ενημερώνεστε κυρίως;	Μέσο ενημέρωσης	29,71	8	0	**
Μόρφωση	Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;	Δυναμικό χαρακτηριστικό	10,43	9	0,32	
	Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;	Έμφαση τομέας	35,31	15	0	**

	Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;	Ενημέρωση για πολιτιστικά	10,63	3	0,01	**
	Από πού ενημερώνεστε κυρίως;	Μέσο ενημέρωσης	164,35	12	0	**
Επάγγελμα	Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;	Δυναμικό χαρακτηριστικό	18,74	12	0,1	
	Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;	Έμφαση τομέας	56,86	20	0	**
	Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;	Ενημέρωση για πολιτιστικά	53,86	4	0	**
	Από πού ενημερώνεστε κυρίως;	Μέσο ενημέρωσης	168,98	16	0	**
Δημοτική Ενότητα	Κρίνοντας από την καθημερινότητά σας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του Δήμου Χανίων;	Δυναμικό χαρακτηριστικό	3,22	3	0,36	
	Σε ποιον από τους παρακάτω τομείς πιστεύετε ότι πρέπει να δώσει κατά προτεραιότητα έμφαση ο Δήμος στα επόμενα χρόνια;	Έμφαση τομέας	13,89	5	0,02	**
	Προσπαθείτε να ενημερώνεστε για τα πολιτιστικά δρώμενα στον Δήμο Χανίων;	Ενημέρωση για πολιτιστικά	4,75	1	0,03	**
	Από πού ενημερώνεστε κυρίως;	Μέσο ενημέρωσης	14,34	4	0,01	**

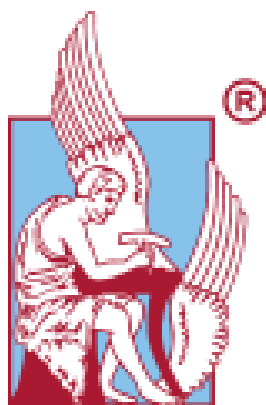
Πίνακας 14Β. Σημαντικές διαφορές μεταξύ δημογραφικών στοιχείων - φύλο (*Ερ. Ι.1.*), ηλικία (*Ερ. Ι.2.*), οικογενειακή κατάσταση (*Ερ. Ι.3.*) - & Ερωτήσεων Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Γ.1. & Β.2.

		Φύλο				Ηλικία				Οικογένεια 02			
		X2	df	p	Sign.	X2	df	p	Sign.	X2	df	p	Sign.
Η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού;	Φιλική πόλη	6,52	1	0,01	**	15,94	5	0,01	**	9,68	2	0,01	**
Κρίνετε απαραίτητη τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας;	Συνεργασία εκπαιδ.	0,39	1	0,53		2,22	5	0,82		1,04	2	0,59	
Γνωρίζετε την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας»;	Δημιουργική Οικονομία	5,26	1	0,02	**	46,34	5	0	**	7,38	2	0,03	**
Πιστεύετε ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας;	Δημιουργία Ανάπτυξη	2,65	1	0,1		2,94	5	0,71		0,71	2	0,7	
Θεωρείτε ότι η επιχείρηση, στην οποία απασχολείστε, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων;	Συμπερίληψη επιχείρησης	0,01	1	0,92		8,06	5	0,15		2,14	2	0,34	
Ποιοι είναι οι πολιτιστικοί οργανισμοί, που σας ενδιαφέρουν;	Μουσείο	10,75	1	0	**	22,73	5	0	**	0,61	2	0,74	
	Κινηματογράφος	0,72	1	0,4		66,63	5	0	**	20,33	2	0	**
	Αρχαιολογικοί χώροι	4,55	1	0,03	**	24,9	5	0	**	2,72	2	0,26	
	Θέατρο	40,36	1	0	**	20,74	5	0	**	7,8	2	0,02	**
	Κέντρα πολιτισμός	8,11	1	0	**	15,08	5	0,01	**	5,87	2	0,05	**
	Βιβλιοθήκη	13,96	1	0	**	25,99	5	0	**	11,23	2	0	**
	Μουσική σκηνή	26,47	1	0	**	23,02	5	0	**	4,12	2	0,13	

Πίνακας 14Γ. Σημαντικές διαφορές μεταξύ δημογραφικών στοιχείων Ι.4. (μόρφωση), Ι.5. (επάγγελμα), Ι.6 (Δημοτική Ενότητα) και Ερωτήσεων Α.6., Α.7., Β.9., Β.10., Γ.1., Β.2.

			X ²	df	p	Sign.
Μόρφωση	Η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού;	Φιλική πόλη	7,69	3	0,05	**
	Κρίνετε απαραίτητη τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας;	Συνεργασία εκπαιδ.	3,58	3	0,31	
	Γνωρίζετε την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας»;	Δημιουργική Οικονομία	34,04	3	0	**
	Πιστεύετε ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας;	Δημιουργία Ανάπτυξη	1,34	3	0,72	
	Θεωρείτε ότι η επιχείρηση, στην οποία απασχολείστε, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων;	Συμπερίληψη επιχείρησης	3,47	3	0,33	
	Ποιοι είναι οι πολιτιστικοί οργανισμοί, που σας ενδιαφέρουν;	Μουσείο	24,7	3	0	**
		Κινηματογράφος	24,49	3	0	**
		Αρχαιολογικοί χώροι	27,2	3	0	**
		Θέατρο	21,09	3	0	**
		Κέντρα πολιτισμός	24,69	3	0	**
		Βιβλιοθήκη	37,43	3	0	**
		Μουσική σκηνή	10,54	3	0,02	**
Επάγγελμα 02	Η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού;	Φιλική πόλη	20,49	4	0	**
	Κρίνετε απαραίτητη τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας;	Συνεργασία εκπαιδ.	3,68	4	0,45	
	Γνωρίζετε την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας»;	Δημιουργική Οικονομία	31,62	4	0	**
	Πιστεύετε ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας;	Δημιουργία Ανάπτυξη	3,12	4	0,54	
	Θεωρείτε ότι η επιχείρηση, στην οποία απασχολείστε, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων;	Συμπερίληψη επιχείρησης	5,44	4	0,25	
	Ποιοι είναι οι πολιτιστικοί	Μουσείο	17,54	4	0	**

	οργανισμοί, που σας ενδιαφέρουν;				
		Κινηματογράφος	44,02	4	0 **
		Αρχαιολογικοί χώροι	13,95	4	0,01 **
		Θέατρο	26,32	4	0 **
		Κέντρα πολιτισμός	11,64	4	0,02 **
		Βιβλιοθήκη	20,33	4	0 **
		Μουσική σκηνή	30,65	4	0 **
Δημοτική Ενότητα 02	Η πόλη είναι φιλική απέναντι στις ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες του πληθυσμού;	Φιλική πόλη	0,89	1	0,34
	Κρίνετε απαραίτητη τη συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την τοπική αυτοδιοίκηση για την προώθηση της καινοτομίας;	Συνεργασία εκπαιδ.	1,34	1	0,25
	Γνωρίζετε την έννοια της «δημιουργικής οικονομίας»;	Δημιουργική Οικονομία	3,95	1	0,05 **
	Πιστεύετε ότι η δημιουργία, η καινοτομία και ο πολιτισμός μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη του ατόμου ή του συνόλου της κοινωνίας;	Δημιουργία Ανάπτυξη	0,6	1	0,44
	Θεωρείτε ότι η επιχείρηση, στην οποία απασχολείστε, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη δημιουργική επιχειρηματικότητα του Δήμου Χανίων;	Μουσείο	16,02	1	0 **
	Ποιοι είναι οι πολιτιστικοί οργανισμοί, που σας ενδιαφέρουν;	Συμπερίληψη επιχείρησης	0,45	1	0,5
		Μουσείο	16,02	1	0 **
		Κινηματογράφος	0,08	1	0,78
		Αρχαιολογικοί χώροι	10,41	1	0 **
		Θέατρο	2,52	1	0,11
		Κέντρα πολιτισμός	24,61	1	0 **
		Βιβλιοθήκη	21,88	1	0 **
		Μουσική σκηνή	0,44	1	0,51

**ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ**

**ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**Δημιουργική οικονομία και δημιουργικές πόλεις: Η προοπτική του Δήμου Χανίων ως
δημιουργικής πόλης
Creative economy and creative cities: The perspective of the Municipality of Chania as
a creative city**

XANIA, 2025